

PNȚ VII 1932 -1933

PNȚ VII 1932 -1933.....	1
-----	10
Guvern Maniu.Legislatura II.Sesiunea ordinară, 15 nov.'32- 16 ian.'33.....	10
-----	10
▫ Congresul PNȚ-Gorj . Ruperea lui Gr.Iunian , 20 oct.'32 Vezi fișier PRȚ.....	10
Gr.Iunian / , '32.....	11
▫ Dezacordurile esențiale.....	11
▫ Regența.....	11
Legea presei.....	11
▫ Împrumut extern.....	12
▫ Cramponarea de putere.....	12
▫ Revalorizarea leului.....	12
Soluții.....	12
▫ Un nou PNȚ ?.....	12
1.) Congresul PNȚ –Vlașca , 24 oct.'32.....	13
DRIoanițescu / 24 oct.'32.....	13
▫ Opera și demisia guvernului Vaida.....	13
▫ Încrederea în gov.Maniu.....	13
▫ Mesajul regal, 16 nov.'32 Vezi la fișier Guvern.....	13
2 a) Victor Eftimiu (ziarist, francmason, PNȚ) , discurs la Mesaj, 22 nov.'32.....	13
▫ Parlamentarism.....	13
▫ Departamentul Finanțelor.....	14
▫ Rusia Sovietică.....	14
▫ Francmasoneria	14
▫ Bolșevismul.....	15
2 b.) Gh.Tătărescu , discurs la Mesaj, 23 nov.'32.....	15
▫ Iuliu Maniu.....	15
▫ Vaida Voevod.....	16
▫ Conflictul Vaida-Titulescu.....	16
▫ Guvernul Maniu +Titulescu.....	17
▫ PNȚ.....	17
▫ PRȚ.....	17
▫ Mesajul Guvernului PNȚ.....	18
▫ „Ciclul” Maniu.....	18
3.) N.Titulescu (ministr.Af.Străine), pactul de neagresiune rom-sov. , 23 aug.'32.....	19
4.a) M.Manoilescu ,Ștefan C Ioan, la Conversiunea urbană,Senat , 9 dec.'32.....	20
4 b) C.Rădulescu - Motru (PNȚ) , (raportor) intervenție , Senat , 13 dec.'32.....	20
▫ PNL - PNȚ - partide burgheze.....	20
▫ PNȚ - PRȚ -Iunian.....	20
▫ " stat democrat " - " stat țărănesc".....	20
5.) Gh.Ștefănescu –Goiceanu , discurs la mesaj, 15-16 dec.'32.....	21
▫ Stat țărănesc.....	21
▫ Stat țărănesc.....	22
▫ Statul țărănesc.....	23
▫ Regimul național-țărănesc.....	23
▫ Concepția „capitalistă” , „liberală „ a PNȚ.....	24
▫ Specific „țărănesc” !?.....	25
▫ Stat țărănesc-concluzie.....	26
6) Gr.Iunian (PȚR) discurs la Mesaj, 16 dec.'32.....	27
▫ Răspunsul la Mesajul Regal.....	28
▫ Echivocurile lui Maniu.....	28

▣ Răspunderile lui Maniu.....	28
▣ Coroana , Regele Carol.....	28
▣ Armata	29
▣ Politica externă.....	29
▣ Reforma electorală.....	29
▣ Legislație.....	29
▣ conomie, finanțe.....	29
▣ Agricultura.....	29
▣ Ajutorul Genevei.....	29
▣ Cuponul extern.....	30
▣ Conversiunea.....	30
▣ Efectele pozitive ale restabilizării.....	31
▣ Programul PȚ.....	31
▣ Metamorfozarea PNTȚ.....	31
▣ Fuziunea PȚ – PNR.....	32
▣ Îndepărtarea PNTȚ de la rosturile inițiale	32
▣ Conducerea PNTȚ, la fuziune.....	33
▣ PRTȚ = Revenirea la crezul P-Ț.....	33
7.) Eugen Titeanu (PNL-1) , discurs la mesaj, 16 dec.'32.....	34
▣ Situația din PNTȚ.....	34
▣ Mesajul Tronului.....	34
▣ Răspunsul la Mesaj.....	34
▣ PNTȚ în primul deceniu.....	34
▣ Joaca de-a constituționalismul.....	35
8.) Eduard Mirto (ministr.Lucrărilor publiceși comunicații , din partea Guvernului).....	36
▣ Discuțiile la Mesaj.....	36
▣ Consens parlamentar.....	36
▣ Monarhia.....	36
▣ Consens parlamentar.....	36
▣ Politica externă.....	36
▣ Consens parlamentar.....	36
▣ Rotativa guvernamentală.....	37
▣ Guvern Iorga / Vaida.....	37
▣ Guvernul de alegeri Vaida	37
▣ Alegeri, prima , legea.....	37
▣ Instabilitatea parlamentară.....	38
▣ Instabilitate politică.....	38
▣ Sistemul de partide.....	39
▣ Pulverizarea partidelor.....	39
▣ Plecarea lui Vaida.....	39
▣ Guvernul Maniu.....	39
▣ Situația din PNTȚ.....	39
▣ Ardeleni –Regăteni.....	40
▣ Atmosfera de pesimism și descurajare.....	40
9.) V.Rădulescu (raportor) , discurs final la Mesaj , 19 dec.'32.....	41
▣ Răspunsul la Mesaj.....	41
▣ Programul PNTȚ.....	41
-----	41
Guv.AI.Vaida III .Legislatura II . Sesiunea ordinară -continuă .31 ian.- 10 apr.'33.....	41
-----	41
Vacanța parlamentară.....	41
-----	41
10.) Ședința Comit.Execut.PNTȚ	42
▣ Ion Mihalache (vice-președ.PNTȚ).....	42
▣ Al.Vaida Voevod (prim-ministru).....	42
▣ Iuliu Maniu (ex-premier, președ.PNTȚ).....	42

Notă * „Un Om „[demisia guvernului Iuliu Maniu] ,.....	43
11.) Consfătuirea majorității parlamentare , 31 ian.' 33.....	44
▣ I.Mihalache ▣ N.Costăchescu ▣ Al.Vaida -Voevod.....	44
▣ 11.Ion Mihalache.....	45
Mihalache / 31 ian.'33.....	45
▣ Demisia guvernului Maniu	45
▣ Numirea guvernului Vaida.....	45
▣ 11) N.Costăchescu :.....	45
▣ Sprijin parlamentar guvernului.....	45
▣ Doleanțele majorității PNȚ.....	46
▣ 11) Al.Vaida -Voevod.....	46
▣ Constituționalitatea guvernului.....	46
▣ Răspunderea guvernării.....	46
11.bis.) Redeschiderea sesiunii parlamentare , 31 ian.'33.....	46
a) dr.N.Lupu , discurs la debarcarea lui Maniu , 31 ian.1933.....	47
▣ Ședință parlamentară secretă ?!.....	47
▣ Pulverizarea partidelor.....	47
▣ Discontinuitatea guvernărilor.....	47
▣ Debarcarea lui Maniu.....	48
▣ Regimul monarhic constituțional.....	49
▣ Cine și cum schimbă guvernele ?.....	49
▣ Șah la Carol II : camarila !.....	50
▣ Rolul Parlamentului.....	50
▣ Demisiile Maniu și Mihalache,.....	50
▣ Iresponsabilitatea Regelui.....	51
▣ Ingratitudinea majorității PNȚ.....	51
▣ Greșala gov.Vaida.....	51
▣ Favoriții regali.....	51
b) Gr.Iunian , discurs la debarcarea lui Maniu și revenirea lui Vaida, 31 ian.'33.....	52
▣ Guvernele PNȚ.....	52
▣ Maniu, Vaida și ... Monarhia.....	52
▣ Problema constituțională.....	53
▣ Prerogative regale.....	53
▣ Camarila.....	53
▣ Puterile în stat.....	54
▣ Partidele- ca reprezentante ale opiniei publice.....	55
▣ Parlamentarism.....	56
▣ „Control parlamentar” ?!.....	56
▣ Acordul de la Geneva.....	56
c) IG.Duca, discurs la debarcarea lui Maniu și revenirea lui Vaida , 31 ian.'33.....	56
▣ Criză constituțională ?.....	56
▣ Oportunismul majorității.....	57
▣ Politice contrarii, concomitente.....	57
▣ Politica lui „pentru-contră”.....	57
▣ Nocivitatea politicii incoerente, paralele.....	58
▣ Compromiterea legitimității partidelor politice.....	58
▣ Guvernele Vaida / Maniu / Vaida.....	59
▣ Plecați de la guvern !.....	59
d.) GACuza , discurs la revenirea lui Vaida la guvern, 31 ian.'32.....	60
▣ Guvernul Vaida.....	60
▣ Represiunea studențimii creștine (24 ian.'33).....	60
▣ Hitler la putere în Germania.....	61
▣ Victoria hitlerismului – mișcarea cuzistă.....	61
▣ Sfârșitul partidismului.....	61
e.) Lot.Rădăceanu , opinie : debarcarea lui Maniu, instalarea lui Vaida , 31 ian' 33.....	61

▣ Guvernele PNȚ.....	62
▣ Căderea societății capitaliste !.....	62
▣ Trecerea la societatea socialistă !.....	62
▣ Regim de dictatură, neconstituțional.....	62
▣ "Puterea ocultă " , camarila.....	62
▣ Responsabilitatea PNȚ.....	63
▣ Viciu constituțional.....	63
▣ Regim electoral " fascist ".....	63
f.) O.Goga, debarcarea lui Maniu , 31 ian.'33.....	64
▣ Tăcerea în politică.....	64
▣ Tăcerea gov.Vaida.....	64
▣ Politica externă.....	64
▣ Debarcarea lui Maniu.....	65
▣ Conflictele Carol – Maniu.....	65
▣ Al doilea conflict Maniu –Carol.....	66
▣ Balansările în PNȚ.....	66
▣ Între Carol și Maniu.....	66
Goga- Mann / 31 ian.'33.....	67
▣ „Trădările” lui Goga.....	67
Madgearu, Popovici – Goga, Lupu / 31 ian.'33.....	67
▣ Situația în PNȚ.....	67
g.) Anibal Teodorescu , Declarația PP la declarația Vaida , 31 ian, 1 febr.'33.....	69
▣ Cadrilul prim-miniștrilor.....	69
▣ Guvernul Vaida/ Maniu / Vaida.....	69
h.) Vaida Voevod - discurs -concluzie la dezbateri , 31 ian.'33.....	70
▣ Programul de guvernare.....	70
▣ Maniu - Vaida.....	71
Vaida / 31 ian '33.....	71
▣ Chestiunea constituțională.....	71
▣ Coroana și partidele politice.....	71
▣ Partidele și guvernele.....	71
▣ Guvernul de alegeri.....	72
▣ Guvernele PNȚ : I, II, III, IV.....	72
▣ Alternativele regale.....	72
▣ Calea de răsturnare a gov.....	73
▣ Apel la colaborare.....	73
▣ Asumarea răspunderii, a riscurilor	73
▣ Apel la colaborare.....	73
i.) V.Rădulescu -Mehedinți , replică la declarații, 1 febr. '33.....	74
▣ Majoritatea PNȚ.....	74
Rădulescu - Mehedinți / 1 febr.'33.....	74
▣ Schimbarea guvernului Maniu.....	74
▣ Carol II.....	75
▣ Demnitatea și sacrificiul lui Mihalache, Maniu.....	75
▣ Mihalache - Carol - Maniu.....	75
j.) Richard Franasovici (PNL-1) , la Sumar, 1 febr.'33.....	76
▣ Situația echivocă a gov.PNȚ.....	76
▣ k) Omagierea lui Maniu în Senat.....	77
12.) I. Z. Codreanu , interpelare : incidentele din 24 ian.'33 , 1 febr.'33.....	77
13.a) Guvernul PNȚ-Vaida ,.....	77
▣ Ordonanța pentru aplicarea stării de asediu. (5 febr.'33).....	78
▣ Ordonanța Corpului II Armată ,pentru dizolvarea organiz.com. (11 febr.'33).....	78
▣ Ordonanța nr.2 Corpului II Armată,11 febr.'33	78
13 b) Pozițiile PNL la diverse legi, episoade, dezbateri, febr'33.....	78
14.) N.Cănănau (PNȚ) : la Legea reducerii de salarii , Senat , 22 febr.'33.....	79
15.) I. Z. Codreanu,la complectarea Legii Mârzescu (reprimarea infracțiunilor) , 27 febr.'33. .79	

16.) Consfăturile profesionale ale Cercului de studii PNL , mart. -apr.'33.....	79
Așa se face că, în aceeași zi, existau parcă două scene politice paralele ,.....	79
▣ Antiindustrialismul PNȚ.....	79
IGDuca / 13 mart.'33.....	80
▣ Doctrina PNL.....	80
▣ Locul industriei.....	80
Dinu Brătianu / 13 mart.'33.....	80
▣ Rolul și locul industriei.....	80
▣ Anti- industrialismul primitiv al PNȚ.....	80
▣ Stat agrar ?.....	80
▣ Industrie complementară.....	80
▣ Protecționism.....	80
▣ Contribuția industriei la venitul național.....	81
▣ Politica „târâncopului” lui Madgearu.....	81
ing.C.Orghidan / 13 mart.'33.....	81
▣ Raport : Problema industrială.....	81
▣ Propaganda și confuziile țărăniște	81
D.Mociorniță / (observații) 13 martie'33.....	82
▣ Necesitățile industriei.....	82
▣ Greșelile politicii PNȚ.....	82
M.[itiță ?] G.Constantinescu / 13 mart.'33.....	82
▣ Politica greșită a PNȚ.....	82
▣ Opera de salvare a PNL.....	82
I.Arapu / 13 mart.'33.....	82
▣ Raport privind Meseriile și Mica industrie	83
▣ Dezinteresul guvernărilor PNȚ.....	83
ing.dr.C.Motaș / 13 mart.'33.....	83
▣ Factorii de energie.....	83
▣ Greșeli în politica PNȚ.....	83
Tancred Constantinescu / 13 mart.'33.....	83
▣ Meritele PNL.....	83
▣ Opera de distrugere a PNȚ.....	83
Barbu Dumitrescu / 13 mart.'33.....	84
▣ Problema muncii.....	84
▣ Greșelile politicii PNȚ.....	84
IGDuca /19 mart.'33.....	84
▣ Comerțul.....	84
Dinu Brătianu / 19 mart.'33.....	84
▣ Importanța capitalului.....	84
▣ Stabilizarea.....	84
▣ Greșelile PNȚ.....	85
Constant Georgescu / 19 mart.'33.....	85
▣ Politica fiscală a guvernelor după 1926.....	85
▣ Guv.Averescu, Maniu, Iorga, Vaida.....	85
▣ Guvernele PNȚ, Iorga, PNȚ - impozitele indirecte.....	86
Constant Georgescu / 19 mart.'33.....	86
▣ Politica PNȚ: impozite locale.....	86
Cristu Simionescu / 19 mart.'33.....	87
▣ Politica bugetară a PNL / PNȚ.....	87
▣ Bugetele PNȚ.....	87
Leon / 19 mart.'33.....	88
▣ Politica bancară a PNȚ.....	88
M.Oromolu (raportor) / 19 mart.'33.....	89
▣ Problema conversiunii.....	89
▣ Soluțiile.....	89
M.Negură (raportor) / 19 mart.'33.....	89

▫ Problema cooperăției.....	89
Gh.Tătărescu / citește - 19 mart.'33.....	89
▫ Moțiunea privind Cooperăția	89
G.N.Costescu (raportor) / 26 mart.'33.....	89
▫ Învățământul primar.....	89
Nic.I.Russu (raportor) / 26 mart.'32.....	90
▫ Învățământul particular și minoritar.....	90
V.Candrea / 26 mart.'33.....	91
▫ Situația școlii românești în Ardeal.....	91
prof.Aurel Candrea.....	91
▫ Înv.universitar.....	91
prof.C.Stoicescu /Fac.drept-Bucur ,.....	91
▫ Înv.superior.....	91
Prof.Marmeliuc / Cernăuți.....	91
▫ Înv.superior.....	91
I.Pillat (raportor) / 26 mart.'33.....	91
▫ Problema culturală.....	91
▫ Politica culturală a PNTJ.....	92
IGDuca / 26 mart.'33.....	92
▫ Cultele.Biserica.....	92
▫ Politica PNTJ : cultele.....	92
Eugen Titeanu (raportor) / 10 apr.'33.....	93
▫ Serviciul de Informații și propagandă.....	93
Laurențiu Onea / 10 apr.'33.....	93
▫ Rolul PNL în întregirea neamului.....	93
▫ Scrisoarea lui Ion ICBrătianu	93
CCBrătianu / 10 apr.'33.....	94
▫ Moțiune –Politica externă.....	94
IGDuca / 10 aprilie.....	94
▫ Cuvânt de închidere.....	94
▫ Telegrama trimisă Regelui.....	94
17a) ▫ Uniunea generală a avocaților.....	94
▫ Grupul parlamentar agricol.....	95
17b) Legea încurajării industriei naționale , 7 apr '33.....	95
Cezar Spineanu /.....	95
▫ PNTJ : pregătește societatea cooperatistă.....	95
18) Gr.P.Mihăilescu (PNTJ ? Uniunea camerei de industriei), 8 apr.'33.....	95
19a) " D. Maniu n-a demisionat ! ".....	96
19 b) Cauzele conflictului Maniu -Vaida , 4 mai.'33.....	96
▫ Demisia lui Iuliu Maniu / 3 mai '33.....	97
Gociman / 5 mai'33.....	97
▫ Conflictul Maniu -Vaida.....	97
▫ Scrisoarea lui Maniu (2 apr.'33).....	97
▫ Partizanii "maniști ".....	97
19 c.) Demisia lui Maniu din președinția PNTJ și Parlament , 1 mai '33.....	98
▫ Scrisoarea lui Iuliu Maniu către Al.Vaida (trimisă prin Mihai Popovici) :.....	98
Ion Mihalache / 7 mai '33.....	98
▫ Maniu se retrage !.....	98
▫ Vaida , președinte PNTJ !.....	99
▫ Misiunea PNTJ : spiritul țărănismului.....	99
▫ Dificultățile guvernării.....	99
▫ Partidele țărăniste.....	99
GMironescu / 7 mai'33.....	100
▫ Președinții PNTJ : Maniu / Vaida.....	100
Al.Vaida- Voevod / 7 mai '33.....	100
▫ " Aghiotantul" lui Maniu.....	100

▣ Asumarea președinției PNTJ.....	100
Vaida către Maniu / 7 mai'33.....	101
▣ Telegramă.....	101
Notă *	101
Scrisoarea lui Maniu către Ștefan Cicio-Pop.....	101
19 d.) Manifestul PNTJ- Vaida către țară , 20 mai '33.....	101
xx? .) Întrunirea Comitetului Executiv PNL , 14 mai'33.....	102
IGDuca / 14 mai.'33.....	102
▣ PNL și-a făcut datoria !.....	102
▣ PNTJ - Problemele țării.....	102
▣ Situația financiară.....	103
▣ Controlul străin.....	103
▣ Problema economică.....	103
▣ Ordinea publică.....	103
▣Pericolul extremismului de stânga și de dreapta.....	103
▣ Minoritățile.....	104
▣ Ordinea morală.....	104
▣ Afacerea „ Skoda”.....	104
▣ Decapitarea lui Maniu.....	105
▣ Național –țărăniștii.....	105
▣ Încheiere .Apel la mobilizare.....	105
Vasile Sassu / 14 mai'33.....	105
▣ Regimul național-țărănist.....	105
▣ Deslegarea constituțională : Regele !.....	106
20 a.) Al.Vaida , discurs, întrunirea PNTJ - tineret ardelean , Cluj, 2 iul.'33.....	106
▣ Datoriile tineretului PNTJ.....	106
▣ " Testament politic ".....	106
▣ Tineretul ardelean PNTJ / 2 iul.'33.....	106
20.b) Ion Zelea Codreanu,Scrisoarea-protest contra calomniilor și prigoanei, 2 iul.'33.....	107
21.)Ședința Delegației Permanente a PNL, 5 iul.'33.....	108
▣ Agravarea situației financiare.....	108
IGDuca / 5 iulie '33.....	108
▣ Distrugerea armăturii economice.....	108
▣ Criza morală.....	109
▣ Curentele extremiste	109
▣ PNL continuă lupta de răsturnare.....	109
Delegația Permanentă PNL / 5 iul.'33.....	109
▣ Comunicat.....	109
22) Declarațiile lui Gh.Tătărescu, Poiana, 7 Aug'33.....	110
Tătărescu / 8 aug.'33.....	110
▣ Eșecul regimului PNTJ.....	110
▣ Guvernul trebuie să plece !.....	110
▣ PNL cere puterea !.....	110
▣ Guvernul de mâine.....	110
▣ Ultimul guvern al democrației parlamentare	110
23.) Petre Andrei „Contra extremismului de dreapta” , 13 aug.'33.....	111
24 a.) Iul.Maniu la Bădăcin : casa culturală "Dr.Ion și Clara Maniu " , 11 sept.'33.....	111
24.b) Congresul tineretului național-țărănist, Câmpulung-Muscel , 11 sept.'33.....	112
"Universul " /.....	113
▣ Congresul.....	113
▣ Defilarea.....	113
▣ Coloana.....	113
▣ Discursurile.....	113
Mihalache / 11 sept.'33.....	114
▣ Programul PNTJ.....	114

▫ Organizarea PNȚ.....	116
Ziarul / 11 sept.'33.....	116
Alegerile Comit.Executiv. -tineret.....	116
25.a) Neo-tărănismul și teoriile constituționale ale lui I. Mihalache , după 11 sept.'33.....	117
25 b) Guvernul Vaida în greu impas , 13 sept.'33.....	118
25 c)Gr.Iunian (PRT) răspunde lui Mihalache și dr Lupu , Râmnicu Vâlcea , 24 sept.'33.....	118
▫ Atitudinea lui Mihalache.....	118
25 d.) I.Mihalache răspunde la atacurile lui Iunian și dr.Lupu , 30 sept.'33.....	119
▫ dr Lupu	119
▫ Gr.Iunian , retro 1932.....	120
26.)Situația în PNȚ , în ajunul șed. Comitetului Executiv , 30 sept.'33.....	120
27.)Consfătuire Maniu -Mihalache -Popovici , Sovata , 4 oct.'33.....	121
28.)Ședința Comit.Executiv al PNȚ , 5 oct.'33.....	121
29) Armd.Călinescu, consfătuiri la Ministerul de Interne, 24 oct.'33.....	123
30.) Delegația Permanentă PNL , ședință, 28 oct.'33.....	124
31.) Constant Georgescu : Despre programul PNȚ , 1 nov.'33.....	124
▫ Schimbări în programul PNȚ ?.....	124
32.) Armd.Călinescu, <i>Însemnări politice</i> , 1916-1939.....	125
▫ Criză guvernamentală : cade Vaida, vine Maniu ! (L.D : spre exemplu !).....	125
▫ Legea electorală !?.....	126
▫ Cade Maniu, vine Vaida !.....	126
▫ Demisia lui Maniu din șefia PNȚ.....	128
▫ Disensiuni Maniu - Mihalache > < Vaida - Mironescu : Carol ! Camarila !.....	128
▫ Rotativa: Vaida / Duca (p.192 - 197).....	129

Guvern Maniu. Legislatura II.Sesiunea ordinară, 15 nov.- dec.'32

Documentele în ordinea introducerii pe calculator :

- **Congresul PNȚ-Gorj . Ruperea lui Gr.Iunian** , 20 oct.'32 [Vezi fișier PRT](#)
- Zotta,Tulceanu : **PRT-Gr.Iunian : Dizidență**, 1932. [Vezi fișier PTR](#)

1.a **Armd.Călinescu, Însemnări politice**

// 1932. 30 sept.Căderea Maniu // **Guv.Vaida** // Călinescu -la Interne //
// nov.'32.Conflict Maniu-Rege, privind reforma electorală //
// 1933.febr. Vaida -Călinescu, represiunea comuniștilor / mart. **Vaida la șefia PNȚ** /
/disensiuni **Vaida- Maniu - Mihalache** / **Călinescu - rol de suveică** / **Călinescu-Rex** //
// nov.-dec.'33. Cădere guv. Vaida / guv.IGDuca / **Călinescu joacă pe 2 "cărți"** //

1b. **Congresul PNȚ -Vlașca** 24 oct.'32

 ▫ **Mesajul regal**, 16 nov.'32 [Vezi la fișier Guvern](#)

- 2.a. **Victor Eftimiu** (ziarist, PNȚ,) discurs la mesaj, 22 nov.'32
- 2.b. **Gh.Tătărescu** , discurs la Mesaj, 23 nov.'32 [Vezi fișier PNL-1](#)
3. **N.Titulescu** (ministr.Af.Străine), pactul de neagresiune rom-sov. , 23 aug.'32
 Răspuns la interpelarea lui **Gh.Brătianu** ; Replici la discurs. [Vezi la fișier Politică externă](#)
- 4.a) **M.Manoilescu, Ștefan C Ioan** , la Conversiunea urbană, 9 dec.'32 [Vezi la fișier Legislație](#)
- 4 b **C.Rădulescu-Motru** , intervenție , Senat , 13 dec.'32
5. **G-Ștefănescu -Goiceanu** (PT-Lupu) , discurs la mesaj, 15 -16 dec.'32
6. **Gr.Iunian** (PȚR) , discurs la mesaj, 16 dec.'32
7. **Eugen Titeanu**, discurs la mesaj, 16 dec.'32
8. **Ed.Mirto** (ministru) , discurs final la Mesaj, 19 dec.'32
9. **V.Rădulescu** (raportor) , discurs final la Mesaj, 19 dec.'32

Guvern Al.Vaida (IV) Legislatura II.Sesiunea ordinară , 31 ian.'33 - 10 apr.'33

[Vezi criza de guvern , demisia lui Mihalache și Maniu ,](#)

- numirea **guvernului Vaida** (1-14 ian-'33) **Vezi obligatoriu fișier Guvern.**
▣ **Mitiță Constantinescu**, "Naționalismul economic și doctrina partidelor politice din România ", 1933 **Vezi fișier PNT-I**
// Cosmopolitism și conservatorism în doctrina economică PNT //
// de la "socialism agrarian" la... "porțile deschise" //
// Reminiscențele "luptei de clasă" în doctrina PNT: alianța electorală cu PCR //
▣ **Guv.Vaida :Decrete**, ian- febr.'33 **Vezi fișier PNT-I**
// pentru **starea de asediu**, **cenzură** și dizolvarea org comuniste//

10. **Sedința Comit.Executiv PNT**, 14 ? 15 ? ian.'33

Notă * „ Un Om „ - [**Maniu**] - 14 ian.'33

11. **Consfătuirea majorității parlamentare** , 31 ian.' 33

// în absența lui Mihalache , **Al Vaida -Voevod** preia interimar conducerea PNT //

▣ **11a) I.Mihalache** ▣ **11b) N.Costăchescu** ▣ **11 c) Al.Vaida -Voevod**

11.bis) **Redeschiderea lucrărilor Parlamentului**, 31 ian.'33

Partidele politice : **debarcarea lui Maniu și numirea lui Vaida**,

Al Vaida -Voevod : decretele regale cu **componenta guvernului**

▣ **11a)Dr.Lupu** ▣**11b) Gr.Iunian** ▣ **11 c)G.A.Cuza** [▣ **C.Argetoianu**]

▣ **11d)IGDuca** [▣ **Gh.Brătianu**] ▣ **11e) Lot.Rădăceanu** ▣**11 f) Oct.Goga**

▣ **11g) Anibal Teodorescu** ▣ **11h) V.Rădulescu - Mehadinți**

▣**11 i) Al.Vaida -Voevod** ▣**11 j) R.Franasovici**

▣ **11 k) Omagierea lui Maniu în Senat**

Pentru activitatea guvern-partid , vezi obligatoriu fișier VII - Guvern Vaida

12. **IZCodreanu - Armd.Călinescu** ,// incidente 24 ian.'33 // 1 febr.'33

13.a **Guvernul PNT-Vaida** ,

▣ **Ordonanța** pentru aplicarea stării de asediu. (5 febr.'33)

▣**Ordonanța Corpului II Armată** ,pentru dizolvarea organiz.com. (11 febr.'33)

13 b. **PNL** -diverse poziții la elaborarea legilor represive , febr. 33

// Grivița CFR // starea de asediu // legea Mârzescu //

14.**N.Cănănau** (PNT) : la Legea reducerii de salarii , Senat , 22 febr.'33

15. **IZCodreanu - Armd.Călinescu** // la legea Mârzescu // 24 febr.'33

16. **Consfătuirile profesionale ale PNL** , martie -apr. 1933

// critica operei distructive a PNT : agricultură , industrie, comerț, cooperare, finanțe, școală, biserică , armata, politica externă , serviciul de informații // **Vezi pe larg la fișier PNL**

17. a. " **Uniunea avocaților** " , contra noilor legi fiscale, 16 mart.'33

// parlamentari PNT -avocați , contra legislației ! //

17.b Legea încurajării industriei naționale , 7 apr '33

I.Lugosianu (ministr.Industriei) , **George Strat** (raportor)

Cezar Spineanu : opinie ;

18 . **Gr.P.Mihăilescu** : la Legea reglementării cartelurilor , 8 apr.'33

Vacanța parlamentară

Vezi obligatoriu campaniile de răsturnare a guvernului Vaida fișier Guvern VII

PNL, PP, PNA, PT, PRT, PND , LANC, Garda de Fier , PSD .

19 a . **Maniu, Vaida, Mihalache** // zvonuri , speculații // , 28 apr.'33

19 b. **Conflict Maniu -Vaida** ; strădaniile lui Mihalache , 4 mai.'33

19 c. **Al.Vaida** - președ PNT ; șed.Birou și C.Ec.PNT , 7 mai '33

- 19 d. **Manifestul PNȚ - Vaida** către țară , 20 mai .'33
- 20a . **IGDuca**, discurs, la întrunirea CCal PNL, 14 mai 1933
// apel la lupta pentru răsturnarea guvernului PNȚ //
- 20 b. **Al.Vaida** , discurs, întrunirea PNȚ - tineret, Cluj, 2 iul.
- 20.c. **IZCodreanu -Armd.Călinescu** // scrisoare protest // 2 iul.'33
21. **IGDuca** , Ședința Delegației Permanente a PNL, 5 iul.'33
// continuarea luptei pentru răsturnarea regimului PNȚ //
22. **Gh.Tătărescu**, declarațiile de la Poiana, 8 aug.'33
// răsturnarea regimului PNȚ ! //
23. **Petre Andrei** , mișcările extremiste , 13 aug.'33
- 24 a. Bădăcin : casa culturală "Dr.Ion și Clara Maniu " , 10 sept.'33
lui.Maniu pleacă la Sovata .// disensiuni grave Maniu -Vaida //
- 24.b. **Congresul tineretului național-țărănist**, Câmpulung, 11 sept.'33
IMihalache ; expozeu // revenire și reimplicare în viața PNȚ //
[**Polemici " țărăniste "**]
- 25.a **Neo-țărănismul și teoriile constituționale** ale lui **I. Mihalache** , după 11 sept.'33
// Devalorizarea leului - restabilizarea //
25. b. **Guvernul Vaida în greu impas** , 13 sept.'33
//noua solidarizare Mihalache - Maniu // izolarea lui Vaida //
- 25 c. **Gr.Iunian** (PRT) răspunde lui **Mihalache** și **dr Lupu** , Râmnicu Vâlcea, 24 sept.'33
- 25 d. **Mihalache** răspunde lui **Iunian** și **dr.Lupu** , 30 sept.'33
26. **Situația în PNȚ** , în preajma șed. Comitetului Executiv , 30 sept.'33
// **Mihalache - GGMironescu - Titulescu ; Mihalache -Vaida** //
// renunțarea la **Acordul de la Geneva**, la experți //
27. Consfătuire **Maniu -Mihalache -Popovici** , Sovata , 4 oct.
// Maniu cere **retragerea de la guvern !** //
28. **Ședința Comit.Executiv al PNȚ** , 6 oct.'33
// Al.Vaida - I.Mihalache // decizii // excluderi // Motiune //
- 29 . **Armand Călinescu** , extremismul de dreapta , 24 oct.'33
30. Șed.**Delegației Permanente a PNL** , 28 oct.'33
// mobilizarea pentru Adunarea din București : 15 nov.'33 //
- 31 **Constant Georgescu** ; Despre programul PNȚ, 1 nov.'33
32. **Armd.Călinescu**, Însemnări politice , 1916-1939
// 1932. 30 sept.Căderea Maniu // **Guv.Vaida** // Călinescu -la Interne //
// nov.'32.Conflict Maniu-Rege, privind reforma electorală //
- // 1933.febr. Vaida -Călinescu, represiunea comuniștilor / mart. **Vaida la șefia PNȚ** /
/disensiuni **Vaida- Maniu - Mihalache** / **Călinescu - rol de suveică** / **Călinescu-Rex** //
// nov.-dec.'33. Cădere guv. Vaida / guv.IGDuca / **Călinescu joacă pe 2 "cărți"** //
- Vezi fișierul următor ...**

Guvern Maniu.Legislatura II.Sesiunea ordinară, 15 nov.'32- 16 ian.'33

⊞ Congresul PNȚ-Gorj . Ruperea lui Gr.Iunian , 20 oct.'32 **Vezi fișier PRT**

(Dinu Dumbravă, „Dimineața „ , 22oct.' 32, + foto Gr.Iunian)
În sala „Căldăraru” s-a deschis congresul organizației PNȚ din Gorj.

Sala este arhiplină. La congres participă și delegați din alte județe.

- **preot Gh. Popescu** : din Gorj, „ pornește acțiunea pentru **însănătoșirea țării , sub steagul lui Gr. Iunian.**”

- **D. Florescu** (deputat de Hotin) arată **tendința excluderii din PNȚ**

„ **a tuturor valorilor exponențiale** „ , ca **C. Stere și dr. Lupu.**

Astăzi se desface din partid și **Grigore Iunian** ,

pentru că a înțeles **păstrarea ideologiei partidului** .

”Urmărim **o nouă chemare a țărănimii** , chiar dacă pentru aceasta ar trebui să formăm un nou partid.” [.....]

- **Grigore Iunian** (primit cu ovații și aplauze îndelungate) :

este cuprins de emoție pentru că se găsește la **o răspântie hotărâtoare a vieții sale politice.**

”N-am venit să cer nimic de la dvs., pentru că nu se apropie nici o alegere.

M-ați trimis **de 10 ori în parlament** , și **aș putea fi senator de drept.**

Nu vreau deci să credeți că aș vrea să vă lingușesc.

De 12 ani m-am prezentat în fața dvs cu un program .

O mare frământare s-a petrecut în sufletul meu când am văzut că **trebuie să apăr**

acest program împotriva conducătorilor partidului cari s-au depărtat de la el . [!!!]

Nu m-am simțit alături de foștii mei prieteni și am venit să mă explic în fața dvs,

pentru ce am înțeles **să nu-mi reneg convingerile care au fost și ale partidului.**

Vreau să știu astăzi dacă eu sunt în greșală sau conducătorii partidului.

Dacă sunt eu, vă rog să-mi spuneți sincer acest lucru , și voi trage consecințele .

Și în trecut au fost neînțelegeri între mine și ceilalți conducători ai partidului.

Am căutat să mă înfrâng pe mine , pentru unitatea partidului.

De multe ori **am fost mâhnit de nepotrivirea de concepții din sânul partidului național-tărănesc.**[...]

Gr. Iunian / 32

▣ **Dezacordurile esențiale**

Azi însă a venit o nepotrivire de vederi atât de mare și de profundă , încât mi se pare **o imposibilitate să mai rămân alături de ceilalți conducători.**

Atunci când a venit **legea pentru modificarea conversiunii** și când , pentru amânarea plății cuponului extern,

ni s-a pretins control străin în țara noastră ,

mi-am dat seama că , pe de o parte ,

se apără interesele bancare împotriva țărănimii ,

care n-are de unde să plătească ce i se cere , și că, pe de altă parte,

ne așteaptă cea mai mare umilință pe care o poate suporta o țară . „

[**Vorbește despre scăderea veniturilor ; vorbește despre situația tragică a tezaurului ;**

despre cuponul extern ;]”Ce este mai necesar : **existența noastră sau plata cuponului ?**”

Gr. Iunian / 20 oct. '32 / retro '29 - 30

▣ **Regența**

Am cedat și în 1929, la complectarea Regenței , după moartea lui Buzdugan.

Nu a fost de acord cu președintele partidului .

Problema Restaurației [LD : adu de la fișier Monarhie]

Gr. Iunian / 20 oct. '32 retro '29

Legea presei

Altă mâhnire am avut atunci când **mi s-a cerut o lege a presei**, o lege de încătușare a opiniei publice , și când mi s-a spus că un membru al regenței cere această lege până în 5 zile.

Chiar dacă ar fi fost bun proiectul, tot nu-l aduceam ,

pentru că eu înțeleg alte raporturi între Coroană și popor, raporturi de dragoste, nu de amenințări .

Forța partidului care cedează în fața amenințărilor , slăbește .

Demisia mea motivată , de atunci, **a fost împiedicată să ajungă la cunoștința opiniei publice**
Aveam totuși posibilitatea să recurg la serviciile presei , și n-am făcut-o .
Gr.lunian / 20 oct.'32 / retro' 30

▣ **Împrumut extern**

În nov.1930, i s-a ascuns realitatea că se trata un împrumut cu Franța, de către ministrul de Finanțe.A aflat întâmplător , dintr-o discuție Manoilescu –Madgearu .
În zădar a încercat să-i convingă că un împrumut pentru consumație este înrobitor pentru contribuabili.**A plecat din guvern , ca să nu se spună că zădărnicește împrumutul.**
Gr.lunian /20 oct. '32

▣ **Cramponarea de putere**

" Am trecut peste toate acele frământări sufletești.
Azi mi se cere să renunț la mai mult, la însași **temeiul partidului nostru**, și trag consecințele
Știu că au voit să-mi pregătească îndepărtarea și le-am luat-o înainte.
Eu n-am fost niciodată pentru cramponarea la putere și
această cramponare în trecut a făcut atâta rău partidului.
Îmi spunea d.Maniu altădată , că e o necesitate ca Regele să ne cheme la guvern.
L-am întrebat cu ce program.Mi-a răspuns că să fie chemat , și în trei săptămâni dăm gata
programul. **Am venit la guvern și în trei luni ne-am epuizat .**
Gr.lunian /20 oct. '32

▣ **Revalorizarea leului**

Soluții

Sunt pentru revalorizarea leului pentru că a fost valorizat greșit .Formula ministrului de Finanțe ,
a dezinteresării de soarta debitorilor, e primejdioasă și anti-economică.[...]
Modificarea pe care au adus-o legii conversiunii , lasă țărănimea la discreția cămătarilor.
[-----]
Eu văd numai două soluții : conversiunea generală și restabilizarea leului.

Gr.lunian / 20 oct.'32

▣ **PT –PNR – PNT**

" **Am avut neînțelegeri** cu ceilalți conducători ai partidului.
Am cedat totdeauna fiindcă s-a făcut apel la sentimentul de disciplină .Am cedat în 1929 , când
exista o deosebire între mine și președintele partidului.[**Maniu !**]
S-a vorbit despre **raporturile dintre PT și PNR**, și **că eu am fost împotriva fuziunii** .
Este adevărat că **am fost „al doilea”** pentru fuziune , dar odată realizată.... **am fost fericit.**
Este adevărat că **între ramurile națională și cea țărănească** , au fost **deosebiri de vederi** .
Partidul țărănesc s-a înjghebat pe o **bază socială** ,
și cel național numai pe ideea ce-i poartă numele .
Partidul național nu făcea diferențieri politice , pentru că în Ardeal alta era preocuparea .
Partidul țărănesc făcea **diferențierea de clasă**. Un fruntaș ardelean spunea :
dvs serviți clasa țărănească în primul rând,
iar noi naționali , **fiecare clasă**, tot în primul rând.
Au fost nepotriviri de păreri și pe chestiunea conversiunii ,
pentru că **ardelenii pretindeau că băncile din Ardeal apără interesele țărănimii .”**

Gr.lunian / 20 oct.'32

▣ **Un nou PNT ?**

"Acum eu am venit în fața dvs să-mi spuneți **unde e adevărul ?**
Eu sunt gata să reiau alături de dvs. munca de la capăt , dacă vă simt alături de mine.
Cu ajutorul mănunchiului de oameni care mă înconjoară,
oameni **netrecuți pe la cabinete de instrucție și pe la parchete** ,
oameni care **n-au transigeat** , nici cu morala , nici cu principiile.

cu reazimul opiniei publice drepte și cinstitute ,
vom reînchega ceea ce a fost altă dată partidul național țărănesc,
forța vie a întregului popor , apărarea demnității acestui popor .”
(aplauze, ovații nesfârșite)

După amiază, la ora 4, s-a întrunit comitetul județean ,
care a semnat o **Moțiune – Apel nominal, adoptând p.d.v. al d-lui Iunian** ,
înțelegând să-l urmeze necondiționat în atitudinea ce întreprinde.
Gr.Iunian / 20 oct.'32

1.) **Congresul PNT –Vlașca , 24 oct.'32**

(„Dimineața” , 26 oct.'32)

Duminică, în com. Drăgănești, congresul organizației jud.Vlașca .
Au participat numeroși fruntași din comune și intelectuali din Giurgiu.
Congresul a fost deschis de ministrul **DRloanițescu** , președintele organizației.
În primul moment, elogiul defunctului vicepreședinte Mihail Urlici .
DRloanițescu prezintă :
/ Situația politică a țării , răspunderile guvernului și partidului ;
/ Meritul PNT în organizarea de alegeri libere ;

DRloanițescu / 24 oct.'32

▣ **Opera și demisia guvernului Vaida**

▣ **Încrederea în guv.Maniu**

Pornit cu cele mai bune intenții la drum greu, **a trebuit să se oprească** tocmai cînd era să
purceadă la realizarea unor operațiuni cu foloase imediate pentru țară.
În primul rînd , avea să rezolve problema gravă a acoperirii deficitului bugetar .În ce mod ?
Prin economii severe , reducerea apartului de stat ... etc etc.

Al doilea guvern Vaida , a demisionat în condițiile cunoscute ; cu toate acestea, în timpul
scurt cât a guvernat , s-a străduit și a reușit , prin măsuri chibzuite, să pună ordine ,
unde era haos, și să reazeze dreptatea în scaun.

Eu, la Ministerul muncii și sănătății , luptându-mă cu greutate imense, am făcut unele lucruri ,
recunoscute chiar de opoziție.

/ **Ioanițescu** a terminat făcînd **apel ca țara să aibă deplină încredere în Guvernul Maniu.**
/ Delegația permanentă aleasă : **DRloanițescu** (președinte) , **Al.Cartojan** (vice-președinte) ,
deputat D.Marinescu (secretar general).Membrii : CPAnastasiu, I.Rădulescu, C.Pecilă,
Hristodor Ionescu, preot Ștefan Burilescu, dr.Borici etc etc...
DRloanițescu / 24 oct.'32

▣ **Mesajul regal, 16 nov.'32**

Vezi la fișier Guvern

2 a) **Victor Eftimiu** (ziarist, francmason, PNT) , discurs la Mesaj, 22 nov.'32

(DAD, MO 5 , 22 nov.'32, p. 38-)

[LD : discurs mediocru, partizan, slab și ca formă și ca fond;
câteva discrete simpatii bolșevice , afișate sub ideile francmasoneriei .]

▣ **Parlamentarism**

" Dlor deputați, vorbesc întâia oară de la această tribună și nu pot să-mi încep cuvântarea **înainte de a aduce omagiul meu parlamentarismului , acestei instituțiuni în afară de care statul nostru nu poate merge pe căile de progres. Se spune acest lucru mereu, și trebuie repetat neconținut , pentru că dacă am aprins aseară lămpile , când s-a făcut întuneric, nu este motiv ca astă seară , când s-o întuneca, să nu le mai aprindem.**

"Parlamentarismul este atăcat, ironizat , chiar de către unii dintre noi.Trebuie să-l apărăm, și afară de aici, și dvs înșivă să vă aduceți aminte totdeauna de el, pentru că, fără el, fără discuțiunile de aici, cari unora le par lungi și inutile, fără protestul de la tribună, toți potențaii, mici și mari, care împănează administrațiunile țării , și—ar transforma micile lor abuzuri , în abuzuri monstruoase. (**aplauze la PT –Lupu**)
Aduc omagiul meu nu numai majorității , din care am onoarea să fac parte, dar și celorlalți aleși ai națiunii, care și-au trimis aici pe cei mai distinși reprezentanți ai partidelor de opoziție.

" Împotriva actualului Parlament , cum de altfel împotriva tuturor Camerelor de după război, s-a ridicat obiecțiunea că nu este la înălțimea Parlamentelor dinainte.
Ni s-au arătat toate aceste imense busturi de oameni iluștri , admirabili oratori, admirabili patrioți, fără îndoială. Un orator, cât de mare ar fi, **dacă** nu spune ceva nou, dacă nu ridică privirea spre alte orizonturi, nu-și va putea interesa nici auditoriul său, nici pe cei care îl vor citi mâine, nu va putea interesa tineretul, care gândește într-altfel, într-un ritm mult mai vior,
mai contemporan decât mulți dintre noi.

Eftimiu / nov.'32

▫ Departamentul Finanțelor

GGMironescu / Virg.Madgearu

S-a întrebat onoratul deputat care m-a precedat [**Inculeț**] ce a făcut acest guvern până acum.Să vă aduceți aminte ce era anul trecut și cum este acum.

Anul trecut am cutreierat 48 de capitale de județ, și am găsit peste tot sărăcie și deprimare; lefurile nu erau plătite de luni întregi...

- **I.Inculeț** : Așa este !

- **Eftimiu** : Dle Inculeț, eu fac apel la onestitatea dvs. ; duceți-vă în țară și vă asigur că veți vedea , cu toată criza care s-a agravat, că astăzi nu mai este situația de anul trecut. Fără îndoială, nu e belșug și strălucire, dar nu este ca anul trecut când n-am văzut în 48 de orașe, o față veselă ; la fel restaurantele erau goale, prăvăliile la fel. Funcționarii și pensionarii neplătiți de luni întregi.Un prieten colonel mi-a spus cu lacrimi în ochi, că a fost nevoit să-și vândă calul ca să dea la soldați de mâncare. Tot așa este acum ? Are cineva curajul să spună că nu e mai bine astăzi , după un an de criză agravată ? Toate aceste îndreptări , nu vă spun dvs , liniștea unei țări întregi, nu înseamnă nimic?Cu această ocazie vreau să aduc omagiul meu unui alt domn ministru, absent pentru moment de pe banca ministerială, dlui GGMironescu (**aplauze la majoritate**) care a îndeplinit această operă. A nu mai vedea pretutindeni cortegiul de flămânzi, pe aceste vremuri de prăbușire generală, nu e puțin lucru, d-lor ! Lăudând pe d. Mironescu , urez succes succesului său de la Finanțe, dlui Virgil Madgearu, care și-a luat greua sarcină de a conduce , în vremuri grele , acest departament, și și-a pus toată voința, toată energia , în slujba unui program financiar dureros, îi urez să păstreze această liniște , s-o sporească.

De altfel, dlui Madgearu trebuie să-i arătăm și admirația noastră pentru curajul civic cu care, cu riscul pierderii oricărei popularități, s-a dedicat unei munci atât de grele , atât de penibile.

Vict.Eftimiu / nov.'32

▫ Rusia Sovietică

▫ Francmasoneria .

▣ Bolșevismul

- **Eftimiu** : Vrea să știe real ce se întâmplă cu Rusia.
 - **VTPrelipceanu** (LANC) : „Este prea spre stânga”
 - **Eftimiu** „dreapta” – „stânga” -.Vorbe mari și fără senz.
Asta nu înseamnă să nu știm ce este în Rusia.
 - **Oct.Goga** (PNA) : Ei vor Basarabia!
 - **Eftimiu** : Avem armată s-o apere .Să aducem din Rusia lucrurile bune.
Francezii laudă școala sovietică.
 - **VTPrelipceanu** : Ca reprezentant al intelectualității românești,
nu ar trebui să luați Rusia drept pildă.
 - **Eftimiu** : Să nu i se facă procese de intenție.El este patriot în fapte , nu în vorbe.
Vrea să vorbească despre URSS , fără să-i facă apologia.
 - **M.Stelescu** (G de F) : ați spus că nu sunteți pus de nimeni !
În str.Câmpineanu , nr 45, nu aveți nici o legătură ?
 - **Eftimiu** : Acolo sunt francmasonii și țările ce-i persecută
sunt Rusia extremistă și Italia Fascistă.
- Voci** : Sunteți francmason ?
- **Eftimiu** : ”Da.Și nu mi-i rușine să o spun. Mai bine să luăm „roadele bolșevice” ,
decât s-o luăm de la capăt, și să intrăm în bolșevism nepregătiți
Reforma agrară, Conversiunea , sunt semne de ... bolșevism.
În orice caz, el a preferat să de mâna cu comuniștii în campania electorală.
ACCuza, Al.Cuza, M.Stelescu, CZCodreanu îl atacă.
 - **ACCuza** : Anul trecut când au fost aleși cei 4 comuniști în Cameră,
nici ei n—au cutezat să spună ce spui d-ta.
 - **Eftimiu** : Eu nu sunt comunist .Dar fac apologia comunismului care ne poate fi folositor.
Noi practicăm un comunism neorganizat .Pilda Franței trebuie ascultată .
Vict.Eftimiu / 22nov.'32
-

2 b.) Gh.Tătărescu , discurs la Mesaj, 23 nov.'32

(DAD, MO 5, șed. din 22 nov.'32, p. 29- 38) [Vezi fișier PNL-1](#)

Gh.Tătărescu / nov.'32

▣ Iuliu Maniu

[LD : un Tătărescu sarcastic, insidios, provocator, discutând subiecte „tabu „ ,știind că interlocutorul nu poate să răspundă la ele !

O satisfacție răutăcioasă , mușcătoare , că și el, Maniu, s-a înclinat în fața lui Carol !
Că și el se vedește un politician gata la compromis !]

” Un guvern care se bucură de desăvârșita încredere a Coroanei,
nu părăsește frânelor guvernului fără grave motive.

De ce a plecat d.Vaida așa de timpuriu ; de ce ne-a revenit d.Maniu așa de târziu;
cred că sunt întrebări pe care Parlamentul are dreptul și datoria să și le pună.(aplauze la PNL)

[în acest moment Maniu intră în incinta Parlamentului ... este întâmpinat cu vii aplauze]

Sunt fericit că în acest moment se așează pe banca ministerială dl primministru Maniu,
fiindcă țin să declar că **ridicând această întrebare tulburătoare**

– de ce a plecat d.Vaida Voevod ? - **n-o fac din năzuințe agresive,**

față de persoana dlui Maniu. Dimpotrivă , cred că toți , cari ținem la normalizarea vieții noastre
politice, trebuie **să ne felicităm de hotărârea** , de data aceasta așa de rapidă,
a d-lui prim ministru Maniu , de a veni să ia directă conducere a guvernului său.

Să ne felicităm, în primul rând, fiindcă **hotărârile dlui Maniu sunt totdeauna dificile** ,
și totdeauna **precedate de ingenioase și minuțioase cercetări** a situațiilor,
și de lungi și de **scrupuloase examene de conștiință.**

Să ne felicităm, apoi, pentru că de astăzi înainte, **dl Maniu nu va mai practica politica
misterelor și a rezervelor enigmatice**, și pentru că ,de astăzi înainte, **nu mai constituie
un mare semn de întrebare** , care se profila la orizontul politice noastre interne.

De astăzi înainte , **pelerinii nu vor mai merge la Bădăcin**, pentru ca să caute să deslușească privirile pline de înțeles ale **sfinxului** îngropat în nimicurile politicianismului român, **căci d.Maniu , iată**, s-a reîntors pe această bancă, lut omenesc, și amestec de duh și de taină, **prezidează la destinele acestui guvern!** (aplauze la PNL)

Să ne mai felicităm ,apoi, **fiindcă d.Maniu** , precum este cunoscut, **părăsise arena noastră politică sub povara a grave aprehensiuni interesând viața noastră constituțională și viața Statului însăși**,și fiindcă d. Maniu **făcuse anumite rezerve și precizase anumite condițiuni, [!!!] pentru ca să se întoarcă la locul de răspundere** .

((: De sigur că în clipa în care a depus legiuitul jurământ , **toate aceste aprehensiuni s-au evaporat și conștiința d-lui Maniu , este astăzi calmă și netulburată ! [!!!]**

Cât privește **condițiunile** , desigur ele au fost **fie acceptate, fie că** , poate – cine știe ?! -

((: **în drumul dintre Bădăcini și Sinaia, ele au fost aruncate peste bord, ca un leș inutil și împovărat, pentru practica puterii ! [!?!]**

În orice caz, și într-un fel și într-altul,**să ne felicităm** că de astăzi înainte , d.**Iuliu Maniu** , nu se va mai putea prezenta în fața țării în ((: **atitudinea paladinului care s-a jertfit** pentru idealurile intangibile, și **nici într-aceea ((: a profetului , al cărui glas a răsunat în pustiul conștiinței generației sale.**

"Aparținând unui partid care va face acestui guvern o necruțătoare opoziție, să-mi îngăduiți , totuși, dlor, să aduc d-lui Maniu expresiunea unei **recunoștințe fără margini** , pentru **marele serviciu pe care l-a făcut politicii românești** ,

((: **abandonând o politică de vag și de tenebre,**

și **practicând o politică pozitivă**, în care și-a angajat **întreaga răspundere personală !"**

Gh.Tătărescu /

▣ **Vaida Voevod.**

"Prin urmare , vedeți, nu din năzuinți agresive , față de d.Maniu , pun această turburătoare problemă : **de ce a plecat de la locul de președinte al Consiliului d.Vaida –Voevod**, și nici din dorința de a fi agreabil amatorilor de senzațional din această țară ; dar pentru prestigiul acestui Parlament , și pentru respectul , pe care îl datorăm țării legale, pe care o reprezentăm astăzi cu toții , oricare ar fi convingerile noastre , **suntem datori să elucidăm misterul acestei ultime crize ministeriale.**

- **Aurel Buteanu** : Începeți cu declarațiunea d-lui Duca de la 8 iunie 1930 (proteste la PNL-1)

- **Tătărescu** : Dlor deputați, ziceam criză ministerială și plină de confuziuni , care are nevoie **să fie definită și lămurită de autorii ei**, care are nevoie, mai ales, **să fie definită și lămurită de autorul ei, principal, d.Vaida –Voevod.** D.Vaida –Voevod , cred eu, trebuie să vină în acest Parlament, **să se lămurească și să se explice.**Lămuririle și explicațiunile d-sale, date prin conversațiuni particulare și prin presă, nu pot mulțumi pe nimeni. Aceste explicațiuni trebuiesc date aici, în Parlament, fiindcă aceasta o cer și practicile parlamentare și însuș principiul de bază al regimului parlamentar , și o cere și țara întreagă.

O cere țara întreagă , fiindcă țara întreagă nu știe până astăzi de ce s-a retras dlui Vaida.

Ceea ce știe țara este cu totul altceva ." [.....]

Gh.Tătărescu /

▣ **Conflictul Vaida-Titulescu**

[LD plictisitoare și speculative toate aceste divagații ale lui Tătărescu. Grijă mare să nu cumva să supere sensibilitatea lui Titulescu ! Politicianism ieftin pe un subiect atât de serios !]

„ **Din ziua de 23 septembrie**, zi în care **demisionează dlui Titulescu** , ministrul nostru la Londra, și până în ceasul în care **se urcă pe fotoliul de președinte dl Iuliu Maniu** , în fața țării , se desfășoară într-un ritm vertiginos **o serie întreagă de situațiuni contradictorii incompreensibile și inexplicabile** cari, toate la un loc, formează **un foileton cu capitole comice , și cu capitole dramatice** , și care se încheie, cu un sfârșit ,pe cât de neașteptat , pe atât de uluitor. În această **serie de acte și de situațiuni contradictorii** , nu naufragiază numai autoritatea și prestigiul guvernului. Întreaga această criză se desfășoară în fața ochilor străinătății , care, tot timpul acesta, desigur, nu și-a putut stăpâni nici surprinderea , și nici, uneori,

compătimirea. **Pactul de neagresiune cu Sovietele**, importanța și însemnătatea marilor probleme pe care le putea suscita **importanța covârșitoare a d-lui Nicolae Titulescu** în lumea internațională, toate acestea au făcut ca **această criză românească** să stea pe primul plan al preocupărilor opiniei publice europene. Și cred că sunt încă vii în mintea dvs. , titlurile gazetelor străine , cari tot timpul acesta s-au ocupat de această criză, vorbind - acesta este titlul - de „ **Farsa de la București**”

Această întrebare, **cine poartă răspunderea unei asemenea situațiuni** , se va pune , desigur, cu prilejul dezbaterilor cari vor avea loc în jurul tratativelor cu Sovietele.

Pentru astăzi , însă, datori suntem să întrebăm - și întrebarea rămâne întreagă -

de ce a plecat d.prim-ministru Vaida –Voevod, și întreg guvernul , din locul de președinte al guvernului ? **S-a spus și s-a răspuns că demisiunea aceasta este datorită unui dezacord între d.Titulescu** , ministrul la Londra , pe vremea aceea **și între d.Vaida și întregul guvern**, în jurul pactului de neagresiune, pe care guvernul l-ar fi inițiat pe alte baze decât cele hotărâte cu d.Titulescu .**Dar acest dezacord** – ca dezacord principial – **a fost desmințit și de d.Titulescu și de d.Vaida Voevod, însuși**. Țara uluită se întreabă și astăzi - mai ales după primul comunicat dat de către d.luliu Maniu , care precizează că în politica externă nu s-a schimbat nimic, și că politica externă , în ce privește pactul de neagresiune cu Sovietele se face pe bazele hotărâte de guvernul precedent – țara se întreabă : dacă nu s-a schimbat nimic, în politica noastră externă, și nici în tratativele cu Sovietele, , **de ce a plecat d.Vaida –Voevod, și de ce a intrat în minister d. Nicolae Titulescu** ? Sau, dacă s-a schimbat ceva - și eu unul cred că s-a schimbat ceva - atunci, dlor deputați, **țara ar fi cerut alceva** - ca din minister să nu plece numai d.Vaida – Voevod , să nu fie debarcat numai d.Vaida, ci **d.Vaida să plece cu întreg guvernul** care a fost părtaș la toate actele sale, și dacă erori au fost, la toate erorile dlui Vaida –Voevod.”

(aplauze la PNL)

Tătărescu /

▣ **Guvernul Maniu +Titulescu**

De câțiva vreme, de când acest guvern este la cârma țării, tot ce se întâmplă în țara aceasta pare că este **o permanentă și continuă sfidare a logicii** : Da, când guvernați , sfidați logica ; când legiferați, sfidați logica . Trăim sub **dominația capriciilor, a fanteziei și a incoerenței** , sub dominația sfidării a tot ce este normal și rațional , trăim sub dominația absurdului și a paradoxului !

Ce este noul guvern ? Este – cum a declarat și d.Maniu – **continuarea guvernului Vaida**.

„ De la spatele fotoliului prezidențial , de unde d.**Maniu ținea de mâneacă pe d.Vaida-Voevod** , sau dacă vreți o expresiune mai parlamentară , de unde **exercita acțiunea tutelară** asupra dlui Vaida –Voevod, **d.Maniu apare pe primul plan** și ia directă răspundere a guvernului său.

Structura guvernului nou este aceeaș, cu aceeaș echipă de lucru, cu mici modificări care nu au nici o importanță.**O notă nouă** reprezintă în guvern **prezența dlui Nicolae Titulescu**.

[-----]

Tătărescu / '32

▣ **PNT**

▣ **PRT**

Toate acestea au declanșat începutul de **criză internă în PNT**, care se zbate în tendințe contrare , care se neutralizează : majoritatea este subminată de curente divergente .

Din guvern pleacă d.Vaida ; din partid, se răzlețesc prieteni, șefi, grupări întregi ;

alții stau pe bănci , cu pumnii încleștați. „ **Vă părăsesc prietenii și, ceea ce este mai grav, vă părăsesc șefii .Și nu vă părăsesc pentru motive personale, sau pentru ambiții nejustificate ori maladive, ci vă părăsesc toți pentru divergențe de principii , vă părăsesc pentru că v-ați trădat programul și ideologia PNT**”

Autorii acestor dezertări, nu evită să dea în vileag unele lucruri rămase până astăzi neclare .

Colegul din Gorj, **Grigore Iunian**, într-un acces de sinceră violență,

„a tras draperiile grele, care separau țara de scena unde marii conducători ai PNT sunt considerați că luptă pentru democrație și pentru binele obștesc

Vai, dlor deputați, **câte lucruri surprinzătoare** am putut vedea numai în câteva clipe de indiscrețiune și **ce lumină crudă** cade asupra unora dintre conducătorii PNT și **cât de triști apar ei**, când li s-a luat de pe obraz pojghița democrației, a libertății și al altor mixtiuni, cu care au apărut până acum, fardați în fața maselor!

Cât de falși răsună astăzi la lumina destăinuirilor d-lui Iunian declarația făcută pe vremuri pentru libertățile publice; cât de falș, mai ales, răsună declarațiile pentru libertățile publice; **cât de falș**, mai ales, răsună declarațiile pentru libertatea presei, după ce d.Iunian a arătat că celbrul proiect de gătuire a acestei libertăți a fost făcut din îndemnul însuș al domnului Maniu și al colegilor săi de pe banca ministerială ! Și, în acelaș timp, **cât de interesanți**, dar, în același timp, **cât de inestetici** - o spun aceasta și pentru d.ministru Popovici – apăreți astăzi, când vă lepădați de acest proiect, așa cum se leapădă unii părinți de fructul turpitudinii și al păcatului „! (**aplauze la PNL**)

Țara se simte guvernată de **un regim lipsit de unitate de acțiune și de omogenitate**; de un regim unde **un antagonism organic devine din ce în ce mai vizibil, antagonismul dintre cele două ramuri**, care constituie partidul d-voastră : **ramura ardeleană și ramura țărănistă.**

Frământările și disensiunile dovedesc că **nu suntem în fața unui singur partid, ci a două partide. Fuziunea de acum 6 ani este încă o chestiune de viitor...**

- **M.Popovici** : Dle Tătărescu, astfel de intrigi, nu mai prind astăzi...

[-----]

Tătărescu / '32

▣ **Mesajul Guvernului PNT**

Nu este un gest inteligent de a mă ocupa de **destrămările și de certurile dvs.**

Dar ele privesc țara întreagă, când **împiedică și paralizează guvernarea.**

Nu vă puteți împlini misiunea și grație acestor certuri și acestor disensiuni.

Conversiunea, politica de zig-zag în tratativele cu Sovietele, tratativele de la Geneva, **se datoresc lipsei de unitate, de coeziune.**

Și acum, având pe **d.Vaida-Voevod la Valea Seacă**, unde, de sigur, își meditează răzbunarea, și pe d. **Grigore Iunian la Tg.Jiu**, unde și-a instalat un amvon permanent, de unde vă anatimizează permanent, **dvs. veniți cu candoare** și, iertați-mă, și **cu mult curaj, să trântiți la această tribună**, în fața Parlamentului și a țării,

un Mesaj cu 50 de proiecte de legi !

Mesajul acesta **va rămâne un mesaj de pomină !** Nu știi dacă te găsești în fașa unui mesaj sau în fața unei table de materii al unui tratat de economie politică, dublat de un tratat de finanțe. Nu știi dacă ești în fața unui mesaj de sesiune ordinară, sau în fața unei Adunări Naționale.

Toate bazele statului sunt atăcate și schimbate ;

toate legile de organizare, schimbate sau înlocuite.

Norocul acestei țări este că tot acest ciclon de distrugere nu este decât pe hârtie,

și că nimeni, dar **absolut nimeni, nu ia în serios acest acut acces de legiferomanie.**

Erați ieri tari, și nu ați soluționat nimic, sunteți astăzi în agonie și vreți să soluționați tot !

Cum vreți să vă ia țara în serios ? (**aplauze la PNL)**

- **M.Popovici** : Dle Tătărescu, nu vezi că până și partizanii d-tale râd ? Constat numai faptul.

- **Tătărescu** : Dle ministru, la noi râd, dar când văd că sunt surâsuri și zâmbete pe băncile dvs., care se adresează dvs nu mie, e situația mult mai gravă.[...] feriți-vă de zâmbetele care vă vin din rândurile acelea (de la majoritate) [----]

Tătărescu / nov.'32

▣ **„Ciclul” Maniu**

Ciclul acesta - și este bine să vorbim de el în pragul dezbaterilor la Mesaj - **ciclul acesta se încheie astăzi.V-ați îndeplinit misiunea.** Putem, din punctul acesta de vedere culminant al tuturor nevoilor și dezastrelor noastre, să privim în urmă pentru a-l rezuma.

Sunt patru ani de când am plecat de la guvern și de când Vintilă Brătianu,

care avea intuiția marilor dificultăți cari trebuiau să se abată asupra țării,

a propus Înaltei Regenței un guvern național.

DI. Iuliu Maniu a răspuns mândru și solemn : < avem soluții pentru toate problemele și ne luăm în fața țării toată răspunderea. >

- CCGiurescu : Aceași propunere a făcut-o d.Titulescu acum un an.De ce nu ați primit-o ?
- Tătărescu : La timp, vom vorbi și de acea propunere , deocamdată vorbesc cu adversarii din față, nu cu cei din dreapta.

D.ManIU a spus : < avem soluții pentru toate problemele și ne luăm în fața țării toată răspunderea. > Efectiv , astăzi, prin urmare, în fața țării aveți toată răspunderea.

Ați venit singuri, ați guvernat în liniște și pace, fiindcă nu v-am făcut nici o agitație și nici o campanie împotriva d.voastră, **ați guvernat în numele principiilor dvs.,** pe care le considerați mântuitoare ; **ați guvernat în numele programului dvs.,** pe care îl decretați în vremea aceea salvator ;

ați guvernat pentru a înfăptui ideologia național-țărănistă :

democrația integrală , statul țărănesc,
promovarea tuturor claselor producătoare ,
înflorirea tuturor claselor muncitoare ,
dreptate și mulțumire pentru toți !”

Iată ce era programul dvs.**Ce ați înfăptuit din acest program ?**

Priviți în jurul dvs. și cercetați situația finanțelor publice , distrugerea creditului public, priviți instabilitatea și anarhizarea vieții administrative , dezorganizarea serviciilor publice, luați și cercetați situația tuturor claselor, tuturor profesiunilor, tuturor tagmelor, pentru ca să constatați și să vă convingeți d-voastră înșivă, că **în acești 4 ani** în cari , în afară de interregnumul tehnicienilor , ați guvernat fără întrerupere , în acești 4 ani **s-a năruit și s-a prăbușit tot ce s-a consolidat și s-a durat în această țară. (aplauze la PNL)** Rămăsese un singur lucru nesfârșit. Era prestigiul statului nostru în afară, și era cercul de fier la alianțelor noastre. Târâncopul a izbit și aici !

Și acum treceți granițele ; luați contact cu toate cercurile de înrăurire ale opiniei publice străine și ascultați ecoul comentariilor defavorabile , al tuturor încredințării dureroase , cum se ridică în cor împotriva țării noastre și ascultați cum bate tot mai mult valul desconsiderării și al nencrederii la hotarele țării noastre „ (**întreruperi la majoritate**)

Iată ce constatăm patru ani de la plecarea noastră de la guvern.

Și acum ne cereți să vă votăm Mesajul, ne cereți un vot de încredere . **Pretenție absurdă !**

Când guvernul nu are nici încrederea propriei sale majorități, cum puteți să cereți încrederea Parlamentului și a țării. (**aplauze la PNL**)

În orice țară cu adevărat regim parlamentar, destrămarea majorității care dă guvernul , atrage după sine plecarea guvernului și dizolvarea . În alegerile generale, deabia ați avut coeficient legal din care a ieșit această majoritate.

Rupți, sfărâmați, ciunțiți, cum vă prezentați în fața Părlamentului , nu mai aveți astăzi nici acest coeficient ; majoritatea aceasta , astăzi, nu mai are substratul legal și , din acest p.d.v. , guvernul acesta este **un guvern anticonstituțional.** (**exclamații ironice la PNL, aplauze la PNL**)

Iar dvs., care timp de 10 ani ați frământat țara aceasta pentru ceea ce ați numit triumful principiilor constituționale, dvs v-a hărăzit destinul și această soartă , ca să vă palmuiți singuri, cu acceptarea unei situațiuni care este în contradicție și cu principiile parlamentare și cu principiile constituționale ! Dacă dvs acceptați această situațiune, țara nu o acceptă.

În cel mai critic moment de la Unire și până astăzi, țara este guvernată astăzi de un regim care , neavând nici inițial majoritatea încrederii maselor, este astăzi un regim în descompunere , și care constituie un adevărat regim de uzurpare și silnicie !

De aceea, **drept răspuns la proiectul la Mesaj, noi vă strigăm : plecați !**

E singurul serviciu pe care puteți să-l mai faceți Coroanei, e singurul serviciu pe care mai puteți să-l faceți țării ! (**Vii aplauze , strigăte de bravo , la PNL**)

Gh.Tătărescu / 23 nov.'32

3.) N.Titulescu (ministr.Af.Străine), pactul de neagresiune rom-sov. , 23 aug.'32

Răspuns la interpelarea lui Gh.Brătianu ; Replici la discurs.

Vezi la fișier Politică externă

4.a) **M.Manoilescu ,Ștefan C Ioan**, la Conversiunea urbană,Senat , 9 dec.'32

Vezi la [fișier Legislație](#)

4 b) **C.Rădulescu - Motru (PNT)**, (raportor) intervenție , Senat , 13 dec.'32

(DS, MO 12, 13 dec.'32, p. 211- 217)

C.Rădulescu -Motru / 13 dec.'32

▫ **PNL - PNT - partide burgheze**

M-a bucurat că reprezentantul PNL , dl senator Ștefan Ioan, **nu a mai criticat ideologia PNT** , (ca până acum) , considerată ca < o ideologie care nu se potrivește cu politica europeană > ; ca < o ideologie revoluționară > ; cu al ei < stat țărănesc > etc etc. care ne scoate din orbita < oamenilor cu simț politic >

N-a mai vorbit de "statul țărănesc " , a renunțat la marota prin care îl considerau "un fel de bestie " **S-a văzut că "statul țărănesc "** , pe care noi îl punem înaintea,

"îl concepem ca pe un stat , care nu se diferențiază în prea mult

de toate statele pe care le cunoaștem în Europa apuseană ,

și care se bazează pe o Constituție democrată "

[-----]

Ce cere **democrația europeană ?**

Ce este la baza ei ?... și se găsește **și la baza concepției noastre de "stat țărănesc "** :

Proprietatea individuală și libertatea individuală ;

Respectarea angajamentelor internaționale ;

... **Un asemenea stat**, "se plasează în rândul statelor cu desăvârșire

- **să le zicem burgheze** - deși eu le numesc, mai bine , **state democratice europene "**

[LD : ehei , dle Motru ! cît vă mai străduiți să nu folosiți **cuvântul " burghez " !**

câtă șiretenie lingvistică pentru conservatorul din dvs !

dar , mă rog... decât " revoluționar " sau " bolșevic "sau "radical " ... era de preferat !]

[-----]

"Încă o dată vă spun : **statul țărănesc** , așa cum se afirmă în cuvintele guvernului nostru,

și cum reiese și din Mesaj, **nu este un stat din acestea revoluționar [...]**

noi suntem pe baza - încă o dată o spun - **a democrației apusene , a organizării**

burgheze .Noi suntem pe baza **proprietății și inițiativei individuale** [.....]

"Sunt vesel că reprezentantul PNL nu s-a speriat de acest cuvânt - "stat țărănesc " -

și că a discutat cu noi ca cu un partid care nu se diferențiază de partidele de astăzi"

Suntem diferiți la unele puncte de program ... dar, în rest,

" suntem la fel ca toate partidele burgheze ale țării noastre "

Rădulescu -Motru / 13 dec.'32

▫ **PNT - PRȚ -Iunian**

▫ **" stat democrat " - " stat țărănesc "**

S-a încercat și la noi "manifestarea" prietenului nostru, până mai ieri, **Grigore Iunian ...**

Ceea ce vrea el este , într-adevăr , **"o deplasare în ceva a statului curat democrat** , așa cum îl cunoaștem în Europa occidentală"

DI Iunian vrea " un stat radical-țărănesc " , în care libertatea individuală

nu știu dacă este respectată ; proprietatea individuală nu mai este atât de respectată ;

moneta - ca echivalent al muncii cuiva - nu mai este respectată .

Sigur , **se poate concepe un "stat țărănesc "** în afară de cadrul democrației .Se poate !

(dar nu așa îl concepem noi !) în care

"concepția , felul de viață al țăranului , să predomine " ,

prin eliminarea altor "feluri de viață" .

Statul sovietic

În Rusia de astăzi , s-a făcut un stat în care proprietatea, libertățile , sunt supuse statului , care poate să modifice orice în raporturile social-economice , și să-și caute propriul interes .După conceptul acestui stat rusesc, s-ar putea realiza **conceptul acestui "stat țărănesc "** [-----]

"Încă o dată vă spun : **statul țărănesc** , așa cum se afirmă în cuvintele guvernului nostru, și cum reiese și din Mesaj, **nu este un stat din acestea revoluționar [...]** **noi suntem pe baza -** încă o dată o spun **- a democrației apusene , a organizării burgheze .**Noi suntem pe baza proprietății și inițiativei individuale ...

C.Rădulescu -Motru / 13 dec.'32

5.) Gh.Ștefănescu –Goiceanu , discurs la mesaj, 15-16 dec.'32

Intervenții : **Lupu, Iamandi, Titeanu, Purcăreanu , Papacostea, Stelescu,**

//Cuzismul // corporatismul // fascismul român //

// stat liberal //marile reforme // conservatorismul // stat țărănist //

(DAD, MO 19, 20, șed. din 15, p. 402- 410 ; MO20, 16 dec.'32, p. 419-425)

[LD : discursul lui Goiceanu este seara, târziu, după un discurs lung al lui ACCuza .

De aceea el va începe cu câteva considerente despre LANC.

Ca și la alte partide, ies în arena politică , generația tânără .

Este clar că Ștefănescu –Goiceanu este cel mai pregătit doctrinar din echipa lui Lupu.

El cunoaște multă istorie, și-a luat treaba în serios , ține piept unor redevabili doctrinari liberali, dar își menține p.d.v. Că o face cu patimă , cu tendințe „lupiste” evidente, asta este altceva.

Important este că discursul lui provoacă polemici interesante, doctrine , și dezvăluiri]

[-----]

Goiceanu / 15 dec.'32

▀ Stat țărănesc

Mesajul regal de astă dată conține un imens material și cu siguranță că această imensitate de material , nu poate să aibă decât o explicație , că el trebuie să încadreze o ideologie , recent formulată, și să justifice **o formulă nouă : formula statului țărănesc.**

"Această formulă , care poate să fie o simplă formulă,

în dosul căreia **poate să fie totul sau nimic ,**

și **poate să fie și o realitate organică,**

a deșteptat o discuțiune interesantă , **stârnind violente acuzațiuni și sentințe definitive.**

Cu toate că **formula rămâne neprecis caracterizată ,** cu toate că este **lipsită de conținut ,**

așa cum a fost formulată, totuși **panica partidelor adverse,** în special al Partidului Liberal,

prin cuvântul autorizat al unui tânăr de talent și de merit, d.**Victor Iamandi,** care ,

îngrijorat de interese permanente și superioare ale țării,

cum este totdeauna îngrijorat Partidul Liberal, **se opunea, cu fanatism aproape,**

cu convingere și cu elan, acuzând și respingând această formulă ,

afirmând că **statul țărănesc teoreticește nu poate fi susținut** și , practic ,

reprezintă , nici mai mult nici mai puțin, decât **o primejdie.**

În discuția Camerei, **teoria statului țărănesc,**

a fost formulată în sesiunea trecută de două autorități :

de autoritatea fostului președinte al Consiliului, d.Vaida,

și de un majoritar , a cărui cuvântare a găsit un ecou , - și unul adânc –

în rândurile dvs., d.Demostene Botez.

d.Vaida spunea : ce înseamnă un **stat țărănesc ?**

Noi **nu** am venit aci să dăm Țării Românești ,

o organizație de stat patriarhal, bazat pe o **mică burghezie rurală.**

Nu aceasta înseamnă stat țărănesc, și stat țărănesc înseamnă altceva.

Noi proclamăm **necesitatea de ridicarea a vieții economice** în această țară.

Iar d.**Botez** preciza că înseamnă o preocupare cuvenită păturii țărănești din această țară.

Evident că era **haotic formulată teoria statului țărănesc**, fără o concretizare, **fără o precizare programatică**, putea să atragă din partea dlui **lamandi** riposta că, astfel formulat, **statul țărănesc este o diversiune demagogică!** Pentru ce?

Pentru că proclamațiuni de asemenea natură, de ridicarea clasei țărănești – spunea d. **lamnadi** - pentru că **preocupările** dlui Botez, convenite țărănimii, **le-am avut noi**, care suntem o burghezie bancară, o hegenmonie bancară. Am proclamat necesitatea ridicării vieții țărănești, am făcut legile rurale din 1864, Reforma agrară, votul universal, Casa Rurală, ș.a. Atunci care e deosebirea și care este specificul statului țărănesc, decât o simplă diversiune demagogică?!

S-a formulat cu timiditate, fără credință și înțelegere, această noțiune organică: cum trebuie să fie, într-adevăr statul țărănesc. Fiindcă **o explicațiune așa timidă și poetică**, de talent, cum o dădea d. Botez, (cu legenda înțeleptului Budha!) **nu era completă**.

Dacă formula **statului patriarhal, conservator, este perimată**; dacă formula **statului liberal este o imposibilitate, este falimentară**, și este depășită, va trebui **să căutăm și să mergem drumuri noi**, și, raportat la structura noastră organică, nu putem admite altă formulă de viață decât **formula statului țărănesc**. În ce constă această concepție?

Trebuie văzut ce înseamnă **statul liberal**, care se izbăvește; ce reprezintă **concepția conservatoare**, care tinde să renască, ce vrea să fie **corporatismul**; și să examinăm cu toții concepția **statului țărănesc**.

[-----]

Goiceanu / 16 dec.'32

▣ Stat țărănesc

Afirmația dlui Manoilescu că noi **trăim viața unui stat țărănesc, nu uimește** pe nimeni; Dar ceea **ce m-a surprins pe mine** este că, **un majoritar**, un element cu un frumos talent, într-un discurs la Mesaj, mai ales în partea în care discută **politica culturală a partidului și statului țărănesc în sine**, a adus elemente de sinceritate și de originalitate cu totul impresionante. **D. Haneș** a făcut o **afirmație foarte curajoasă** dar și **foarte hazardată**: În adevăr, am cunoscut și am trăit – afirmă d-sa - această viață de stat țărănesc. Acest lucru îl contesta, cu drept cuvânt, colegul nostru, **Ene**. "Stat țărănesc până astăzi nu este, nu a fost o realitate concretă, ci o concepție teoretică și simplă. o formulă în dosul căreia, poate să fie totul sau nimic."

Polemică cuziști-lupiști

- **ACCuza**: Dar dvs aveți o doctrină?
 - **Goiceanu**: Dle profesor Cuza, interesant nu ar fi să avem o doctrină; interesant, înainte de toate, e **să nu avem gărgăuni**
 - **VTPrelipceanu**: Dvs **aveți gărgăuni**; nu aveți nici o doctrină.
 - **Goiceanu**: Dle profesor, țara vă cunoaște de atâta vreme. Am deferință pentru bătrânețele și personalitatea dvs., pe care o recunosc. Atâta tot. Dar politica dvs se va termina în **aventură și ridicol**.
 - **VTPrelipceanu**: **Aventură** faceți dvs, care faceți numai **demagogie!**
 - **ACCuza**: Noi suntem generoși cu dvs., căci nu vorbim de **aventura** dvs. Ceea ce spuneți este o **impertinență**. **Reprezentanții caniotei** nu au dreptul să vorbească astfel.
- Nu aveți autoritatea morală să vorbiți astfel, pentru că sunteți salariații jidanilor.**
- **Goiceanu**: dl prof. Cuza a făcut o afirmație în această Camră, care sper că nu este **maidanul tuturor turpitudinilor**, că eu aș fi, indirect, **salariatul jidanilor...**
 - **ACCuza**: Care **vă susțin și îi susțineți** ...
 - **Șt. Cicio Pop**: Dle Cuza, vă rog să vă retrageți cuvintele; este inadmisibil astfel să aduceți astfel de acuzațiuni. Regret f. mult acuzațiunile dvs.
 - **ACCuza**: Îmi pare bine că regretați dvs. De unde scoateți teoria asta **ca noi să fim insultați și să nu răspundem?**

Goiceanu / 16 dec.'32

▫ Statul țărănesc

▫ Regimul național-țărănesc

[LD : apar f.clar deosebiriile dintre PT și PNȚ, mai bine zis dintre „ țărănism” și „național țărănism”
La el se poate detecta **deplasarea spre „centru” , spre „liberalism , a PNȚ ;**
se poate detecta, după părerea mea , și **persistența „de stînga” , de clasă, a doctrinei țărăniste]**

Goiceanu : Imensul material programatic din Adresa de Răspuns la Mesaj, reprezintă el un **program „țărănesc” ?**

Autonomia administrativă

În ședința din 25 august, Dl. **Madgearu** a spus următoarele :

<Ceea ce țin să afirm acum este că noi **suntem mândri de guvernarea noastră** de doi ani jumătate .Noi am făcut o **reformă administrativă cu vădit caracter țărănesc**, pentru că este întemeiată pe **autonomia de gospodari a satelor și județelor** și chiar a regiunilor. Dar , în afară de asta, pentru că am afirmat , în toată guvernarea noastră, **tendințele țărăniste ale concepțiunii și programului nostru**>

Este adevărat că **în concepția țărănistă** a unui partid organizat , cum este partidul dvs, **autonomia locală administrativă este formula democratică**, este **adevărată încadrare a concepțiunii țărăniste** , pentru că **autonomia locală** , după o expresie fericită a unui profesor de mare renume , **este școala primară a libertăților publice**.

Este lucru exact , teoretic , dar **prețul acestei formulări politice a fost un adevărat fiasco** , în aplicarea principiului , întrucât, după câteva luni d.**Mihalache** a simțit necesitatea ca această lege să fie modificată, și acum se anunță **altă lege administrativă** , pe alte temeuri, decât căile pe care a fost formulată vechea lege.

- **V.Lapedatu** : Principiul descentralizării se menține.

- **Goiceanu** : Principiul în sine. În dosul principiilor **câte aplicațiuni neverosimile se pot face** Aplicațiunea acestei legi a dus la **atâtea inechități** încât dacă dvs ați cunoaște toate amănuntele , ce **oroare ! [...]** și cât de **costisitoare ! [...]** și cât de **deformat [...]**

Reforma cooperăției

D.Madgearu spunea :

< **Cea dintâi reformă** pe care am făcut-o a fost **reforma cooperăției**.
Printr-însa **am consolidat creditul cooperativ**.
Banca Centrală Cooperativă reorganizată,
capitalul întregit , mijloacele de credit spotite , și , prin aceasta,
am înlesnit gospodăriile țărănești de pretutindeni.>

Desigur că aici vedem **bunele intențiuni** ale unui bun gospodar, cari nu pot fi puse la îndoială de nimeni .Dar ca să vorbiți dvs la 1928 , de o reformă a cooperăției cu rezultatele pe cari le anunțați atât de prezumțios [...] atunci când întreg **creditul era la pământ** , când dvs vă găseați într-o **imposibilitate faptică de plată** , din cauza **derutei financiare** , încât **nu putea fi vorba de creațiuni** care să vă dea dreptul să pretindeți că ați reformat marea operă , care se numește cooperăția [...]

Creditul Agricol Ipotecar

D.Madgearu spunea :

< Ne-am preocupat de-aproape de întreaga problemă a **creditului agricol** , în toate formele lui. Am început să punem bazele lui adevărate ;
lupta noastră timp de doi ani de zile, era să contruim **rețeaua de silozuri necesară**, întemeiați pe credința că nu putea să existe credit agricol ,
fără posibilitate de varantare , iar varantare fără un sistem de silozuri. >

Bune intenții ... preocupări ...lupte... „Dar **rezultatele concrete** ale acestei guvernări , și în acest domeniu, **sunt nule** , chiar dacă nu din cauza dvs...

Când a făcut **Creditul Ipotecar Agricol** , încă una din marile realizări, care formează un act de mândrie personală a dlui **Madgearu** :

< Nu am urmărit aci numai să dăm un **ășezământ de credit pe termen lung**,
cu capital **pentru propretatea mijlocie**, și mai ales **pentru propretatea mare**,

fiindcă, desigur, chestiunea creditului mărunț, creditul țărănesc, prin cooperatie, era o operă desăvârșită.. >

Gândul dvs se îndreaptă desigur către clasa interesată, clasa marelui proprietar agricol, și faceți Creditul Agricol Ipotecar .

Ei bine, care este rezultatul acestei opere de mândrie în guvernarea dvs ?

600 milioane ! Această instituție, menită să scoată din greu impas în care se găsea agricultura de mare proprietate , cât a mai rămas în țara aceasta , n-a făcut operațiuni decât pentru vreo 140 milioane, până în momentul de față.

Acești 140 milioane ... dați de o instituție costisitoare , în personal plătit regal din sărăcia acestei țări, istovite de muncă, un director și un guvernator plătit cu 200.000 lei pe lună, un francez , d.Regard, plătit cu 200.000 lei pe lună, un buget care însumează aproape 8 milioane . Înseamnă că , în 20 de ani, capitalul băncii este exact statul de personal al marelui Credit Agricol Ipotecar !

Aceasta este opera de creație într-un cadru de stat țărănesc ?

- G.Zane : Legea a fost aplicată de guvernul precedent, lorga.

- Goiceanu : Aveți posibilitatea să o aplicați acum.

- Zane : Tocmai avem o lege de modificare ..

- Goiceanu : Nu lege de modificare , este chestie de aplicație, nu sunteți în posibilitatea de a-i face aplicare .[...] Chestia este că aceste mari reforme , pe care le-ați anunțat, nu pot să ducă la rezultate concrete care să vă dea dreptul să vorbiți de aplicația unui program țărănesc , în cadrul unui stat țărănesc.

- Comandor Dan Zaharia : Vorbiți de Banca de Agricultură , concepție foarte frumoasă.

- Lupu : Dle comandor, te rog să te liniștești ! Dta vinzi țaranilor fân, pe salbe de aur ! Nu ai face caz de principii, fii liniștit !

PNT- corespondentul unui stat liberal !

- Goiceanu : De altfel, dl Madgearu a recunoscut lipsa de rezultate și fiasco al unei întregi ideologii , și o spune precis:

< Noi nu am reușit în planul nostru din cauza împrejurărilor ; aceasta nu înseamnă că nu am avut preocupare de fiecare zi pentru realizarea unui plan și că împrejurările au fost vitrege și ne-au împiedicat .[...]

Am fost siliți să lucrăm pentru a consolida întregul nostru sistem de credit, care era ruinat. A trebuit să stabilizăm moneda să instaurăm încrederea străinătății și să obținem împrumuturi [...]

Noi am avut misiunea să modernizăm întregul nostru aparat financiar . >

- V.Lepădatu : Și nu este așa ?

- Goiceanu : Exact ! [...] Împotriva unui stat liberal, așa cum a fost cunoscut și conceput, un stat liberal despot, un stat liberal tiran, un stat liberal fiscalist, un stat liberal risipitor , de mână largă...

- Justin Georgescu : Care a făcut împrumutarea și a dat votul obștesc...

- Goiceanu : Dvs sunteți corespondența politică a statului liberal.

Nu este vorba de actele politice ale PNL, ci de concepțiunea unui stat liberal.

Acestui concept liberal trebuia să-i opuneți d-voastră crezul unui stat țărănesc.

Această formulă ar trebui să fie specificul programului , specificul țărănesc al întregii dvs. ideologii .

Goiceanu / 16 dec.'32

▣ Concepția „capitalistă” , „liberală” , a PNT

În 1928-1930 , criza mondială și-a avut repercusiunea și efectele ei dezastruase, cu mare influență asupra factorilor de producție în țara aceasta .

În 1928 și 1929 agricultura și agricultorul erau la pământ[.....]

„ Pentru dvs., realitatea de moment , necesitatea inexorabilă nu era descătușarea producătorului țărănesc sau mare proprietar rural ;

era să rezolvați această problemă a creditului , căzut în ruină.

Aceasta face parte din concepțiile statului țărănesc pe care îl avizați dvs ?!

„ Între o realitate care este țaranul și pământul, și între o ficțiune și o iluzie , care este creditul, dvs ați găsit că este interesant să vă ocupați de ruina în care se găsea creditul public din țară, lăsând nerezolvată problema datoriilor agricole , problema plugarului și problema muncii .

Regiile autonome.

” Încă una din operele capitale, care formează aproape piatra de încercare a guvernării dvs , trecute și cu totul originală ca aplicație practică , sunt Regiile autonome. De atâtea ori și chiar zilele trecute d. Madgearu (în discursul amintit) repeta :

< Regiile sunt un act de mândrie al guvernării noastre , și ați văzut că a trecut furtuna unei guvernări împotriva acestor instituții , și instituțiile au rămas în picioare , pentru că apără avuția statului , împotriva tendințelor de exploatare și de jefuire a ei, așa de bine manifestate în guvernarea precedentă. >

Acestea este rostul Regiilor după intenția dvs. Dar dacă am examina sumar numai câteva din aceste Regii, ați vedea ce s-a realizat :

/ Regia Căilor Ferate : risipa notorie pe care a ocazionat-o sistemul ; sardanapalica risipă a consiliului de administrație ; sumele fabuloase încasate de titozaurii din consiliul de administrație ; angajarea într-un post de specialitate [Vidrighin] , cu milioane, a unui om care nu era de notorietate în problemă , care a revoltat întreaga conștiință publică ; ; Se poate constata inutilitatea acestei concepții.

/ PARID-ul : invocă datele cifrice ale lui Ion Vidrașcu, o viață întreagă directorul tehnic al pescăriilor statului, care a rămas și sub gouv. PNT , secretarului lui Mihalache (pe când era ministru la Domenii) . , adevărată sentință , semnal de alarmă, a unui om de specialitate : o paralizie generală a unei mari bogății a țării, care spunea :

< Este cert că prin politica ce am adoptat și am aplicat-o , această ramură de bogăție a decăzut și decade din zi în zi. [.....]

Dacă în unii ani producția se mai reface , iar calea progresului începea să se deschidă, intervin deodată certuri și chestiuni personale, ambiții, injocțiuni, prezumții, toate fricțiunile, piedicile de neînviș în progresul și prosperitatea pescăriilor , care toate se traduc în paguba statului, în aceea a pescarului vânător, spre ruina comerciantului pescar, prin decăderea industriilor înfloritoare altădată, în paguba consumatorului și a țării, în general. >

lată ce înseamnă concepția Regiilor Autonome : risipă, ambiții, deșertăciuni !

/ Regia Operei și Teatrului liric : ați „comercializat” până și teatrul, dar ... prima măsură a fost ridicarea chiriei , de la 3 milioane, la 6 milioane !

Goiceanu / 16 dec. '32

▣ Specific „țărănesc” !?

În timpul discursului lui Virgil Madgearu (25 aug. '32) – adevărat „credo” țărănesc al PNT - el a fost întrerupt de Manoilescu cu o întrebare la care a rămas dator în fața țării.

Manoilescu i-a spus : < Dle Madgearu , foarte bine, concepția dvs este o concepție originală ; concepția dvs este admisibilă .

Dar eu aș vrea să știu un lucru : dacă dvs recunoașteți că n-ați putut să ajungeți la rezultatele practice pe care le-ați dorit dvs, așa precum se constată [...]

ați fost împiedicat în aceste bune intențiuni de o vreme vrăjmașe, de care nu puteți fi făcut răspunzător, care este vă rog specificul țărănesc al acțiunii d-voastră ? >

Dvs ați rămas datori înainte de toate țării, conștiinței dvs, trecutului dvs, printr-o atitudine echivocă. Și este atât de adevărat că nu v-ați depărtat cu mult de concepția liberală .

Legea contra cametei

La 25 iunie 1929, dr Lupu a venit în Parlament cu un proiect de lege contra cametei, din inițiativă parlamentară , semnat și de 105 majoritari ai PNT.

Acastă lege a fost întâmpinată „ cu un refuz și un dispreț suveran” din partea dlui Madgearu , care adresându-se dr Lupu , îi spunea :

< ... desigur că este un nou sistem și un nou act de demagogism care îl încerci.

Sunt 14 veacuri de știință a economiei politice , care te desmint.

Nicăeri o lege a cametei , de comprimare a dobânzilor, nu a dat rezultatele pe care dvs le întrevedeți, și cu siguranță nu va rezulta nici acum. >

"Aceasta era o lege a **specificului țărănesc** , pe care o cereau vremurile de atunci, al cărei sens moral și social a găsit un ecou în sufletul dvs, când ați pus semnăturile sub acest proiect de lege. Și totuși, spunea d.Madgearu, ca Napoleon la piramide , știința noastră economică de 14 veacuri vă desminte și nu veți putea avea rezultatele dorite.

De multe ori omul este pedepsit pe unde a păcătuțit :

un an mai târziu, d.Madgearu a fost nevoit să recunoască, constrâns, necesitatea poruncitoare a acestei legi.

Aceasta este partea gravă , că **v-ați lăsat constrânși, de evenimente pentru a realiza reforme cari erau absolut imperioase și necesare cu un moment mai devreme."**

Acesta este justificativul și **aceasta ar fi trebuit să vă despartă de concepția liberală,** cari declară totdeauna că primesc reformele, că merg în pas vremea, dar **le realizează când sunt constrânși,** spre a înlătura inevitabilul."

Conversiunea

Mai târziu, în timpul când a fost formulată legea conversiunii datoriilor agricole,

ați cultivat echivocul dvs, ca partid, direcția partidului ,

fiindcă **eu recunosc că au fost elemente admirabile, care au luptat cu noi, cei din stânga,**

tinerii noștri colegi, d.**Armand Călinescu** și d.**Ghelmegeanu** , de care nu am fost despărțiți ,

nici pragmatic, nici prin amănuntele întregii legi și întreaga ideologie ,

și cari au mers cot la cot , alături cu noi, care eram **considerați ca extremiști și ca bolșevici.**

Dar **direcțiunea partidului dvs a cultivat echivocul într-o formă mai echivocă**

decât a partidului liberal. Partidul liberal a declarat de atâtea ori,

că el concepe o conversiune cât de largă, dar care să întărească creditul.

Pentru noi, o conversiune largă și o conversiune care să întărească creditul

este o imposibilitate , fiindcă **nu poate să existe o conexitate între asanare și credit.**

Noi ne dăm seama că o lege de asanare care trebuie

să ducă până la dezastru și până la ruină creditul, nu este necesară.

Este, dacă vreți, **o tragedie , pe care suntem condamnați să o trăim.**

Tărăniști - liberali , în PNT

" Dvs . **sunteți într-o fuziune** – fiindcă nu e sudură, orice ați spune – **cu gruparea națională**

din Ardeal ; în această grupare din Ardeal , **sunt elemente de stânga , foarte avansate,**

și **sunt elemente de dreapta,** cari fac parte dintr-o asociațiune , **care nu diferă cu nimic de**

ideologia și cu tendința de interese , pe cari le reprezintă PNL,

și care au căutat să saboteze în față această lege de conversiunea datoriilor agricole.

D.Duca a avut dreptate când vă obiecta un fapt care va rămâne și care va fi judecat de istorie,

că la votul acestei legi, în afară de un domn din Ardeal, d.Voicu Nițescu, absolut nimeni nu a răspuns prezent la apel.

Nu era vorba de o coincidență, care să vă dea posibilitatea să vă justificați absența,

pentru că la începutul ședinței toată lumea era prezentă aici.

Dvs. ați avut de justificat situațiuni personale și politice în Ardeal.[-----]

Goiceanu / 16 dec.32

▣ Stat țărănesc-concluzie

[LD : Omul ăsta a mers destul de bine până aici. Chiar dacă nu a avut dreptate totdeauna.

La capitolul „critică” , a fost documentat, combativ, logic, la obiect.

Când , însă, a trebuit să-și explice propria doctrină, când a trebuit, în sfârșit, să spună ce este „Statul țărănesc” , a recurs iar la figuri de stil, a spus mai mult ce nu este, și a lăsat totul în ceață !]

Formula statului țărănesc este simplă , așa cum este viața țaranului însăși.

Așa trebuie să fie ea. **Nu este o formulă nouă.**

Nu este, mai cu seamă, **produsul unei elaborări sau a unei meditații ,**

așa cum spunea și d.**Demostene Botez,** ci ea **trebuie să fie o realitate organică.**

Această concepție a statului țărănesc, a fost formulată de marii gânditori ai poporului nostru.

Mihai Eminescu, în articolele politice, **a dat o formulare corectă.**

Nu este vorba, cum spunea **d.Vaida Voevod**, de o proclamație a gândirii economice a țărănimii. Nu este vorba, cum pretinde **Victor Iamandi**, de un interes convenit acestei clase.

Este cu totul altceva. **Ca să gândiți și să realizați un stat țărănesc, trebuie să desființați suprastructura organică a statului liberal ;** a statului liberal despot , tiran, polițist ; a statului liberal , poliție de gardă .

Trebuie un stat simplu, modest, un stat de coate-goale .

Așa l-au gândit câțiva din înaintașii noștri.

< Suntem țărani – spunea Eminescu – și țărănește trebuie să ne gospodărim. >

„ Este cea mai cuprinzătoare , cea mai perfectă dintre toate formulările cari sunt posibile asupra unui concepții de stat țărănesc.

„ Și atunci, **rostul nostru**, al celor care **trăim și credem țărănește**, este, prin esența unei structuri sufletești - **a unei generații** care să nu fie numai generație tânără, **trebuie să fie și generație țărăneasă**

- **să înlăturăm structura statului vechi , despot și tiran**, pentru a așeza , chiar cu riscul de a considera că

ne întoarcem la vechea datină de simțire patriarhală.

Un stat simplu, patriarhal, de mici dimensiuni, statul de coate goale.

(**aplauze la P T !**) Dacă va fi în ziua de mâine, vom vedea.

„ Acesta este rostul nostru , este imperativul de astăzi și de mâine.

Statul țărănesc trebuie să fie, înainte de toate, **dăruire eroică.**

Trebuie să fie, dacă vreți, praștia lui David...

- **ACCuza** : Tot David ?

- **Goiceanu** :” Trebuie ca generația tânără să fie și o **generație nouă** .

Noi, dlor, care simțim pe trupul nostru și în sufletul nostru **formule noi de viață**, cari provoacă în noi **o febră turbulentă**, cari provoacă **un dezechilibru sufletesc**, noi care suntem **desprinși recent de rosturile noastre rurale**, noi avem această imperioasă datorie, **să ne reântoarcem îndărăt la ogor**, să ne întoarcem cu credință,

pentru a îndeplini acea misiune organică a pământului, care ne cheamă îndărăt la brazdă.

Dacă un stat ca Anglia nu poate să-și conceapă liniștea interioară, liniștea sufletească ,

decât în această concepție de a face din disperății orașelor , mici fermieri rurali,

cu atât mai mult , **într-o țară de plugari** , noi nu putem să trăim și să ne manifestăm,

decât **trăind și gospodărindu-ne țărănește**,

„ curată socoteală „ cum au conceput-o gânditorii trecutului.”

Noi ne-am făcut datoria, când, de ani de zile, de când începând cu **o grupare modestă** , dar cu o credință fermă, [...] **pe toate meleagurile, pe toate plaiurile, din sat în sat**, nu a fost **vale**, nu a fost **coastă de munte** , în care să nu fi lansat și să nu fi formulat **această credință organică**.

Noi **Partidul Țărănesc**, ne simțim cu **datoria împlinită** și dacă un vânt vrăjmaș de primăvară scutură petalele unei albăstrele, și dacă acea floare frumoasă ar fi căpătat ființă vie,

ea parcă ar spune : despodobită de cea ce era frumos în mine , totuși dacă ar rămâne numai parfumul, pe care l-am împrumutat pământului , și rostul meu va fi împlinit ;

dacă în lumea aceasta politică ar rămânea **numai credința, numai hotărârea, numai elanul și**

bărbăția, pe care l-a dat omul de credință , care este **dr.Lupu**, alături de noi toți,

și încă **rosturile noastre publice în țara noastră vor fi fost împlinite** „ (**aplauze la P T**)

G.Ștefănescu - Goiceanu / 15-16 dec-'32

6) **Gr.Iunian (PȚR)** discurs la Mesaj, 16 dec.'32

(DAD, MO 20, p. 425- 437) **Vezi pe larg la fișier PTR**

[LD : vezi xerox integral .Afară de ironie și ironie ... Gr.Iunian nu s-ar zice că este „ în formă „ Reproduce pasaje întregi din Mesaj și Răspuns...apoi se îndoiește, se miră, ironizează ... de parcă , o dată ieșit din PNT, nu-i mai revine nici o răspundere !

Chiar dacă are dreptate... în unele chestiuni... mie nu-mi place .

Câteva aprecieri interesante privind filonul conservator din PNT]

Iunian / 16 dec.'32

▣ Răspunsul la Mesjul Regal

S-a urcat la tribună pentru a lua parte la discuțiile la Mesaj, fără a fi stăpânit de un spirit „polemic” ,cu dorința sinceră de a examina , în chipul cel mai obiectiv, problemele enunțate .

Aceasta nu va însemna că expunerea sa va fi lipsită de critică , c
ând va considera soluțiile necorespunzătoare realității.

a căuta izvorul a ceea ce socotește el schimbarea de orientare
a atitudinii PNȚ ,din dorința de a fixa unele adevăruri.

Mesajul constituie un program de lungă durată.

Pe unii i-ar putea chiar îngrijora mulțimea problemelor anunțate.

Cum însă unele sunt de caracter general, el se va ocupa numai de cele „originale”
/ Mesajul are pasajul stereotip ,privind manifestările de devotament față de Coroană ;
/ Grija pentru armată ;

/ Păstrarea legăturilor de prietenie cu toate statele ; [.....]

Cum d.raportor este o minte cultivată și eclectică și un literat distins,
suferind de influențele lecturilor d-sale , devine liric în partea finală a Răspunsului,
în care citim : ... Cu acest gând de înflorire și prosperitate al națiunii române,
membrii Adunării Deputaților , urmând porunca vremii de Unire ,
și muncă fără preget ...

Aș avea impresia că găsesc în aceste rânduri influențe ale unei recente lecturi ,
pe care pare-mi-se aș putea-o găsi în geniala operă a lui Caragiale (**ilaritate**)

- **G.Măcărescu** : Ferește-mă doamne de prieteni ! (**ilaritate**)

lunian / 16 dec,'32

▣ Echivocurile lui Maniu

▣ Răspunderile lui Maniu

Onoratul dl președinte al guvernului, pe când era un simplu particular, un membru al unui mare partid, **credea în ambele căi. Nu este o glumă** .

D-sa spunea : < sunt două căi pe care trebuie să mergem :

ajutorul străin sau prin propriile noastre mijloace ,

În orice caz, un principiu trebuie să domine :națiunea trebuie să trăiască .>

[-----]

Această nesiguranță în atitudine era îngăduită pe când d.președinte al Consiliului era un simplu particular , retras la Bădăcin .

Dar împrejurările sunt mai tari decât voința omului ; a fost silit să iasă de acolo ,
ca să ia conducerea partidului, deci un început de răspundere ,

leader al majorității asigurând guvernului concursul acestei majorități ,
un început de răspundere , deci a trebuit un început de precizare .

Dar împrejurările au fost și mai tari și **au silit președintele partidului**

să ia președinție guvernului .Acum răspunderile se pun în mod absolut, categoric , precis.

Ca să guvernezi îți trebuie un program și o echipă.

Programul, evident, că nu avea pentru ce să-l alcătuiască d.Maniu ,
câtă vreme nu avea nici o răspundere în viața publică .

Totuși, un program îi trebuia. În 24 de ore trebuia să fie alcătuit.

Dacă avea un program, își alcătua o echipă potrivită programului.

**Fiindcă nu a avut programul, a trebuit să ia întâi echipa și, luând echipa,
a trebuit să ia și programul echipei.**(**ilaritate la opoziție**)

Gr.lunian / 16 dec.'32

▣ Coroana , Regele Carol

Ar dori ca această declarație de devotament să constituie „ un legământ” , care să împiedice unele „manifestări bolnăvicioase” [-----]

Și aș dori , dl.or, să pot să fiu sigur că, în viitor, cel puțin, sub nici un fel de pretext ,

nu se vor duce acțiuni care să tindă la slăbirea acestui prestigiu.”[-----]
Gr.Iunian / 16 dec.'32

▣ Armata .

▣ Politica externă

▣ Reforma electorală

[-----]

Este de acord cu guvernul ca pe viitor să fie suprimată prima electorală ,
deoarece înscrierea și menținerea ei , a dus la falsificarea vieții noastre politice.
Abolirea primei va da posibilitatea partidelor
să reprezinte forța lor corespunzătoare în parlament.

Iunian

▣ Legislație

Guvernul anunță și în acest Mesaj (ca în altele) că va veni cu [-----]

Dar aceste legi sunt pomenite în mai toate Mesajele !

Cu singura deosebire că... fiecare partid , când vine la putere , schimbă legea !

Aceasta este o dovadă că legile nu sunt bine studiate, că nu țin seama de realități [.....]

Iunian / 16 dec.'32

▣ conomie, finanțe

După ce prezintă o serie de cifre care arată dezastrul ,el ironizează optimismul raportorului la
Răspuns, care , spune :

<Datori suntem să nu ne dăm învinși și lăsând la oparte orice preocupare ,
să strângem rândurile , să ne încordăm puterile ,
pentru a învinge greutățile de astăzi >

Iunian / 16 dec.'32

▣ Agricultură

După ce citează paragraful cu agricultura :

„ Mă întreb dacă acest Mesaj nu este cumva opera unui ironist [...]

în epoca în care nu se pot păstra avantajele creditului [...]

vi se asigură realizarea unui credit ieftin , pe termen scurt și mijlociu [... ..]

Iunian / 16 dec.'32

▣ Ajutorul Genevei

Guvernul trecut se angajase serios și sincer pe calea Genevei. **Dar guvernul actual ?** [.....]

Onoratul dl președinte al guvernului, pe când era un simplu particular,

un membru al unui mare partid, **credea în ambele căi. Nu este o glumă** .D-sa spunea :

< sunt două căi pe care trebuie să mergem : ajutorul străin sau
prin propriile noastre mijloace .

În orice caz, un principiu trebuie să domine :națiunea trebuie să trăiască .>

[-----]Cum în **echipa de guvernare găsim pe d.Madgearu și pe d.Lugojanu** și [.....]

pe **d.Mironescu** ca vicepreședinte de Consiliu,

din momentul acela **programul guvernului a devenit lămurit : Geneva**. [-----]

Atunci, dlr, dacă mergem la Geneva trebuie să ne întrebăm de ce mergem ?

Ce ne dă Geneva ? Și ce ne cere Geneva ?

Și dacă putem să mergem la Geneva , dacă avem vreun folos acolo ?

Ce ne dă și ce ne cere Geneva ? [.....]

Geneva nu ne dă mare lucru , dar guvernul este mulțumit.

[-----] D.Madgearu mai spune clar : împrumut, nu !

având în vedere sarcina datoriei externe.

Cel puțin am scăpat de grija aceasta ! (ilaritate) [-----]

Și atunci , dlor, soluția era foarte simplă: găsim undeva experți calificați , câștigăm timpul pierdut și realizăm scopul urmărit . (mare ilaritate)

!ată dlor, de ce mergem la Geneva ! (mare ilaritate)

Gr.lunian / 16 dec.'32

▣ Cuponul extern

Dar Geneva ne mai făgăduiește ceva : **sprijin pentru reducerea cuponului datoriei publice.**

Soluția a căpătat cu timpul **aderenți** ; și spre marea mulțumire a neofitului, aderenții îi găsim cu toții ,înșirați pe banca ministerială, cu succes crescând în manifestarea acestei adeziuni. (mare ilaritate)

[LD : **dă o serie de date, de socoteli, și lumea râde, râde, ...**] **Vezi lafișier PRT**

Împrumutul de consumație **Concursul Genevei** **Raportul Rist** **Impozitele** .

Prin urmare , dlor, **este bine că împrumuturi nu ni se mai dau** .

Din partea Genevei avem doar **sfaturi**.

Și ne mai dă și **experți pe lângă** unele din cele mai importante **ministere** .

Și ne mai cere : **echilibrarea bugetului, menținerea stabilizării,**

respectarea obligațiunilor contractuale. [LD : **le ia pe rând și arată carențele**]

"Dlor, **noi nu putem împărtăși recomandările Genevei** care, prin glasul dlui Rist ,

crede că pare posibil și necesar să facem în România un mai larg apel

la impozitul pe consumație - dorință care a fost **însușită de guvernul actual.**

Toate propunerile acestea nepotrivite – îmi permit să cred – **pe care le-a făcut Geneva** ,

prin glasul reprezentantului ei, au fost **întocmai urmate de către acest guvern.**

Dacă veți citi **tabla de materie a Raportului expertului Rist**, [.....] veți vedea că **Mesajul nu cuprinde decât o transpunere cuvânt din cuvânt, a recomandărilor pe care le face d.Rist.**

[LD : **dă o serie de ex., critică această supunere ...**] [---]

Mentținerea stabilității monetare

Ministrul de Finanțe anunța triumfător că grație acestor asigurări

a reușit să asigure stabilitatea monetară, încât ... **teoriile inflaționiste sau restabilizante** ,

pe care neofiii și neserioșii le propun ... **s-au compromis.**

[**el va demonstra că aceasta este o aberație, neânțeleaptă și periculoasă**]

Respectarea raporturilor contractuale .

Acest deziderat a fost respectat de GGMironescu, prin modificarea Conversiunii Argetoianu.

Dar problema datoriilor este gravă.

Gr.lunian / 16 dec.'32

▣ Conversiunea.

Ce dă guvernul debitorilor și țării care așteaptă înfrigurată ?

Moratoriul, suspendarea executării.

În chipul acesta sunt împăcate toate interesele, soluțiile nu vatămă definitiv încă pe nimeni, fiecare are dreptul să aștepte ... soluția definitivă.

Dar s-a întâmplat ca **nici acest moratoriu să nu poată fi respectat,**

deoarece **Curtea de Casație a declarat legea dlui Argetoianu neconstituțională,**

Moment mare de emoție ! Ce ne facem ?

Trebuie o soluțiune, nu mai ajunge moratoriul !

Vă închipuiți dvs calamitate : **să dai imediat o soluție ! (mare ilaritate la opoziție)**

[-----]

Mare bucurie în lagărul guvernamental ! S-a grăbit și dl.Maniu să spună :

< Nu aveți nici o emoțiune, pentru că **legea Mironescu rămâne în picioare** .

Ea nu a fost abrogată , fiindcă era deja abrogată legea Argetoianu,

și deci decizia Curții de Casație este fără însemnătate.>

Ei bine, eu îl previn pe d. președinte, pentru care am cele mai bune sentimente (ilaritate)

să se ferească de proaspeții d-sale prieteni.Eu sunt vechi prieten cu d.Rădulescu ,

mult mai vechi. Am încercat de mult să-l dăruiesc d-lui Maniu ;

abia acum am izbutit (**mare ilaritate**) Dl.Rădulescu este un spirit foarte fin ,

dar foarte glumeț, și face uneori glume destul de grele .
Iată acum l-a convins și pe d.Maniu că legea aceasta Argetoianu fusese abrogată de legea Mironescu.A devărul este că Legea Mironescu se reazemă pe dispozițiunile legii Argetoianu ; că moratoriul se sprijină pe dispozițiile acelei legi ; că , prin urmare, nu mai avem nici moratoriu !

lunian / 16 dec.'32

Soluția Conversiunii : restabilizarea

O soluție trebuie găsită.

Există 3 mijloace de rezolvare :

1. R. stabilirea raportului între valoarea monetei și valoarea bunurilor , prin sporirea prețurilor (inflație) [-----]

2. A auzit că guvernul se gândește la o soluție: la recalcularea dobânzilor .

3.Rămâne o singură cale : restabilizarea sau fixarea unei noi valori a leului , în raport cu acoperirea metalică.

Soluția aceasta este dreaptă ? Fără îndoială ! El a analizat-o în trecut , și nu va reveni .[----]

Condițiunile de ordin internațional ne cer menținerea stabilizării monedei;

Condițiile de ordin național ne cer să înlăturăm acest raport

între valoarea leului și acoperirea în aur.

Ce trebuie să primeze ?

Guvernul și experții, susțin că trebuie să primeze interesul internațional.

Eu îmi permit să spun că trebuie să primeze interesul național .

(aplauze PȚ-Lupu, LANC, Garda de Fier, și alte bănci ale opoziției)

Cu riscul chiar ca acest interes să nu coincidă cu interesul internațional ,

noi trebuie să rămânem aici serioși apărători ai intereselor naționale .

(aplauze PȚ-Lupu, LANC, Garda de Fier, și alte bănci ale opoziției)

[-----]

Gr.lunian / 16 dec.'32

▣ **Efectele pozitive ale restabilizării**

/ În primul rând, lichidează un trecut , fără să fie nevoie să se intervină în raporturile contractuale; / Restabilește un echilibru, repune lucrurile în situațiunea de acum 4 ani ;

/ Permite o reînviore, a circulației creditului ; [-----]

De ce guvernul se opune singurei soluții normale ?

De ce califică de „neserioși” pe cei care susțin această soluție ?

De ce i-a amenințat cu rigorile legii alarmismului ?

De ce , mereu, le reproșează ?[-----]

| lunian / 16 dec.'32, retro , 1918

▣ **Programul PȚ**

▣ **Metamorfizarea PNȚ**

Îmi amintesc că,pe vremea când s-a constituit Partidul Țărănesc, în **programul partidului** , dăruit la 20 noiembrie 1918, poporului, **a veam o altă concepție.**

Atunci arătam că Partidul Țărănesc s-a născut din nevoia organizării politice a masselor țărănești ca să pună capăt stăpânirii despotice și gospodăririi ruinătoare a României vechi.

Și am ajuns astăzi într-o gospodăre mai ruinătoare decât a văzut vreodată țara.

Spuneam atunci : < în ceasul în care **lumea veche** , întocmită pe **uzurparea drepturilor mulțimii** și sprijinită pe **exploatarea hrăpăreață** a muncii celor mulți se năruie ca să lase locul unei lumi noi,

întemeiată pe **dreptul de întâietate al muncii** ,asupra **avuției**

și pe **dreptul mulțimilor muncitoare , să hotărască asupra cârmuirilor,**

Partidul Țărănesc cheamă **țărănimea și muncitorimea română**

ca să se organizeze petru a dobândi partea de putere în stat
cuvinită numărului , rostului și însemnătății ei .>

Clasele muncitoare au răspuns apelului nostru , au venit și s-au organizat
pentru a dobândi partea lor de putere în stat.

Și asistă acum la o îndărătnică politică care tinde , dimpotrivă,
ca să sprijine exploatarea hrăpăreață a muncii celor mulți.

”Și atunci , se întreabă lumea buimăcită : bine, ne-ați făgăduit că se năruie lumea aceasta veche ;
ne-ați făgăduit că prin organizarea aceasta , în cadrul unui nou partid, se naște o lume nouă ; și
vedem că rezultatul acestei noi organizări,
nu sunt deloc deosebite de cele pe care le practică lumea veche,
pentru năruirea căreia am venit și am luptat în rândurile acestui partid.”

Iunian / 16 dec.'32, retro' 1926

▣ **Fuziunea PT – PNR.**

▣ **Îndepărtarea PNT de la rosturile inițiale .**

” Și are dreptate această întregă muncitorime și țărănime , organizată în cadrele PNT să caute
să vadă unde este **sorgința acestei îndepărtări**

de la rosturile inițiale ale partidului , așa cum a fost el încheșat, “

Să-mi dați voie, pe acei nedumeriți, să-i ajut la lămurirea aceluia punct.

Izvorul acestei abateri de la scopul inițial al rosturilor partidului nostru,
care luptă pentru năruirea lumii vechi și clădirea lumii noi,

a stat în **condițiile în care s-a făcut fuziunea Partidului Național-Tărănesc.**

Cu titlu de document , el a adus **declarația lui Iuliu Maniu privind fuziunea.**

La 27 sept.1926, Maniu scria unui bun prieten [**Mihai Cantacuzino**]

, pentru a-l pune la curent cu fuziunea .

După ce afirma că delegația partidului , la 26 sept. , sub presiunea împrejurărilor,
a trebuit să hotărască fuziunea, arată acele împrejurări.

Iată aceste lămuriri:

< **Condițiile fuziunii sunt aceleași pe care le-am stabilit în 1924,**
cu prețiosul dvs concurs, cu ameliorări importante în favoarea noastră ,
atât în ce privește **programul de guvernământ,**
cât și în ce privește **organizația partidului.**>

Iată, dlor , prin urmare , **compromisul scopurilor inițiale ale PNT.**

Fuziunea nu a putut să fie făcută

decât cu **importante ameliorări în favoarea partidului Național .**

Vă rog să nu uitați că **PNR cuprindea** , pe lângă **elementele din Ardeal,**

care aveau o politică a lor definită, **elemente din Vechiul Regat** ,

care erau **rămășițe ale lumii vechi,**

petru năruirea cărora ne organizasem noi în partidul Vechiului Regat,

aveau cuvântul preponderant [...] de **nuanță conservatoare.**

În scrisoarea amintită , **Maniu** spunea :

< în special am ținut să fie situația **prietenilor noștri importanți** din Vechiul Regat

asigurată și, de la început, **scutită de șicanele la care au fost expuși**

cu ocazia ultimelor alegeri.

[...]asupra **programului de guvernământ pregătit cu d.Mihalache ,**

în baza celor discutate la timpul său cu dvs,
acceptându-se exact concepțiunile făcute de dvs ,

a fost primit de delegația noastră permanentă unanim, în baza raportului făcut
de o comisie specială , prin grija dlui **Lucasievici** , comisie la care au luat parte ,

d.Argetoianu, d.Mironescu, d.Antonescu și d.Dobrescu. >

Prin urmare , **s-au făcut schimbări importante asupra programului Partidului Tărănesc ,**
care chemase clasele muncitoare împotriva tendințelor hrăpărețe ale claselor capitaliste ! Cu

aceste compromisiuni, luându-se alte importante concesiuni,

luându-se exact programul care a fost alcătuit de **d.Argetoianu, Mironescu,**

Antonescu și Dem, Dobrescu.

Nu mă mir de aceea dlor, că partidul întreg se grupează astăzi în jurul concepției dlui Argetoianu, care este cel puțin sincer : deși era în Partidul Național, a adus și concepția pe care o avea pe când era în **Partidul Conservator**, a apărat-o cu strășnicie, și a continuat s-o apere și în sânul **Partidului Național Țărănesc**.

În ce privește motivul pentru care PNR a fuzionat cu PȚ, el se datora dorinței PNR de a se alia cu un partid important , indiferent care, pentru a putea ajunge la guvernare.
De aceea s-a făcut fuziunea cu PȚ.

Maniu continua :

Dându-și seama că Partidul d-lui Averescu era atât de slab, iar guvernul său atât de compromis și total aservit de PNL ; ținând seama că PNL nicidecum nu se arăta aplicat ... cu metodele sale detestabile

< n-a rămas altceva decât fuziunea cu țărăniștii.>

Prin urmare, din moment ce nu se găsea nici un alt partid politic cu care să se alieze , pentru ca să dobândească mai degrabă puterea , ca să tempereze starea de spirit din partid ...

- **Gh, Tătărescu** : Cine este autorul scrisorii ?

Iunian ; Dl Iuliu Maniu, am spus.

- **Tătărescu** ; Către cine este ?

- **Iunian** ; Către Mihai Cantacuzino.

Prin urmare , avem izvorul acestei depărtări de la rosturile inițiale ale partidului nostru, în acest compromis care se consemna încă de la 1926, prin importantele concesiuni , cu importantele ameliorări aduse în favoarea ramurii conservatoare, apărătoarea categoriilor acelor pe care noi, în programul otcroiat , dat la 1918, le declaram cu tendințe hrăpărețe.

Avem secretul acestei îndepărtări de la program .

În această recunoaștere a concesiunilor de ordin principial care s-au făcut la 1926, de către PȚ, pe care PNR le-a reclamat ca o condiție a fuziunii pe care o consemna , nu dintr-o complectă identitate de concepțiuni, și dintr-o înțelegere a soluțiilor care trebuiau date pentru apărarea claselor producătoare , ci dintr-un motiv de oportunitate , pentru că puterile de rezistență erau sleite , pentru că ele nu mai îngăduiau întârzierea unirii cu un alt partid, și, sub presiunea împrejurărilor, pentru că alt partid nu mai era disponibil. »

Iunian / 16 dec.'32

«Conducerea PNT, la fuziune

»Ameliorările» au fost făcute și asupra conducerii partidului – încă o rezistență pentru devierea partidului de la drumul pe care și-l tăiasse - ca la votarea fuziunii să nu se poată împotrivi elementelor conservatoare .

»N-am putut realiza această solidaritate [a **țărăniștilor**] , contra tendințelor mereu mărturisite . Am încercat personal , în sânul partidului, în mod repetat.

Nu știu dacă dintr-o insuficientă înțelegere a împrejurărilor [...] sau dintr-o insuficientă energie în rezistența care trebuia să se manifeste , dar un fapt este de netăgăduit :

că de către **cei care erau obligați ca în sânul noii organizații**

să apere punctele care au constituit baza închegării noastre la 1919 ,

nu s-a pus străduința necesară pentru apărarea acestor puncte. »

Iunian / 16 dec32

« PRT = Revenirea la crezul P-Ț.

Și atunci ne găsim astăzi în această situațiune , că **vedem PNT** ,cuprinzând întemeietorii **Partidului Țărănesc** , **de pe vremuri, uitând legămintele** pe care le-au luat față de acei cu care erau chemați să asigure organizarea **acestui nou și puternic partid, și luând**, alături de cei care au făcut concesiuni, **apărarea unei clase restrânse, a categoriei deținătorilor de**

capital, în paguba tuturor categoriilor producătoare și în paguba economiei generale a acestei țări.

Ei bine, dlor, **o asemenea politică n-o putem urmări.**

Rămânând credincioși scopurilor pe care le-am întrezărit în clipa încheierii , rămânând credincioși **programului**

pe temeiul căruia noi am cerut **solidarizarea claselor muncitoare** , în **cadrul partidului nostru** și

întrucât **Mesajul nu face decât să apere această politică economică și financiară**, determinate de **interesele unei clase restrânse**,

împotriva căror pretenții nedrepte s-a întemeiat Partidul Țărănesc pe vremuri,

declarăm că **nu putem să votăm Adresa de Răspuns la Mesaj.** (**aplauze pe băncile PTJ**)

Gr.Iunian / 16 dec.'32

7.) **Eugen Titeanu (PNL-1)** , discurs la mesaj, 16 dec.'32

(DAD, MO 20, 16 dec.'32, p. 437-439)

[LD : xerox incomplet .Vezi și completează cu fișele de mână .

Se simte pana de gazetar polemist a lui Titeanu.Dar , în ceea ce spune, are dreptate.

Surprinde cel mai exact și mai plastic mentalitatea obstrucționistă a politicienilor ardeleni, izvorâtă din politicile practicate fașă de Viena și Budapesta]

▫ **Situația din PNTJ**

După discursul atât de caustic și cu o dialectică atât de strânsă a dlui Iunian, după destăinuirile atât de impresionante asupra aceea ce a fost fuziunea național-țărănistă, după documentul până astăzi necunoscut : scrisoarea d-lui Maniu,

după întreaga sa atitudine la tribună,

am înțeles ce înseamnă următoarele rânduri din Răspunsul la Mesajul Tronului

<Să ne strângem rândurile și să ne încordăm toate puterile .>

(**aplauze la PNL-1 și PTJ**)

Titeanu /

▫ **Mesajul Tronului**

▫ **Răspunsul la Mesaj**

„ Între Mesajul Tronului și Răspunsul la Mesaj, ori care cititor atent va stabili în primul rând o **distincțiune de ordin literar** , o distincțiune care se impune nu numai fiindcă „stilul este omul„ , dar pentru că **trădează doi autori.**

Mesajul este atât de vast, atât de complex, încât d.Tătărescu a putut să-l compare cu o tablă de materii al unui tratat de economie politică.

Mesajul acesta este mai mult o listă cu subiecte de teze de la Academia Comercială ,

pe de altă parte, **Răspunsul la Mesaj** trădează un avânt literar atât de liric,

ncât fraze ca aceasta <gând de înflorire și prosperitate a nației Române>

aproape că amintește de versul < viitor de aur, țara noastră are.>

Titeanu / 16 dec.'32

▫ **PNTJ în primul deceniu.**

„ În primul rând, trebuie să constatăm că **țara aceasta se zbate** , cum este și firesc, de la Unire încoace, **în anormal**. S-au pus atâtea **probleme fundamentale**, de ordin **economic**, de ordin **social** și de ordin **național**, s-a pus problema **fuziunii sufletești** și problema **sudurii organice** a acestei țări, încât este firesc ca perioada primă , de la Unire până astăzi, **să fie o perioadă de viață politică anormală.**

Rămâne însă de văzut **dacă PNTJ a contribuit cu ceva la normalizarea vieții acestei țări.**

„ Nu voi reaminti politica dvs în ultimii 10 ani ; nu voi reaminti **politica de agitație** pe care ați făcut-o ; nu voi reaminti vechiul **principiu al luptei de clasă** ; nu voi reaminti politica dvs

regionalistă. Sunt lucruri care s-au judecat de atâtea ori ; sunt lucruri asupra cărora opinia publică s-a pronunțat de atâtea ori verdictul.

„Retragerea în munți”

„ **În actualitate**, însă, mi-ar fi greu să nu subliniez măcar **o reminiscentă** din ceea ce constituia **politica dvs de agitație** de pe vremuri ,

o reminiscentă care a rămas și astăzi **la baza acțiunii dvs. de partid .**

Este vorba de ceea ce aș putea numi **„ politica retragerii în munți.”**

Nu este situație politică încordată, nu este situație politică care să vă nemulțumească, fără să nu asistăm la acest **spectacol al retragerii în munți.**

Este vorba , în primul rând, de **frunțașii dvs ardeleni.** Dacă s-ar supăra , de pildă, simpaticul părinte Mann, nu am avea nimic de zis ; dar tocmai pentru stima pe care o purtăm foștilor mari luptători ai românismului din Ardeal, pentru figura unui **Iuliu Maniu** ,

pentru figura unui **Vaida-Voevod**, ne întrebăm **dacă este un sistem de normalizare în viața acestei țări** , ca la prima încordare politică , **să se rupă orice legătură cu Bucureștiul** ,

ca atunci când d.Maniu vine aici , să plece d.Vaida ,

și ca atunci când nu-i Bădăcinul , să fie Valea Seacă . „ (apluze la PNL)

Este **o metodă** care rezumă mai mult o mentalitate , **o mentalitate care merge împotriva principiilor de sudură organică a acestui stat.** Se poate ca Bădăciunul să nu fie Valea Seacă , se poate ca latitudinea sau longitudinea geografică să fie alta, dar mă întreb , dacă sensul politic nu rămâne unul și același .

- **Voce PNT** : dl Vaida este în București !

- **Titeanu** : **Dar nu a venit aici** și , fără să fiu profet, m-aș hazarda să spun că **nici nu va veni .** Și atunci, dlor deputați, când aceasta este metoda, când **retragerea în munți și ruperea cu Bucureștiul domină întreaga viașă a partidului**, sau, mai exact , **viața internă a branșei dvs ardeleni** ,este poate momentul să subliniem o atitudine, și, mai ales, să vă amintesc un adevăr :

India este ceva mai departe decât această Țară Românească.

Cu toate acestea, India nu a suportat decât un singur Mahatma Gandhi. **Dvs faceți inflație** și aproape anual vreți să furnizați vieții noastre politice câte un Mahatma Gandhi autohton.

Aceste retrageri în munți s-au făcut cu regizorat , pentru a da importanță gestului :

leri erau **scrisorile de demisie** de la șefia partidului, erau scrisorile adresate secretarului general, dlui Madgearu, erau scrisorile adresate președintelui Camerei ;

Astăzi avem **inaugurări simbolice de busturi.** [.....]

Dvs , cu această **metodă de fluturare a unor semne de întrebare** , a unor **simboluri enigmatice peste Ardeal**,

creați în organismul acesta românesc **o permanentă stare febrilă**, care nu este de natură să întărească unitatea sufletească și unitatea organică , care nu este de natură să grăbească procesul de sudură românească „ (apluze la PNL)

Titeanu / 16 dec.'32

▣ **Joaca de-a constituționalismul**

Ordinea constituțională este amenințată când onorabilul domn Maniu dădea interview-uri în stil extrem de literar, despre soarta strugurilor și cu preocupări viticole, în ce privește recolta d-sale la Bădăcin ? **Ordinea constituțională** este însă **salvată** când d-sa lua loc pe această bancă ! Ordinea constituțională este **grav amenințată** atunci când d.Vaida-Voevod este ministru de externe, dar ordinea constituțională **este salvată** atunci când un funcționar superior insurect răstoarnă pe ministrul de externe și îl trimite la Valea Seacă.

Ordinea constituțională este grav amenințată

când d.Gafencu este secretar de stat la Ministerul de externe,

dar ordinea constituțională **este desigur salvată**

când d-sa se reîntoarce ca simplu redactor și polemist la cotidianul „Argus” .

Alte deosebiri ne-ar fi greu să deslușim .

Deunăzi , în „Dreptatea” se sărbătorea înființarea a ceea ce eu, pe vremuri,

într-o campanie de presă , am numit „ **Ceka din strada Dionisie Lupu**” [lipsă xerox]

Eug.Titeanu / 16 dec.'32

8.) Eduard Mirto (ministr.Lucrărilor publiceși comunicații , din partea Guvernului),
răspuns final la Mesaj , 19 dec.'32.
(DAD, MO 23, șed. din 19 dec.'32, p 529- 535)
Mirto / 19 dec.'32

▣ **Discuțiile la Mesaj**

Au loc pe un fond economic și financiar f.grav. De aceea, este f.dificil , pentru cel care răspunde în numele guvernului . Cu mult talent, s-au făcut critici nedrepte și nefolositoare.

Dacă în genere rolul opoziției este să critice, se pare că , în momentele prin care trecem , această critică era absolut necesar să aibe anumite limite ; nu se poate să nu se observe că au fost nedrepti , într-un moment neprielnic.

Situația lui este dificilă și pentru că va fi obligat să răspundă prietenilor de altădată și adversarilor de totdeauna .Ca de obicei, nu va face uz de nume proprii și va analiza cu obiectivitate , doar diferitele soluțiuni care s-au exprimat. Ca de obicei, va ține seama de relațiile de prietenie , indiferent de relațiile politice. Respectul, stima, admirația, pe care le-a acordat legăturilor de prietenie , îl împiedică să procedeze altfel. [.....]

Recunoscând că asupra a 3 puncte a fost o înțelegere desăvârșită - Regele, politica externă, armata - constată că pe celelate probleme „ nu a mai rezultat , din cuvântările ținute - înțelegere între reprezentanții partidelor politice și Adresa de răspuns la Mesaj.”

Grupează criticile în 2 categorii : obiecțiuni cu caracter politic ,

care nu priveau de loc programul de lucru al guvernului, prevăzut în Mesaj și Răspuns , care depășeau chiar limita obișnuită la o discuție la Mesaj ;
critici asupra programului anunțat la mesaj.

Este adevărat că la dezbaterile la mesaj, fiecare poate să dezvolte punctul său de vedere , cadrul politic, ideologia, programul... dar nu să discute chestiuni interne de partid.

Ați depășit ceea ce era obișnuit la o discuție la mesaj „

Mirto / 19 dec.'32

▣ **Consens parlamentar.**

▣ **Monarhia**

A luat act cu desăvârșită mulțumire , că toate partidele politice, s-au asociat la declarația de devotament și de dragoste față de MS Regele (**aplauze prelungite, unanime**)

Această dragoste și acest devotament , desigur vor fi unite și cu străduința noastră, a tuturor, ca să facem ca această domnie să fie cât mai glorioasă.

Mirto / 19 dec.'32

▣ **Consens parlamentar.**

▣ **Politica externă**

[LD:formal,stereotip,ca și când nu s-ar fi discutat atât ! Cât privește consensul ! ... ce să mai credem ?]

Am luat act cu plăcere că și în ce privește directivele privitoare la politica externă , există același perfect acord, între toate partidele politice. [LD : ?!]

Susținători sinceri ai păcii , respectând cu toată hotărârea tratatele, vom căuta să realizăm legături de prietenie cu toate țările,

indiferent de situațiunea lor de până astăzi față de poporul român .[LD : ?!]

(**aplauze la majoritate**)

Mirto / 19 dec.'32

▣ **Consens parlamentar.**

A mai constatat , ca în Parlamentele anterioare, dragostea și recunoștința tuturor pentru glorioasa noastră armată , unite cu hotărârea ca pe viitor să ne străduim la menținerea și la ridicarea ei. (aplauze)

Mirto / 19 dec'32, retro'31

▣ Rotativa guvernamentală.

▣ Guvern Iorga / Vaida

[LD : această dispută continuă de ani de zile , în parlamentul românesc. Ea nu se mai termină ! După cum continuă disputa PNL-PNȚ pentru succesiune. Ea nu se mai termină !

Este una din principalele cauze ale scăderii autorității partidelor, în ochii opiniei publice .

Este cauza principală care a îngăduit lui Carol să le folosească după bunul plac, unul contra altuia . Grav este că partidele olitice s-au pretat , s-au lăsat seduse, de acest „ joc”]

A fost criticată formarea guvernului „de alegeri” Vaida . „Și ceea ce este curios, un distins profesor universitar , a cărui pregătire este necontestată , cu a cărui obiectivitate mă învățasem, la adăpostul principiilor constituționale, a încercat, pe bază de texte precise, să ajungă la concluzia că formarea cabinetului de alegeri al d-lui Alexandru Vaida – Voevod, n-ar cadra cu principiile constituționale. „ Să vedem :

/ A demisionat gov.Iorga – o demisie constituțională, primită de Cel în drept și dorită de întreaga opinie publică (aplaude la majoritate)

/ MSRegele, arbitru suprem, a cerut formarea unui guvern național sau formarea unui guvern de concentrare . Nu s-a format.

/ Nerealizându-se guvernul de concentrare, pe care atât MSR , cât și țara (după rezultatul alegerilor) l-ar fi voit, care era soluția din p.d.v. constituțional ?

O singură soluție : trebuia chemată țara să-și spună cuvântul, fiindcă reprezentanții partidelor nu găsiseră o soluție .

Dar pentru cunoașterea acestei voințe, era nevoie de un guvern care să consulte țara, un guvern de alegeri, și care să conducă și să rezolve treburile curente.

Pentru aceasta erau numai 2 partide care aveau aparatul necesar .

Să nu se supere ceilalți , dar aceste 2 partide erau : PNL și PNȚ

Victor Papacostea (PNL-2) : bune, rele , dar să le aibă ?!

- **I. Isac** : A putut conduce și Iorga -Argetoianu fără aparat de stat !

- **Mirto** : în timpul alegerilor , mecanismul de stat nu trebuie să sufere ; doar cele două partide aveau organizații și o structură corespunzătoare cerințelor constituționale .

Papacostea : Dar cu votul universal ce faceți ?

/ - **Voci PT** : trebuia făcut guvern de funcționari , de magistrați !

- **Mirto** : Naivitatea asta am avut-o și eu ! Fiind mai în vârstă ca dvs, eu am trăit sub 2 guverne de funcționari care au făcut aceste alegeri, și am pierdut această iluzie .

A fost guvernul gral Văitoianu ..

- **D.Cioc** : Și nu v-a prins bine !

- **Pomp.Ioanițescu** : Guvernele de funcționari au servit totdeauna de paravan !

- **D.Cioc** : Sub guvernul Văitoianu țara a avut cele mai libere alegeri !

- **Pomp.Ioanițescu** : A fost un guvern camuflat !

- **Mirto** : Nimeni nu acrezut că gov.Văitoianu a fost un guvern „neutru „ !

Ca dovadă, generalul Văitoianu a devenit ministru de Interne

în prima formație a gov.Brătianu.

- **C.Al.Constantinescu** : Nici gov.Vaida nu fost „neutru” .A făcut alegeri libere , dar a fost al dvs.

[LD : urmează o lungă polemică Mirto-Iamandi ,privind legitimitatea , respectiv nelegitimitatea aducerii la guvern a lui Vaida]

Mirto / 19 dec.'32

▣ Guvernul de alegeri Vaida .

▣ Alegeri, prima , legea.

- **Mirto** :Vaida era o garanție , deoarece mai făcuse alegerile din 1928, ca ministru de Interne , alegeri care au fost cele mai libere din istoria alegerilor ! Și nu se poate afirma de către nimenică, și în 1932 , nu a făcut aceste alegeri libere !
- **lamandi** : Pilda este valabilă numai pentru alegerile din 1928 !
- **Mirto** : Ni s-a mai reproșat că am făcut cartel cu P.German și că am avut cu noi și pe dl Lunian. Că fără ei, n-am fi întrunit ... 40 % , care ne dădea dreptul la „prima electorală”
Dar legea electorală permite cartelurile, tocmai pentru obținerea primei !
- **lamandi** : Atunci de ce condamnați cartelul nostru cu Iorga , din 1931 ?
- **Mirto** : Nu l-am condamnat deloc, am afirmat doar că din acel cartel n-a ieșit nimic folositor pentru țară .Ni s-a reproșat că noi, care am condamnat prima electorală ca „ imorală „ , ne-am folosit de ea ! Există o lege ; trebuia să o respectăm. Nu trebuia aplicată ?
- **lamandi** : Ați avut soluția propusă de d. Iorga , la care aderasem și noi, ca , înainte de dizolvarea Parlamentului, să fie modificată legea .Mai mult, în Parlamentul Iorga , declaraserăți că , dacă veți veni la guvernare, nu veți profita de primă !
- **Mirto** : Nu-și amintește să fi făcut o atare declarație.
- **lamandi** : A făcut-o d.Mihalache !
- **Mirto** : Nu este îngăduit să renunți la aplicarea unei legi, oricât de rea ar fi ea. Iar legea electorală , cu cartel sau fără, permite prima.

dr.I.Costinescu : Mai cu seamă când îți convine ! Ce frumos sună aceasta !

- **Mirto** : În materie de constituționalism , nu cunoaștem decât extremitățile : sau nu respectăm constituția, sau...o facem mai ceva decât Franța, Anglia !
Anglia ar fi f.surprinsă de „constituționalismul „ nostru.Franța , și mai surprinsă !
- **lamandi** : acolo nu este reprezentare proporțională .
- **Mirto** : Țara a fost consultată ; Am avut 40 % .Dvs ați avut doar 13 % .
Prof.univ. care avorbit [Hudiță ?] , doar 2 % .

Adonis Popov : Dar opoziția , laolaltă , a avut 60 % !

- **dr.I.Costinescu** : Dar în București, capitala țării, cât ați avut ?!
- **Mirto** : De mult ați făcut această greșală : politica „orașelor” ! Pe vremea alegerilor censitare ... V-ar conveni alegerile doar în București, Slatina și Mizil... cu ele să hotărâți guvernarea !
Potrivit prevederilor constituționale, nici cu 13% , nici cu 2 % , nu se poate revendica guvernarea . Conform ei, un Parlament este ales pe 4 ani.
Cum tot repetă opoziția :Plecați ! plecați ?!

Mirto / 19 dec.'32

▣ Instabilitatea parlamentară

▣ Instabilitate politică

”Este în țara aceasta un permanent neastâmpăr politic, foarte dăunător ei.”

Iată câteva cifre care pun pe gânduri : „De la înființarea votului universal și până astăzi, în 13 ani, normal ar fi trebuit să avem 3 alegeri ; am avut 8 !

Opt Parlamente care ar fi trebuit să dureze 32 de ani, ; au durat 13 !

Și nu uitați că, din aceste 8 Parlamente, unul a durat 4 ani și o zi, ceea ce înseamnă că rămân pentru 7 Parlamente , 9 ani : anul și Parlamentul !

- **IMLeon** : Trist !

- **Mirto** : Nu v-ați gândit, dlor, ce cheltuială reprezintă , ce oprire în loc a întregii activități a statului, ce săcăială, este pe neneorociții aceia de alegători , pe care îi aducem în fiecare an la vot ?

- **Florea Drăghici** (preot) : Pe lângă alegerile județene și comunale !

- **Mirto** : am căutat pe cineva să ne semene ; n-am găsit, dlor !

Șapte Parlamente în 9 ani , nu se mai cunoaște !

Eu sunt ministru la Lucrări publice și comunicații.

Câți miniștrii credeți că au fost la acest departament , din 1914 ?

36 , dlor ! Eu sunt al 37-lea ! câte 2 pe an ! (**exclamări**)

Ei bine, dlor, Vreți drumuri ? Vreți căi ferate ? Vreți o dezvoltare a căilor pe apă ?

cu schimbarea miniștrilor la 6 luni, fără nici o posibilitate de continuitate ?

Nu, trebuie să deschidem ochii , căci este ceva maladiv, această permanentă schimbare .

Mirto / 19 dec.'32

▣ Sistemul de partide

▣ Pulverizarea partidelor

Am plecat la luptă în viața politică , după război, și am plecat la luptă numai cu Partidul Liberal. Partidul Conservator , nici nu mai era nevoie să-i dăm luptă, avusese el grijă să se declare neputincios în fața alegătorilor ; 2 partide am plecat și în timpul acela se ivise și un al 3-lea, al d.lui general Averescu. Acum să vedem „ progresul „ ce l-am făcut :

/ În 1928, au fost în luptă 6 partide ; în 6 ani, am sporit cu 3 partide !

/ La 1931, am trecut de la 6 partide, la 12 ! în 3 ani s-au dublat !

- Manolescu –Strunga : apoi numai dvs ați făcut 3 partide țărăniște !

I.Mitache : Dvs aveți 5 , nu uitați partidul lui Jean Tehaș !

- Manolescu –Strunga : dvs ați început !

- Mitache : Probabil că de aceea ne-ași imitat cu 3 partide liberale !

- Mirto : De la 3 partide, la 6 , în trei ani ; de la 6 la 12, în următorii trei ani ; de la 12, la 18, într-un an ; am avut în 1932, 18 partide !

- ACCuza : Din acestea , câte sunt jidănești ?

- Mirto : Vă spun, dle Cuza , 18 sunt toate ; în afară de al dvs și al dlui Zelea - Codreanu , toate celelate .Vă place ? V-am dat răspunsul (ilaritate.Aplauze)

Deși sunteți 2 partide „curate” ... tot nu vă înțelegeți ! Ar trebui să ne explicați , de ce ?

- ACCuza : Mai întâi că nu suntem partide .

- Mirto : D.Titeanu , care era foarte îngrijorat , zicea : ce ați mai rămas ?

și ne privea cu compătimire : a plecat d.Stere, care v-a dat programul , a plecat dr.Lupu , care era toată viața partidului ... și , în fine , acum a plecat și d.lunian, cu puterea sa dialectică. „ Dlor, au plecat și nu pot să contest valoarea nici unuia din ei. Eu trebuie să adaog și profundul meu regret că au plecat.Dar de ce ne compătimiți ?

Dvs nu ați examinat o coincidență ? Câteștrei - exact – au plecat și de la dvs., odată, și au venit la noi , și de la dvs au plecat odată, nu în rate .

Dle Leon , trebuie să examinați cu seriozitate această stare maladivă a creerii partidelor în fiecare zi „

- IMLeon : Dar examinarea să fie făcută cu seriozitate.

- Mirto : Nu putem avea 18 ideologii, 18 programe. Trebuie să ne cenzurăm într-o zi sinceritatea, conduita și liniile pe care mergem.și , cu ocazia legii electorale, trebuie neapărat , cu toată cumițenia și cu tot calmul , să vedem dacă această stare maladivă nu trebuie stăvilită într-un fel. (exclamații la PȚ)

- ACCuza : Cine le stăvilește ?

- IMLeon : Frumoasă explicație !

- ACCuza : Numai corpul electoral este competent ...

- I. Mihalache : Stabilește mai mult prima decât corpul electoral (aplauze , ilaritate)

Mirto / 19 dec.'32

▣ Plecarea lui Vaida

▣ Guvernul Maniu

- Mirto : Se mira dl Tătărescu de „plecarea prematură” a dlui Vaida și de „ revenirea târzie” a dlui Maniu.[...] De ce i se pare anormal dlui Tătărescu că șeful partidului a venit în fruntea guvernului ?! Dacă i se pare anormal, să explice

dacă nu consideră normal ca șeful PNL să devie șeful guvernului ?!

- lamandi : Mai bine să explicați de ce d.Maniu se retrăgea la Bădăcin ?

- Mirto : Vă rog să lăsați partidul și majoritatea să formeze guvernul pe care îl cred de cuviință, fără să apeleze la indicațiile dvs. (aplauze la PNT)

Mirto / 19 dec.'32

▣ Situația din PNȚ

▣ Ardeleni –Regățeni

Mirto: În fine, s-a produs și o scrisoare [**citată de Lunian**] în care se încerca să se facă dovada că fuziunea nu ar fi fost rezultatul unei adevărate apropieri sufletești , a unei chemări de la grupare la grupare , ci rezultatul unor combinații.

[**adresându-se lui Maniu**] Dar eu, dle președinte de Consiliu, - care dacă nu voi fi având altă calitate , o am pe aceea de a fi vechi în partid - îmi dau bine seama că la Atheneu, în 1919, fără nici un fel de scrisoare, fără nici un fel de târguială, curând după realizarea uniunii, chiar Partidul Național din Ardeal s-a văzut față cu Partidul Țărănesc din Regat, și-au dat mâinile, s-au îmbrățișat și au pornit la conlucrare împreună , în prima guvernare a României Mari ." (**aplauze puternice la PNȚ**)

Pentru mine, atunci s-a realizat fuziunea.Ulterior a fost necesitatea nivelărilor.

Dar ce pretindeți dvs ? Două partide care trăiseră deosebit ani de zile, dar care voiau să se topească , să nu existe între ele nici un fel de asperități ?

"Asperități ,, ? Dar eu am trăit în țară, și am trăit tacinăria dintre Moldoveni și Munteni , deși trecuseră atâția ani de la Unire.Astăzi nu mai este această tacinărie, dar asta pentru că au apărut alte asperități, cari au înlăturat pe cele vechi.

Trebuie să treacă timp pentru ca topirea și asemănarea să devină desăvârșite, să nu mai fie nici un fel de deosebire, nici un fel de asperitate.

În orice caz, d-lor, dvs, oricum ați considera, sunteți datori mult , din punct de vedere românesc, și dlui Maniu și dlui Mihalache că au realizat fuziunea , - contra acelor cari astăzi sunt nemulțumiți - pentru că făcând fuziunea , au realizat cel mai mare act național , care s-a făcut de la Unire până astăzi.

(**aplauze puternice și prelungite la PNȚ**)

Examinați din p.d.v. național , și veți vedea de ce interes extraordinar este pentru țară , existența unui partid care să îmbrățișeze în componența lui , exponenții reali ai tuturor cetățenilor ce o compun !

Acest lucru l-au realizat Iuliu Maniu și Ion Mihalache

(**aplauze puternice și prelungite la PNȚ, strigăte „să trăiască „!**)

- **Victor Iamandi** : Dle ministru , Noi vă dorim un singur lucru : să se realizeze definitiv această fuziune, pentru ca țara și neamul românesc să aibă ce folosi de la dânsa. Aceasta este o urare , în care se cuprinde și o indicație pentru viitor [.....]
- **Mirto** : Dle Iamandi, pentru că ați declarat atât de sincer că vă rugați pentru noi, vă promit solemn că am să mă rog și eu pentru dvs. (**mare ilaritate, aplauze**)

Mirto / 19 dec.'32

▣ Atmosfera de pesimism și descurajare

care se constată în toate discursurile. Este adevărat că situația este grea.

Dar nu trebuie să adăugăm la ea această notă de pesimism.

În acest scop, el va arăta situația exactă , pentru a înlătura această notă de pesimism.

/ Cei care strigați : „Buget deficitar ! buget deficitar ! „ ... aveți datoria să spuneți dacă în alte țări ... sunt sau nu bugete deficitare .

În 1931, din 23 țări europene, 16 au avut deficit bugetar, numai 3 au avut excedente neînsemnate.

90 % din țările europene , au deficit bugetar.

/ În această perioadă 1930-1931, noi am plătit străinătății credite de 12 miliarde.

În 1930, peste 5 miliarde s-au dus din cauza situațiunii financiare a Angliei și a Americii, și peste 6 miliarde s-au retras din cauza căderii Băncii de Credit Anstalt din Viena ..

/ Când a apărut reglementarea devizelor , o revoltă extraordinară :

Suntem în pragul falimentului ! Cum se poate o astfel de măsură !

Este o măsură pe care nimeni nu o ia cu inima ușoară. Este adevărat că noi, prin Banca Națională, la 17 mai a.c. , am recurs la reglementarea devizelor.

Dar trebuie să completăm și să spunem :

Ungaria a luat această măsură încă din iunie 1931; Grecia și Danemarca , din sept.'31 ; Austria, Bulgaria, Cehoslovacia, Turcia , Iugoslavia, încă din oct.'31 ; Italia , Norvegia, din dec.'31 .

Abia după toate aceste țări, am luat și noi această măsură !

Am avut, deci, o mai mare putere de rezistență . În lături, deci, cu pesimismul !

- **Victor Papacostea** : Câte țări au ajuns sub control străin din cele 16 ?

- **Mirto** : Nici una, cum n-a ajuns nici țara noastră !

/ Când a apărut problema contingentării , nov.'32(măsură pentru schimburile internaționale)

Întreaga presă a sărit : măsură nechibzuită , prematură ! caracteristică falimentului !

Este adevărat că este o măsură gravă dar să adăugați că... :

Această măsură s-a luat și în Turcia, Franța, Spania, Olanda, Ungaria, Cehoslovacia, Italia, Polonia, Elveția, Belgia, Norvegia, Austria, Grecia ... începând din nov.1931...

Duceți-vă în fața opiniei publice și spuneți-i lucrurile așa cum sunt , că noi am luat această măsură , după ce întreaga Europă a luat-o !

/ Am plătit cu cumințenie , cu sfințenie, cuponul extern... Și în ce împrejurări !

Deși Ungaria a suspendat cuponul din 1931 ;Letonia, Iugoslavia, Grecia , din apr.'32 ; deși Bulgaria plătește pe jumătate ...

[LD : din păcate lipsă mai departe xerox sau fișe !]

Ed,Mirto / 19 dec.'32

9.) **V.Rădulescu (raportor) , discurs final la Mesaj , 19 dec.'32**

(DAD, MO 23, șed. din 19 dec.'32. p ? – 529)

[LD: lipsă xerox.Doar pag.finală]

▣ Răspunsul la Mesaj

▣ Programul PNȚ

Iunian a afirmat că noi ne-am părăsit programul și nu vom mai avea încrederea țării.

Gr.Filipescu afirmă în ziarul său că , în orice țară din lume, partidele politice din opoziție fac demagogie.Demagogia încetează ,însă, la guvern.

El spune , însă, că la PNȚ demagogia continuă, deoarece își păstrează programul din opoziție.

„Această afirmație , care credea d.Filipescu că este o palmă aplicată nouă, noi o putem invoca ca un titlu de glorie , pentru că rare ori s-a văzut în istoria politică a acestei țări , ca un partid venit la guvern să-și respecte programul din opoziție, cum ni-l păstrăm noi.

(**aplauze puternice la PNȚ**) Iată de ce , dlor, nu ne pot atinge nici criticile aspre, nici ironiile veninoase, mai mult sau mai puțin fine.

De aceea roagă ca Adresa să fie votată așa cum este redactată ,cu litera și spiritul ei de pesimism pentru prezent, și de optimism pentru ziua de mâine, pentru că nu putem să pierdem speranța în viitorul de mâine al neamului românesc.

(**aplauze prelungite la PNȚ.Autorul este felicitat de dnii miniștrii și de membrii majorității parlamentare**)

V.Rădulescu / 19 dec.'32

Guv.AI.Vaida III .Legislatura II . Sesiunea ordinară -continuă .31 ian.- 10 apr.'33

Vacanța parlamentară

10.) Ședința Comit.Execut.PNȚ .

Expunerile lui **Maniu,Vaida , Mihalache** , 15? 16? ian.'33
("Facla " XII, 18 ian.'33 + foto Maniu)

Duminică dimineața, ședința Comit.Executiv al PNȚ.

Au luat parte și numeroși parlamentari și șefi de organizație .

▣ **Ion Mihalache** (vice-președ.PNȚ)

A relatat **incidentul** izbucnit în timpul sărbătorilor , provocat de **atitudinea lui Gabriel Marinescu și gralDumitrescu**. Până la acea dată, colaborarea sa , ca Ministr.de Interne , cu cei doi funcționari a fost ireproșabilă. Dar **atitudinea lor a fost șocantă, jignitoare , și nu putea fi lăsată nesancționată.**

D-sa la înștiințat pe **Maniu , care s-a declarat, de la început, solidar cu el.**

A urmat solidarizarea întregului guvern. "Mă simt întrucâtva vinovaț că am provocat o criză politică.Dar n-am putut face altfel.În orice caz, nu vanitatea sau ambiția m-au îndemnat să fiu dârș în a lua aceste sancțiuni, contra funcționarilor subalterni pe care îi consideram **vinovați.****Am conștiința că spunând totdeauna adevărul, servesc interesul Tronului.** Chiar dacă m-aș umili pentru persoana mea, nu pot face același lucru când **reprezint o autoritate de stat și când știu că apăr interesele țării și ale Tronului "**

▣ **Al.Vaida Voevod** (prim-ministru)

A explicat de ce a acceptat guvernul : lipsa de continuitate este cel mai mare rău pentru țară. De aceea este bine să continue guvernarea PNȚ , cu aceeași oameni .

Nu se poate vorbi de un conflict între PNȚ și Coroană.

Guvernul de astăzi este expresia PNȚ , și va putea rămâne la cârmă

câtă vreme are încrederea majorității și a Regelui.

Zvonurile ce se colportează despre **desbinări în partid, sunt invențiuni !**

Formarea celui de-**al IV-lea guvern PNȚ** , pe baza aceluiaș parlament, dovedește **puterea partidului și realitatea parlamentară.**

Pompiliu Ioanițescu : Mulțumește lui Maniu și guvernului pentru activitate ;

Șt.Cicio Pop : importanța fuziunii PNR -PT ; majoritatea va sprijini gov.Vaida

Părintele Mann : face apel la majoritate să sprijine guvernul Vaida ;

Policrat Bețianu : deputații basarabeni sunt devotați ;

Cezar Spineanu : Forța PNȚ , și inexistnța adversarilor liberali

Rădulescu -Mehedinți : orice am spune, nu putem tăgădui că regele nu a acordat încredere guvernului ; iar Maniu și Mihalache reprezintă PNȚ ; noul guvern are garanția că își va putea executa programul ? Cu aceste rezerve, consideră că gov.Vaida trebuie sprijinit

Mihalache : "**Nu se poate vorbi de neîncrederea Regelui în guvern, în partid [??]**

Garanții nu se pot cere Regelui. Faptul că PNȚ a fost menținut la putere se datorește capacității sale de guvernare " El și Maniu vor sprijini din toată inima gov.Vaida .

▣ **Luliu Maniu** (ex-premier, președ.PNȚ)

"S-a spus că criza politică din ultimele zile a fost căutată de noi, de partid sau de mine.

Pentru a combate această afirmațiune, **reamintesc** că, cu mult înainte , **când d.Mihalache și colaboratorii săi** , d-nii subsecretari de stat , s-au prezentat la mine și **mi-au arătat că sunt stânjeniti în îndeplinirea funcției lor și în aplicarea autorității lor de anumiți funcționari**

[LD : Mihalache spusese că colaborarea a fost ireproșabilă !] ,

eu **i-am rugat să servească mai departe și vom vedea mai târziu ce este de făcut.**

Când acum trei săptămâni d.**Mihalache** , ministrul de Interne ,

mi-a arătat necesitatea rezolvării imediate , eu l-am rugat să nu deschidem răni

ce nu pot fi ușor închise. D-sa a acceptat. Însă acei ce aveau interes ,

au provocat ocazia de a se sparge buba și n-a mai putut fi închisă.

Am fost solidar cu d. Ion Mihalache , nu numai pentru sentimentele de prietenie

ce am pentru d-sa , ceea ce era foarte natural,
dar și pentru că **demersurile d-sale au fost făcute cu știrea și învoirea mea.**
Situția de astăzi nu mă sperie .**Pesimismul** care cuprinde o parte din oamenii politici
eu nu-l accept, chiar dacă situațiunea ar fi mai grea.

Am condamnat totdeauna spiritul defetist ce se manifestă de unii bărbați din alte tabere
politice.Cel ce conduce viața unei țări trebuie să manifeste **un optimism sănătos.**
Optimismul meu se întemeiază pe **calitățile poporului român și condițiile norocoase** de
existență ale țării noastre.Am convingerea că **poporul român va răzbi** cu siguranță greutățile
de astăzi , dacă se va realiza o **ordine desăvârșită și muncă fără preget.**

Acestea nu pot exista însă fără **ordine , disciplină și autoritate .**

Oricine va fi în fruntea acestei țări are datoria de a face să se mențină
ordinea, disciplina și autoritatea , pentru că numai astfel prosperă munca și democrația.

Sunt fericit că în fruntea guvernului este iar dl Vaida ,

pentru că știu că el **va realiza aceste postulate** , pentru că dânsul, mai mult ca oricine,
va ști să susțină **ordinea și disciplina de stat.**

De aceea , **când am văzut că înalții funcționari** în chestiune **au greșit în contra celor mai
elementare considerații de disciplină și autoritate de stat,**

am consimțit ca să pună în desfășurare acțiunea sa, **pentru disciplinarea înalților funcționari**
, care dau **pildă de indisciplină și răzvrătire.**Trebuie să facem să se vadă că
poporul român vrea să se afirme în disciplină și autoritate .

M-am solidarizat cu d.Mihalache în producerea și susținerea gestului său spontan,
pentru că atunci **când am primit președinția partidului și a consiliului de miniștri** ,
le-am primit **sub condiția** hotărâtă că **guvernul va guverna cu mână liberă.**

De aceea am și spus **colaboratorilor mei** să lucreze cu înțelepciune , cu calm dar cu fermitate ,
pentru că **au în resortul lor mâna liberă de a guverna.**

În incidentul ce s-a produs, **Ion Mihalache nu a avut mână liberă.**

În consecință, fără ezitare, **m-am solidarizat cu d-sa și am demisionat .**

Aceasta mai ales că mi-a lipsit mâna liberă ,

chiar în chestiunea ce mă interesa în vederea celor de mai sus spuse în primul rând,
adică **autoritatea de stat și disciplina în serviciile constituite .**

E desigur **un incident în legătură** , în primul rând, **cu mine și d.Mihalache,**
care , grație puterii partidului și devotamentului lui Alexandru Vaida Voevod ,
a rămas izolat la persoanele noastre.

Partidul merge pe calea sa mai departe , trecând peste acest accident.

Eu sunt mulțumit că s-a ajuns la deslegarea de astăzi,

și rog pe **toți prietenii ca să dea tot sprijinul lor** pentru continuarea muncii începute.-

Compunerea guvernului este dreptul și datoria primului ministru , ca unul ce are răspunderea,
iar dl **Alexandru Vaida a lucrat loial și prevăzător , consultând delegația partidului ,
care i-a dat mână liberă.** Felul cum a compus d-sa guvernul a fost cel mai bun,
și trebuie să-l aplaudăm.

Șeful partidului mulțumește foștilor colaboratori...

Comitetul Executiv aprobă , în unanimitate, prin aclamații, **ca întreg PNȚ să dea sprijin
larg și puternic guvernului Alexandru Vaida Voevod.**

Comit.Execut-PNȚ / 15 ian.'33

***Notă : "Un Om " -la demisia lui Iuliu Maniu ,ian.'33**

(„Parlamentul românesc” , 18 ian.'33)

[LD :Iuliu Maniu era născut în 1873.În 1933 împlinea 60 de ani .]

[NRA / NRusu-Abrudeanu]

"Oricât de înșelătoare și pline de contradicții , oricât de abil exploatare de inteligența sterilă
a politicianismului român, **aparențele nu ne-au încurcat niciodată judecățile.**

Ne vom rosti și azi _cu aceeași limpede privire , asupra ultimului eveniment politic ,

demisiunea guvernului Maniu – cu aceeași obiectivitate. Avem avantajul nemăsurat de a nu fi partizanii vreunei taberi și nici măcar sub influența vreunei școli sau biserici."

▣Paradoxalul Maniu

...perdantul a trei momente istorice?

"Iuliu Maniu a reprezentat, după moartea lui Ionel Brătianu, singura mare forță politică din țara românească, dar nu a uzat de ea, decât în prea mică măsură.

Omul care a pierdut două momente istorice, de care și-ar fi putut lega indisolubil numele, nu va pierde, oare, și un al treilea moment ?

...lipsă de hotărâre și de voință ?

...viziune clară a slabei coeziuni a partidului ?

Este, oare, în „lipsa de hotărâre și de voință” a acestui șef politic, un vestigiu al educației civice din trecut, sau posedă el viziunea clară și profundă a unei înfrângerii, datorate „moralului” oștirii sale ? [partidului]

-Maniu ține la unitatea partidului

[LD: eu nu am această opinie, dar argumentele lui Abrudeanu sunt de luat în seamă]

"Trecând în revistă greaua revenire a d-sale în fruntea partidului, și după un timp egal de rezistență, în fruntea guvernului nr.3 dat de acest partid în 1932, revizuind psihologicește atitudinea d-sale politică în tot acest răstimp, nu putem decât să ne repetăm :

d.Maniu a făcut foarte mari concesii prietenilor și partizanilor, cedând cu durere și convins de inutilitatea jertfei aduse pe altarul partidului. Dar d-sa e cel care a spus, înainte de a lua locul „fratelui Alexandru”, că < ar fi o adevărată crimă dacă s-ar atinge cineva de unitatea partidului.> Ține la partid !

-Eclipsa lui Maniu=excepționala sa putere

După ce ai fost părăsit de dr Lupu, de C.Stere, de Gr.Iunian,

după ce tu însăși ai plecat la Bădăcini, iar amicii tăi au revenit la putere, silindu-te să-ți calci pe conștiința individualistă și să te reintegrezi spiritului de clan, după ce, în fine, ai primit să golești încă odată, până la fund, paharul unor amărăciuni, știute și gustate, socotim drept o stare pe loc, tristă, desnădejduitoare, eclipsa de azi a lui Iuliu Maniu.

Pentru că plecarea d-sale, și încă în tovarășia lui Ion Mihalache, dar fără partid, nu înseamnă decât o eclipsă a excepționalei puteri politice [.....] pe care o reprezenta virtualmente Iuliu Maniu, cu sau fără partid. [-----]

...supunere politicoasă și discretă

Și totuși, Iuliu Maniu există, mărunți profitori ai gesturilor lui neânțelese și neurmăte !

Și totuși, sub protocolara lui supunere puterii formale, sau celei de masă amorfă

(și deloc poftelor nemăsurate și inconștiente dimprejur !) OMUL - despre care de atâtea ori noi singuri am putut rosti cuvinte drepte - OMUL al cărui protest n-a fost decât supunerea cea mai politicoasă și mai discretă din câte am găsit în istoria politică a românilor ,

...ideea-forță a vieții constituționale adevărate

OMUL acesta își păstrează, ca un avar, comoara, aceea idee - forță din care trebuie să nască într-o zi o țară morală, ridicată la nivelul unei vieți constituționale adevărate.

...șef născut, mare înțelept patriot

Dacă Iuliu Maniu nu ar fi șef născut și un mare și înțelept patriot român, desigur că ar fi procedat altfel : s-ar fi înțeles cu șeful Partidului național-liberal și, împreună, s-ar fi prezentat regelui, spunându-i, odată sau de mai multe ori, ca odinioară Lascăr Catargi lui Carol I : <Aiașta nu se poate, Măria Ta ! >

Și Regele, de bună seamă, **ar fi văzut atunci că România**, creată prin suferințele și jertfele atâtor generații de înaintași ai noștri, **are, în noi cei de azi**, -întregitorii -o **conducere demnă de ea. Și ar fi cedat** . Căci dreptul se câștigă mai repede prin forță.

...are cultul răbdării

Dar Iuliu Maniu are cultul răbdării.

Despre Iuliu Maniu / 16 ian.'33

11.) **Consfătuirea majorității parlamentare ,31 ian.' 33**

// în absența lui Mihalache , **Al Vaida -Voevod** preia interimar conducerea PNȚ //

▣ **I.Mihalache** ▣ **N.Costăchescu** ▣ **Al.Vaida -Voevod**

("Lupta" , an XII, nr.3378 , 2 febr.'33 + foto Mihalache)

Consfătuirea s-a întrunit la ora 12 , în sala Bibliotecii Senatului.

După amiaza urma să se desfășoare redeschiderea sesiunii parlamentare .

La sfârșitul consfăturii, Costăchescu a propus ca din sânul consfăturii să pornească "un sentiment de simpatie și de omagiu" lui Iuliu Maniu ...

- **AlVaida - Voevod** : în urma **hotărârii Biroului PNȚ**, în absența dlui Mihalache, care trebuie să plece **am primit conducerea partidului.**

În această calitate, deschid ședința și dau cuvântul dlui Mihalache.

▣**11.Ion Mihalache**

" Voi face o declarație și un îndemn.

Declarația e că pun la dispoziție modestul meu dar , **întregul meu sprijin** . (**aplauze**)

Îndemnul e **să faceți și dvs tot așa** . [**LD : adică să plece !?**]

Mihalache / 31 ian.'33

▣ **Demisia guvernului Maniu .**

N-am să m-amestec în discuția de cazuistică constituțională.

În politică este o logică care se impune . **Care sunt faptele ?**

În situația în care am fost pus la un moment dat, fiirea mea, preferințele Coroanei și interesele țării , mi-au dictat o anumită atitudine.

Am luat această atitudine ,altfel nu puteam să fac.

Președintele partidului nostru [Maniu] a socotit util , pentru Coroană și interesele țării , să se solidarizeze cu gestul meu. " (**aplauze**)

Mihalache / 31 ian.'33

▣ **Numirea guvernului Vaida**

" Al doilea fapt e că, **cu consimțământul opiniei publice** , a încrederii **Coroanei și a partidului**, a luat ființă **guvernul Vaida -Voevod.**

Spiritul constituțional cere ca **încrederea Coroanei** să meargă paralel cu **încrederea țării** .

Această încredere s-a manifestat zi de zi , **pentru partidul național-tărănesc.**

Mai elocvente chiar decât alegerile comunale, sunt alegerile parțiale , care au dovedit ,

chiar în timpul crizei, **încrederea** ce se pune **în noi, în programul nostru !**

Omagiile noastre tuturor conducătorilor de organizații județene, începând cu d.Ionel Lupescu [**LD ?**] , și mai presus de toate **omagii alegătorilor cari au cerut continuitatea guvernării.**

În aceste împrejurări , **apare fără importanță**

dacă în fruntea guvernului e d.Vaida sau d.Maniu.

Important e: forțele partidului nostru rămân în sprijinul programului nostru ?

lată de ce **avem datoria de a sprijini guvernul Vaida** ,

ca să-și continue programul care este **exact același ca și al guvernului Maniu.**

Cum ? era mai în interesul țării , să facem acum din nou alegeri generale , alegeri județene, comunale, iar să cheltuiască banii, să scadă încasările ?

Obligația noastră e să sprijinim guvernul Vaida ,

cel puțin până când legile noastre pe care le-am promis corpului electoral, **vor fi îndeplinite.**

Vă rog, **frecvențați Parlamentul și sprijiniți disciplinat guvernul,** așa **cum vă trage inima "** (aplauze)

----- I.Mihalache / 31 ian.'33 -----

▣ 11) N.Costăchescu :

[LD : atenție la nuanțe ! Nemulțumirile ținute sub presiune, încercă să iasă !]

▣ Sprijin parlamentar guvernului

" Am fost rugat de d.Cicio Pop să fixez atitudinea Parlamentului în fața guvernului.Sarcina mea e ușoară : **Guvern nou, guvern vechi .**

Când am fost ales președinte la Senat exprimam o părere personală :

ceream multă muncă în slujba țării și **spuneam că vom avea mai multe formații ministeriale.**

Eu cred că **partidul nostru trebuie să se felicite că poate realiza aceasta**

și că poate înlocui pe unul , iar pe altul, pentru a se continua programul partidului.

Cred că sunt în asentimentul d-voastră când **asigur guvernul de tot sprijinul."**

N.Costăchescu / 31 ian.'33

▣ Doleanțele majorității PNT

" În schimb, **avem și noi doleanțele noastre :**

Am ruga pe dnii **miniștrii** - fără supărare ! - **să aducă mai puține legi și să facă mai multă administrație .**

Să se plece urechea la nevoile țării , exprimate prin doleanțele noastre .

Trebuie să ne ținem cuvântul dat , față de popor

Mai cerem guvernului și miniștrilor **să fie mai hotărâți și mai dârji** în acțiunea lor.

Sunt **grupuri profesionale care apără interese.**Foarte frumos.Dar să se apere aceste interese disciplinat .**Să nu pună mâna în gât și** să chibzuim mijloacele și posibilitățile.

Guvernul să pună la baza acțiunii lui, dreptatea. Să nu piardă din vedere guvernul acest lucru, dar cu o singură condiție : să fie dreptate pentru toți.

Nu unii să fie menajați, și alții năpăstuiți !

Căutați să puneți în acțiunile dvs cât mai multă dreptate !

-----N.Costăchescu / 31 ian.'33 -----

▣ 11) Al.Vaida -Voevod

Mulțumesc pentru cuvintele frumoase dlor Mihalache și Costăchescu, pe care dvs le-ați aprobat . Ceea ce dovedește că **solidaritatea noastră tradițională** a rămas aceeași.

Noi toți suntem înfrățiți pe baza programului nostru.

Vaida / 31 ian.'33

▣ Constituționalitatea guvernului

▣ Răspunderea guvernării

" S-a pus în discuție constituționalitatea guvernului.

După câte știu eu, în toate părțile când se prezintă criza, **factorul constituțional** **chiamă pe fostul prim-ministru și pe președinții corpurilor legiuitoare și îi consultă.**

În recenta criză , d.Iuliu Maniu (**aplauze**) și **președinții Corpurilor legiuitoare** mi-au făcut cinstea **să mă desemneze pe mine** ca prim-ministru.

Majestatea Sa , ascultând recomandările ce s-au făcut , **mi-a făcut onoarea să mă însărcineze cu prezidarea acestui guvern .**

Prin aceasta s-a luminat și atât de discutată chestie constituțională.

A fi ministru, este o mare onoare. Dar nu aceasta ne-a ispitit.
Ci continuarea programului nostru.

----- Vaida / 31 ian.'33 -----

11.bis.) Redeschiderea sesiunii parlamentare , 31 ian.'33

Partidele politice : debarcarea lui **Maniu** și numirea lui **Vaida**,

Vezi dezbaterile pe larg la fișier Guvern

Al Vaida -Voevod : decretele regale cu **componenta guvernului**

▣ a) **Dr.Lupu** ▣ b) **Gr.Iunian** ▣ c) **G.A.Cuza** ▣ d) **C.Argetoianu** ▣ e) **IGDuca**
▣ f) **Gh.Brătianu** ▣ g) **Lot.Rădăceanu** ▣ h) **Oct.Goga** ▣ i) **IZCodreanu**
▣ j) **Anibal Teodorescu** ▣ k) **V.Rădulescu - Mehadinți**
▣ l) **Al.Vaida -Voevod** ▣ m) **R.Franasovici**

a) **dr.N.Lupu** , discurs la debarcarea lui Maniu , 31 ian.1933

(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'33, p.909- 912)

Lupu / 31 ian.'33

▣ **Ședință parlamentară secretă ?!**

Lupu : Având în vedere expresia sufletească dureroasă a chestiunii, pentru a-și dezvolta discursul cu toată amploarea , cere ședință secretă , cf art. 20 din Regulamentul Camerei, care prevede că , dacă un orator consideră că ceea ce are de comunicat trebuie să rămână numai în incinta Camerei, bizuit pe semnătura a 10 deputați, să ceară președintelui Adunării , această ședință secretă.

- **Șt.Cicio Pop** : supune Adunării propunerea lui Lupu, care are ca subiect demisia guvernului Maniu.Petiția are semnătura a 10 deputați .

Voci PNT : Nu avem secrete !

AlVaida - Voevod : **Nu știi** care o să fie **substratul discursului d-lui dr.Lupu**.

Cred însă că este o datorie a noastră ca **să nu ne ascundem realitatea situației** .

Noi avem experiență.Nu odată, **în parlamentele** de la război încoace ale României Mari, **s-au votat ședințe secrete** ,iar rezultatul a fost că **a doua zi** , cu toată amploarea, ba câteodată chiar exagerându-se , **a fost totul publicat în presă**.

În alte țări, da, ședința secretă e o realitate,

pentru că legea oprește ca să apară în presă ceea ce s-a discutat în ședință secretă.

La noi , neexistând posibilitatea aceasta, cred că **ar fi toată ședința secretă o farsă**.

Aceasta s-a dovedit recent cu ocazia discutării chestiunii avioanelor și cu alte ocazii , când am avut onoarea să particip în această incintă la ședințe secrete.

Sunt chestiuni și chestiuni.**Rămâne un caz de conștiință** , dacă cineva vrea să etaleze în ședință secretă lucruri despre care este convins că, spunându-le în public, ar fi păgubitoare pentru interesele țării .(**aplauze la majoritate**)

Mă încred în înțelepciunea și patriotismul dr Lupu, rugându-l să uzeze de libertatea parolei și **să expună cu tactul** de care este capabil, **în ședință publică** ,

ceea ce , dacă s-ar aduce în ședință secretă , ar însemna s-o învăluim într-un mister , să fie gustată cu atât mai mult de toți acei cari pândesc cancanuri.

În situația în care se găsește astăzi opinia publică din țară,

în situația în care se găsește **țara noastră, pândită în străinătate de toți vecinii**,

ca tot ce se întâmplă la noi să fie **exploatat în contra noastră** ---- și nu este un secret că

presa, atât cea **de la Moscova** , cât și cea **de la Budapesta**, reproduce discuțiile și reportajele din presa noastră , discuțiile din Cameră , cu acest scurt comentariu :

<Iată aceasta este România Mare > --- având toate acestea înaintea ochilor, dle dr Lupu,

fac apel la dta , ori să renunți la cuvânt , ori dacă nu, să binevoiești , în ședință publică

să-ți expui ideile cu tactul de care cu siguranță ești capabil ,

și cu patriotismul care nu odată l-ai dovedit în trecut.” (**aplauze la majoritate**)

- **Dr.Lupu** : Dle președinte al Consiliului, eu vă mulțumesc pentru sentimentele ce-mi arătați și vă asigur , nu din buze, ci din inimă , de reciprocitate. Eu îmi dau seama și **sufer împreună cu**

dvs. de situația nenorocită a acestei sărmâne țări, a noastră ; îmi dau seama de toate campaniile

ce se fac peste graniță, dar nu voi merge să acuz pe nici unul din bărbații politici că ar fi capabili să alimenteze această campanie.

Eu , când am făcut această cerere, nu am făcut-o din nici un alt motiv , decât acela că , fiind noi aici între noi, să putem spune mai mult adevăr , decât pot să-l spun în fața tribunelor și a presei.

Dvs aveți altă concepție. Eu mă mențin în concepția mea [.....]

Lupu / 31 ian.'33

▣ Pulverizarea partidelor

▣ Discontinuitatea guvernărilor.

- **Vaida** : dle dr Lupu, desigur, în viața parlamentară și în raporturile reciproce dintre partide, se ivesc de multe ori situații când este necesar să se facă o răfuială cu toată sinceritatea.

- **Lupu** : Nu vreau să mă răfuiesc cu nimeni.

- **Vaida** : Durere ! Conform Regulamentului Camerei noastre, și nici în uzanțele parlamentarismului nostru , **nu există obiceiul ca șefii partidelor să țină permanent contact , întrunindu-se în conferințe.**

- **Lupu** : Durere ! Eu am încercat de 4 ori până acum : în ultimii 2 ani, am mers la fiecare șef de partid în parte, am vorbit ce mă durea, și nu am găsit ecou. Fiecare mergea într-o parte sau alta : iar astăzi sunteți despărțiți. **Astăzi, în loc de 2 sau 3 partide, avem 16 !**

Trebuie să știm de ce le avem ! (aplauze la PȚ)

Vaida : D-lor , cu toții ne plângem și constatăm un rău că țara noastră suferă, mai cu seamă din cauza lipsei de continuitate , că, **precum se schimbă guvernele , se schimbă și legile**, și ce ai făcut tu , nu este bun când vin eu.

Ar trebui ca, în chestiunile mari, în chestiunile de legi organice, al căror efect se arată chiar și după o generație, să fie în prealabil un acord comun.

Avem destule teme să ne combatem. Putem , de aceea,

să lăsăm să joace cancanurile și calomniile , dar cred că interesele superioare ...

- **Goga** : De ce nu ați inaugurat , dle Vaida, acest lucru ?

Vaida : ... interesele superioare , dle Goga, trebuie să ne ducă acolo , ca să se facă această instituție și în Camera noastră. Să luăm cazul de față. Nu știu ce o să v orbească dr Lupu, în tot cazul, dacă este vorba de o ședință secretă , trebuie să fie ceva grav ...

Cred că în cazuri ca acesta , **ar trebui să avem o instituție parlamentară**

unde să poată **șefii partidelor și fracțiunilor , să discute ca românii și ca șefii de partid.**

Fac propunerea formală , în acest sens și scop, ca președintele și Biroul Camerei să elaboreze un astfel de regulament (aplauze la PNT)

- **Lupu** : Până la acest Regulament, eu cer ședință secretă.

[**Președintele Cicio Pop pune la vot petiția Lupu , prin ridicarea mâinilor ; propunerea se respinge .I se dă cuvântul lui Lupu , în șed. deschisă.]**

Lupu / 31 ian.'33

▣ Debarcarea lui Maniu

- **Dr. Lupu** : Nu știu care mare om politic fransez, sau altcineva, spunea vorba, limba, este dată omului politic , mai ales ca să-și ascundă gândirea. Eu probabil că nu sunt om politic, pentru că mie limba îmi este dată , nu ca să ascund gândirea , ci ca s-o dezvolt.

Eu reget că dvs. n-ați admis să avem un moment , nu de luptă politică, au de pasini personale de la om la om , sau de la partid la partid, **ci de reculegere frățească ,** ca români adevărați, pentru a examina aceste momente grave prin care trece azi țara.

Nu mi-ați admis aceasta .**Eu nu voi renunța la cuvânt,** ci voi dezvolta **părerea mea** asupra dezbaterii în chestiune. Mai întâi, **ce se dezbate ?**

Declarație ministerială, program – nu s-a făcut :

Goga – Maniu

Lupu : „ **Nici nu voi face greșala** pe care a făcut-o un bun prieten al meu [Iunian ?] de a atăca aici în Parlament , și un alt om de seamă al țării [Iorga ?] , prin presă,

de a atăca cu venin un om politic de marcă al țării, care este cel puțin tot atât de mare în viața politică , ca și dta , dle Goga, în viața literară, **d. Iuliu Maniu** .

Nici nu voi aluneca pe panta mai comodă și mai ușoară , fugind de realitățile zilei de azi.

- **Octavian Goga** : Ai evoluat !

- **Lupu** : Apoi, dle Goga, poate este mai bine ca omul să evolueze , decât să rămâie în aceeași atitudine de de luptă fratricidă , pe care o ai dta. (aplauze la PȚ și PNT)

Goga : Față de aceleași greșeli, aceleași opinii ...

- **Lupu** : Te rog să nu fii ingrat , astăzi. Eu te-am apărat de alții , nu mă întrerupe dta acum.

- **Goga** : M-ai apărat atunci, dar acum, dragul meu ?

- **Lupu** : Dle Goga, de câte ori vorbești aici în Parlament, și vorbești de vreo 14 ani, neconținut ai împotriva d-tale majoritatea , afară bine înțeles când ești la guvern, dar aceasta mai rar , (**ilaritate**) și totdeauna eu am fost apărătorul d-tale...

- **Goga** : Ai toată recunoștința mea.

- **Lupu** : „ Eu afirm că **d-ta faci o mare greșală față de Iuliu Maniu** , președintele PNT , **dețronat astăzi de la putere** , dar care rămâne, totuși, președintele dvs.

Nici nu-mi voi lua atitudinea comodă și ușoară de a mă refugia

în programul socialist din timpul care va să vină ,

sau în naivitatea d-lor (**arătând spre LANC**) , care socot că ce se mănâncă în Germania , se poate mânca și aici.

- **ACCuza** : În orice caz, dle dr, noi suntem mai mult în asentimentul poporului, decât dta !

Lupu : Apoi , dle Cuza , **ignoranța poporului** și practica **demagogiei** pe care o faceți dvs, în situațiunea de mizerie de astăzi , dta care ești deștept - ești, slavă domnului, profesor universitar ! - dar și unul mai prost decât dta, încă ar putea deveni popular .

Prin urmare , **obiectul discuției de astăzi nu este programul guvernului**, pentru simplu motiv că **guvernul nu l-a anunțat**. Iar **atitudinea mea** în discuțiunea care va să fie,

cum o voi pune eu, **nu este a unui om politic , nici a unui șef de partid**, mai mare,

ci este a unui **om profund îngrijorat , deopotrivă de îngrijorat** ca și noi toți, majoritate sau minoritate , cu o singură deosebire : că **eu voi avea curajul să spun ceea ce d-voastră**

gândiți , dar nu aveți curajul să o spuneți . (**Aplauze, bravo, la PȚ**)

De ce a fost înlăturat Maniu ?

Discuțăm modul de schimbare a guvernului, și această performanță teatralistică , care ne face ca **la 22 decembrie** , având în fruntea guvernului

pe unul din cei mai ponderați oameni politici ai țării, și

pe președintele partidului lui, - oricâte animozități am eu cu dâșșii -

un om solid și tare în care și partidul și țara aveau încredere –

ne pomenim după o lună de zile , **cu altă formulă ministerială** , cu oameni tot atât de buni și competenți, dar **cu altă situațiune în partid**,

fără să știm motivul pentru care actorii au fost schimbați.

Jucau piesa prost ceilalți ? Unde ? În ce loc ? Cum ?

Vasăzică, dlor, ceea ce vreau eu să discut sunt **modalitățile de schimbare a unui guvern**, în **regimul monarhic constituțional** care ne prezidă, în care trăim.

Lupu / 31 ian.'33

▣ **Regimul monarhic constituțional.**

Noi am trăit **sub acest regim de la 1866** , încoace.

Se înțelege că o țară tânără, mică, boțită apăsată din toate părțile, cum era România Mică, **nu putea să aibă un regim constituțional monarhic** , ca marile monarhii constituționale din Apus, pe care le copiam, nici măcar ca cele mici .

Aveam sistemul nostru : două partide de guvernământ, partidul Liberal și partidul Conservator, se înțelegeau aproape cu un an de zile înainte , de venirea unuia în locul celuilalt. Era , desigur, aici ceva foarte artificial, nu era tocmai constituțional , dar ...

într-o Românie pe care toți o defăimau ca fiind incapabilă , cu acest regim a reușit să cucerească independența celo două și întregirea neamului [...] (**aplauze la PȚ și PNT**)

A fost o practică și un sistem.

Lupu / 31 ian.'33

▣ Cine și cum schimbă guvernele ?

[LD : momentul marchează , oare , începutul atitudinii anticarliste al lui Lupu ? marchează , oare , tentația lui de revenire la PNȚ ?]

Acum care este legea, care este sistemul, pentru ce aceeași majoritate a fost de acord cu d.Manîu și a adus alt guvern ? Niciunul ! [.....] Care este mașina infernală , unde este mecanismul acela care , în timp de o lună de zile – ce spun eu, în 3 zile ! – răstoarnă la pământ pe doi oameni de valoare – o spun eu aici, ca opozant - și îi trânteste , pe unul pe coasta de Azur , iar altul la Geneva ?

- **Goga** : De ce a plecat pe Costa de Azur ?

- **Lupu** : Credeți dvs că acest lucru nu interesează țara ? Nu vă interesează pe dvs, dle Argetoianu, dar nu este român în această țară , astăzi, care să nu se gândească cu îngrijorare care este sistemul de schimbare al conducătorilor țării ?

Este sistemul de patru veacuri de domnie absolută a trecutului și al fanarioților , cînd chema Voevodul pe Logofătul mare la el în odaie, îi tăia capul , și numea pe altul, sau suntem în regimul constituțional , care rezidă astăzi în Europa modernă ?

(aplauze prelungite la PȚ)

Aici nu este o chestiune de simpatie sau antipatie, pentru nimeni.

Îmi sunt tot atât de simpatici și cei de aici, și cei care au fost și cei care vor veni.

Lupu / 31 ian.'33

▣ Șah la Carol II : camarila !

▣ Rolul Parlamentului

Aici este chestiunea ; este un sistem : **de doi ani și jumătate, modul de schimbare al guvernelor în România este straniu** și este , în orice caz, **în dezacord complet cu modul de conducere în monarhiile moderne constituționale.**

De ce să ne ascundem ? Astăzi nu rezidă și nu trăesc în Europa

- pentru că de Europa vorbesc - **decît acele monarhii în care regimul s-a acomodat vremii** și timpului modern, cum sunt țările nordice, Anglia, Danemarca, Norvegia, și Suedia, unde regimul monarhic se acomodează cerinții acesteia a vremii.

Dar ce, sunteți dvs orbi , nu vedeți că nici o țară din cele două Americi nu mai este nici o monarhie ,și că, aproape toată Europa – mai sunt numai vreo 4 țări – este republicană ?

Dacă monarhia nu se adaptează acestui regim, atunci pierе ;

ori, noi avem interes s-o menținem .Dar , ca s-o menținem , **sunteți obligați dvs** , forul acesta superior, dvs care reprezentați în fiecare moment **creierul , gândirea și simțirea țării**

- măcar că, deseori o uităm între noi, măcar că deseori dăm naștere la scene care nu sunt compatibile cu rolul tragic pe care îl aveți dvs astăzi în fața țării și destinului neamului, cu toate acestea , dvs, Parlamentul , sunteți creierul și inima țării - sunteți obligați să porniți deschis pe chestiuni mari , de principiu, **cum este chestiunea schimbării de guvern.**

„Nu este nici o supărare **dacă majoritatea** , la un moment dat, **socoate că nu este bun d.Manîu sau d.Mihalache** și aduce pe altul mai capabil. Să vină , însă, cazul.

Nu să se tragă din culise schimbările de regimuri și de guvern .

În practica constituțională, cel puțin în Anglia , **nu dama de onoare [Lupeasca !]**

și **secretarul particular al Regelui [Puiu Dumitrescu !]**

dar chiar **servitorii palatului ,**

sunt numiți de guvern , cu asentimentul lui . Da !

„Nu-mi este mie indiferent cine stă în permanență , cot la cot cu Măria Sa Regele ,

și **joacă poker [camarila !]** , și-i spune azi una, mâine alta și poimîine alta ;

(**Aplauze prelungite la PȚ, strigăte de bravo**) pentru că acela , care stă în permanență ,

îi sugerează mai multe decît mine, care vin numai de două ori pe an ,

să-i spun o vorbă bună și dreaptă.

„**Vreți o dovadă ?** Dvs nu știți că sâmbătă , acum o săptămână, dacă nu era liberat

din închisoare un profesor [Grigore Forțu] a doua zi aveți în Capitală

procesuni religioase , cu caracter de mistică revoluționară , pentru un om ,

numai pentru că el a fost închis ?

De cine a fost închis ? **Gabriel Marinescu ?** | De guvernul **Maniu ? Nu !**

Eu am vorbit cu șeful dvs, spre deosebire de dvs care poate nu ați vorbit cu dânsul.

I s-a propus și lui să-l aresteze și a refuzat .

Ei ! Dvs ați spus că nu știți nimic! Vă cred, și orbi nu ați fost ! Atunci cine ??

Asemenea forțe ascunse , asemenea cancere latente, care stau chiar în preajma Tronului , este datoria d-voastră și a noastră a tuturor , să le extirpăm imediat

(**Aplauze prelungite la PT, strigăte de bravo**) dacă voim să asigurăm în această țară **monarhiei un viitor** , și să o păzim de tulburări grozave , care pot să vie."

Lupu / 31 ian.'33

▣ **Demisiile Maniu și Mihalache,**

▣ **Iresponsabilitatea Regelui.**

▣ **Ingratitudinea majorității PNT**

Se înțelege că , nefiind ședință secretă , nu pot spune totul.

Dar ce scrie în gazete , pot să spun. Este curioasă procedura asta a noastră ,

<Știe satul ce nu știe bărbatul ! > (**ilaritate**)

Vorbește toată țara și **Parlamentul** , care reprezintă țara, **nu are voie să vorbească !**

- **C.Argetoianu** : Nu trebuie să confirmăm în Parlament, ceea ce se zvonește ..

- **Lupu** : **D.Maniu și d.Mihalache au declarat** singuri că au plecat pentru că

au cerut să plece doi slujbași , care s-au arătat nesupuși față de dânsul și dezobligați ;

și **nu au plecat slujbașii , ci au plecat ei, d.Maniu și Mihalache** .

Întrebatu-v-ați dvs , majoritatea , din acest Parlament,

de **gradul profund de ingratitudine** care l-ați avut

față de doi oameni cari au muncit pentru crearea acestui partid,

și mai ales **de grava greșală constituțională** pe care o faceți ,

de a pune **doi slujbași mai presus de șeful guvernului , de președintele și vicepreședintele**

partidului și **de a admite că aceste schimbări** pot să fie făcute de altcineva,

decât de **președintele partidului și șeful guvernului ?**

Președintele partidului și al guvernului, ridicat acolo prin selecțiune și muncă , **are dreptul**,

după Constituția noastră, **să numească și să revoace orice slujbaș**, oricât de înalt ar fi ,

căci el este răspunzător ; **Regele este iresponsabil**. Dacă este iresponsabil,

Regele se mărginește a da indicațiuni , **fără ca să-și impună voința Sa**.

Așa se procedează sub regim monarhic constituțional.

Retro', Lupu ...

Eu ,sub răposatul Rege Ferdinand, aveam de numit un efor la spitalele Brîncovenești ;

Deși nu era pe placul Său, Regele s-a codit , odată, de două ori, și a iscălit.

Aveam un șef de Siguranță care, în loc să-mi raporteze mie ce se petrecea în țară,

raporta d-lor (la PNL) S-a prezentat la Rege, a insistat ... și i-a iscălit.

... A plecat și el pe urmă, dar nu contează !

Mai degrabă să pleci la vreme, cu demnitate , menținând intact un principiu, decât să stai

fără demnitate (aplauze la PT)

Lupu / 31 ian.'33

▣ **Greșala gov.Vaida**

▣ **Favoriții regali.**

" Prin urmare , dlor, fără ca eu să impietez nici asupra capacității acestui guvern,nici asupra intențiunilor lui, vă spun că **ați călcat de la început cu piciorul stâng și ați făcut o greșală inițială**.

Dvs , dlor, **sunteți obligați ca pe acei slujbași** , care au fost insubordonați față de șeful guvernului trecut, nu cu blândețea mătăluță , cucoane lorgule [**GGMironescu ?**] , **să-i pedepsiti**

cu reținerea salariului pe 10 zile (ilaritate) ci **să binevoiți să-i dați afară** .

În special este **unul f.important** , asupra căruia voi reveni în altă ședință.

Acest slujbaș a fost numit în **un post important și mare [1930 ?]** ,

mare mai ales în ziua de astăzi, fără ca șeful guvernului trecut [Maniu] să fi luat cunoștință , decât stunci când l-a văzut primind la gară pe MSRegele.

Pe acesta să-l dați afară și să numiți un altul.

Dacă dvs veți face așa – și dta ești doctor, dle prim-ministru, și poți fi și chirurg și trebuie să iai lingura lui Volkman și **să cureți tot putregaiul** care stă acolo unde nu trebuie să stea - dacă **dta vei dezinfecata atmosfera**, care trebuie să rămână curată în ochii țării ,

pentru prestigiul instituției , și pentru țara însăși, **atunci noi vom fi de acord cu dvs.** Dar dacă sunteți veniți la guvern **pentru a tolera aceste compromisuri care omoară țara**

- căci, ceea ce este mai mort în această țară , nu este criza de care suferim cu toții , ci lipsa de elan , este prăpădenia sufletească, în care ne-am cufundat cu toții ,

înghițind toate infamiile și toate ticăloșiile ... (aplauze la PT)

atunci nu veți avea pe nimeni alături de dvs.

Dacă veți începe opera de purificare cu curaj , veți ralia și partidul dvs întreg și toată țara va fi alături de dvs. **Nu veți avea acest curaj**, veți da impresiunea țării că sunteți străini de problema care o chinuie , că **sunteți acolo dintr-un motiv de oportunism politic** și de lașitate sufletească , **veți omorâ și partidul și țara.**

Aceasta nu o doresc și rog pe Dumnezeu să vă lumineze mințile ,

ca să vă dați seama că în **această cotitură a istoriei**, d-ta **Alexandru Vaida –Voevod**,

marele luptător pentru democrație și dezrobire națională , dincolo la Budapesta,

nu poți să-ți legi numele ca inauguratorul unei noi ere de tiranie și sclavie asiatică ,

cum această țară nu a cunoscut decât 4 veacuri în trecut. (aplauze la PT)

D-ta, **pentru prestigiul numelui d-tale**, iar nu pentru un mandat de prim-ministru ori

supra prim-ministru , **ori dictator al țării , dacă ți se va da această însărcinare**

- nu aceasta trebuie să te încânte – mergând pe linia dreaptă a vieții dtale

și necompromițând un partid, care trebuie să constituie o forță vitală a acestei țări,

să pui piciorul în prag și să spui : stau 24 de ore , până ce se curată atmosfera ,

iar de nu, plec și atunci vom veni noi și vom curăți-o odată și odată.”

(aplauze puternice la PT)

Dr. Lupu / 31 ian.'33-----

b) Gr.Iunian , discurs la debarcarea lui Maniu și revenirea lui Vaida, 31 ian.'33

(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'33, p. 912- 916)

▣ Guvernele PNT

Nu s-ar fi ridicat la tribună , dacă nu era ultima intervenție a prietenului Lupu .

Ar fi ezitat să analizeze **programul politic al noului guvern.**

Este cunoscut , pentru toată lumea, că **noul guvern nu face decât să continue politica** pe care **a anunțat-o guvernul d-lui Vaida**, imediat după constituirea Parlamentului, **pe care a continuat- o apoi d.Maniu.**

Declarațiile făcute de d.prim-ministru **Vaida** , ca și **compunerea guvernului**, ca și **măsurile luate** între timp ,**nu lăsau loc la nici o îndoială** asupra acestui punct.

Era inutil, prin urmare, să venim la această tribună

ca **să exprimăm din nou punctul nostru de vedere** față de această politică , întrucât,

în mod general, **am făcut-o cu toții cu prilejul discuției la Mesaj**,

iar în ce privește realizarea ce urmărește guvernul , vom avea prilejul să ne spunem cuvântul nostru atunci când ni se vor prezenta diferitele proiecte de legi.

Iunian / 31 ian.'33

▣ Maniu, Vaida și ... Monarhia

Dr.Lupu a pus **o problemă de o covârșitoare importanță** , și e bine că a pus-o, și trebuie **să fim recunoscători dlui Vaida** care, cu acel simț profund al răspunderilor, și cunoscând admirabil răsunetul pe care unele din atitudini pot să le aibă ,

a ținut ca nimic să nu rămână în afara preocupărilor oricăruia dintre noi,

a ținut ca problemele care interesează țara , oricât de grave ,

să fie dezbătute în mod public, pentru ca **să se pună capăt**

acelei campanii de calomnii și cuvinte șoptite care otrăvesc spiritul poporului.

Este bine ca oricine să le ridice , să-și spună cu francheță gândul.

Ar fi fost f.bine dacă toți ar fi avut curajul dr.Lupu. [-----]

”Socotesc că **îmi îndeplinesc această datorie de conștiință** , socotesc că **fac operă de luminat patriotism** , atunci **când vin să lămuresc** înaintea dvs **această problemă**.

Parlamentul nu a fost chemat să se pronunțe asupra atitudinii dlui Maniu .

Este **abia acum chemat să se pronunțe indirect** , asupra acestei atitudini,

cînd d.**Maniu este chemat să acorde încrederea în guvernul Vaida** ,

deoarece **esistă două puncte de vedere**.

În Senat, Grigore Filipescu a propus o telegramă de omagiu la adresa dlui Maniu.

Practica nu este nici constituțională , nici parlamentară ;

suntem în preajma unei inovațiuni .

Dar telegrama , în final, cuprinde un pasaj interesant : să i se ureze viață îndelungată

și **< izbânda ideilor pentru care s-a jertfit >**

- **Octavian Goga** : Și majoritatea a aplaudat !

- **Iunian** : Această propunere a fost primită cu ovații, și **s-a expedit în numele Senatului** telegrama dlui Maniu.

Aș dori să se poată face o interpretare lipsită de gravitate.

Sunt convins că se va da acestui text interpretarea că este vorba de ideile pentru care dl Maniu

s-a jertfit pe altarul naționalismului , înainte de întregirea României Mari ;

și **nu pentru ideile cu care se pretinde că s-ar fi jertfit acum**.

Această telegramă își are însemnătatea ei ; de aici intervine necesitatea unor lămuriri privind guvernul și majoritatea.Care este p.d.v. al majorității ?

Pe mine mă îngrijorează deosebit aspectul pe care l-au luat luptele politice.

Asistăm la o serie de **simptome anunțând dezagregarea statului** și

dărâmarea oricărui principiu de autoritate . (**aplauze la PNL**)

Gr.Iunian / 31 ian.'33

▣ Problema constituțională

S-a pus în discuție **problema constituțională**. **Vezi la fișier Monarhie**

Dr.Lupu a vorbit despre **problema constituțională în mod greșit** ;

[-----] Teoria constituțională a dr Lupu, a fost astfel precizată :

să ne conformăm practicilor constituționale din Anglia.

Dar **noi avem principiul nostru constituțional**.

Regimul constituțional este sau un **regim scris** - cum este al nostru - sau **consuetudenal**

[-----] **Dr.Lupu** spunea că , **într-o monarhie constituțională** ,

dacă șeful statului nu se supune îndatoririlor constituționale,

trebuie **să ne gândim** atunci că s-ar putea ca **spiritele să se îndrepte**

către **un regim republican** ,

și ca o chintezență a regimului republican , **el cita America**.

[.....] Singura deosebire dintre regimul monarhic și cel republican,

este că **în regimul monarhic constituțional, capul statului este desemnat ereditar** ,

ar **în cel republican, este ales, pe un termen variabil**.[----]

Iamandi / 31 ian.'33

▣ Prerogative regale

▣ Camarila

[LD : atâtea speculații, atâtea subterfugii constituționale, din toate părțile..

. Și asta pentru a justifica sau respinge actele **regelui Carol** , care își ocrotea **favoriții !**

Ca și în '30, la restaurație, Iunian este pro-carlist ;

acum se adaugă – sau se perpetuiază - **Mai vechiul său conflict cu Maniu**]

- **Voci PT** : Camarila ! Camarila !

- **Iunian** : Se poate ivi un conflict, o neînțelegere , **între capul statului** , pe de o parte,

și miniștrii, guvernul, pe de altă parte. Ce se întâmplă atunci ?

Ne-o spune Constituția și practicile constituționale.

Regele sau capul statului, **are și El oarecari drepturi.**

Are un prim drept : își numește pe primul ministru.

El poate să-și exprime oarecari dorinți în ceea ce privește modul de componere al guvernului , adică poate avea rezerve asupra unor persoane.

Este o prerogativă constituțională a capului statului , necontestată nicăeri.

S-a spus că guvernul are singur dreptul să numească funcționarii , și Regele nu poate decât să contrasemneze .

Ei bine, **teoria este invers : ministrul contrasemnează și Regele numește !**

Între **drepturile pe care le are capul statului** , este și **acela de a numi funcționarii .**

Dar, pentru ca, deasupra tuturor luptelor de partid, deasupra tuturor ciocnirilor de opinie publică, cari în unele momente pot să devină f.grave, să îmbrace un caracter violent,

care să amenințe însăși existența statului, **s-a așezat un arbitru** ,

și , pentru ca **acest arbitru să rămână scos în afară de vârtoarea luptelor politice,**

adică **just contrariul de ceea ce se încearcă în chip pătimaș,** și cred,

foarte grav și greșit față de interesele generale ale acestei țări,

Constituția arată lămurit că **toate actele Lui trebuiesc contrasemnate de către un ministru , care asumă întreaga răspundere a actului care este semnat de capul statului .**

(**întreruperi la PT**)

Prin urmare , dlor, din moment ce intervine **o asemenea neînțelegere,** ea trebuie să rămână în afară de discuțiune.

Dacă veți deschide orice tratat de drept constituțional, ex.cel francez (unde capul statului nu are drepturi mai multe ca la noi) veți vedea și vă veți lămuri și asupra problemei de ordin teoretic, nu capul statului cedează, ci ministrul pleacă.

Fără îndoială, ministrul este dator să acopere toate relele capului statului ,

dar... aceasta nu însemnează că ,prin obligația lui de acoperire ,

desființează inițiativa, dreptul, prerogativa constituțională a capului statului.

- **G.Ștefănescu-Goiceanu** : Dar cine are altă părere decât aceasta ?

- **Iunian** : Dvs!

- **IMLeon** : Nu o avem, vă înșelați !

- **Iunian** : Dacă sunteți în teorie de acord, cum acordați teoria aceasta

cu recomandarea pe care ați făcut-o dlui Vaida să părăsească guvernarea ,

sau să urmeze atitudinea dlui Maniu ?

Cum puteți susține asta , dacă teoria este adevărată ?

Și dacă dvs aprobați această teorie, **cum puteți susține că s-a născut un conflict**

constituțional între un ministru [Mihalache] , care a acerut schimbarea unui funcționar

[Gabriel Marinescu] , și între Rege , care a refuzat schimbarea acestui funcționar, pentru

indiferent care considerente ?

G.Ștefănescu –Goiceanu : pare puțin straniu , ca în conflictul dintre un

funcționar și guvern, să fie sacrificat guvernul !

- **Iunian** : În ce a constat, mă rog, conflictul ?

S-a cerut schimbarea prefectului de Poliție.

S-ar putea ca motivul să fi fost real, ca prefectul să fi săvârșit grave abateri, s

ă fi fost un funcționar nedestoinic, să nu fi făcut față obligațiilor.

N-am aflat până acum că s-au întâmplat asemenea învinuiri.

În orice caz, legea prevedea o altfel de sancțiune.

Dar în mod public, curent, motivul este cunoscut de la o margine la alta a Capitalei,

și poate de la un capăt la altul al țării, motivul real pentru care s-a cerut sacrificarea prefectului de poliție , era că el era o persoană grata a capului statului ... (aprobări)

Ei bine, în ipoteza chiar dacă legea ar fi îngăduit înlocuirea prin simplu decret și fără o prealabilă judecată ...

- **G.Ștefănescu – Goiceanu** : Dar s-a cerut înlocuirea pentru impertinență !

- **Iunian** : ... suntem datori să apărăm puținele garanții de viață liniștită care sunt date de organizațiile noastre de stat. (**aplauze la majoritatea PNȚ !**)

Capul statului este dator să apere autoritatea și prestigiul Coroanei .

El nu poate, n-are dreptul, să le știrbească printr-un gest necugetat .[...]

Mai mult, chiar dacă capul statului ar avea , la un moment dat, slăbiciunea de a lăsa ca această autoritate , acest prestigiu al Coroanei, să facă ceva împuținat, datoria oamenilor politici este să-l împiedice de a face această greșală...

iar nu de a-l îndemna să greșească

- **G.Ștefănescu-Goiceanu** : Aceasta facem noi !

Iunian / 31 ian.'33

▫ Puterile în stat

▫ Partidele- ca reprezentante ale opiniei publice

- **Iunian** : În viața noastră constituțională există două forțe ,reprezentând cele două puteri pe cari Constituția le desemnează : puterea executivă , reprezentată prin Coroană , de la care guvernul primește delegație de exercitare

și Parlamentul, reprezentând partidele politice.

Se prea poate ca , într-un anumit moment, din aceste puteri să scadă una.

Nu există însă pericol, chiar dacă puterea capului statului este știrbită,

dar dacă, în schimb, forța reală , [...] reprezentată de partidele constituite ,

care se manifestă ca prezență sinceră și reprezintă opinia publică în Parlament .

_Noi putem să găsim în aceste partide , reprezentînd în mod serios și sincer curențe de opinie publică , putem găsi în ele salvagardarea principiilor de autoritate și de ordine , fără de care un stat nu se poate dezvolta .

Atunci însă când nu aveți această forță a partidelor , când pentru un motiv,

ea a fost împuținată, când nu aveți un reazăm într-un partid puternic ,

așa cum se întâmplă cu PNȚ

– și nu voi intra astăzi în cercetarea motivelor pentru care aceasta nu mai există –

atunci trebuie să păstrați neștirbită cealaltă forță, care să poată la un moment să țină echilibrul între diversele curențe , care s-ar manifesta uneori, pe cale de descompunere ...

Toncescu : Astăzi , coeziunea la noi este mai mare !

- **Cezar Spineanu** : o spun alegerile !

- **Iunian** : Eu v-aș dori-o ! Nu coborâți discuția , vom avea prilejul -...

- **Cezar Spineanu** : Ești ridicol !

Iunian : Sunt **unele manifestări de dezagregare** ,

care învederează forța de influență asupra opiniei publice .

Realitatea este că în ultimul timp **asistăm la unele grave simptome de anarhizare** , care dovedesc scăderea acestei influențe :

/ am asistat la un abuz privind **arestarea lui Forțu** ;

/ ministrul Justiției a declarat că **habar nu a avut de arestare !**

/ dr.Lupu a confirmat , în Parlament, că arestarea s-a făcut **nu din ordinul guv.**;

că „**martirul**” Maniu s-ar fi opus ; de ce **nu a luat măsuri ministrul Justiției ?**

/ Cine a avut interes ca **unele declarații ale lui Forțu**,

să fie răspândite cu prilejul judecării mandatului ,

în sute de mii de exemplare , și în presă ?

- **V.Toncescu** : Dta crezi că ministrul Justiției este îndreptățit să dea ordine judecătorului de instrucție ?

- **Iunian** : Cred că ministrul este dator să știe ce face procurorul general, și, ca șef al Parchetului, este răspunzător de toate actele săvârșite

de un membru al Parchetului . Nu este posibil să dea loc la toată această

răspândire de zgomot, de calomnii , de șoapte ,

așa cum s-a petrecut în **cazul Forțu**

Nu era vorba aici de apărarea demnității personale a dlui Popovici,

ci era vorba de apărarea demnității locului pe care-l ocupă .

Iunian : Aceasta a fost prima formă de dezagregare.A venit a doua :

/ Am asista la o manifestare a unei organizări profesionale :

Federația generală a asociațiilor de funcționari , în ce privește bugetul.

Am văzut un lucru nemaiuzitat : **ministrul Finanțelor** l-a chemat pe acest funcționar al statului, să vină să lucreze la buget !

- **Goga** : S-a anunțat și la radio !
- **Madgearu** : Ca să auzi d-ta ! (**mare ilaritate**)
- **Iunian** : Eu credeam că politica bugetară este de competența guvernului .
[**Madgearu vrea să-l întrerupă , dar Iunian nu-i dă voie**]

Nu a impresionat pe nimeni această gravă abatere de la normele constituționale , care duce la desagregare,și **vă lăsați impresionați de pretinse abateri constituționale , pretexte** pentru justificarea de ambiții mai marunte sau mai mari ? !

Dar s-a întâmplat un lucru și mai grav : Prin oficiosul guvernului, d.ministru Madgearu , a scris o scrisoare acestui Stancu Budișteanu , și l-a făcut „calomniator” !
În scrisoarea de răspuns, Budișteanu îl face”mincinos !”

Iunian / 31 ian.'33

▣ **Parlamentarism**

▣ **„Control parlamentar” ?!**

Această stare de lucruri nu vă îngrijorează !?

Bine că **d.Madgearu este energic în Parlament !**

Dlui a vorbit de „agitațiuni” făcute de partide, și a amenințat că nu va îngădui !

Nu mă miră deloc, pentru că dsa a deplasat cu desăvârșire atribuțiunile dsale !

- **Madgearu** : Nici pe mine nu mă miră răstălmăcirile dtale !

- **Iunian** : D-sa uită, însă,că **autoritatea trebuie să și-o manifeste** în menținerea liniștei **în afara Parlamentului .**

În Parlament, dvs , dle ministru, nu aveți de întronat nimic,

căci **Parlamentul este prezidat** de acel care ocupă fotoliul prezidențial,

și dacă se întâmplă vreo abatere de la îndatoririle regulamentare , singurul care are să-și exercite autoritatea , nu este decât **președintele Camerei .**

(**aplauze la ambele partide liberale**)

Dsa după ce a amenințat că va chema pe toți calomniatorii la răspundere , la întreruperea cuiva, a adăugat :

< controlul Parlamentului nu înseamnă iresponsabilitate ! >

Apoi dacă această teorie este exactă, dvs, simplu membru al guvernului...

de ce vă amestecați când este vorba de un conflict aparent între Parlament și capul statului ?!

Iunian / 31 ian.'33

▣ **Acordul de la Geneva**

Am auzit astăzi , din partea d.Madgearu, o declarație de o extremă gravitate.

D-sa ne-a spus : am făcut economii ,care , de multe ori,

au trecut limitele chemate să asigure existența unor instituții.

Cred că aici are perfectă dreptate .Dar mă întreb: nu ar fi fost mai bine ca dvs, cu politica ce faceți , să vă încadrați mai bine în cadrul intereselor reale ale țării și să nu fiți siliți să veniți cu asemenea declarații impresionante , îngrijorătoare [..]

Drept cea mai mare fericire gazetele au anunțat astăzi Acordul de la Geneva..

[...] ne-am declarat contra acestui Acord.

Oricât veți încerca , pe orice cale, să-l realizați , veți găsi rezistența întregii opinii publice față de acest acord.

----- Gr.Iunian / 31 ian.'32-----

c) IGDuca, discurs la debarcarea lui Maniu și revenirea lui Vaida , 31 ian.'33

(DAD, MO 30. șed. din 31 ian.'33, p. 904-906)

[LD : **creed că este prima ședință după Sărbători**
.Este primit cu aplauze prelungite la băncile PNL]

▣ Criză constituțională ?

Dle președinte, dlor deputați, când ne-am despărțit de Sărbători, pe banca ministerială se afla un guvern prezidat de d. **Iuliu Maniu**, azi ne găsim în fața unui guvern prezidat de d. **Alexandru Vaida –Voevod**.

Suntem , prin urmare, îndreptățiți să ne întrebăm – și credeți-mă că această întrebare și-o pune o țară întreagă – pentru ce a plecat d. Maniu , de ce a venit d. Vaida ?

S-au invocat **motive superioare , de ordin constituțional**. Să le examinăm.

Dar înainte de ale examina , țin să fac o declarațiune : în ce privește **PNL**, el a înțeles în trecut, înțelege și astăzi, va înțelege și în viitor,

să stea pe terenul vieții strict constituționale, așa cum această viață constituțională a fost înțeleasă în România, **în ultimii 60 de ani**. (**aplauze la PNL**) [-----]

Ce însemnează tragicomedia pe care o jucați în momentul de față ?[.....]

Este într-adevăr inadmisibil , cu desăvârșire inadmisibil, ca **d.Iuliu Maniu să spună :**

am plecat de la guvern pentru că s-a pus în fața mea **o chestiune constituțională din cele mai grave** , și anume de a se ști, da sau nu , dacă guvernul este liber să revoce pe funcționarii statului ; și în același timp, **d.Alexandru Vaida - Voevod** să vină și **să spună :** nu e nici o chestie gravă, **totul se reduce la o simplă bagatelă**, (**aplauze la PNL**)

Este inadmisibil ca **d.Iuliu Maniu să spună : nu pot rămâne la guvern pentru că **nu pot să fiu complice**, ca om, nici ca șeful unui mare partid democratic în România întregită **cu un sistem de guvernare care este în contradicțiune formală cu spiritul și litera Constituțiunii** , și ca , în același timp , unul din principalii lui aghiotanți, **d.Alexandru Vaida - Voevod să spună :** dlor, acesta **este un sistem de guvernământ foarte bun**, cu care se poate continua , eu sunt cel dintâi gata să-mi asum încrederea.**

(**aplauze la PNL**)

Este tot atât de inadmisibil ca **d.Mihalache** să spună : nu pot rămâne la ministerul de Interne , fiindcă nu pot fi respectat de prefectul de poliție , care nu vrea să asculte de ordinele mele : **ori pleacă prefectul, ori plec eu** ; iar a doua zi , surzător ca totdeauna , să vină **d.Mironescu** și să spună : nu, nu avem de ce să exagerăm lucrurile , **15 % amendă** asupra lefii ,este suficient pentru a **tranșa această gravă criză constituțională**.

Și mai inadmisibil este însă ca până la spectacolul acesta – iertați cuvântul – cu drept cuvânt uluitor, **aceiași miniștri** care **astăzi se aliază cu Iuliu Maniu** , fiindcă nu pot primi călcarea flagrantă a vieții noastre constituționale, pentru ca , **a doua zi, aceiași miniștri**, absolut aceiași miniștri, **să figureze pe banca ministerială , împreună cu Alexandru Vaida –Voevod**, pentru a aplica politica pe care nu au vrut să stea în guvernul Maniu (**aplauze la PNL**)

Iarăși, este inadmisibil ca **d.Iuliu Maniu** să vie și , cu acele aere de mironosiță , pe care știe să și le dea, să se preteze la întrunirea Comitetului Executiv al partidului d-sale și să spună : **făgăduesc concursul meu întreg neprecupețit fratelui Alexandru Vaida-Voevod**, iar pe de altă parte, ca **același Iuliu Maniu** să ia trenul , să se ducă la Cluj, și acolo să-l găsim sub o altă ipostază , spunând : **m-am retras pe conflict grav cu Coroana** , și **am să lupt cu toată energia mea**, pentru ca **în România să se reîntroneze un regim constituțional , astăzi amenințat**.

În sfârșit, este inadmisibil ca principalul d-voastră reprezentant, după șeful partidului dvs, al doilea șef al partidului, **d.Ion Mihalache**, să meargă la întrunirea dvs.să facă declarațiuni identice cu ale dlui Maniu, și, **la urmă**, ia și d-lui trenul, să se ducă mai aproape, **la Câmpulung**, și acolo să țină **același limbaj , care s-a ținut la Cluj** .

Duca / 31 ian.'32

▣ Oportunismul majorității

▣ Politice contrarii, concomitente.

▣ Politica lui „pentru-contră”

Nu d-lor, aceasta nu se poate, și această țară nu o va înțelege niciodată.

Dar știu răspunsul dvs, l-am auzit și adineauri , sub formă de întreruperi, de pe acele bînci : **ce vă privește pe dvs ?!**

Cunosc teoria : ce vă privește pe dvs , partidele de opoziție, dacă nouă ne place să fim Saturni și după cum Saturn din mitologie, își mânca copiii, **să ne mâncăm și noi șefii.** (ilaritate)
Ba aveți chiar aerul să **vă faceți un merit** din faptul că, de astă dată, **dintr-o singură** **îmbucătură, ați înghițit pe cei doi șefi ai d-voastră, și pe d.Luliu Maniu și pe d.Mihalache.**
(aplauze la PNL)

Nu putem primi acest raționament , fiindcă
– și aici sunt în completă divergență cu d. Argetoianu –
chestiunea de azi, nu vă privește numai pe dvs., ci **ne privește pe noi, pe toți .**
Căci, **ori** este în joc **o gravă chestiune constituțională**
și atunci **atitudini ca acelea pe care le-ați adoptat dvs acum,**
compromit această chestiune care este vitală pentru interesele țării.
Ori **atitudinea** pe care ați adoptat-o dvs , nu este serioasă ,
este numai **o tactică de circumstanță,**
pentru combinațiunile dvs de guvernare și de partid,
și atunci , **cred că nu este permis ca dintr-o chestiune constituțională** , ca aceasta,
dvs **să faceți în România , o armă permanentă de amenințări interesate** ,
ca să nu întrebuițez cuvântul exact , care ar exista în dicționar,
și care , recunosc, că nu este parlamentar. (aplauze la PNL)
Nu putem primi ca să se introducă în viața publică a României ,
sistemul guvernelor cu două politici succesive,
și cu două politici concomitente.
Sunteți **astăzi pentru** pactul de neagresiune cu sovieticii ,
sunteți **mâine** , cu același entuziasm, **contra pactului.**
Eri ați fost **alături de d. Vaida , pentru a-l susține,**
mâine sunteți cu d.Luliu Maniu și cu d.Titulescu , pentru a-l respinge.
În politica internă, este inadmisibil, cum spuneam, **în același moment,**
să aveți politica constituțională a dlui Maniu,
și politica sau interpretarea constituțională pe care o reprezintă ,
în capul acestei bănci , prezența **dlui Vaida –Voevod.**

Duca / 31 dec.'33

▣ **Nocivitatea politicii incoerente, paralele.**

▣ **Compromiterea legitimității partidelor politice.**

Aceasta privește pe toți românii și de aceea spunem :**cât timp sistemul acesta nenorocit**
continuă, dvs faceți **un îndoit rău țării**, faceți **un rău intern** și **un rău extern.**
Faceți un rău intern , căci **compromiteți toată seriozitatea vieții noastre publice**
și **alimentați** prin asemenea atitudine, **curențe** ca acelea pe care le-am auzit exprimându-se
adineauri la această tribună, **că toate partidele politice sunt perimate**
și că **a venit momentul** creerii în țară a unor **mari curențe populare**
cari **să înlocuiască și să distrugă partidele politice.**

Din punct de vedere extern, fiindcăvărog să mă credeți, am auzit și eu cu durere judecățile
străinătății , nu numai cele din presă, ci din diferite cancalarii din Europa,
despre această stare haoticăa politicii românești,

Când am citit azi dimineața – dacă textul este exact - **protocolul de la Geneva** ,
am înțeles și mai dureros încă, **unde a trebuit să ajungă România**
din cauza unor **greșeli** de asemenea natură (aplauze la PNL)

- **Virgil Madgearu : O să regretați și această declarație** , după cum ați regretat **declarația**
cu privire la caracterul leonin al **Creditului Agricol** ,
punând în fruntea acestui Credit un beneficiar al partidului dvs.

Șantajul cu Carol !

- **Duca** : Nu regret nici o declarație pe care am făcut-o !

- **Voci PNT** : Dar cea de pe **8 iunie** ?! Pe aceea o regretați ?

- **Duca** : Să nu credeți că mă puneți în vreo încurcătură pe chestia cu 8 iunie (**exclamări**

Atitudinea mea am lămurit-o și în Parlamentul Iorga , precum am lămurit-o deja
de două ori în acest Parlament ...

- **Voce PNL** : O regretați sau nu ?
- **Duca** : Eu nu am de gând , de câte ori urc la această tribună , să redau explicațiunile pe care le-am dat (**aplauze la PNL**) , fiindcă , **din două lucruri, unul** : ori sunteți de bună credință , și atunci acele explicațiuni trebuie să vă fi mulțumit (**proteste la PNL**) , ori nu sunteți de bună credință și atunci **puțin îmi pasă de părerea dvs.** (**aplauze la PNL ; proteste vehemente la PNL**)
- **Cezar Simionescu** : Dacă puțin vă pasă de părerea noastră , atunci nu mai vorbiți înainte.
- **C.Algiu** : Vă mai mențineți în echivoc ? (**proteste la PNL**)
- **Duca** : Dlor , este de altminteri foarte simplu : dacă această majoritate înțelege să mă maltrateze prin întreruperile ei , **cobor de pe această tribună** (**proteste la PNL**)
- **Șt.Cicio-Pop** : Vă rog liniște , dlor !
- **CICBrătianu** : Nu vom lăsa pe d. Vaida să vorbească dacă majoritatea nu se potolește .

Șt.Cicio –Pop : Liniște , dlor !

- **Duca** : Sunt și astăzi absolut de aceeași părere , că **Banca Agricolă** care a fost făcută sub guvernarea Mironescu , acum un an și jumătate , **era o crațiune nefericită** , care cred că **nu poate să dea rode** în această țară . Dacă d.Nasta este în această instituție , este cu titlu personal și fără aprobarea noastră . (**aplauze la PNL**)

De altminteri , din declarațiunea de astăzi a dlui ministru de Finanțe , eu subliniez un fapt , cu regret , că **d.ministru este mulțumit de protocolul de la Geneva** (**aplauze la PNL**)

- **Madgearu** : Vom avea ocaziunea să discutăm , dle Duca , în lung și în lat , protocolul de la Geneva .

- **Duca** : Și răspunderile , ca să vedem **de ce am ajuns la acest protocol.** (**aplauze la PNL**)

- **Madgearu** : Și răspunderile , fiindcă am ajuns la ele . Veți avea , dle Duca , să constatați că nici în această chestiune nu vedeți bine , cum , de o bucată de vreme , **Partidul Liberal nu vede exact nici într-o chestiune.** (**aplauze la PNL**)

- **Duca** : Dar , dle Madgearu , există o consolare pentru România : există consolarea că **ați văzut** , de patru ani , **asa de bine , dvs și dta în particular** (**aplauze la PNL**)

Duca / 31 ian.'32

▣ Guvernele Vaida / Maniu / Vaida

Având să aleagă între răspunderile puterii și posibilitatea unei platforme de opoziție simpatice , d.**Iuliu Maniu a preferat platforma de opoziție simpatice** , răspunderilor grave de guvernare ale momentului de față .

- **Vaida** : Simpatice ?

. **Duca** : Așa crede d.Maniu .Și dvs credeți acest lucru.**Noi nu credem acest lucru**

- **Goga** : Nici d.Vaida nu crede !

Duca : Iar dvs. , **majoritățile** , având să alegeți între o formulă de **retragere simpatice** , după concepția dlui Maniu , și între posibilitățile de **a rămâne la guvern** , cu avantajele puterii , fără o clipă de șovăire , **ați ales cea din urmă din aceste două alternative.**

Deltminteri , era firesc să **dați țării spectacolul jalnic** , pe care îl dați , fiindcă nu erați în măsură **să luați puterea** când ați fost chemați la guvern , nu aveați pentru aceasta nici **coeziunea internă de partid** cerută de niște împrejurări așa de grele , nu aveați nici **pregătirea de guvern** , pentru că , **certându-vă în interior** pentru chestiunile dvs , nu ați avut timpul material să vă gândiți **la problemele de stat** , care se pun astăzi , și **ați ajuns la guvern complet nepregătiți** pe toate chestiunile , pe care aveați să le rezolvați . (**aplauze la PNL**)

Acestui fapt se datorește că dvs ne-ați ținut aici două luni și jumătate , în timpul verii , **în căutarea unor soluții** , pe cari , nici după două luni de pertractări interne , **nu ați fost în stare să ni le dați.** Iar după aceea , **ați amânat sistematic** , de la constituirea guvernului Maniu până azi , **toate problemele** cari se puneau spre rezolvare țării și cari cereau , prin natura lor însăși , o grabă în rezolvare .

Ați amânat **chestiunea bugetului** , ați amânat **chestiunea conversiunii** , ați amânat tot ce putea să aducă o îmbunătățire a situației grave în mijlocul căreia ne zbatem astăzi .

Duca / 31 ian.'33

▣ Plecați de la guvern !

Dlor, nu aveți decât un singur lucru de făcut, și pentru dvs și pentru țară : să plecați !
(**aplauze la PNL ; ilaritate la PNȚ**)

Este singura soluție compatibilă cu demnitatea dvs de partid,
și este singura soluție compatibilă cu interesele reale ale statului acesta. (**aplauze la PNL**)

De aceea, dle Vaida, eu nu voi protesta, cum au protestat alți oratori,
că nu ne-ați prezentat o declarație ministerială, vă răspund foarte sincer ,
nu mă interesează declarația dvs ! (**aplauze la PNL**) Ce poate să fie această declarație ?
Nu poate să fie decât repetarea, sub o formă sau alta, a declarațiilor pe care le-ați făcut
acum 7 luni, sau a declarației pe care ne-a făcut-o acum 2 luni d.Maniu. [.....[
Noi vom lupta cu toată hotărârea și până la capăt , până la doborârea dvs ,
fiindcă slujim, astfel, nu un trecător partid [...] în interesul superior al țării,
care **are nevoie de plecarea dvs. și de un guvern capabil** s-o scoată din greutățile și
primejdiile de astăzi. (**aplauze la PNL ; ilaritate la PNȚ**)
---- IGDuca / 31 ian.'33-----

d.) GACuza , discurs la revenirea lui Vaida la guvern, 31 ian.'32

(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'32, p. 903-904)

GACuza / 31 ian.'33

▣ Guvernul Vaida

Normal ar fi fost ca d.președinte de Consiliu **să facă o declarație** în care să încadreze
atitudinea noului guvern. Această declarație însă, **nu mai are rațiunea de a fi**,
din moment ce onoratul guvern se prezintă așa cum se prezintă,
deoarece **nu este o revenire , ci o simplă primenire în componența lui**.

Această primenire de persoane , constituie însă o contradicție din punct de vedere al regimului.

Se dă astăzi autoritate unor persoane **ieri dezavuate** , așa cum bine spunea d.Goga

Un guvern, firește, este **expresiunea unui Parlament**,
după cum parlamentul este **expresiunea , zice-se , a țării**.

La noi nu poate fi vorba de așa ceva.

Mă întreb însă dacă acest Parlament, care dă , constituționalicește vorbind, autoritate guvernului,
poate sanctifica **lipsa totală de autoritate a unui guvern**,

care n-are nimic corespunzător , nici cu țara, nici cu sufletul și cu dezideratele acestui neam,
deabia plecat de la cîrmă și revenit astăzi.

Renăscuți ca pasărea Phoenix din propria-i cenușă, reveniți la cîrma țării ,
fără a fi schimbat nimic de concepția trecutei guvernări, concepție ce v-a adus prăbușirea ?

Persoanele au rămas aproape aceleași , s-au făcut mici modificări,
dar îl vedem tot pe d.Madgearu la Finanțe, cum l-am văzut și rîndul trecut,
poate cu un dram de fiscalitate în plus ;

îl regăsim pe d.Mirto la comunicații, răsturnat totuși mai dăunăzi de patru, cinci fulgi de zăpadă,
care au făcut să se întrerupă întreaga circulație feroviară , timp de o săptămână ;

îl revedem și pe d. **subsecretar de stat de la Instrucție Andrei**,

mai dispus ca oricînd pentru semnarea circularele circumcise .

Și atunci , cine s-a schimbat aici ? **S-a schimbat doar numai șeful dvs.**

și mijloacele pe care el înțelege **să le utilizeze pentru a se impune țării**. (**aplauze la LANC**)

GACuza / 31 ian.'33

▣ Represiunea studențimii creștine (24 ian.'33)

Dlor, ați făcut botezul d-voastră, față de marea opinie publică, dar întâmplarea face ca **acest**
botez să fi fost botez de sânge și ca **dvs.să debutați împușcînd** ceea ce este mai generos în
această țară :**studențimea creștină**. Și pentru ce ?

Pentru simplul motiv că această studențime a înțeles să pună o cruce la capul eroului ,
care se spune că este necunoscut, dar care este perfect cunoscut

ca fiind plugarul nostru creștin, care a zămislit această Românie Mare , prin sacrificiul său.

(**aplauze LANC**) Apoi, dlor, când dvs debutați în practică în felul acesta ...

- **V. Lepădatu** : Cea mai importantă problemă este aceasta !

- **GACuza** : Este de o importanță capitală , căci învederează mijloacele întrebuințate de dvs. Trebuie să fii orb sau de rea credință , trebuie să ai multă întunecime sufletească , ca să nu te fi răsvrătit pe d-ta , așa cum **a răsvrătit un neam întreg, acea silnică atitudine** , pe care **a avut-o guvernul** acum câteva zile în urmă, în ziua Unirii , față de poporul creștin din Capitală. (**îtreruperi, zgomot**)
Primul nostru cuvânt către dvs este **protestul ce-l aducem împotriva unor asemenea mijloace**, care nu fac decât **să dezonozeze un guvern**, în primii pași pe care- i face.

G.A.Cuza / 31 ian.'33

▣ **Hitler la putere în Germania.**

[LD : amintește-ți și tu **de unde i se putea trage lui Madgearu ura care s-a concretizat prin asasinarea lui !**]

" Să ne amintim, d-lor, că **ieri, în Germania,**

s-a constituit un guvern sub președinția lui Hitler.

care **nu reprezintă un partid**, ci reprezintă **conștiința unui neam întreg .**

„ Îmi amintesc, d-lor, că acum doi ani de zile, în 1931,

când vorbea d.ACCuza la Mesaj, în Camera trecută național-țărănistă,

s-a ridicat la un moment dat **d.Madgearu** , distinsul om de stat cu capacitate universală,

și a spus dlui ACCuza : < dle, numai **dta cu utopia d-tale hitleristă**

poți crede că va veni vreodată Hitler la guvern.

Să știi că **atunci când Hitler va fi cancelar în Germania,**

vei veni și d-ta la guvern în Țara Românească. > (**ilaritate exclamări la PNT**)

G.A.Cuza / 31 ian.'33

▣ **Victoria hitlerismului – mișcarea cuzistă.**

▣ **Sfârșitul partidismului**

„ Dlor, noi am primit pronosticul cu deosebită satisfacțiune , mai ales că venea din partea unei persoane cu simț politic și clar văzător ca d.Madgearu, și **așteptăm ziua când** , într-adevăr, **vom veni noi la guvern**, nu impunându-ne țării prin împușcarea la răspântii de drum a oamenilor, **ci impuși de voința neamului întreg care se ridică astăzi împotriva tuturor partidelor politice**, pe care dvs le exemplificați prin procedeele satrapice de totdeauna . (**aplauze LANC**)
Pentru noi, toate partidele politice sunt deopotrivă de rele,

iar dvs , astăzi, nu faceți decât să încununăți opera de destrămare și

de întronare a neîncrederii unei țări întregi în această guvernare a partidelor,

care **ne-au adus în halul în care ne găsim.**

" De aceea spunem că **măine, când se vor dezăgăzui conștiințele acestui popor,**

când **ele vor veni năvalnic spre mișcarea noastră cuzistă,**

pe care o putem compara - și suntem mândri că putem face această paralelă -

cu mișcarea hitleristă din Germania.

În ziua aceea, odată cu **prohodul pe care îl vom cânta partidelor politice ,**

vom întrona regimul de dreptate și legalitate ,

atât de mult **cerut și nesocotit astăzi.**" (**aplauze LANC**)

„ Dlor, eu am căutat să reamintesc un lucru :

că în timp ce guvernul d-vs, întărit din considerente de oportunitate

de către regimul care a admis și guvernul trecut,

vine și caută să se impună țării prin mijloace de silnicie și jugulare

a oricărei libertăți cetățenești, oricărei încercări de afirmație cinstită românească,

în altă parte a lumii a luat ființă un guvern [Hitler !]

care era batjocorit ieri chiar de unii dintre dvs,

guvern care a fost primit însă cu unanimitatea conștiinței poporului său.

Guvern de cinste, legalitate, dreptate , expresie vie și unanimă a neamului ,

asa cum dvs nu ați știut , nu veți putea fi vreodată.

Închei paralela și cuvintele mele, cu credința că istoria , care se repetă,

va înscăuna cât de curând și la noi în țară un asemenea regim ,
care este **negația concepției dvs învechite** , și care va însemna
încununarea operei de purificare morală la care azi muncim." (aplauze LANC)
----- GACuza / 31 ian.'33-----

e.) **Lot.Rădăceanu** , opinie : debarcarea lui Maniu, instalarea lui Vaida , 31 ian' 33
(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'32, p. 901-902)
Rădăceanu / 31 ian.'33

▣ Guvernele PNT

Vaida a făcut foarte bine că nu a mai răpit timpul acestei Camere cu citirea unei **declarații program**, și cu discuțiile ce o asemenea declarație ar fi trebuit să o provoace .

Am avut ocazia , de la alegeri încoace, să auzim două declarații guvernamentale , și am avut ocazia să le discutăm din toate p.d.v.

" **Ce rost ar mai putea să aibă** astăzi o nouă declarație, **ce ar mai fi putut cuprinde** decât **aceleași lucruri** pe care le-am auzit de atâtea ori, și care nu ne spun decât **ceea ce noi știm de mult**,

că **guvernul nu vrea cu nici un preț să vatem sistemul capitalist** , care a venit **în contradicție cu înșiși interesele acestui popor.**"

De aceea **atitudinea noastră față de noul guvern** , nu este alta decât

atitudinea pe care am avut-o **față de trecutele guverne național-tărăniste ."**

[.....] "Sau credeți dvs că **robind țara cu desăvârșire capitalului internațional** , prin acordul de la Geneva , **veți putea salva țara ?**

Și credeți că, **ciuntind din nou salariile de foame** ale funcționarilor publici ,

veți asigura statului posibilitatea de existență ? Nu ! rezultatul va fi cu totul altul : va fi înăsprirea exploatării și mizeriei fără de seamă, în care zac clasele muncitoare , va fi înăsprirea și mai accentuată a crizei." (p. 901-902)

Rădăceanu / 31 ian.'33

▣ Căderea societății capitaliste !

▣ Trecerea la societatea socialistă !

"**Acest guvern** , ca și cele anterioare , **nu este în măsură să facă față** împrejurărilor grele ale crizei ,de care este zbuțuită țara , el nu o poate **fiindcă este un guvern capitalist , incapabil de a înțelege semnele vremii** și de a face

singura politică care poate fi mântuitoare , politica de transformare socială de **trecere de la societatea capitalistă** atât de lamentabilă în neputința și dărâmare ei totală , **la societatea socialistă , bazată pe libertate și dreptate.**"

"**Capitalismul nu se mai poate reface** , oricât s-ar spera într-o stagnare sau cedare a crizei , care îi roade temeliiile; iar **măsurile de cârpăceală** , la care se rezumă înțelepciunea politică a guvernelor burgheze , sunt sortite a rămâne **fără eficacitate** și nu vor putea diminua și cu atât mai puțin înlătura , **mizeria groaznică** , în care zace întreg poporul muncitor ." (p. 902)

Rădăceanu / 31 ian.'33

▣ Regim de dictatură, neconstituțional

▣ "Puterea ocultă " , camarila

[LD : **deși se ferește să numească explicit camarila regală** , el o semnaleză .

De meditat , din acest p.d.v. , **dacă Titulescu poate să fie pus în aceeași oală.**

Eu înclin să-l pun .]

"Dar pentru noi faptul că ni se prezintă acum un nou guvern , își are **importanță și semnificație politică** dintr-un alt p.d.v.

Când se schimbă în condiții de constituționalism nefalsificat , un guvern ?

Dacă este înlăturat prin **un vot de neîncredere a parlamentului**, sau **dacă rezultatul unor alegeri** , fie parțiale, fie administrative , **indică în mod neândoios că nu mai dispune de suportul necesar** în masele electorale . S-a întâmplat acest lucru cu guvernele perindate în ultimele luni ? **Nicidecum !**

Primul guvern Vaida s-a răsturnat pe tema **politicii românești față de Rusia** , de către **d.Titulescu** , deci, de **un funcționar subordonat guvernului**.

Nu guvernul și nici parlamentul sau țara au avut așa dar puterea de a decide asupra politicii externe , **ci alții** , cărora **Constituția nu le dă în această privință nici un rol** .

Guvernul Maniu , marele și puternicul guvern , nu a mai avut nevoie de un Titulescu ca să fie răsturnat . **El a fost trântit de un prefect de poliție** , pe care nu a putut să-l scoată din slujbă **Nu guvernul** , deci , a avut puterea de a numi și destitui pe funcționarii statului , ci **o putere ocultă și iresponsabilă** , despre care Constituția nu glăsuște nimic .

Dacă avem această experiență și scrutăm , în lumina ei, viitorul , desigur că nu putem prevedea că actuala formațiune ministerială va merita , cel puțin ea, titulatura de "guvern " .

Dimpotrivă, **dacă lucrurile vor merge și mai departe ca până acum**, vom ajunge ca **guvernul să poată fi trântit până și de un comisar de poliție** .

Știu ce poate răspunde guvernul , în afară de anumite argumente de **doctrină constituțională** , **în care nu mai crede nimeni**.

El ne poate veni cu **teoria răului mai mic** , el ne poate invoca **necesitatea compromisurilor**.

Dar fapt rămâne că , **în România, nu există un regim constituțional real**.

Trăim în plină dictatură , în plină lipsă de răspundere , într-o situație nemaipomenit de **rușinoasă și inadmisibilă** , pentru guvern, parlament și țară.

La noi nu se știe nici de ce vine un guvern , nici de ce face cutare sau cutare politică , nici de ce pleacă de la putere . Masele electorale nu au de spus nimic.

Parlamentul e o mare ficțiune .Totul se aranjează după culise , după uși închise, în afară de Constituție, în afară de Parlament." (p. 902)

Rădăceanu / 31 ian.'33

▣ **Responsabilitatea PNT**

▣ **Viciu constituțional**

▣ **Regim electoral " fascist "**

"Dar dacă am ajuns aici, **vina este și a dvs., d-lor din PNT** ; și chiar este a dvs , în foarte largă măsură.

Dvs , **care faceți atâta caz de democratismul dvs.**, **ați făcut exact ce au făcut toate partidele reacționare** , pe care le-ați combătut atâta vreme în opoziție.

În loc să luptați pentru un regim constituțional și democratic real,

bazat pe voința masselor populare și pe Parlament, ca expresie a acestei voinți,

în loc să cereți un guvern neutral , care să prezideze alegerile

și să dea posibilitatea pentru **constituirea unui guvern de jos în sus**,

dvs. ați venit la putere pe ușa de dindos și ați făcut alegerile sub un guvern de partid.

V-ați folosit de **prima electorală fascistă** , care falsifică voința maselor electorale, și aveți astfel **majorități mari** , care totuși nu reprezintă decât **40 % din voturi** , deci o minoritate .

Cu cele aproximativ 9.000 de voturi peste 40 % , **ați luat nu mai puțin de 190 mandate** , aproape cu **130 mai mult decât vi se cuvenea** , în cazul unei reprezentări juste, proporționale, a voturilor exprimate". (**aplauze la PSD**)

Din cauza acestui **viciu constituțional** , din cauza acestui **mod antidemocratic**

al venirii d-voastră la putere , **d-voastră nu ați fost , nu sunteți**

și nici nu veți fi vreodată , un guvern democratic ,

și nici măcar **un guvern stăpân** , în limitele constituționale.

Ați acceptat o situație de **umilință rușinoasă**.

Ați acceptat pe d.Titulescu, acceptați pe d.colonel **Marinescu**, acceptați **toate înjosirile și îngenunchierile "** (**aplauze la PSD**)

Țara este stăpânită de de jandarmi și de poliție , iar **majoritatea, complice la slăbiciunea guvernului** , renunță la drepturile ei, **primește orice încălcare constituțională, ovaționează azi ceea ce a dezavuat ieri**, numai **ca să-și mențină un mandat care nu i se cuvine.**

Lipsiți de suport moral, dornici de a rămâne la putere și a păstra mandate nemeritate , nu respectați nici angajamentul pe care l-ați luat , de atâtea ori, în mod solemn, **de a modifica legea electorală fascistă**, introducând o adevărată reprezentare proporțională. " (**aplauze la PSD**) [-----]

----- Lotar Rădăceanu / 31 ian.'32-----

f.) O.Goga, debarcarea lui Maniu , 31 ian.'33

Polemică : **M.Popovici, Virg.Madgearu, D.Mann, Cezar Spineanu .**
(DAD, MO 30, 31 ian.'33, p.898-901)

Goga / 31 ian.'33

▣ **Tăcerea în politică**

▣ **Tăcerea gov.Vaida**

„Dlор deputați, un distins conferențiar francez, a ținut zilele trecute , mi se pare alaltăieri, o conferință despre rolul tăcerii în teatru.

Se poate ține o conferință despre **rolul tăcerii în politică.**

- **Vasilescu-Nottara** : Și alta despre **rolul tăcerii în Parlament.**

- **Goga** : Eu consider , prin urmare, **tăcerea dlui prim –ministru** , drept **o declarație.**

(**excamări PNȚ**) Nu voi face o conferință – fiți liniștiți - asupra tăcerii în politică.

Vă mărturisesc că aș fi dorit să condensez în câteva cuvinte ceea ce aveam de spus, față de **guvernul nou constituit** , dar m-au năvălit **multe și grave nedumeriri** și atunci am crezut că este mai bine să vii aici la tribună și în mod sincer să vi le arăt dvoastră socotind că **se va găsi cineva** , fie de pe banca ministerială , fie din mijlocul dvs, al majorității, ca **să risipească aceste nedumeriri** și să creeze o atmosferă limpede , pentru ca țara, văzând clar, să aibă de câștigat și să aveți de câștigat și dvs.”

Goga –Vaida

Mărturisesc de la început , și țin să fac această declarație, că **nu vii la această tribună călăuzit de vreun **resentiment personal.****

Adevărul este , dle Vaida , că **între noi, în trecut , au fost lupte.**

Eram câteodată pe baricade adverse. Adversitatea noastră s-a ridicat foarte sus, la anumite momente , dar fiindcă erau față-n față doi bărbați și două loialități.....

- **V.Toncescu** : Unul singur !

- **Goga**: La d-ta, de acolo, se măsoară cu metrul .

- **Toncescu** : Și la d-ta cu barierele!

Goga : Veți vedea dvs în curând cu ce se măsoară .

Socotesc, însă, că în momentele actuale , nu este deloc cazul să privim înapoi.

Țara se găsește în momente atât de grele, la răspântii atât de grele, încât cred că suntem datori mai mult să privim înainte , spre **soluțiile pe care le avem de dat** ,

decât pe resentimentele care ne-au călăuzit ieri .

Iată dlор, substratul sentimental , sufletesc , al ieșirii mele de astăzi, în fața dvs.”

Goga / 31 ian.'33

▣ **Politica externă**

” Încep chiar cu **o notă liniștitoare** , care a avut darul să creeze o stare de suflet mulțumitoare

în țară, prin constituirea nouă a guvernului dvs. Socotesc că , în sfârșit, **în politica externă**

ne aflăm în fața unei **soluții unitare , prin noul guvern** care s-a creat ;

fiind că prezența pe această bancă a d-lui **Nicolae Titulescu** ,

alătura de d.**Alexandru Vaida –Voevod**, înseamnă că **au fost înlăturate divergențele**

în materie de politică externă (**ilaritate și aplauze la opoziție**)
și că de acum înainte **vom avea aceleași soluțiuni** , pe care țara să le privească în mod unitar,
pe deasupra ideii de partid, cu liniște și cu încredere în ziua de mâine.

„ Tot ce **aș regreta** însă este că această înțelegere și această formulă unitară
nu s-a găsit mai de mult ; pentru că, dacă se găsea înainte cu două luni,
nu mai era nevoie de un interegn Maniu și lucrurile mergeau într-o desfășurare normală.”
(**aplauze la opoziție**)

Goga / 31 ian.'33

▣ Debarcarea lui Maniu

▣ Conflictul Carol – Maniu

„Dlor, eu nu vreau să discut aci la tribună , acum, chestiunea dlui Alexandru Vaida -Voevod, care a venit, ci chestiunea d.lui Maniu , care a plecat.

DI Iuliu Maniu a plecat de la guvern , știți bine pentru ce.O declară d-sa.Nu aș vrea ca să uzez de alte cuvinte și de altă interpretare decât de ceea ce spune d-sa :

< Adevărata cauză a demisiei mele -zice d-sa - a fost nepotrivirea punctului meu de vedere cu acela al Suveranului , de a asuma răspunderea guvernului.>

„Cu alte cuvinte , **d-sa spune limpede** , în fața Țării,

că **a plecat pe chestiunea unui conflict cu Coroana.**

Atitudinea pe care a luat-o este o atitudine care derivă dintr-o anumită interpretare

a prerogativelor Coroanei ; și atitudinea d-sale este **o atitudine de protestator.**

Problemă limpede, clară, evidentă, netăgăduită , în imposibilitate de a fi interpretată într-un chip sau altul, se pune dela început.

„ **Această atitudine** , cu sancțiunea pe care a dat-o d-sa potrivit interpretării care decurge dintr-o anume concepție de guvernământ , **este ea valabilă numai**

pentru președintele Partidului Național-Țărănesc **și pentru vicepreședintele** său, d.Ion Mihalache, și **nu are niciun fel de valoare față de partidul pe care d-sa îl conduce ?**

Da sau ba ? Aceasta este chestiunea care se pune de la început și pe care trebuie

s-o examinăm .Pentru a o examina, sau a ne putea măcar apropia de ea,

trebuie oareșicum să atragem în cercetare atitudinea d-lui Maniu în aceeași chestiune ;

fiindcă, știți d-voastră, **d-sa este recidivist în materie de conflict cu Coroana ;**

d-sa **pleacă a doua oară pe această chestiune .**

O să reluăm oarecum firul istoric pentru a vedea lucrurile mai deaproape.”

O.Goga / 31 ian.'33, retro ,’30-,31

▣ Primul conflict Maniu-Carol .

[LD : eu cred că primul a fost chiar la Restaurație.]

Ritualul mut al lui Maniu

„ Când a plecat în rândul trecut, d.luliu Maniu a plecat pe același motiv, dar cu alt ritual.

A fost un ritual mut.Vă aduceți aminte , plecarea de atunci a trebuit să fie explicată

printr-o cauză de boală, cu mult lux de amănunte date la ziare,

pe urma căreia dvs știți cum s-a trecut : **d-sa a lăsat partidul și a plecat în străinătate ,**

a stat câteva luni pe Riviera, și nu **s-a mai întors**,

decât **după ce partidul a plecat de la putere.**

” Și atunci, domnii mei, știți, a început o ofensivă de șoapte,

care a lansat cunoscuta **teorie a impedimentelor :**

versiunea că dânsul s-a retras din șefia PNȚ pentru că erau grave impedimente

care îl împiedicau să mai reia raporturile cu Coroana,

și se specifica de ce caracter erau acele impedimente : **se vorbea de impedimente**

de caracter constituțional , de caracter politic și de caracter moral.

Acțiunea partiicularistă Ardeal

„ Sub această atmosferă , a început în Ardeal , iarăși o mișcare de particularism local,

un fel de ofensivă directă la adresa Bucureștilor ,

care s-ar fi încadrat teoreticește în așa -zisul proiect de Constituție al d-lui Romulus Boilă ,

despre care odată vă voi întreține la această tribună .

Personalitatea lui Maniu

" Sub presiunea acestei mișcări cu caracter local, **partidul dvs. a revenit la guvern.**
Și atunci **impedimentele au fost înlăturate ca prin farmec !**

Am fost ispitit , în cursul vremii , să pun o întrebare , pe când d.Maniu era prim-ministru .Întrebarea ar fi fost : are oare țara să salute în **persoana dlui Maniu**

un inovator constituțional, un bun om politic, sau un mare reformator moral ?

Eram chiar ispitit să-l întreb într-un anumit moment al guvernării sale, poate ghiciți care,
cu ce va mai înduioșa dl Maniu de aici înainte, pe mamele române și pe moții din munții Abrudului, la lampa lor de petrol ?

O.Goga / 31 ian.'33

▣ **Al doilea conflict Maniu –Carol.**

" După toate acestea, într-o bună zi a intervenit **al doilea caz** , dar, cum vă spuneam, de astădată **cu alt ritual.** Nu a mai fost conflictul mut, nu a mai fost oșensiva de șoapte, ci **un conflict trâmbițat „urbi et orbi”** , cu foarte mult lux de amănunte , transmis în conștiința publică, în țară, și , ceea ce este mai grav , trecut în străinătate , încât ar fi un sfert de oră penibil dacă aș aduce, la această tribună, ziarele din străinătate , în care multe sunt sau stau încă sub sugestiunea d-lui Maniu, pentru că aș arăta cum și în ce chip a fost comentat această plecare de la putere. Îndrăznesc să spun că nu s-a făcut un serviciu țării prin această discuție publică, care a fost lansată aici, și trecută peste hotarele țării."

O.Goga / 31 ian.'33

▣ **Balansările în PNT**

▣ **Între Carol și Maniu**

Întrebarea este . **PNT urmează sau nu pe dl.Maniu ?**

- **Ilie Lazăr : Treaba noastră !**

- Voci : Este și treaba țării !

- **Oct.Goga :** Eu știu că , în situația actuală , dvs aveți o sensibilitate specială în materie de diferențiere de noțiuni...

- **Cezar Spineanu :** **Această întrebare merită un răspuns.** Fiți mai serios la tribună , dacă vreți un răspuns.

- **Goga :** .. dvs aveți o specială susceptibilitate în materie de diferențiere de noțiuni, fiindcă dvs sunteți majoritatea care

ați susținut ce aceeași tărie pe d.Vaida contra lui Titulescu ,

cu aceeași frenezie pe d.Titulescu, contra dlui Vaida,

iar **acum îi aplaudați pe amândoi !** (**aplauze la PNA, PNL, PT**)

Așa fiind lucrurile, eu trebuie să vă atrag atenția că **această balansare , astăzi, nu poate merge mai departe .**Nu vă putem plăti luxul de a aplauda noțiuni total opuse una alteia.

Nu mai puteți aplauda , în același timp, pe d.**Al.Vaida și pe d.Iuliu Maniu.** Pentru ce ?

Pentru că **a aplauda pe d.Vaida** înseamnă **a aplauda o anumită interpretare** a prerogativelor Coroanei, în virtutea căreia s-a format actualul guvern (**exclamări la majoritari**) ,

iar **a aplauda pe d.Iuliu Maniu** înseamnă **a protesta împotriva prerogativelor Coroanei** , în sensul plrării d-sale de la guvern. (**îtreruperi la pNT**) Lucrul este limpede ...

(**zgomot, îtreruperi, vociferări**) Dar vă rog: astăzi , aici, nu este în discuție o chestiune politică ordinară, pentru ca să-și închipuie o majoritate , aceasta sau alta , că se poate , prin zgomote, împiedica discuția. (**aplauze la opoziție**)

Eu vă rog, **oricare vă sunt părerile**, să păstrați calmul necesar unui asemenea eveniment și **să vă spuneți cuvântul deschis și răspicat la tribună** , nu prin zgomot . (**aplauze la opoziție**)

- **Șt.Cicio Pop :** Rog liniște în toate părțile.

- **Goga :** Eu , dlor, aș dori să fiu ascultat în liniște, și ca aceste cuvinte ale mele , care sunt o analiză, poate supărătoare, să fie urmărite și disecate de dvs.

Și cea mai mare mulțumire a mea ar fi dacă **cineva din dvs, din majoritate,**

venind la această tribună ,ar explica rostul lucrurilor ,
această penibilă dualitate care există la dvs astăzi.

- **Cesar Spineanu** : Nu veți rămâne fără răspuns.

- **Goga** : Aș fi foarte bucuros să-l dai chiar d-ta . Eu zic așa :

nu se poate ca dvs ,

cu d.Vaida să vă găsiți la guvern, cu toate beneficiile puterii,

și cu d.Iuliu Maniu să vă găsiți mai departe în opoziție ,

țesând mai departe firul legendei .

Pentru că **nu există o specială demnitate** , pe care o practică **d. Iuliu Maniu** ,

o demnitate de 100 de procente, cu care d-sa protestează și pleacă trântind ușile ,

și **una cu 25 de procente** , cu care v-ați învoit **d-voastră să rămâneți mai departe la guvern.”** (

aplauze prelungite , strigăte de bravo , la partidele de opoziție)

[.....]

- **Goga** : Cine a spus asta ? **Sunt aici figuri monosilabice** care îmi aruncă câte un cuvânt sau două, și care sunt **incapabile să să vină la tribună** , să spună ce au pe inimă.

N-am nimic de răspuns la aceste insulte.(**întreruperi la PNTJ**)

Eu cunosc metode dvs..Sunt convins că, **dacă ați pleca astăzi de la guvern,**
mâine v-ați apropia din nou în jurul d-lui Maniu, și ați face împreună , din nou,

acea mișcare ignobilă de particularism și de protestare

împotriva Vechiului Regat , pe care ați făcut-o în Ardeal.

(**întreruperi la PNTJ ; aplauze la PNL**)

Prin urmare, ce vă cer eu dvs ? **Să lămuriți acest echivoc :**

sau sunteți la guvern cu d.Alexandru Vaida –Voevod, pe temeiul unor anumite interpretări ale prerogativelor regale, **și atunci pleacă dl.Maniu,** nu pe Riviera ,

să suie calvarul la Monte Carlo (**proteste la PNTJ**)

sau sunteți cu d.Iuliu Maniu și atunci **plecați cu d-sa în opoziție.** Or una , or alta .

(**proteste, întreruperi la PNTJ**) **Trebuie să lămuriți acest echivoc.”**

[**LD : continuă cu replica lui Madgearu**]

Goga- Mann / 31 ian.'33

▣ „Trădările” lui Goga.

Trădările lui Goga

- **părintele Mann** : Dle Goga, **mi-ar plăcea ca aceste cuvintede morală superioară în viața de stat , să le aud din gura altei persoane, nu din gura dvs.care l-ați trădat pe Take Ionescu** -și eram de față când ați vorbit aici **și erați alături pe banca ministerială** cu câteva luni înainte –

nu de la dvs care l-ați aplaudat **pe d.general Averescu** , v-ați însușit politica lui , pentru ca , după aceea, **să-l trădați ,nu de la dvs.,** care , **la Sibiu, erați alături cu noi** și care,

abia venit **la București , vă duceți într-o altă tabără.** (**aplauze la PNTJ**)

Deci atunci **când este vorba de o morală superioară de stat,** spun:

doctore, vindecă-te pe tine însuși mai întâi, și apoi vino de ne-nvață pe noi ,!

(**aplauze, bravo , la PNTJ**)

- **Goga** : „Nu recunosc nici una din greșelile pe care mi le imputați ;

dvs. **interpretați în mod volnic** anumite atitudini politice ale mele.

Nu este locul aici ca să încerc să vi le explic.

Trecutul meu poate să-l explice oricine vrea să se apropie de acel trecut, dacă îl interesează.

Spuneți că l-am trădat **pe Take Ionescu.** **Eu n-am avut să-l trădez,** fiindcă a fost în partidul

d-lui Averescu, pe vremea aceea.Al doilea, **m-am despărțit de d.general Averescu** ,

pe o chestiune pe care o cunoaște toată țara ;

toată lumea știe pentru ce m-am despărțit de d.general Averescu.

Iar în ce privește **raporturile mele sufletești** cu dvs, părinte Mann, **au fost foarte coborâte ...**

- **părintele Man** : Foarte cordiale!

- **Goga** : **Foarte coborâte , și mă bucur că a fost așa.Vorbeam pe alte baricade,**

și unul și altul.... și **pedestalul intelectual de pe care vorbeam eu** ,

nu se putea pune de acord cu înălțimea intelectuală a d-voastră (**ilaritate, aplauze la opoziție**)

Dar să admitem că am greșit în trecut.Nu este vorba acum de procesul meu,

- acum se dezbate procesul dvs, acolo trebuie să răspundeți. (aplauze la opoziție)
- **Voce** : Nu aveți autoritatea morală să vorbiți astfel [.....]

Madgearu, Popovici – Goga, Lupu / 31 ian.'33

▣ Situația în PNT

- **Madgearu** : ” Dle Goga, nu este nici o alternativă : **suntem la guvern cu d.Vaida –Voevod și cu d.Iuliu Maniu** . (aplauze prelungite la PNT)
- **Goga** : Nu-l văd pe d.Iuliu Maniu la guvern.
- **Madgearu** (Finanțe) : O să-l vedeți !
- **Goga** : **Atitudinea pe care o are d-sa este o atitudine de protest acerb**. Gazetele d-sale îl prezintă ca pe o victimă.
- **Voce** : Și aceasta vă doare ?
- **dr.Lupu** : Nu te doare pe dta , dar o doare pe țară, care vrea să fie lămurită ; pe noi ne doare , care am văzut, în interval de două săptămâni, aceeași majoritate aplaudând doi șefi .
- **Popovici** (Justiție) : Dle dr Lupu, d.prim-ministru nu a făcut nici o declarație , dar va răspunde.
- **Lupu** : Eu nu m-am adresat dvs, ci acestei **majorități tulburătoare**, care socote că este numai chestiunea prestigiului ei în joc.Ei bine, nu este numai al ei. Noi vom fi bucuroși , dacă vom auzi glasul autorizat care să ne explice motivele temeinice , de ce , **în timp de o lună, majoritatea aplaudă cu aceeași frenezie două păreri opuse ?**
- **Goga** : [...] **este f. comodă soluțiunea pe care o dă d.Madgearu** , ministru de finanțe .D-sa spune: **suntem la guvern și cu d.Vaida și cu d.Maniu** . Dar nu sunteți la guvern cu d.Maniu , acesta este adevărul, pentru că **d-sa este astăzi călător protestatar** , d-sa plimbă dealungul țării **aere de victimă** și vrea să-și îndeplinească din nou **o aoreolă de nedreptățit**.
(Gazetele din străinătate, declarațiile d-sale de la Cluj, excerptele din „Patria”)
În care el este făcut „cu nimb de **aureolă de sfânt nedreptățit**, care pătimește pentru binele vostru și care se duce ca fiul omului și **urcă calvarul**. (**întreruperi, proteste la PNT**) Aceasta este aerul mulțumit al unui om care participă la guvern ? Acestea sunt cuvintele pe care le spune , fiind satisfăcut de formula de guvernare care a venit după d-sa ?
Dlor, **fiți serioși, fiți sinceri !**
- **Cesar Spineanu** : Dar de ce te superi ?
- **Goga** : Eu nu mă supăr, eu analizez situația. O analizez fiindcă **la baza actualei majorități este o bifurcație de opinii politice** , bifurcație care trebuie lămurită.
D-voastră sunteți **împărțiți în două tabere** ; în sufletul dvs.**mocnește o nemulțumire** , apropae **o ură reciprocă** . (**întreruperi, proteste la PNT**)
D-nii mei, se găsesc oameni din majoritate ,care vin și-mi spun (**întreruperi, proteste la PNT**)
- **Voci** : Cine ? Cine ?
- **Goga**: Nu am nevoie să divulg conversații particulare, este destul să citez din „Patria” ...
Ce spunea **d.Mihalache** la întrunirea Comitetului Executiv ? :
< Abia am plecat în Grecia să mă odihnesc .> (citând „Calendarul”)
- **Virgil Madgearu** : A doua zi chiar , ziarul „**Dreptatea**” **această versiune falsă a declarațiilor a fost desmințită**.
- **Goga** : Dar au fost oameni de față acolo cari au auzit ce a spus d.Mihalache ! (**întreruperi, proteste la PNT**) **Atitudinea dlui Mihalache**, solidară cu a dlui Maniu, **este tot de protest**.De aceea zic: este un echivoc.
- **Aurel Buteanu** : Voiajul acesta era proiectat de mult !
- **dr.Lupu** : Să i-o spui lui Mutu , nu aici !
[LD : **această hârâială continuă, continuă...**] [.....]
- **Madgearu** : Dle Goga, ați vorbit de bifurcația din majoritate.
Așteptați să se manifeste.Deocamdată, **majotitatea s-a manifestat în mod unitar**. [.....]
- **Goga** : Reprezentați, realmente, starea de neliniște generală din această țară.
Sunt convins că **mergem din rău, în mai rău, cu această guvernare**.
- **Cesar Spineanu** : Desigur ! **Dta vrei revoluție !** Cu barierele de la 1926, și cu mentalitatea dvs

de atunci, v-ați îndepărtat de popor și v-ați arătat incapabili de a guverna .

Tara a arătat că nu vă vrea ! Dovadă că ai rămas numai cu 2 deputați!
Aceasta este popularitatea d-tale ! **Ai fost incapabil. (Zgomot)**

- **Goga** : Este singurul loc în viața mea unde pot schimba cuvinte cu dta!
(**întreruperi, proteste la PNT**)

- **Spineanu** : Sunt reprezentantul real al țării și am mai fost.

Eu nu am fost ales la adăpostul baionetelor. (Zgomot)[.....]

Voce : Vorbește castelanul de la Ciucea !

Spineanu : Nu castelanul, este castelul care vorbește ! (Zgomot)

- **Goga** : Și atunci, dlor, înainte de a proceda la lucrările acestei Adunări,
să biinevoiți a lămuri **substaratul politic** care vă ține pe dvs laolaltă , **să înlăturați echivocul.**
Până atunci, orice discuțiune va avea caracterul unei discuțiuni la căpătâiul unui mort.

Lămuriți echivocul, scoateți mortul din casă , și numai atunci vom vorbi,
și atunci vom putea lucra înainte , (**aplauze la opoziție**)

----- O.Goga / 31 ian.'33-----

g.) Anibal Teodorescu , Declarația PP la declarația Vaida , 31 ian, 1 febr.'33

(DAD, MO 30, 31, din 31 ian.'33 p. 901 ; 1 febr.'33 , p. 922- 923)

31 ian'33 : A fost înscris la cuvânt, crezând că Vaida va face o declarație.

Cum n-a făcut această declarație, el își amână cuvântul , după declarația acestuia .

A.Teodorescu / Declarația PP, 1 febr.'33

▣ Cadrilul prim-miniștrilor

▣ Guvernul Vaida/ Maniu / Vaida

[LD: una dintre cele mai sistematizate prezentări a instabilității guvernamentale, în care ironia amară , ascunde tabuuri – **Regele Carol !** – dar

potențiază valoarea argumentării. Presupun că Declarația PP este opera ,
dacă nu a mareșalului Averescu , a cuiva din garnitura sa de intelectuali .]

” Reântors din vacanța sărbătorilor Crăciunului , **Parlamentul se găsește** ,
cu mirare , **în fața unui guvern nou** – al cincilea în intervalul ultimelor opt luni -
guvern de a cărui venire el este cu totul străin.

Niciodată istoria țării noastre , nu a înregistrat atâta frământare politică,
pricinuită de organele de conducere , și sunt rari statele care să aibă pretenția
să concureze cu al nostru , sub acest raport.

„ Avem la cârmă **un partid** venit , spre surprinderea generală,
prin sofisticarea voinței naționale, grație unei legi electorale pe care el însăși a repudiat-o ;
un partid **sfâșiat de lupte intestinale endemice** , ajuns astăzi la un paroxism nebănuț și care,
în aproape 4 ani de guvernare, nu s-a putut ilustra **decât**

printr-o **adâncă înțelegere a nevoilor sale proprii** ,

împletită cu **o condamnabilă ignorare a nevoilor generale** ;

un partid care ,cel puțin în parte, este **autorul direct al dezastrului financiar și moral**

în care ne zbatem, a reușit **să discrediteze țara și înăuntru și în afară** ,

încoronându-și opera de guvernare printr-o **umilitoare abdicare**

de la un drept suveran de **control** , **trecut în mâinile străinilor.** (**aplauze la opoziție**)

„Asistăm de câțva timp la desfășurarea celor mai **uimitoare prefaceri politice** :

un prim-ministru chemat să facă alegeri libere ,

deși aparține unui partid politic, și , **deși** nu prezenta nici o garanție de imparțialitate ,

alegeri din care partidul este în minoritate , cu toate mijloacele de presiune ce i-au stat la

îndemână și pe care le-a folosit din belșug.” (**întreruperi la PNT**)

Un conflict neprevăzut cu **un subaltern** [**Titulescu**] ,

aduce după sine **retragerea guvernului** [**Vaida**] și înlocuirea sa cu **un altul nou** ,

prezidat de **fostul șef al PNT** [**Maniu**] , retras de mult, pentru motive obscure , guvern nou ,

în care fostul **ministru la Londra** [**Titulescu**] își face de astă dată **o intrare victorioasă.**

În sfârșit, un nou conflict, pe cât de neașteptat, pe atât de ridicol, prin deslegarea ce i s-a dat,

între **ministrul de Interne** [**Mihalache**] care își retrăia în acele momente , în Grecia , amintirile culturii sale clasice (**ilaritate la opoziție; proteste la PNT**) și **prefectul de poliție** al Capitalei [**Gabr.Marinescu**] , aduce după sine, uimitoarea soluție a **pierderii salariului** pe câteva zile a acestuia din urmă și, în schimb, a **plecării nu numai a ministrului de interne** [**Mihalache**] , dar chiar a **prim-ministrului țării** [**Maniu**] .

Sacrificarea primului-ministru și a ministrului de interne, prețuia astfel, câteva mii de lei.

„ Astăzi , ne aflăm în fața unei **noi formațiuni guvernamentale** , prezidate de d.**Vaida**, același care demisionase cândva pentru a face loc dlui **Maniu**, și pe care, acum, d-sa îl înlocuiește.[...] în urma unui **grav conflict cu Coroana** [....]

Și în tot acest timp, în acest **veritabil cadru de prim-miniștri**, **restul guvernului** este format din aceleași , aproape **aceleași personaje** , trecând , ca o **zestre blajină și răbdătoare** , dintr-o mână la alta, personaje care sunt credincioase prim-ministrului de astăzi, contra celui de ieri, după cum vor fi cu prim-ministrul de mâine, contra celui de azi , rămânând **cu supunere și lealitate** , totdeauna, cu **prim-ministrul în funcțiune**.

Una după alta s-au perindat **declarațiile acestor guverne efemere**,

toate pline de aceeași suficiență ce o dă **iluzia celor 4 ani de guvernare** , **făgăduind** cu dărnicie unei opinii publice naive , numai **abundență și fericire**.

Poporul uimit, **asistă** la această desfășurare de **nesfârșită comedie politică** [....] **vieții constituționale organizate** îi sunt substituite **haosul și aventura**.

Poporul nu știe de ce se schimbă atât de des tablourile acestui spectacol , **nu cunoaște și nu înțelege** cauzele adânci și nepătrunse ale unei activități amestecate , dar lipsită de cea mai elementară logică și de grija intereselor generale.

El nu știe de ce , la intervale atât de scurte, apare pe acelaș scaun când d.Maniu, când d.Vaida, și așa mai departe...

- **D.luca** : Cadrii garniturilor !

- **Gh.Beldie** : Și vă pare rău că nu intrați și dvs în acest cadru ?

- **Anibal Teodorescu** : **El** [poporul] **știe un singur lucru** : că țara nu numai că nu profită cu nimic de pe urma acestor frământări... [.....]

Numai orbii nu văd și nu-și dau seama de simptomele premergătoare ale furtunilor , cari , **în viața statelor , se cheamă revoluțiuni**.

- **Dr.Lupu** : **Exact : așa este !** (întreruperi la PNT) Dvs **luați în glumă** ceea ce spune , dar **spune lucruri adevărate** .

- **Anibal Teodorescu** : Partidul Poporului, care a semnalat mai de mult , primejdia ce reprezintă guvernarea PNT , își face astăzi datoria de a atrage atenția factorilor politici determinanți , asupra situației actuale, care , dacă mai continuă așa , deschide larg porțile anarhiei .
(**aplauze la PP și PT**)

----- Anibal Teodorescu / 1 febr.'33-----

h.) Vaida Voevod - discurs -concluzie la dezbateri , 31 ian.'33

(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'32 , p. 916- 920)

(**primit cu aplauze prelungite de majoritatea PNT**)

[**LD . nu mi se mai pare același Vaida ca în sesiunea extraordinară din vara '32 !**

I-a dispărut , parcă , verva, causticitatea , siguranța ... pare acrit, ofensat și jenat , încearcă să salveze aparențele]

▣ **Programul de guvernare**

" **Nu am venit în fața dvs cu un program de guvernământ**, nu din cauze pe care mai mulți oratori le-au rostit, ci **pentru că am avut onoarea să particip** în fața aceluiaș for la dezbateri de programe cu ocazia **Răspunsului la mesaj**. [**guvern Maniu**]

Politica pe care au urmat-o **toate guverne ieșite din sânul PNT** se înțelege de la sine că nu a putut fi alta, nu putea să fie și nici nu va putea să fie pe viitor alta ,

decât realizarea , în pas cu greutățile pe care le întâmpinăm, și cu modestele noastre puteri , **a principiilor de bază ale programului partidului nostru**.

Indiferent dacă pe această bancă stau **membrii guvernului** pe care am avut onoarea să-i prezidez întâi, indiferent că dumnealor cei de astăzi sunt aceia pe care am avut onoarea să-i prezidez în al doilea guvern, indiferent **că în fruntea guvernului este Iuliu Maniu ori sunt eu, principiile de bază, tactica și metodele oricărui guvern ieșit din sânul PNT sunt și trebuie să rămână aceleași "** (aplauze la PNT)

Vaida / 31 ian.'33

▣ Maniu - Vaida

În ce privește relațiunile personale dintre Iuliu Maniu și mine, relațiile politice dintre Maniu și mine, dați-mi voie să-mi revendic un drept.

În celebra piesă a lui Molie`re , când Sganarel își bate nevasata , și un cetățean se amestecă voind s-o apere, soția lui Sganarel zice :
ce treabă ai dta să te amesteci că eu sunt bătută ?!

[-----]

Deci vă răspund , d-lor, **ce vă pasă d-voastră** dacă lui **Iuliu Maniu** îi place odată să fie **bătut de mine**, și mie, după aceea , **să fiu bătut de el** ?!

(aplauze la PNT ; ilaritate la PNL)

- **Lupu** : Mie nu-mi pasă că vă bateți amândoi, dar suferă țara din cauza bătăii dvs !

- **Vaida** : Dlor deputați, **noi ne batem de 42 de ani**,

dar din această bătaie **a rezultat totdeauna** și va fi până la sfârșitul vremurilor , **o solidaritate** de pe urma căreia **a profitat cauza neamului românesc** , dincolo de munți , și au profitat posibilitățile de **a conduce un partid mare și puternic**, dincoace de munți.

(aplauze la PNT)

Vaida / 31 ian '33

▣ Chestiunea constituțională

"În litigiu este chestiunea constituțională și interpretarea criteriului constituționalității.

Ca modest jurist și ca diletant în arta dialectică a constituționalității ,

să vă fac o mărturisire de felul cum judec eu constituționalitatea .

În Ungaria nu era Constituție scrisă. Regle depunea jurământ că va respecta legile.

... Când , la unire, am venit " aici " , **am găsit o Constituție.**

Noi, ardelenii, "Nu eram mulțumiți pentru că noi, aceia care ne-am alipit Patriei Mume , altfel de Constituție am visat , și altfel de constituție visaseră și aceia care au dat mâna cu noi , [**țărăniștii**] [----] speram ca țara noastră să poată progresa între celelalte state culte și progresiste . Pe atunci, dr Lupu era alături de noi ...

Actuala Constituție am combătut-o cu toată înverșunarea ,

ba **am făcut declarații împreună** ,partidele pe atunci nefuzionate [**PNR, PT**]

că o recunoaștem " de fapt " , nu "de drept " .

Iuliu Maniu caracterizase Constituția ca "**o pată națională** " , "**o rușine europeană** "

- **dr.Lupu** : Ceream o Constituție mai largă, mai democrată .

Dvs , acum , o încălcați și pe asta .

- **Vaida** : "Vă mărturisesc , de la locul de răspundere pe care-l am,

că **atâta timp cât Constituția nu va fi reformată,**

țara noastră nu va progresa cu adevărat " (aplauze , bravo la PNT)

- **dr.Lupu** : Ați schimbat toate legile, acum schimbați și Constituția !

- **O-Goga** : Ați jurat pe această Constituție ! [-----]

Vaida / 31 ian.'33

▣ Coroana și partidele politice

▣ Partidele și guvernele

-**Vaida** : Când în 1928, am ajuns ministru de Interne , să fac alegeri cu adevărat libere , așa ca reprezentanța națiunii să fie oglinda fidelă și întruparea voinței reale a nației .

Dlor , **educația spre constituționalism nu se face de la această tribună , nici din banca ministerială , nici din băncile dvs, ea se face pe tărâm !**

[-----]

Care este conștiința constituțională a d-lui Iuliu Maniu și a majorității , și care este conștiința mea , a majorității și a băncii ministeriale ?!

[-----]

S-au discutat **prerogativele și drepturile factorului constituțional.**

Apoi, dlor, **zadarnic ar voi oricare Rege constituțional să susțină principiile adevărat constituționale , dacă partidele nu-l ajută , dacă partidele** , ori de câte ori este vorba să asalteze puterea și sunt dincolo de baricade , **dezvoltă teorii constituționale** , nesfiindu-se să încerce să **scadă autoritatea factorului constituțional suprem** , pentru ca, după aceea , când au trecut de partea cealaltă a baricadei, din haiducii de ieri , **să se aleagă pandurii cei mai devotați " (ilaritate)**

Vaida / 31 ian.'31

▣ Guvernul de alegeri

▣ Guvernele PNT : I, II, III, IV

[---despre alegerile și guv.lorga -----]

[---despre alegerile făcute de el -----]

[Vaida iar devine caustic, ironic, atacă]

Situațiile politice , mai ales cele postbelice , în fiecare stat , **pot aduce cu sine nu numai consecvențe** , ci pot face ca **puncte programatice principiale să fie abandonate de un partid, în interes superior de stat.** [-----]

Acela care ține cumpăna în controversele , ba chiar între înverșunatele noastre lupte dintre partide, **maximum ce poate îndeplini un Monarh constituțional este să facă cu putință ca suveranitatea națională să se manifeste și voiața ei să nu fie falsificată.** [-----]

A dat Dumnezeu , în urma hotărârii conducerii partidului nostru , că după ce s-au făcut alegerile , am avut onoarea să fiu președintele guvernului.Și trebuie să mulțumesc pentru felul cum dvs, partidele din opoziție , v-ați comportat pentru că în adevăr nu am întâmpinat greutate la îndeplinirea acelor legi cari și dvs.le-ați recunoscut ca fiind de mare interes pentru țară. iar după aceea a intervenit cunoscuta diferență de păreri și metode cu d.Titulescu.

M-am retras [----- povestește episodul cu Pactul -----]

Și astfel se schimbă guvernele unui partid, fără a schimba programul...

- **Franasovici** : Și partidul îl susține pe fiecare în parte.....

Vaida / 31 ian.'33

▣ Alternativele regale

- **Vaida** : Vine o situație când, fără a se schimba nimic, în privința programului de guvernământ , se schimbă șeful guvernului ; miniștrii rămân , fiindcă suntem o duzină-două și, Doamne , de am fi astăzi cât de mulți , și de ne-ați da împrumut toate forțele dvs , iar noi v-am da toate forțele noastre, tot suntem așa de puțini , care să avem și pregătirea și experiența și calmul judecății, pentru a conduce statul .

Și atunci ce v-ați fi așteptat ? Să se schimbe guvernul, regimul,

în loc ca **factorul constituțional să zică cum a și zis :**

< **majoritatea parlamentară este tot cea veche; principiile de pază, programul, tot cel vechi** , și partidul vine și spune : schimbăm garnitura - **deci regimul rămâne !** >

Va să zică asta nu este constituțional !

A ! Constituțional ar fi fost altceva , să fi zis :

< **acum chem pe bravul , nu știu care dintre șefi...** >

- **Voci PNT** : **D.Duca !**

- **Vaida** : ... și ar fi adăugat , bunăoară , : < **Dle Duca , înțelege-te cu d. Gheorghe Brătianu (ilaritate la pNT)** pentru că văd că, unindu-vă voturile în diferite alegeri,

cota de 13 procente a partidului ducist , cu cele 6 procente ale dlui Brătianu ... >

[-----] Sau să fi zis : < la să vină așa numitele partide mici !

Și să facă partidele mici un guvern mare ! > [-----]

Aceasta era mai constituțional ? Vă întreb pe dvs ! C e zic atunci ?

Zău, adevăr vă grăesc : mai multă înțelepciune și simț de răspundere se găsește la Majestatea Sa Regele, decât la noi toți, care facem critică constituțională ! "

Dlor deputați, să rămânem în cadrele uzanțelor constituționale ,

să ne dăm silința ca , după ce , "Belgia Orientului" ,

am ajuns abia în uzanțele constituționale, "Franța Orientului " ,

să ajungem cu adevărat Parlamentul însufletit de convingerile și practicile parlamentarismului clasic englez . "

Vaida / 31 ian'33

▣ **Calea de răsturnare a guv.**

▣ **Apel la colaborare**

În consecință fac apel la dvs , și în deosebi la majoritate, **când** dvs membrii majorității **vă veți convinge** că cutare sau cutare orator din partidele de opoziție **susține un p.d.v.drept, dacă** vă veți convinge **că nu avem pricepere** , ci suntem în adevăr **niște incapabili** , cum suntem descriși în presa și la mitingurile opoziției , și **dacă** vă veți convinge **că legile financiare , metodele de cruțare , sobrietatea și cinstea nu stăpânește pe acea bancă ,și că eu nu-mi împlinesc datoria** de control al acestui guvern, **atunci** dlor, **dați-ne vot de blam , măturați-ne, căci nu suntem vrednici să stăm în fruntea țării .**

Norme parlamentare , însemnează garanție constituțională.

E în mâna dvs., **puterea dvs. v-a dat-o națiunea , uzați de ea, înlăturați guvernul, înlăturați miniștrii** , cari nu se vor arăta vrednici de această încredere .

Datoria noastră atunci va fi să plecăm.

Dar , câtă vreme avem încrederea majorității și încrederea factorului constituțional , până atunci datoria noastră este să perseverăm și să ne întâlnim cu toții în datoria față de țară și de neam, pe aceste bănci " (aplauze prelungite la PNT)

- IG Duca : Dle președinte, cer cuvântul .

- Vaida : Dacă vreți, putem să polemizăm. Eu , dlor din fire, nu mă sfiesc de polemici.

Sunt o fire combativă , încât mai curând trebuie să mă stăpânesc,

pentru a-mi păstra calmul.Dacă veți voi, **sunt gata de polemici , de luptă.**

Dar dați-mi voie , ca acum , cu această ocaziune, când apăr noua mea calitate la această tribună , [.....] **să introducem în aceste vremuri grele, alte metode.**

Vaida / 31 ia.'33

▣ **Asumarea răspunderii, a riscurilor .**

▣ **Apel la colaborare**

Dacă m-am angajat la rolul greu de care mi-am dat seama , nu am făcut-o fiindcă râvneam să am o demnitate de care, Doamne, am avut parte ,

a cărei dulceață și amărăciune **am gustat-o !** [-----]

mi-am dat seama de toate greutățile, începând cu Geneva .[-----] Mi-am dat seama de

greutățile financiare , de greutățile cu lefurile funcționarilor și pensionarilor [-----]

Se poate ști ce aduce ziua de mâine ? Toate **mișcările care erau, toate instigațiunile**

a căror fire ascunsă, ocultă , ca șef de poliție în acest stat , unde mi-am făcut ucenicia,

cam vedeam ce direcție duc, îmi erau cunoscute. Dacă am primit , cu toate acestea ,

sarcina de șef al guvenului , am primit-o pentru că cineva trebuia să îndeplinească această datorie în momentul greu ; și nu vă cred ,

fie Partidul Liberal Ducist , fie Partidul Liberal Georgist - pentru că **altele nu văd deocamdată -**

că ați fi voit să efectuați alegerile în momentul de față. Eu cred că în adâncul sufletului

dvs.am parte de o picătură de recunoștință , **că am luat această sarcină asupra mea.**

[-----]

Opoziția făcându-ne și critica, **să colaboreze cu noi, să fiți ochiul de veghe al guvernării** deoarece **dacă** mâine sau poimâine **va fi rău în țară**, poate că **răspunderea asupra istoriei să cadă** într-o măsură mai mare **în contul nostru**, decât al cutărui ori al cutărui partid, ori poate cu o măsură mai mare **în contra unei grupări dintre dvs**, și cu o mai mică măsură pentru noi.

Dar **dacă vor fi de ispășit stări grave**, le vor ispăși generațiile viitoare, pentru că, **în loc să ne fi înțeleș** în momente istorice, în care ne găsim, **n-am găsit nici calmul, nici înțelepciunea, să lăsăm la o parte zavistiile**, **să fim cu toții numai români** și să avem înaintea ochilor noștri numai binele și interesele țării și ale nației. (**aplauze prelungite la PNTJ**)

-----Al.Vaida -Voevod / 31 ian.'33 -----

i.) V.Rădulescu -Mehedinți, replică la declarații, 1 febr. '33

(DAD, MO 31, 1 febr.'33, p. 923-927)

[**LD** : destul de greu l-a venit "majoritarului " V.Rădulescu -Mehedinți ,
să susțină atitudinea echivocă, duală, a **PNTJ**, **în problema relațiilor cu MSRegele** :
/ a declarat că "majoritatea " sprijină guvernul Vaida ;
/ a declarat că "majoritatea " este mândră că Regele nu i-a retras încrederea ;
/ a declarat că gestul lui Maniu are valoare etică ;
/ l-a lăudat pe Mihalache pentru demnitatea sa ;
Într-un cuvânt, a dat fiecăruia ce i se cuvine , ca un "Solon autohton " :
/ Regelui -totala supunere față de Dinastie, Coroană, MSR Carol ;
/ Lui Maniu și Mihalache : prețuirea personalității, demnității ;
/ Lui Vaiada : deplină încredere
Nu-i de mirare că a declanșat o furtună de replici, polemici ,... etc etc

▣ **Majoritatea PNTJ**

[**LD** : este singurul care și-a exprimat unele îndoieli la șed.Comit.Executiv PNTJ !]
" Nu ași fi luat cuvântul asupra chestiunii care s-a discutat ieri, dacă nu am fi fost provocați ,
în forma brutală în care am fost provocați azi spunându-ni-se **că noi, majoritatea ,
nu avem nici o orientare în atitudinea adoptată ...**

- **Voci PNL** : Nu aveți !

- **Rădulescu** : ...și că cu aceeași ușurință cu care **am dat concurs guvernului Maniu ,
dăm astăzi concurs guvenului dlui Vaida.**

Pentru ca să nu existe nici un echivoc, în calitate de membru al majorității parlamentare ,
țin să se știe că **întreaga majoritate parlamentară** , fără nici o excepție,
dă concurs necondiționat guvernului Vaida. (**aplauze la PNTJ**) [-----]

Datoria mea , însă ,este să arăt aici **cum justificăm noi astăzi
atitudinea noastră față de guvernul Vaida .**

Rădulescu - Mehedinți / 1 febr.'33

▣ **Schimbarea guvernului Maniu**

Să-mi dați voie ca , în mod foarte obiectiv și nepărtinitor, să fac un scurt rezumat al evenimentelor care au dus la schimbarea guvernului Maniu .

- **R.Franasovici** : Dvs îmărtășiți p.d.v. al dlui Maniu ?

Dacă da, cum puteți dvs să susțineți guv.Vaida , care nu împărtășește acest p.d.v. ?

Dacă nu, cum puteți să mai recunoașteți pe d.Maniu ca șef al dvs ?

- **V.Rădulescu** : Vă voi explica. Într-un moment dat, s-a ivit un diferend între MSRegele și ministru de Interne, și dl Mihalache și-a dat demisia.

În semn de solidaritate, și d. Maniu și-a dat demisia.

Se punea o mare întrebare : **această demisie trebuia să ducă și la schimbarea regimului ?**

[**Se iscă o discuție -scandal între Titeanu- Spineanu - Gr.Mihăilescu pe teme de corupție ,
de bruij a opiniilor , încât Șt.Cicio Pop restabilește cu greu ordinea]**

- **V.Rădulescu** : Trebuie să fim de bună credință. Eu și în ședința PNȚ mi-am pus întrebarea dacă PNȚ mai poate continua guvernarea ... Nimic nu ne-ar fi împiedicat să plecăm de la putere, după ce ne făcusem datoria [**enumeră realizările guvernării**]

Și în ședința partidului, el a spus că **un partid nu este un om, ci este un program.**

Ca să poată governa , **are nevoie de încrederea Regelui.**

În ziua când MSR a apelat la d Vaida - Voevod , ca să formeze guvernul,

am înțeles că MSR are în continuare încredere în programul PNȚ.

Iar din p.d.v. moral, chiar dnii Maniu și Mihalache ne-au cerut să dăm concurs gov.Vaida .

Deci , **în fruntea majorității parlamentare a PNȚ , se află dnii Maniu și Mihalache !**

[**se iscă iar mare scandal, Franasovici îl somează să răspundă tranșant ; intervin și lupiștii ...**]

"Adevărul este că **oferim opiniei publice cea mai frumoasă disciplină de partid !** "

- **dr.I.Costinescu** : Cel mai dureros spectacol și lipsă de obraz !

Rădulescu -Mehedinți / 1 febr.'33

▣ Carol II

▣ Demnitatea și sacrificiul lui Mihalache, Maniu

-**Rădulescu** : Vin acum la problema de drept.Nu ca membru PNȚ, ci ca parlamentar ,exprim profundul meu regret pentru felul cum s-a discutat în presă și în Parlament .

Care este valoarea etică a gestului pe care l-au făcut d-nii Mihalache și Maniu ?

Nu am fost de părerea dr Lupu să ținem ședință secretă.

" Noi nu avem nevoie să facem platitudini , pentru că este bine să se știe că

manifestându-ne sentimentul nostru de demnitate ,

noi știm să rămânem servitori credincioși ai Dinastiei , și nu avem altă preocupare

decât aceea ca **Coroana să fie menținută în rolul pe care l-I dă Constituția,**

rol care este , în adevăr, pentru mărirea acestei țări și pentru întărirea Dinastiei. "

(**aplauze prelungite la PNȚ**) **Regret profund că gestului, pe care l-a făcut d.Maniu ,**

întregul Parlament nu i-a atribuit valoarea etică pe care o are

- **Goga** : Să explice Vaida valoarea etică !

- **Rădulescu** : --- căci în istoria politică a popoarelor, **nu este pentru prima oară**

un dezacord între Guvern și Suveran .Să-mi dați voie să vă amintesc că ,

cu cât Suveranul a reprezentat o personalitate mai puternică și

cu cât guvernul a fost reprezentat prin oameni cu demnitate ,

cu atât **conflictele au fost mai posibile.** Ele nu au avut alt rezultat decât acela

de a normaliza viața publică a țării și **sunt convins că și acest incident**

va normaliza viața publică a României."

- **dr.Costinescu** : Va să zică , unii cu demnitate, alții fără demnitate !

- **Rădulescu** : Vorbiți de demnitate ? [-----] Este adevărat că trăim într-o țară

în care încă există moravurile bizantine , că trăim într-o țară în care alta este atitudinea pe față

și alta este atitudinea pe care o avem în ascuns.....

- **Eug.Titeanu** : Vă rog să precizați ce au suținut dnii Vaida și Maniu la 8 iunie ? [1930]

[**se iscă iar scandal , tulburare !**]

▣ Mihalache - Carol - Maniu

- **Rădulescu** : "Dacă am fi nepărtinitori , am recunoaște un mare adevăr :acela că , atunci **când se va scrie istoria politică a regimului parlamentar în România,** când **se va descrie viața noastră de stat,**

de către aceia care au trăit-o, **când se vor înșira dificultățile** pe care le-a

întâlnit consolidarea regimului nostru parlamentar în România, **se va da de o etapă foarte foarte**

importantă pentru această istorie, se va găsi în acea istorie **un om care se prezintă în fața**

Suveranului cu cuviință și cu demnitate " (**aplauze prelungite la PNȚ**) Este o mândrie

pentru acest popor , că **acest om era îmbrăcat în haine țărănești,** și că **se cheamă Ion**

Mihalache " (**aplauze la PNȚ**)

Ion Mihalache **va rămâne în istoria politică** pentru consolidarea regimului nostru parlamentar ,

pentru că a spus Maiestății Sale Regelui : nu pot primi să fiu jignit de un subaltern

și prefer să mă retrag . În aceștiaș timp, pentru a împăca sentimentul său de

demnitare cu respectul neprecupețit față de Coroană, **a trebuit să se sacrifice personal**. Gestul capătă o și mai mare amploare și importanță , prin intervenția primului ministru. Să-mi spuneți dvs , cu ceget curat , **care om din România , în zilele noastre , prin propria lui voință , s-a dezlipit de scaunul de prim-ministru afară de d.Maniu ?**

(**apaluze prelungite , strigăte de bravo , la PNT**)

Nu era vorba pentru d.Maniu, nici de jignirea sa personală, **era în joc un principiu , care trebuia salvat , chiar cu sacrificiul propriei sale personalități "**

- **dr.Lupu** : Eu vă întreb, **ce faceți dvs , majoritatea și acest guvern, cu acest principiu ?**

- **Rădulescu** : Iată, dlor, unexemplu frumos din istoria parlamentarismului român, când doi fruntași vor să împace **demnitatea lor personală cu respectul cuvenit Coroanei**.

Ei nu au plecat în straturile adânci ale poporului ca să facă **propagandă contra Coroanei**.

Partidul nu i-ar fi urmat dacă s-ar fi dedat la o campanie deșantată contra Coroanei .

Și au făcut foarte bine. Noi nu putem să luptăm cu Coroana , nu vrem să între anarhia în

stat, avem tot respectul față de Coroană, dar avem adâncă convingere că gestul etic al dlor Maniu și Mihalache va avea urmări, și vor contribui la temeinicia așezării noastre constituționale.

De aceea partidul este necontent solidari cu dnii Maniu și Mihalache...

[-----]

- **Goga** : Dvs faceți un fel de panegiric al dlor Maniu și Mihalache, vrând să relefați valoarea etică a gestului lor. Dar nu despre asta e vorba. **Este vorba despre interpretarea dată prerogativelor constituționale de către cei doi primminiștri ai dvs !**

Sunt două păreri opuse.Dvs cu care sunteți ?

[**ciondăneala asta continuă , continuă.....**]

- **Cezar Spineanu** : Cu amândouă

- **V.Rădulescu M** : Dnii Maniu și Mihalache, la consfătuire, au spus că vor da concurs guvernului Vaida .

- **R.Franasaovici** (PNL) : Dar nu despre asta este vorba .**Care este opinia dvs ?**

- **V.Rădulescu** : **opозиția vrea să găsească " război" între dnii Vaida și Maniu ?!**

... În momentul când dl Maniu a fost în dezacord cu MSR și s-a retras, recomandând pe d. Vaida,

putea partidul face altceva decât să se solidarizeze cu d.Maniu și guvenul Vaida ? "

- **dr.I.Costinescu** : **Să fi plecat cu toții ! (zgomot, întreruperi ...)**

- **V.Rădulescu -Mehedinți** : **"Noi prețuim demnitatea dlui Maniu (aplauze la PNT)**

Criza de guvern s-a soluționat așa cum s-a soluționat .

A fost soluționată "demnitatea regimului democratic în România ."

Pe dvs vă doare acest lucru !

Ați fi dorit un conflict deschis cu Coroana

sau unul în partid, între d.Maniu și d.Vaida .

Oricâte intrigi veți face, nu puteți să ne stricați unitatea (aplauze PNT)

Iată de ce majoritatea , dând toată încrederea guvernului Vaida, își exprimă tot respectul față de șeful partidului " (aplauze prelungi la PNT)

----- Rădulescu-Mehedinți / 1 febr.'33-----

j.) Richard Franasovici (PNL-1) , la Sumar, 1 febr.'33

// protest pentru refuzul replicii lui Duca , la discursul lui Vaida //

(DAD, MO 31, șed. din 1 febr.'32, p. 923)

A cerut cuvântul la Sumar , pentru a **protesta cu toată energia** contra **procedului inacceptabil al majorității**, care , în ședința de ieri, **pentru a jugula cu un minut mai devreme penibila discuție pentru guvern, a refuzat să dea cuvântul șefului nostru , IG Duca.**

Protestăm cu atât mai energic contra acestui procedeu, cu cât era în contradicere flagrantă cu Regulamentul Camerei, care acordă dreptul fiecărui deputat la replică.

De când avem viață parlamentară în Țara Românească, **nu există un precedent ca unui șef de partid , să i se răpească dreptul la replică.**

Cutoată jignirea personală adusă șefului nostru, d-sa poate ar fi venit acum în incintă și ar fi luat cuvântul în replică, dacă **un doliu nu l-ar împiedica să ia parte la desbaterile de astăzi.**

Dar dvs **nu ați avut dreptate de a-l împiedica să vorbească** , cu atât mai mult cu cât d-sa,

nu voia să releve decât **lipsa completă de răspuns a d-lui prim-ministru**, la observațiile netede , categorice, care au fost făcute privind poziția echivocă a guvernului.
Franasovici / 1 febr.'33

▫ Situația echivocă a gov.PNT

În „strălucitul” discurs a lui **Vaida** , în curs de un ceas, d-sa , câte o dată pe un ton de familiaritate , câteodată pe un ton mai grav, **a căutat să bagatelizeze** chestia importantă care a fost discutată ieri în fața acestei Adunări, **susținând că opoziția , opinia publică, nu are dreptul să se intereseze și să se amestece în „certurile de familie”** , cum califica d/Vaida , gravul diferend de ordin constituțional dintre șeful dvs , dintre guvernul de astăzi și dvs.

/ Diferendul ivit pe chestia pactului de neagresiune ,

între d.Titulescu și d.primministru Vaida, este o ceartă de familie ?

/ Ceartă de familie , diferendul în ce privește concepția de guvernământ , dintre Maniu și Vaida ?

/ Este chestie de familie atitudinea și echivocul dvs în arestarea prof.Fortu ?

Aceste diferende de concepții, când privesc partidele de guvernământ , nu sunt chestii de familie.

Partidele politice sunt organisme care contează în viața unui stat , și , desigur, metodele , **concepțiile , programul lor, interesează în primul rând opinia publică și țara întreagă.**

D.Vaida , după ce atrecut prin literatura franceză, prin teatrul francez, prin Constituția ungară, prin Constituția engleză, **fără să răspundă un singur cuvânt asupra diferendelor ...**

în final **a făcut apel la opoziție ... pentru înțelegere și acord.**

”Nu putem primi acest apel până când, în primul rând, dvs nu veți face acordul între dvs, adică dintre majorități și șeful dvs.” (**aplauze la PNL**)

---- R: Franasovici / 1 febr.'33 -----

▫ k) Omagierea lui Maniu în Senat

(" Facla" , an XII, nr.604, 2 febr.'33)

[**LD : la Senat , ședința nu a fost atât de ... densă.**

Costăchescu a deschis ședința ; Vaida a citit decretul regal privind numirea guvernului și lista ministerială .Apoi a început prezentarea unor proiecte de legi etc etc ...

ca într-o ședință de lucru obișnuită. Ceea ce a " tulburat" puțin atmosfera

a fost propunerea senatorului Gr.Filipescu (Liga Vlad Țepeș)

de a trimite o telegramă lui Maniu]

Gr.Filipescu : a amintit Senatului că Iuliu Maniu a împlinit 60 de ani .

" Într-o epocă în care caracterul nu este trăsătura de căpetenie a vieții politice ,

d-sa a dovedit că pune mai presus o idee, decât puterea cu tot cortegiul de onoruri aparente."

Propune și Senatului aprobă să se trimită telegrama. Se aplaudă , prelung, minute în șir.

----- Senatul / 31 ian.'33 -----

-----Finis dezbateră politică / 31 ian.'33 -----

12.) I. Z. Codreanu , interpelare : incidentele din 24 ian.'33 , 1 febr.'33

Armd.Călinescu –răspunde.

(DAD, MO 31, 1 febr.'33, pag. ; „Dimineața” , 3 febr.'33)

Incidentele s-au produs cu prilejul așezării unei cruci la monumentul eroului necunoscut .

G.A.Cuza se solidarizează cu interpelarea lui **IZCodreanu**. **Vezi și Fișier LANC și G de F**

Armd.Călinescu : [....]Ori decâte ori vor continua să se dea la asemenea acte, se vor izbi de rigorile legii, și de hotărârea fermă a guvernului de a asigura liniștea și ordinea în țară."

(**Aplauze la PNT și PNL LD : printre puținele solidarități !**)

- **IZCodreanu** : Neagă tot ce a spus Călinescu ; invenții: măciuca, buzduganul , armele !

Dacă guvernul nu va lua „adevăratele” măsuri, vor veni **două pedepse** :

„Una va fi **blestemul lui Dumnezeu**” , cealaltă „**pedeapsa din partea oamenilor**” [....]

- **GACuza** : **Armd.Călinescu**, în loc să dea răspuns la interpelare, **a venit cu o diversiune , confundând „deliberat” Garda de Fier cu LANC , aducând dovezi inventate , bagatelizând LANC-ul.**

[**În polemica Cuza –Codreanu intervine și Lupu , iese scandal și**

13.a) Guvernul PNȚ-Vaida ,

▣ **Ordonanța pentru aplicarea stării de asediu. (5 febr.'33)**

▣ **Ordonanța Corpului II Armată ,pentru dizolvarea organiz.com. (11 febr.'33)**

("Adevărul" din 7 și 12 febr.'33) [[Documentar ISISP,L:D:,p.598-602](#)]

Fiind însărcinați cu aducerea la îndeplinirea înaltului **Decret Regal** 201

prin care s-a declarat **starea de asediu** ,

în baza **legii ptr.autrizarea stării de asediu** (4 febr.1933)

ordonăm următoarele:

Art.1. Perimetrul în care se va executa starea de asediu:**București** (tot teritoriul+ comunele suburbane + 5 km dejur înprejur;Cernăuți, galați, Iași, Ploești, Timișoara (teritoriul +2 km.în jur) :zona industr.a jud Prahova (la sondele petrolifere și a comunelor din jur).

Art.2.Pe tot acest terit.**sunt interzise orice adunări sau întruniri** și orice convocare de adunări,**fără autorizarea comandantului** Corpului de Armată sau a Garnizoanei.

Art.3. Sunt oprite **orice manifestații sau procesiuni** pe străzile sau căile publice,orice atrupament...

Art.4.Pot purta **uniforme** doar membrii instituțiilor de stat autorizate,

Purtarea de **alte uniforme** neautorizate este **interzisă**.

Art.5.Interzicerea purtării de **embleme sau insigne** neautorizate .

Art.6.Orice **publicație care exercită sau întreține dezordinea și răspîndirea unor asemenea publicații ,sunt interzise.Broșurile sau cărțile imprimate** de particulari,

vor trebui să obțină autorizarea Comandamentului Garnizoanei...

Periodicile și cotidienele,nu au nevoie de autorizație,dar **editorii și autorii** vor fi **răspunzători și pasibili de pedeapsă,dacă răspîndesc dezordinea sau știri alarmiste**.Se va putea ordona și suspendarea publicațiilor pe o perioadă.

Art.7. Portul de arme ,fără autorizație,este interzis.

Art.8.Cf.legii,darea în judecată de tribunalele militare,

închisoare dela 15 zile-1 an,pierderea drepturilor civile (votul) și portul de arma.

Semnează :Al.Vaida-Voevod (președ.consil de min),GGMironescu

(Interne),M.Popovici(Justiție),Gral Samsonovici (Apărarea Națională)

▣ **Ordonanța nr.2 Corpului II Armată,11 febr.'33 .**

Comandantul corpului II Armată [gral Nic.Uică],conform înțelegerii cu Vaida -Voevod și

G.G.Mironescu ,

a ordonat dizolvarea tuturor asociațiilor și organizațiilor comuniste,

de pe terit.comandamentului.

Ordonanțe similare se vor da **în toate zonele cu stare de asediu.**

Art .I Sunt și rămîn dizolvate următoarele organizațiuni:

1.comit.de conducere ale org.comuniste.7.sindicatetele neafiliate CGM

2.UTC

8.CCcomunist al CFR

3.BMȚ

9.Asoc."Solidaritatea"

4.Ajutorul Roșu Internațional

10.C.Com.al șomerilor

5.Ajutorul muncitorescRomân

11.Asoc.stud.com.

6.birourile juridice comuniste.

12.Asoc.contra răzb.

Art..II sediile acestor organiz.vor fi închise,orice adunări vor fi interzise .

Art.III pedepse ca cele dela legea stării de asediu.

Art.IV ordonanța va fi afișată pe străzi și autorități.

Art.V. Însărcinați cu aplicarea, militarii de sub comanda, ofițerii de poliție, agenții forței publice.
Vaida / febr.'33

13 b) Pozițiile PNL la diverse legi, episoade, dezbateri, febr'33

- / **IG Duca** – votează pentru starea de asediu ; cere guvernului să părăsească puterea , 3 febr.'33
(DAD, MO 32, 3 febr.'33)
 - / **Gh.Onose** , la Legea stării de asediu , - idem – Senat, 4 febr.'33
(DS, MO 21, 4 febr.'33)
 - / **R.Franasovici, Gh.Tătărescu** , polemică privind represiunea de la Grivița –CFR , 16 febr.'33
Pentru starea de asediu, atitudine anticomunistă ;
dar.... cere guv. să părăsească puterea. (DAD, MO 41, 16 febr.'33)
 - / **NNSăveanu** (prof. de Logică , ex prefect la 1907). , Senat , 21 febr.'33
// evoluția organizării corpului funcționăresc //
(DS, MO 26, 21 febr.'33, p 748)
 - / **I.Botez** (senator, prof. univ.) , la lege pentru reducerea salariilor , 22 febr.'33
// critică virulentă la legea lui Madgearu // pledoarie pentru învățământ și cultură //
(DS, MO 26, 22 febr.'33, p. 770-773)
-

14.) N.Cănănau (PNT) : la Legea reducerii de salarii , Senat , 22 febr.'33

(DS, MO 26, 22 febr.'33 , p. 781)

IPSSPatriarhul Miron Cristea a spus ca **fiii de țaran să stea la coarnele plugului**, iar **fetele să se mulțumească a fi gospodine** .

" Cu această idee eu nu mă pot împăca "

" Sunt în această țară **fii de țărani cari au ajuns , prin cultură** , la situațiile cele mai înalte , și **au făcut fală acestei țări "** N.Cănănau / 22 febr.'33

15.) I. Z. Codreanu, la complectarea Legii Mârzescu (reprimarea infracțiunilor) , 27 febr.'33

Armd.Călinescu –răspunde . (DAD, MO ? , 27 febr.'33) **Vezi fișier G de F**

- **I.Z.Codreanu** : ... **mă văd deportat de pe acum în Insula Șerpilor**" ...

Este vorba de **embleme și uniforme** .

Zvastica

"Dlor, **eu port zvastica** [...] ori **veți vota legea** , ori nu veți vota, **eu tot port zvastica**.[....]

De ce țin așa de mult la ea , **chiar cu riscul de a ajunge în Insula Șerpilor ?**"

Cine mă poate opri să port acest talisman ? [.....]

- **Armand Călinescu** : **Legea ! [.....]**

- **IZCodreanu** : **Grăbiți-vă și o votați ! Eu sunt dispus să merg în Insula Șerpilor.**

[.....] **Uniformele**

" S-au speriat de cămășile verzi ? Altădată erau felicități ! Până acum, el nu a purtat.

Dar, cu această lege, va purta cămașa verde și va veni cu ea în Parlament .

Cu această lege, voiți să puneți piedici Gărzii de Fier, nu comuniștilor !"

IZCodreanu / 27 febr.'33

16.) Consfăturile profesionale ale Cercului de studii PNL , mart. -apr.'33

(«Universul» , mart-apr. ' 33) **Vezi obligatoriu fișier PNL**

// Agricultură // Industrie , muncă , transporturi // Finanțe, comerț, cooperatie //

// Școala, biserica , cultura //

[LD sublinierile, subtitlurile , îmi aparțin . Aici rețin doar opinii despre PNT] .

Adunările profesionale PNL se țineau în paralel cu sesiunea parlamentară .

Așa se face că, în aceeași zi, existau parcă **două scene politice paralele** ,

în care ,la **aceleași probleme , soluțiile erau diferite .**
Coroborează , dacă poți , această dualitate.]

▣ **Antiindustrialismul PNT**

Împotriva industriei s-au adus, de către **actualii guvernanți**, în timpul ofensivei demagogice de pe când erau în opoziție, **acuzății de tot felul.**

Ca să fie consecvenți, **odată la putere**, au aplicat , prin exponentul economic al partidului, politica târnăcopului. Rezultatul a fost dezastruos, chiar pentru finanțele publice.

[-----]

IGDuca / 13 mart.'33

▣ **Doctrina PNL**

▣ **Locul industriei.**

Dacă **Partidul național-liberal** înțelege să **puie interesele agriculturii pe primul plan** al preocupării lui de guvernământ, nu e mai puțin adevărat că **el e hotărât să acorde** o deosebită sollicitudine **dezvoltării industriale a țării.**

I s-a adus în trecut **învinuirea** și i se aduce și azi, **că e partidul industriei.**
Sub această formă, **învinuirea nu corespunde realității.**

Partidul național-liberal fiind , prin doctrina lui , **partidul înfrățirii sociale** , urmărește **armonizarea tuturor claselor** și a tuturor categoriilor de producători, el vrea să asigure existența și **dezvoltarea tuturor ramurilor de producție ale țării.**

[.....]

Dinu Brătianu / 13 mart.'33

▣ **Rolul și locul industriei**

▣ **Anti- industrialismul primitiv al PNT**

Adversarii noștri politici , în lipsă de alte imputări, ne fac pe aceea să ne declare :
partid industrial și bancar.

Suntem mândri că am fost singurul partid politic , care întotdeauna a înțeles că **o țară nu poate să se dezvolte și să trăiască fără o industrie.**

Toate țările încep a trăi în copilăria lor , numai din păstorit , în adolescența lor , din cultura pământului, în vârsta lor matură , ele devin și țări industriale.

A susține că **România trebuie să rămână o țară pur agricolă** , este a dori ca ea să se înjosească la gradul țărilor sălbatece din Africa.

Industria consumă produsele brute ale țării și le pune în valoare prin transformarea lor. Ea procură o muncă mai rentabilă populației țării , pe care o emancipează economic de străinătate. De aceea **nu este țară civilizată în lume** , care să nu caute să-și creeze cu orice sacrificii **o industrie națională.**

Nu se aude înt-alte țări proferându-se cuvântul de **industrie parazitară**, deși toate-și **protejează industria lor.**

Avem singuri **tristul privilegiu** să avem la cârma țării ,oameni cu concepții atât de primitive , încât fac un program de guvernământ din distrugerea industriei.

Brătianu / 13 mart.'33

▣ **Stat agrar ?**

▣ **Industrie complementară**

▣ **Protecționism**

Noțiunea de stat agrar , ce pun înainte, se confundă astăzi cu stat barbar. Este curios ca în mijlocul secolului al XX-lea , **să fii silit să aperi necesitatea industriei** în România Mare, **care are o industrie importantă** , de care depinde bunul trai al populației, echilibrarea bugetului Statului, și chiar existența Statului în caz de război.

Astăzi, mai mult ca înainte, **rolul industriei în economia noastră națională** , nu mai poate fi pus la îndoială. **Țările industriale** caută să producă hrana populației lor și închid fruntariile lor produselor agricole din celelalte țări.

Ce trebuie să facă , în atari condiții, o țară agricolă ?

Să moară de congestii în mijlocul produselor solului său,
să renunțe de a cultiva cereale sau de a crește vite ,
decât cele ce ar fi necesare hranei unei populații sărăcite ,
sau să caute să transforme produsele sale , cu cari să-și poată satisface singură trebuințele interne , exportând surplusul lor, emancipându-se de străinătate și întărindu-și economia națională ? Nu putem să facem o altă politică decât aceea ce au făcut și fac țările celelalte.

[.....]

Brătianu / 13 mart.'33

▣ Contribuția industriei la venitul național.

▣ Politica „târnăcopului” lui Madgearu

Cele mai însemnate venituri bugetare din țările industriale , le produce industria.
La noi, industria , până ieri scutită de impozite, **suportă astăzi sarcinile cele mai grele pentru alimentarea bugetului**. Astăzi, **contribuția industriei** la veniturile Statului , comunelor și județelor, **trece de 10 miliarde de lei**, pe când **agricultura este sub 3 miliarde**.

/ Balanța noastră comercială a dat, în 1930 , **un excedent de export** asupra importului **de 6 miliarde**, sumă insuficientă chiar și pentru plata anuităților datoriei publice în străinătate.

/ **Industria noastră** satisface în proporție de **70 %** **trebuințele populației**, cu o valoare a articolelor sale de **peste 56 miliarde lei**.

Cu ce monedă-aur ar putea plăti o valoare de mărfuri importate ,
peste cele 15 miliarde ce importăm astăzi ?

Toate acestea sunt atât de evidente încât **este inexplicabil ca un guvern al țării să nu priceapă și din ură pentru tot ce s-a creat** , cu atâta muncă și jertfe , să caute **să dărâme cu târnăcopul d-lui ministru de finanțe** , **distrugeând** , în același timp, **țara care a încăput pe mâinile lui** .

- Impozitele nemăsurate ce curg droaie asupra industriei , culminând cu cel pe cifra de afaceri și pe capital (votate de majoritățile PNȚ)
- Comenzile făcute în străinătate ;
- Neplata furniturilor statului ;
- Inchiziția fiscală din legea contribuțiilor directe, cu amestecul administrațiilor publice în afacerile societăților, căutând aplicarea unor contravenții acolo unde le convine ;
- O campanie vie, contra cartelurilor industriale , prezentate publicului ca vinovate de scumpirea vieții .În realitate impozitele și taxele exagerate scumpesc produsele.

Afară de câțiva privilegiați, **industria este obiectul de ură al guvernelor național-țărăniște**.[---]

ing.C.Orghidan / 13 mart.'33

▣ Raport : Problema industrială.

▣ Propaganda și confuziile țărăniște .

[**LD : C.Orghidan** era președintele Uniunii industriilor metalurgice și miniere, vice-președintele Camerei de industrie și comerț din Capitală .]

Industria națională , a cărei însemnătate nu este în deajuns de apreciată de toate partidele politice, își are de mai mult timp o **așezare temeinică în Transilvania** , în mijlocul unei populații care **de sute de ani trăește din meserii** și unde , sub vechea guvernare , se creaseră o serie de industrii de bază.

Partidul național-liberal, sub conducerea lui **Ionel Brătianu**, a susținut cu dârznie , din cele mai îndepărtate timpuri (1877) **dezvoltarea industriei naționale**, combătând cu înverșunare aranjamentul cu Austro-Ungaria , care însemna o subjugare economică a vieții noastre economice.

Învingător în trecut, **PNL are la activul înfăptuirilor** din deceniile trecute și, nestrămutat în credințele sale, **va birui și acum** pentru asigurarea unei bune gospodării naționale și unui viitor strălucit țării.

Pentru realizarea **ideologiei „statului țărănesc” s-a lansat** în lumea politică , în contra celui de-al doilea izvor de bogăție al țării, cuvântul de „industrie parazitară.”

În urma unei **propagande interesate și criminală**, față de interesele țării, la a cărei răspândire **partidul țărănesc a contribuit deosebit**, iar **mentorul său economic [Madgearu] are o răspundere deplină**, s-au stabilit în opinia publică **confuziuni regretabile** privitoare la **necesitatea industriei**.

În contra acestor tendințe, **PNL s-a ridicat și se ridică cu hotărâre.**[-----]

D.Mociorniță / (observații) 13 martie'33

▣ **Necesitățile industriei**

▣ **Greșelile politicii PNT**

Înlăturarea industriei naționale de la furniturile de Stat, a constituit o gravă și neiertată greșală față de interesele țării , **căci dându-se comenzile în străinătate**, s-au sprijinit industria și muncitorii străini, **fără ca cel puțin să se obțină compensațiuni avantajoase pentru alte ramuri de producție națională**.

Nu mai puțin au contribuit la sufocarea și nerespectarea angajamentelor Statului pentru comenzile ce i-au fost atribuite , precum și problema transporturilor , azi scumpe și nesigure.

Pentru remedierea sau ameliorarea gravei crize, prin care trece industria națională, sunt necesare o serie de reforme , care în ordinea importanței, sunt [---]

M.[itiță ?] G.Constantinescu / 13 mart.'33

▣ **Politica greșită a PNT**

▣ **Opera de salvare a PNL**

Relevă un aspect social și psihologic al felului cum actuala criză a găsit răsunet în mintea și înțelegerea guvernanților.

Pornindu-se de la principiul cu totul greșit ,că în timp de criză nevoile oamenilor pot suferi o subnivelare,

și crezându-se în eficacitatea unor principii socialiste importate

din foruri spirituale competente numai pentru admirabile speculațiuni

„ex catedra” , s-a spulberat prin măsuri vexatorii față de așezările industriale , tot creditul de care dispuneau,

și în felul acesta am avut o relaxare a industriei noastre din rosturile ei firești

prin intervenționismul unei politici de stat nenorocită ,

ca să nu zicem vădit falimentară.

În fața acestei situațiuni , opera de salvare a unui guvern cu autoritate și unitate , n-ar putea fi alcătuită decât din două faze de lucru :

I. Una care s-ar exprima prin formula „tabula rasa”

a legiurilor improprii solului și brațelor noastre producătoare
II. A doua, reclădirea industriei și asigurarea unei bune și prospere dezvoltări.
În cadrul acestei ultime preocupări, îndrăznesc să amintesc 3 puncte cardinale , folosite
în trecut [---]

I.Arapu / 13 mart.'33

▣ Raport privind Meseriile și Mica industrie .

▣ Dezinteresul guvernărilor PNT

Pune în evidență **valoarea meșteșugurilor și artizanatului** , în obținerea bunăstării populației.
"Industrializarea" ... încă nu are 100 de ani vechime.

Artizanatul, breslele de meserii, au fost supuse în sec.XIX tuturor defavorurilor legislative.

Astăzi însă, în toate țările, mișcarea sindicală [?!?] se dezvoltă în favoarea meseriilor.

Lipsa unei legislații uniforme , pe tot întinsul țării, pentru organizarea meseriilor și a micii
industriei, nu îngăduie meseriașului român să lupte cu destulă putere ,
în concurență cu cel străin.

Ultimele legiuiri fiscale , cu insuficiența clară a patentelor,
cu nefastul principiu de taxe la cifra de afaceri a diferitelor faze în fabricațiune
și bir pe curentul electri , stăvilește orice activitate și obligă meseriașii
să încrucișeze brațele.

Dacă se adaugă **reducerea sălbatecă de acum la școlile de ucenicie și
învățământul profesional**, se poate măsura puținul interes al guvernării
național-țărăniște pentru 400.000 de meseriași
care alcătuiesc clasa muncii celei mai alese și are o productivitate cu atât mai
însemnată cu cât devalorizarea prețurilor agricole este mai accentuată.

PNL trebuie să rămâie fidel credinței sale în puterea de muncă a claselor noastre muncitorești
și trebuie să dezvolte artizanatul și mica industrie ,
mai ales prin acțiuni constructive.[.....]

ing.dr.C.Motaș / 13 mart.'33

▣ Factorii de energie

▣ Greșeli în politica PNT

Problema factorilor de energie privește valorificarea bogățiilor miniere de cărbuni, petrol, gaze
naturale și a căderilor de apă,

pentru a satisface cât mai bine interesele economiei naționale.

PNL a dat totdeauna o atenție deosebită acestei probleme ,
căutând s-o rezolve cu concursul muncii și capitalului românesc.

În ce privește petrolul, statul încurajează de fapt istovirea zăcămintelor ,
pentru că nu are grijă să exploreze regiuni necunoscute.Ceea ce știm astăzi
că este ținut petrolifer, este foarte puțin și nu poate ajunge decât câțiva ani.

Este de aceea greșită politica guvernului că nu limitează extracția ,
că nu prelucrează mai mult țiței pentru benzină la export.

În România este o subconsumație de petrol. Țara Românească a crescut de 26 de ori
în populație, dar consumul de petrol pe cap de locuitor a scăzut.

Deși producem foarte mult, noi exportăm aproape tot țițeiul în străinătate,
și în țară nu se consumă decât a cincea parte , pentru că prețurile sunt f.mari.

Trebuie făcută o altă politică a petrolului

Cât privește energia căderilor de apă, ele nu pot fi deocamdată întrebuințate,
pentru că ar reveni prea scumpă energia.

De aceea trebuie încurajate industriile electrice care consumă gaze de petrol și lignit slab.[...]

Tancred Constantinescu / 13 mart.'33

▣ Meritele PNL

▣ Opera de distrugere a PNT

Mulțumește raportorilor și oratorilor pentru însemnatele lor contribuții.

Cunașteți ce a făcut PNL pentru țară, din 1922 –1928 ; din o țară în mare parte ruinată , lipsită de căi de comunicație, de material rulant, de materii prime, de credit și chiar de hrană....

PNL a știut , în câțiva ani, fără împrumuturi, fără concesiuni, să aducă țara la regimul de excedente , de de credit privat și public, de dezvoltarea a griculturii , industriei și comerțului, de îngrijire a intereselor mari ale țării.

A fost însă deajuns , tot câțiva ani, regimurilor ce au urmat , pentru ca , cheltuind miliardele împrumutate, în condițiuni rușinoase,

apăsând factorii de producție cu o fiscalitate distrugătoare și prigonindu-i , să aducă țara la sapă de lemn.

A întronat regimul concesiunilor scandaloase, al comenzilor în străinătate, al regiilor autonome de pradă, al jafului și favoritismului, al distrugerii comerțului și industriei, al desființării creditului privat și public.[...]

Barbu Dumitrescu / 13 mart.'33

▣ Problema muncii

▣ Greșelile politicii PNT

Opera PNL a fost întreruptă prin guvernarea național-țărănistă,

care, deși a elaborat legi noi de ocrotire, **a lovit interesele muncitorimii ,** întru cât **nu a aplicat cu strictețe legea magistrațiunilor** pentru a apăra munca românească , de concurența străină ;

întrucât **a dat însemnate comenzi pentru stat industriile străine,** lipsind astfel de ajutorul Statului industriile și muncitorimea din țară ;

întrucât **a compromis** printr-o rea administrare **opera de asigurare muncitorească** ce, din această pricină, amenință să cadă

în bună parte în sarcina Statului ;

întru cât prin **abuzul de legiferare a creat o atmosferă de nestabilitate**

și neîncredere de natură de a paraliza orice activitate economică , ceea ce a avut efecte dezastruoase în mediile muncitorești.

PNL va trebui să reia firul întrerupt al operei sale de ocrotire a muncitorimei, desăvârșind într-un cadru unitar cadrul legal de protecțiune destinat a asigura acestei clase condițiuni de viață materială și morală la nivelul cerințelor timpului.

PNL va trebui să realizeze dezideratele formulate în programul său de guvernare , prezentat la Congresul din mai 1930, și să dea o atenție deosebită problemei șomajului.[---]

IGDuca /19 mart.'33

▣ Comerțul

" Credincios principiilor de **armonie socială**, care stau la temelia doctrinei sale,

Partidul liberal înțelege să acorde întreaga sollicitudine și **comerțului țării.**

El făgăduiește acestui comerț , **degrevări fiscale, încetarea măsurilor legislative și administrative care stau astăzi în calea propășirii lui, înlesniri de credit , precum și un regim vamal** care să permită un schimb normal și favorabil de mărfuri , între noi și străinătate.

Dar partidul nostru cere în schimb comerțului , **să contribuie la mișcarea de scădere a prețurilor,** și de **ieftinire a traiului** pe care o impune situația generală a țării. [---]

Dinu Brătianu / 19 mart.'33

▣ Importanța capitalului

Importanța capitalului în viața unei țări și felul cum iau naștere instituturile de credit.

„ PNL are mare merit de a fi creat creditul Țării Românești.

Raportorii noștri vor face istoricul creării instituțiilor de credit , de la Creditele funciare , la Banca Națională , la băncile de scont și la băncile populare. [.....]

Dinu Brătianu / 19 mart.'33

▣ Stabilizarea

▣ Greșelile PNT

Numai prin stabilizarea monedei se pot stabili bilanțurile reale ale instituțiilor de credit și raporturi normale între creditori și debitori.

Ori, în momentul când s-a făcut stabilizarea , s-a declanșat și criza mondială.

A fost o fericire pentru țara noastră că această operație s-a făcut la momentul oportun, pentru că mai târziu nu s-ar mai fi putut realiza, din cauza dezechilibrului financiar din lumea întreagă.

Pentru ce stabilizarea nu a dat roadele așteptate ?

Nu este nici o îndoială că schimbarea politicii noastre financiare a compromis efectele așteptate .

Vintilă Brătianu care tratase această operație voia să o realizeze ,

pentru că știa că **PNT este absolut nepreparat și inapt în afacerile publice și pentru că presimțea efectele crizei economice.**

Iată ce măsuri impuneau noua situație :

/ Reducerea bugetului statului cu cel puțin 4 miliarde lei ;

/ Simplificarea aparatului administrativ ;

/ Reducerea scontului BNR și sporirea emisiunii de bilete ;

/ Reducerea dobânzilor instituțiilor de credit;

/ Comprimarea plăților în străinătate , prin regimul devizelor ;

Ori, tocmai în mod contrar s-a procedat de noul guvern :

/ Bugetul s-a sporit cu 4 miliarde ;

/ Scontul Băncii Naționale s-a sporit de la 6% la 9% ;

/ Emisiunea biletelor s-a redus de la 22 miliarde , la 18 miliarde ;

/ Statul a dat exemplu prost al sporirii dobânzilor , de la 9% , la 15 % ;

/ Libertatea completă a devizelor, până în 1931, apoi o comprimare severă ;

/ Contingentarea exportului, cu punct culminant în 1932.

Guvernul nu a avut altă politică decât aceea de a pune impozite mereu crescânde, și de a face afaceri pentru partizanii săi.

Cum ar putea rezista comerțul nostru , pe de o parte,

suprimării creditului, care este sprijinul lui cel mai puternic,

pe de altă parte, săraciei consumatorilor săi ?

Legile de concordat preventiv, de moratoriu, de conversiune ,

cum au fost întocmite, pot folosi unora ; dar **distrug creditul tuturor.**

Legile naturale ale comerțului nu pot fi înlocuite prin legi de expediente și aruncate în viața economică a țării prin curentul demagogiei.

Nechemații trebuie să plece , pentru ca să poată reînvia încrederea.[----]

Constant Georgescu / 19 mart.'33

▣ Politica fiscală a guvernelor după 1926

▣ Guv.Averescu, Maniu, Iorga, Vaida

Guvernele ce s-au succedat , prin modificările introduse sistemului impozitului pe venit, au deformat cu totul concepția ce prezidase la alcătuirea Legii contribuțiilor directe;

organele fiscale au exagerat procedeele de evaluare a veniturilor ;

perceperea impozitelor a devenit vexatorie :

- încordarea dintre fisc și cetățean a atins maximum de intensitate ;

- impunerile au ridicat proteste vii și fraudă fiscală a crescut ;
Rezistența contribuabililor , a coincis cu declanșarea crizei economice ;
Prima agravare a impozitelor directe, a fost introdusă de gov.Averescu, care , în 1927,
a triplat din oficiu impozitul pe 1927.
Sub prima guvernare PNȚ, cotele impozitelor directe au sporit , unele de până la 32% ,
într-o epocă în plină criză economică.

Atât în guvernarea PNȚ, cât și sub gov.lorga,

sistemul impozitului pe venit a fost deformat , după semne exterioare sau prezumțiuni :

- O cotă nouă de 2% la impozitul pe clădiri ;
- S-a abrogat (cu efect retroactiv !) scutirea de impozit din
Legea ptr. încurajarea construcțiilor (3 mai 1927)
- **S-a introdus inchișițiia fiscală** , contribuabilii fiind lăsați pradă agenților fiscali ;
- **Au fost înlăturați delegații contribuabililor din Comisiile de impuneri ;**
- **S-au suprimat dispozițiile favorabile Societăților cu caracter național ;**
- **Impozitul global a devenit un impozit inchișitorial ;**

În urma modificării Legii impozitelor directe, impozitele au devenit împovărătoare
și nedrepte , sunt considerate odioase, fictive și abuzive.

- Prin introducerea impozitului pe clădirile întreprinderilor industriale și
a impozitului minimal pe capitalurile comerciale și industriale (Legea PNȚ, 1933) ,
s-a introdus un **impozit pe capital, de esență bolșevică. [Atenție LD !]**

Încasările statului din impozitele directe , între 1927-1930 , au sporit simțitor,
atingând 9 miliarde lei. Sporul acesta , însă, nu s-a obținut natural, ci în mod artificial
prin mărirea cotelor , arbitrarul fiscoi, deformarea sistemului impozitului pe venit.
În ultimii doi ani , 1931 și 1932, randamentul impozitelor a scăzut în mod general,
inclusiv la impozitul agricol, ceea ce dovedește că sporul din 1927-1930 a fost obținut artificial
și că sporirea cotelor și-a făcut efectul : fraudă fiscală.
Mai mult, aceasta a distrus materia impozabilă.

Constant Georgescu / 19 mart.'33

▣ Guvernele PNȚ, lorga, PNȚ - impozitele indirecte

Guvernele ce s-au succedat după PNL , și-au pus toată nădejdea sporirii veniturilor , în sporirea
exagerată a impozitelor indirecte :

/ Taxele pe alcool au fost urcate în așa măsură încât - după cum a prevăzut Vintilă Brătianu -
la Legea spirtoaselor [LD : **Legea Garoflid, gov.Averescu**] „A ucis” pe viticultor , pe
producătorul pe scară largă, cu concursul organizațiilor fiscale.

/ Taxa pe zahăr s-a ridicat de la 4 la 10 lei /kg.

Taxa pe benzină „ „ „ 2 la 7 lei / kg.

/ Impozitul pe cifra de afaceri a devenit inchișitorial

Sporite într-o epocă de depresiune economică, impozitele indirecte au scăzut ca randament,
fraudele s-au mărit la maximum (a constatată și d.Rist , în raportul său !)

Partidele ce au venit la guvern, au distrus însemnate surse de venituri ,
prin înființarea regiilor publice comerciale , create pentru plasarea partizanilor politici,
care au sporit cheltuielile, au încasat tantieme fabuloase, iar veniturile regiilor au fost reduse .

Un domeniu forestier evaluat la 40 miliarde , a dat excedent 300 milioane (1928) ,
apoi doar ... 95 milioane (1932) .

Pescăriile au dat numai 48 mil.excedent, ;

Poșta , telegrafal, Regia minelor din Ardeal , Regia fermelor, au dat deficite ; [-----]

Constant Georgescu / 19 mart.'33

▣ Politica PNȚ: impozite locale

PNȚ , prin Legea din 1929, a creat noi unități administrative , ca satele și regiunile, punând în
sarcinile lor noi organizații , sporind , pe de o parte ,
cheltuielile administrațiilor locale, iar pe de alta, înlocuind articolele privitoare la finanțe , sporind
impozitele actuale , promițând dublarea celor adiționale.

Prin Legea din 1930, Mihalache a permis, pentru echilibrarea bugetelor umflate de partizanii politici, să se adauge impozite, fără limită, de către comune și județe.

Abuzurile și impunerile au devenit revoltătoare, și azi cetățenii plâng mai mult de povara impozitelor și taxelor administrației locale, decât de cele către stat: impozit pe valoarea locativă a localurilor, a întreprinderilor industriale (au pus la taxă și localul uzinei, mașinile, rezervor de benzină) deși trebuia luată doar chiria localului.

Comunele au supraevaluat veniturile, au ordonat cheltuieli fără acoperire, încât bugetele comunale sunt în deficit cronic. De aceea, anul bugetar 1932, avea grevat de datorii 40% pentru comune, 50% la venituri ordinare.

În mai multe comune, au introdus taxe de barieră, la intrarea în oraș pentru țărani; taxele ad-valorem pe valoarea mărfurilor ce intrau sau ieșeau din oraș (inclusiv materia primă pentru uzină)

Revenind la o lege din 1887, contribuabilul a fost lăsat fără apărare, căci apelurile în loc să fie judecate de un magistrat, erau cercetate de o comisie alcătuită din consilieri comunali.

Bugetele comunale și județene au fost mereu sporite, pentru cheltuieli de personal (peste 50% din total) pentru lucrări de investiție, vizând luxul, pentru exproprieri costisitoare. Întreprinderile comunale, în loc să perceapă taxe pentru serviciile aduse cetățenilor (lumină, apă etc.) au căutat să realizeze beneficii, urcând prețurile serviciilor peste costul de producție, spre a acoperi golurile bugetare și cheltuielile de personal.

Rezultatul guvernării PNȚ a fost: o risipă bugetară pentru plasarea partizanilor politici, sub masca unor reforme rău începute - sporirea funcționarilor - distrugerea producției printr-o politică de istovire fiscală inchizitorială.

Deficitele adunate în 4 ani = 10 miliarde lei, într-o epocă în care contribuabilul român a dat cea mai mare povară. Împrumuturi, contracte, peste 25 miliarde, n-au înviorat economia națională, n-au consolidat BNR

Dacă în ultimii ani s-a constatat o slăbire a finanțelor, aceasta se datorește, în primul rând, incompetenței miniștrilor care au condus Ministerul de finanțe; lipsei de autoritate; perturbărilor aduse în legislație; modificărilor de organizare a administrației financiare și în statutul funcționarilor. [---]

Cristu Simionescu / 19 mart.'33

▣ Politica bugetară a PNL / PNȚ

[**Recurs istorico-financiar . Deosebirea dintre cele două concepții**]

Periodizare a finanțelor românești

I. Agitata perioadă a războiului de întregire (1916-1921) ;

II. Perioada de întremare postbelică (1922-1928)

III. Perioada de destrămare (1929- 1933)

I. Gestiunea 1916-1921, lăsase un deficit de aproape 12 miliarde, rezultat din :

război ; țara ocupată și secătuită ; dezorientare în toate ;

unificarea monedei României Întregite (care a costat 7 miliarde și jumătate)

II. Când PNL a preluat gestiunea, bugetul și-a propus să repună în funcție instituțiile țării, fără alte mijloace decât veniturile tezaurului, care nu trebuiau depășite.

BNR n-a mai emis nici un bilet pentru emitere de noi valori ; datoria existentă a fost redusă cu 600 milioane, fiind plătite și alte datorii din gestiunea precedentă.

Concepția bugetelor echilibrate - adică nedepășirea puterii de plată - a continuat până în 1928, perioadă ce s-a încheiat cu un excedent de 20 miliarde.

Acest excedent a dat puțința înzestrărilor : apărare[.....]

Cr. Simionescu / 19 mart.'33

▣ Bugetele PNȚ

Deși bugetul pe 1928 arătase un venit clar de 32.730.000.000 lei,

Bugetul pe 1929, stabilit de PNȚ, a fost de 37.700.000.000 lei

De unde cele 5 miliarde prevăzute, în plus, pe 1929 ?

S-au mărit dările directe și indirecte, cu 20-30%,

dar ... bugetul s-a încheiat cu **un deficit** de 536 milioane .

Experiența a fost tristă, dar era o experiență ! Dar PNȚ nu s-a servit de ea și ...

Bugetul pe 1930 ... s-a fixat la 37.450.000.000 .

Cum se înființaseră regiile comerciale , care au mărit bugetul cu 5.369 milioane, ceea ce pentru regulile financiare înseamnă o deformare a unității bugetare.

Și, în timp ce toți socoteau bugetul la 37.450 milioane , el era , în realitate , de 74.900 milioane (din care : 5.369 - Regiile ; 10.700 – județe și comune) ceea ce , la venitul național de 126.669 milioane (pe 1930) dă o cotă de 60% .

În Franța , cota era de 22% ; în Anglia de 17% ; în Germania de 14% , SUA de 8% !
Și atunci ... s-au mărit dările indirecte (zahăr, benzină etc etc) dar ...

Bugetul a dat **un deficit** de 2.780 milioane lei !

El putea fi mai mare , dar s-au acoperit o parte din „venituri excepționale” :

670 milioane –concesiunea telefoanelor ; 284 mil. din fondul împrumutului .

Urmările n-au întârziat : au scăzut valorile tranzacționate ; venitul național nu a putut acoperi sarcina ; salariile s-au redus cu 3.426 milioane.

Bugetul pe 1931

Povara sarcinilor publice s-a accentuat de criza economică ;
scăderea economiei naționale ia forme precipitate, pe o pantă de povârniș ;
se face o altă reducere a salariilor (cu 15%)

Bugetul se încheie cu **un deficit** de 6.204 milioane lei !

Bugetul pe 1932

Pentru a face față plății salariilor, s-a luat din diverse fonduri :

- din fondul de investiții CFR – 405.175.000 lei ;
- de la BNR , din contul monedei metalice, - 1.040 milioane ;
- un împrumut din Elveția – 1.612 lei .

Cu toate acestea, bugetul se încheie cu **un deficit** de 5.470 milioane lei , din care apropae 1 miliard - salarii.

În 4 ani (1929 - 1932) , puterea de plată a țării scade cu 16 miliarde ;

datoriile neplătite ajung la 7.500 milioane ; recipise de depozit – 3.764 milioane !

O comparație : între 1916-1921 , România duce războiul , ajută populația sărăcită,

face unificarea monetară , și are... **o datorie** de 12 miliarde lei !

Între 1929-1932, România întregită, viață obișnuită, urmând o perioadă de întremare a finanțelor..... lasă **o datorie** de 17 miliarde !

Vizionar , Vintilă Brătianu spunea că printr-o politică prudentă de cheltuieli ,

se poate asista la o reducere continuă a veniturilor Statului,

dar ... la întărirea leului!

Dar să dăm Cezarului ce e a Cezarului ! PNȚ a introdus o inovație pentru înviorarea vieții economice : în loc să protejeze exportul produselor, a exportat el însuși drepturi din dreptul țării : dreptul regalian pentru fabricarea chibritelor; dreptul de exploatare a telefoanelor ; contractul drumurilor ,

Nici cuvântul țării nu mai are greutatea de altădată .

În 1923, pe cuvântul ei, datoriile comercianților români erau consolidate pe 20 de ani .

În 1932, o mică parte din chiar datoria țării, nu mai poate fi amânată cu „garanția cuvântului.”

Acest „cuvânt” trebuie girat cu trimișii creditorilor străini, să-l verifice la fața locului,

, pentru a se obține ... amânarea pe 2 ani a unei sume de 1miliard 300 milioane.

Bugetul pe 1933 ?

În al 11-lea ceas, PNȚ va părăsi această nenorocită politică economică ?

După potopul legilor fiscale, se pare că nu ! Impozitul pe „cifra de afaceri ,

lovește toate produsele și impune greu pe micul meseriaș ; impozitul excepțional pe salariile funcționarilor particulari - lovesc munca ; legea contribuțiile directe ... etc etc.

Ministrul de finanțe, **Madgearu**, spune că

poate pleca de la suma de 19.250 milioane.

Și totuși, el este fixat la ... 23.473 milioane !

Că diferența va fi acoperită cu rezultatele date de noua organizare a finanțelor – vorbe !

Sunt atari acțiuni de dezorientare încât generațiile viitoare , la cercetarea trecutului ,

în neputința de a le da o explicare , le va boteza „rătăcirii” [.....]

Leon / 19 mart.'33

▣ Politica bancară a PNT

BNR a făcut marea greșală de a ridica dobânda de la 6% , la 9- 9,1/2 %

Apoi , guv.PNT a ucis creditul complet prin :

/ Legea concordatului preventiv (10 iul.'29) care pune pe debitorul băncilor

la adăpost de execuție .Ea produce și retragerea depozitelor.

/ Legea pentru suspendarea executărilor silite (18 dec.'31)

/ Legea asanării datoriilor agricole –Argetoianu , care a ucis complet creditul.

/ Legea pentru controlul devizelor (1932) care , vine târziu, după ieșirea devizelor din țară ...

[-----]

M.Oromolu (raportor) / 19 mart.'33

▣ Problema conversiunii.

▣ Soluțiile

Au fost două : restabilizarea sau conversiunea.

Sunt infinite motive pentru care trebuie adoptată a doua soluție.

PNL a înscris , pentru prima oară, conversiunea , în programul său.

A vrut să facă o conversiune largă, dreaptă și rapidă.

PNȚ a venit cu moratoriul, care este o nenorocire.

[LD : [la discuțiile la acest raport, au luat cuvântul Valer Roman și V.Alimănișteanu](#)] [---]

M.Negură (raportor) / 19 mart.'33

▣ Problema cooperăției

Cooperăția s-a născut spontan, s-a mișcat liber, conducătorii prin entuziasm și dezinteresare au cucerit încrederea maselor, statul având doar rol de îndrumător.

În afară de unele cauze inevitabile, ruina de astăzi a cooperăției se datorește legiuirilor pripite, cu instituții ce se abat de la normele cooperatiste , organele de conducere urmărind foloase

materiale nepermise, cu vinovata îngăduință și încurajare a guvernelor PNT.

Propune revenirea la Legea din 1928 .

[LD : [La discuție , participă : E.Ciolan, Mircea Frigator, I .Berceanu, I.Manolescu.Prahova, ș.a.](#)]

Gh.Tătărescu / citește - 19 mart.'33

▣ Moțiunea privind Cooperăția .

1.) **Abrogarea legiuirilor nefaste**, care au nesocotit tradițiile sănătoase ale mișcării, pentru a reveni la **Codul cooperăției din 1928** , întru cât cuprinde în întregime dezideratele cooperatorilor ,cu modificări cerute de nevoile de economii actuale.

2) **Sprijin necondiționat și finanțare** cu orice jefă a **ramurilor cooperative**

care s-au înrădăcinat temeinic : **cooperativele de credit, de exploatare forestiere, federalelor, exploatațiunile sistematice și vânzări în comun.**

3) **Continuarea supraveghere** , control și sancțiuni severe , pentru respectarea legalității și statutelor.

4.) **Risipirea atmosferei de neîncredere** , prin legalitate și moralitate.[-----]

G.N.Costescu (raportor) / 26 mart.'33

▣ Învățământul primar

În cadrul acțiunii PNL, marele **Spiru Haret** a desfășurat vasta sa activitate în domeniul organizării învățământului. Această operă a fost continuată, după război,

de **dr. Angelescu** , care a dat o dezvoltare nemaivăzută învățământului primar, și, prin **Legea din 1924**, l-a organizat pe noi temelii. Această lege a fost una din cele mai importante opere legislative pe tărâmul învățământului. Legea -Angelescu a stabilit și sancțiuni severe pentru părinții ce nu-și lasă copiii la școală .

În 1928, guvernul PNT , desființând amenda pentru nefrecvență , ciclul II (clasa V- VII) , aproape s-adesființat de tot, încât școlariata obligatorie de 7 ani, a rămas o formulă goală.

Astfel a ajuns România și Portugalia singurele țări unde școala obligatorie a rămas de 4 clase ! [.....]

Să ne plecăm deci capul cu umilință, căci am ajuns pe treapta cea mai de jos !

Legea din 1924 , prelungea obligativitatea învățământului primar până la 18 ani , inclusiv prin înființarea unor școli pentru adulți.

În 1928, noi aveam deja peste 3600 asemenea școli, în sate și întreprinderi, cu peste 160.000 elevi.

După 1928 , nimeni nu s-a mai interesat de aceste școli !

IGDuca și dr. Angelescu încurajaseră învățătoria să înființeze instituții culturale și de asistență școlară : cantine, colonii de vară, cooperative, biblioteci, șezători , conferințe, coruri , serbări ... **Sub PNT ... totul s-a desființat !**

Sub gov.PNL s-au reparat localurile ruinate ale școlii , s-au construit alte 4000 noi, 6500 săli de clasă . Până în 1928, s-au înălțat 6.000 localuri de școală.

După 1928 ... nici o cărămidă nu s-a mai pus .

Trebuie luate măsuri serioase. PNL va trebui să-și continue opera, să pună în aplicare legea din 1924.[.....]

Nic.I.Russu (raportor) / 26 mart.'32

▣ Învățământul particular și minoritar.

PNL înțelege să aibă față de minorități o politică însuflețită de liberalism, din considerații politice și umanitare. Minoritățile pot fi sigure că vom avea față de ele o deplină înțelegere , cu condiția ca și școlile minoritare să lucreze în armonie cu interesele statului și să nu fie focare de iredentism sau nucleu de destrămarea vieții de stat românești.

Școlile minoritare sunt îndrituite să ceară drepturi de la stat , și PNL le va da toată dreptatea.

Școlile minoritare nu sunt îndrituite să ceară privilegii , ceea ce PNL nu le va acorda.

Din nenorocire , **școlile minoritare** sunt pornite să nu se mulțumească cu un regim de dreptate , ci să **solicite mereu favoruri nejustificate .**

Așezarea României întregite se lovește , printre altele, de problema neliniștitoare **a învățământului particular , în mare majoritate confesional și minoritar.**

Confesiunile minoritare au profitat de **insuficiența Consiliului Dirigent** de după Unire, și de stările tulburi din celelalte noi provincii .

Au împânzit țara cu școli minoritare , în toate structurile.

Au pus cât mai multe jaloane , pentru a-și asigura dominațiunea școlară printr-o febrilă acaparare a școlilor de stat , transformate în școli „confesionale” .

Cazurile de iredentism ale cadrelor didactice și școlariilor , au devenit din ce în ce mai grave. În Ardeal, în Basarabia, Cadrilater ...

[.....]

Între 1928- 1932 , sub gov.PNT, **nr.școlilor primare ungurești încep să crească** , de la 811 (1928) la 874 (în 1932) , iar cele germane , de la 339 (1928) , la 438 (1932)

În aceste școli, 68% din profesori sunt necalificați, nu cunosc l.română ; folosesc manuale iredentiste ; n-au material didactic corespunzător, dar

au drept de publicitate , de eliberare de diplome , deși , în 1928, acest lucru fusese limitat.

[.....]

Ce este grav , **școlile minoritare sunt focare de iredentism .**

Acum(1933) , după desființările nenorocite ale școlilor românești, sub regim PNT, disproporțiile sunt mult mai mari

În Bucovina , la încorporarea în Austria , existau numai în jud.Văscăuți ,

18 școli românești –mănăstirești . Toate au fost desființate,
iar școlile românești au fost înlocuite cu școli rutene și germane .
Cei 140 de ani de stăpânirea austriacă ... au lăsat urme înfiorătoare.
Astăzi , 48.000 români vorbesc rutenește !
Guvernul PNL luase măsura ca 103 școli primare din regiunile desnaționalizate de ruteni,
să introducă l.română.

Învățătorul Krakalia a deslănțuit o campanie fără pereche împotriva țării, înaintând către Liga Națiunilor un Protest plin de neadevăruri. Liga a respins încercarea îndrăzneță, a lui Krakalia, recunoscând ca perfect fondate măsurile românești.

PNȚ a reintoduz l.ucraineană , iar pe Krakalia l-au gratificat și l-au făcut deputat !
[.....]

V.Candrea / 26 mart.'33

▣ Situația școlii românești în Ardeal-

În 1914 (cf.Anuarului oficial al Minist.ungar) în Transilvania existau 74 de licee , dintre care 68 ungurești și germane și 6 românești .

3.000.000 de români, aveau 4 licee și 2 gimnazii.

1.300.000 de unguri , evrei , sîrbi aveau ... 51 școli secundare și 9 licee

250.000 de sași, aveau 9 licee.

Grație legii Angelescu , treptat , a început să fie reparată această nedreptate.

**Guv.PNȚ... a redus școli românești , încît de la 135 secundare (1927) ,
au rămas 70 (1932)** Tot PNL îi revine sarcina să reromânizeze satele din secuime.
[.....]

prof.Aurel Candrea

▣ Înv.universitar

Peste 2-3 ani , Universitatea va rămâne pustie.

Între 1929-1932 , nr studenților a scăzut cu 75 % .mari lipsuri materiale.Cultura se prăbușește.

prof.C.Stoicescu /Fac.drept-Bucur ,

▣ Înv.superior

Critică politica de partid pătrunsă în universități.Inflație de cadre, inflație de studenți, șomaj intelectual, surmenaj școlar, tulburări politice. Trebuie ca PNL să organizeze rațional înv.superior.

Prof.Marmeliuc / Cernăuți

▣ Înv.superior

În Bucovina, înv.a avut 2 faze : de progres (1922-1928) , de regres (1929-1933)

Vechea universitate din Cernăuți a devenit românească la 1918.

PNL are mari merite.A înființat și Teatrul românesc, iar în 1924, Conservator de muzică și artă dramatică.

**După 1928, perioadă de regres : se reduc 47 de școli, și multe posturi de învățători ;
se desființează școli normale (Vășcăuți și Ceremuș) ; se desființează școli secundare și licee
(Vatra Dornei, Cernăuți, Siret, Gura Humorului) ; Universitatea din Cernăuți , a fost și ea
maltratată; **S-a desființat Conservatorul ;** Teatrul Național se zbate în mari greutăți.
PNL trebuie să revie la politica sa cultulară și școlară.[-----]**

I.Pillat (raportor) / 26 mart.'33

▣ Problema culturală

De la retragerea PNL (1928) , statul român trece printr-o gravă criză economică, politică, morală și ... culturală. La Congresul cultural (martie 1927) PNL schițase luminos liniile generale a unui program cultural vast pentru țară , adevărat testament politic al lui I.I.C.Brătianu :
< Voim o viață de civilizațiune obștească , puternică și armonică, întemeiată pe cultura maselor populare, înviorată și dezvoltată pe cunoștințele, concepțiunile și străduințele elitei, inteligenței și a artelor, care prin știință și inspirație constituie pretutindeni progresul umanității , aceluși progres la care vrem să participăm cât mai intens, la care pretutindeni să contribuim în raport cu facultățile de care știm să dispunem.>

Programul acesta cultural a fost reluat de ultimul Congres PNL (1930) ,
printr-o **Moțiune**. [.....]

În 1928, la plecarea de la guvern, PNL lăsa moștenire programul cultural al lui IICBrătianu.
I.Pillat /

▣ **Politica culturală a PNȚ**

Concepția „târnăcopului” , inaugurată de PNȚ , cât și a „rumbei” culturale ... au prevalat ,
Concepția distrugerii culturale pătimase a tot ce fusese creat de PNL.

Distrugerea lor a fost completată de „intermezzo” Iorga, cu experiențe catastrofale.

Guvernul Maniu, își începe „opera” culturală , prin desființarea Ministerului Artelor...
, înființând Direcția educației poporului pe lângă Ministerului muncii și sănătății !

Guvernul Iorga a reorganizat și dezorganizat ceea ce dezorganizase deja PNȚ !

/ Ministrul actual al Instrucțiunii, **Gusti**, reluând proiectul de organizare culturală de pe timpul lui Angelescu , vine acum cu un nou Proiect de reorganizare completă în care introduce unele inovații : un Senat cultural (pe lângă direcția Culturii Naționale) , căruia încă nu-i sunt precizate atribuțiile.[.....]

IGDuca / 26 mart.'33

▣ **Culte.Biserica**

PNL a avut grijă ca în Constituția din 1923 pentru Biserică să se precizeze principii largi și cuprinzătoare : autonomia (sub controlul statului) în problemele spirituale , administrative, culturale , episcopicești .

PNL a ridicat Biserica Ortodoxă - ca biserică națională – la rangul celei mai înalte ierarhii , la rangul de Patriarhat (1925) .Legile speciale pentru organizarea bisericii ortodoxe (1925) , și pentru regimul general al cultelor (1928) s-au făcut în spiritul unei cât mai depline armonii între șefii ortodocși și ai celorlalte confesiuni.

Tot PNL a condus partea cea mai mare și hotărâtoare a lucrărilor pentru încheierea Concordatului cu Biserica Romei .

Opera de legiferare în domeniul bisericii și cultelor , este parte integrantă din unificarea legislativă a României Mari , în guvernarea PNL 1922-1926.

PNL a mai realizat :

- 1) Legea pentru reorganizarea Ministerului Cultelor, prin care statul să-și exercite controlul asupra cultelor.
 - 2) Legea de salarizare a clerului și personalului bisericesc.
 - 3) Legea de organizare a învățământului seminarial și teologic.
- Aceste legi erau pregătite în 1928, când a căzut de la putere.

IGDuca / 26 mart.'33

▣ **Politica PNȚ : cultele**

PNȚ a făcut, din nenorocire, și la acest capitol , lucrare negativă și distructivă :

- 1) A desființat Ministerul Cultelor .Direcția cultelor de la Ministerul de Instrucție, a fost amenințată și fără autoritate.A compromis lucrurile foarte tare.
- 2) A lăsat clerul și personalul fără salarizarea oficială la discreția unor miniștri și subsecretari de la Direcția Cultelor.
- 3.) Organizarea inv. seminarial , este încă nerezolvată.
- 4.) A modificat legea pentru regimul general al cultelor ,

în dispozițiile sale privitoare la cultul mozaic, numai și numai din interese de partid, distrugându-se unitatea de organizare a comunităților rituale evreești, și revenindu-se la starea lor anarhică din trecut.

PNL , după ce va prelua puterea, va trebui să repare tot ce a sticat PNȚ .

Va onora promisiunile făcute la Congresul I național bisericesc (1925)

[.....]

Eugen Titeanu (raportor) / 10 apr,'33

▣ Serviciul de Informații și propagandă

O politică externă lipsită de un bun serviciu de informații și de propagandă, înseamnă o armată lipsită deopotrivă de recunoaștere și de munițiuni.

A avea informații complete , rapide și obiective, pe de o parte,

a transmite – cu șanse de rezonanță în opinia publică străină -

informațiunile interesând țara noastră , pe de altă parte,

iată cele două principii călăuzitoare ale unui serviciu de propagandă.

În această privință, PNL poate revendica pentru sine organizarea Direcției presei și informațiilor din Ministerul de Externe (1923) ,

înființarea Corpului de atașați de presă (1926) ,

inaugurarea acelor Conferințe de presă periodice ale Micii Înțelegeri ,

și Asociația presei polono-române.

În domeniul difuziunii de știri, PNL a constituit prima Agenție telegrafică

direct dependentă de Ministerul de Externe, și afiliată celor două mari organisme de difuziune internațională , Havas și Reuter.

În 1930, s-a făcut sub guvernul PNȚ o adevărată inflație de atașați de presă ,

Cei mai mulți din acești atașați improvizati, nu cunoșteau cel puțin

limba țării unde erau numiți.

În schimb corpul de atașați de presă recrutat dintre ziaristii calificați,

a fost serios dezorganizat.

Pentru curmarea acestui rău pe viitor, se cere neapărat alcătuirea unui statut

care să asigure o soluție și o continuitate.[.....]

În ce privește însă materialul de propagandă de plasat,

să nu uităm că ne lipsesc unele lucruri elementare , începând cu statistica și cu harta demografică a României întregite.

Noi utilizăm , încă, statisticile ungurești tendențioase din 1910.

Recensământul din decembrie 1930 , încă nu s-a publicat;

stim câți bărbați și câte femei avem, dar nu știm de ce etnie și religie sunt.

[.....]

Laurențiu Onea / 10 apr.'33

▣ Rolul PNL în întregirea neamului

▣ Scrisoarea lui Ion ICBrătianu .

[LD : Am avut tristețea de a-l cunoaște , în 1968, în subsolul-spălătorie ... am scris despre el.

El a fost unul din secretarii Adunării de la Alba Iulia]

Adunarea de la Alba Iulia , în care s-a declarat unirea, **a fost pregătită de IICBrătianu.**

În sprijinul acestei afirmații, citește o **scrisoare a lui IICBrătianu**

către **Consiliul Național din Arad .**

< Iași, joi, 1/ 14 noiembrie 1918

Cea mai sfântă aspirațiune a neamului se îndeplinește.

Peste suferințele trecătoare, generațiile vor râvni la zilele pe care le vom trăi.

Fără mirare am văzut că , despărțiți în cele mai grele împrejurări,

ne-am regăsit cu aceeași simțire și cu acelaș gând.

Grabnic acuma este stăpânirea încercărilor vrăjmașe ale ungarilor , ale anarhiei,

ale demagogiei, prin organizație, prin propagandă , prin forță.

Pentru organizare și propagandă temeiul este firește :

Unirea desăvârșită a tuturor ținuturilor.

Toți în jurul Regelui , care șine drapelul , simbol al acestei uniri .

Libertate și dreptate pentru toți, de orice neam și de orice religie.

Dezvoltare larg democratică : reforme electorale și agrare, condițiuni de viață pentru muncitorime, care să-i asigure legitimizele-i revendicări

și parte de folosință la rodul muncii ei.

Azi se grăbește trimiterea forțelor armate, cum s-a cerut.

Reamintind președintelui dvs întâlnirea de la Sinaia, după ce fusese primit de Regele

Carol, vă zic tuturor cu dragoste frățească :

Credința noastră ne-a mântuit. Să pășim înainte cu neclintită încredere în menirea neamului și nețărmit devotament în serviciul lui. (ss) Ion I.C.Brătianu >

CCBrătianu / 10 apr.'33

▣ Moțiune –Politica externă

[LD ; atenție ! nu este Dinu, este CC!]

Partidul Liberal își pune **toată încrederea în sfortările unite ale statelor** și este convins că ele vor duce la stabilirea unei **înțelegeri politice reale de împăciuire pe continent.**

România, de sigur, **va da larg partea sa de contribuție acestei opere** , pe care o vrea dusă util și trainic clădită **pe temeiul drepturilor imprescriptibile ale națiunilor, consfințite în tratate** și în cadrul **principiilor călăuzitoare ale Ligii Națiunilor.**

Partidul Liberal **consideră deci inoportună și dăunătoare** orice soluțiune care , prin conținutul ei , **ar putea slăbi , sau pune numai în îndoială drepturile noastre imuabile asupra teritoriilor istorice și etnice actuale** , sau ar distruge principiul egalității de tratament între state.

Pătruns de menirea pacifică a Ligii Națiunilor, **partidul liberal urmărește** cu un viu interes **problemele** de covârșitoare importanță **ce se discută astăzi la Geneva** , convins fiind că **singura formulă indivizibilă „securitate-dezarmare –sanctiune”** poate constitui cheagul temeinic al unei **solidarități internaționale.**

[-----]

IGDuca / 10 aprilie

▣ Cuvânt de închidere.

▣ Telegrama trimisă Regelui.

/ Aduce recunoștința sa adâncă tuturor oratorilor, pentru munca depusă.

PNL năzuiește **să studieze toate mijloacele** necesare ca **să poată corespunde apelului țării.**

Reamintește că, **pe când celelate partide distrug**, PNL creiază.

Astăzi putem spune că , **chiar actualul guvern pălăvrăgește și distruge**, pe cînt partidul liberal muncește și se pregătește.

[-----]

„Încheind astăzi ciclul adunărilor sale profesionale , partidul național-liberal ține să exprime încă odată , prin mine, MAJESTĂȚII VOASTRE , **simțămintele sale de lealitate și de adânc devotament .Duca”**

Sfârșitul Adunărilor profesionale PNL / 10 apr.'33

17a) ▣ Uniunea generală a avocaților

▣ Grupul parlamentar agricol , 16 mart.'33

("Lupta " , 18 mart.'33)

[LD : f.interesant.Un ex de exercitare a presiunilor în Parlament ; acele **grupuri parlamentare " profesionale "**]

- Președ., **CLNaumescu** : Discutarea noilor lefi financiare , care aduc prejudicii profesiei de avocat ;
Ex : **Legea conversiunii** , care a dus la reducerea proceselor , ba a trecut la conversiune și onorariile avocaților " ;
Legea suspendării execuțiilor silite , a dus la micșorarea proceselor !
Acum sunt anunțate noi impozite : 10 % valoarea locativă a sediilor profesiunilor libere .
- **Romulus Georoceanu** (PNT ! senator, vice-președ.Senat) : se realizează celor spuse și propune să se constituie "**blocul avocaților parlamentari**" , fără deosebire de partide, pentru a lupta pentru ideea de "drept și legalitate "
- **Pompiliu Ioanițescu** (PNT !) : Trebuie **să fim noi avocații solidari** și : **să ne opunem la orice impozit comunal pe valoarea locativă** , pentru că **profesiunea noastră nu mai poate suporta noi impozite .**
- **Cezar Simionescu** (deputat PNT !) : **avocații parlamentari nu vin la parlament** când în discuție sunt legi ce îi privesc... De aceea...
- **V.Toncescu** (PNT ! deputat, vice președ. la Uniune) : Să constituim grupul parlamentar al avocaților, din Camera și Senat, **pentru a contracara legile ce ating interesele avocaților.**
Ex : : **Legea avocaților statului** (**LD : Cu care se mândrea Mihai Popovici !**) la care avocații nu au fost consultați.

▣ Grupul parlamentar agricol

- **M.Șerban** (subsecretar de stat) : grupul să se organizeze și să fie activ, deoarece s-au depus multe legi ce privesc agricultura .
- **Virgil Potârcă** : să se unească grupul de la Camera cu cel de la Senat, să ducă luptă unită.
- **Ernest Ene** : **Va părea curios cum un partid " agrarian "**, la putere, să aibă în Parlament un grup parlamentar agricol.Totuși... este necesar , pentru că agricultorii nu sunt organizați...
- **Preot Man** : din grup să facă parte numai agricultorii reali .
- **I.Cămăreșescu** : Trebuie să se unească ptrcă vin legi ce-i vor privi ...

17b) Legea încurajării industriei naționale , 7 apr '33

I.Lugianu (ministr.Industriei), **George Strat** (raportor)
(DAD, MO 84, 7 apr.'33, fișă mână)

Cezar Spineanu /

▣ PNT : pregătește societatea cooperatistă

[LD ! atenție ! Efecti , din p.d.v.doctrinar în acest partid exista ... un ghiveci de doctrine !
Parcă fiecare cu doctrina lui ! dar dlui , altfel , era în consiliul de administrație la LOTO ...
alții spuneau că și în altele ... și spuneau " titanozaur " Dar , la fel ca alți național -țărâniști, nu le convine să declare deschis ... societate " burgheză " . Și o botează fel de fel...]

- **Cezar Spineanu** : **Apără legea.Este nevoie de ea . Suntem în faza formării burgheziei românești .PNT prelungeste cu un an legea existentă, pentru a-și da seama ce industrii merită să fie menținute. [!?!] PNT s-a dezvoltat în această societate burgheză ; trăește în această societate ; are programul său care prevede ca societatea să fie transformată într-o societate cooperatistă " [!?!] Dar asta nu se poate face imediat !**
Prin legiurile ce se fac, **se pregătește această societate** ,
însă "**tot societate burgheză vom fi noi !**" , nu cum crede d.Popov , după lecturi ...
Ce ne-am fi făcut fără această industrie națională care a furnizat pentru armată **deși...**
statul nu are cu ce plăti ? ! [**LD ! aha !**]

18) Gr.P.Mihăilescu (PNȚ ? Uniunea camerei de industriei), 8 apr.'33

// la Legea privind cartelurile //

De abia **așteaptă să se voteze acest Proiect** , așa incomplet, cum este , cerut încă din 1932 .

El a cerut această lege în 1932, în numele celor " spoliați " de carteluri,
de acest " jaf " organizat .Legea este incompletă deoarece :

Nu are nici o dispoziție de protecție pentru " nenorocitul de consumator " ,
victima jafurilor în stil mare al acestor carteluri.

Cartelurile din România -cele mai venale din lume !

Ex. în industria metalurgică , Auschnitt, Malaxa :

Auschnitt - stăpânul industriei românești , stăpânul cartelurilor, vrea să distrugă concurența ,
pentru a rămâne singur stăpân .

Malaxa - proprietarul la fabrica de vagoane, administrator delegat la Reșița !

Normal : "liber -schimbismul " ; combaterea cartelurilor, măsuri represive contra lor.

Va vota legea , deși ea ar trebui îmbogățită .

Gr.Mihăilescu / 8 apr.'33

19a) " D. Maniu n-a demisionat ! "

"Guvernul nu se remaniază ! "

(" Facla " , 28 apr.'33)

[LD : "zvonuri " , "speculații " . Le dau pentru a reconstitui atmosfera ...

Tot pentru atmosferă , mai notez din același ziar : în **primăria nouă a Bucureștiului**,
construită parcă din bucățele de zahăr cubic, într-un birou în stil vienez,
primarul general, Dem Dobresu, deabia reîntors din străinătate , a convocat " bărbații "
pentru a le povesti ce a făcut. După tradiționalul " Hristos a înviat ! " și străngeri de mână ,
s-au așezat la masa lungă ... să discute ...]

Amatorii de senzational au răspândit unul din numeroasele **zvonuri**
care formează **îndeletnicirea unor " anumite cercuri " .**

Informații din cea mai bună sursă ne îndreptățesc

să afirmăm că **d.Maniu n-a demisionat** .

Toate știrile privitoare la **demisia d-lui Maniu din șefie și partid**,
sunt **categoriale desmintite în cercurile conducătoare ale PNȚ.**

Activitate prin telefon !

D.Mihalache a avut o **convorbire telefonică cu d.Maniu.**

Șeful PNȚ a fost informat despre conținutul și amploarea zvonurilor cari circulă la Cluj
și în Capitală. **DI.Mihalache i-a citit** la telefon unul din **reportajele care sintetizau**
acele zvonuri. DI.Maniu s-a arătat deopotrivă de mirat , ca și guvernul .

Cu această ocazie , **Mihalache l-a anunțat pe Maniu că-i va face o vizită la Sovata** ,
împreună cu Mihai Popovici. Întâlnirea era **proiectată încă de la Paști**,
dar a fost amânată din cauza unei **indispoziții a dlui Maniu** .

Din rândul **plămăditorilor de zvonuri**, s-a lansat și știrea **că guvernul va fi remaniat** .

Guvernul Vaida rămâne în forma în care prezidează azi ,
adică **cu compoziția care a fost fixată de Iuliu Maniu** în octombrie 1932,
când a preluat conducerea .

PNȚ / 28 apr.'33

19 b) Cauzele conflictului Maniu -Vaida , 4 mai.'33

// Scrisoarea lui Maniu către Vaida // Întrevederile de la Sovata // străduințele lui Mihalache //

// Maniu pleacă în străinătate // partizanii lui Maniu //

("Universul " , an 50, nr. 119, 5 mai '33 .**Aurel Gociman**)

[LD : oricâtă bunăvoință aș arăta față de **Maniu**, oricare au fost motivele demisiei,

oricare au fost principiile și fermitatea lui... este greu să apreciez acest stil , această manieră , de acțiune politică. La fel de greu este , însă, să "măsoar" la adevărată dimensiune ... **poziția lui Mihalache** , care, a treia oară , a ținut cu dinții ca partidul să rămână la guvernare. Ce să mai spun de **PNT, ca entitate politică** , supus astfel la un balans între lideri, cramponându-se de putere !]]

▣ Demisia lui Iuliu Maniu / 3 mai '33

Ion Mihalache s-a întors de la Sovata după întrevvedere cu **Maniu** , și a avut o lungă întrevvedere cu **Al.Vaida**.

Cum lipsesc din Capitală mulți membri din **Biroul PNT** (Cicio-Pop, Costăchescu, Sauciu-Săveanu, Mirto) ședința a fost amânată.

Dar ... membrii prezenți, vor ține o ședință prealabilă acasă la GGMironescu.

C.Executiv va fi convocat pentru duminică, la Clubul din str.Corăbiei,

d.Mirto însărcinându-se să prezinte demisia lui Maniu.

Mihalache a declarat prietenilor că nu candidează la șefia partidului ,

deoarece **este vorba de o conducere provizorie**, întrucât, **imediat ce va trece în opoziție, Iuliu Maniu va fi proclamat , din nou, șef al PNT**.

Până atunci, **Iul.Maniu va rămâne un simplu membru de partid , cu reședința la Bădăcin**.

Vaida va fi proclamat șef al partidului , asumându-și sarcina continuării guvernării.

Gociman / 5 mai'33

▣ Conflictul Maniu -Vaida

Neînțelegerile dintre d.Maniu și Vaida preocupă cercurile politice din Ardeal.

Puțini cunosc adevăratele motive.Din sursă " foarte informată " am obținut unele lămuriri .

... Informatorul nostru - un bărbat politic cu multă trecere - ne spune că ,

imediat ce **d.Maniu** s-a întors din străinătate , **a încercat să reia conducerea PNT**.

...Simțind că partidul s-a obișnuit cu absența sa, din motive tactice , **s-a gândit să revie**.

...**Maniu** a comunicat dlui Popovici că **vrea să cunoască proiectele partidului,ale guvernului, să le studieze și să le avizeze ca șef de partid**.

... **Vaida** , evident mâhnit, **a răspuns** că niciodată **nu a vrut să îndepărteze pe Maniu** ,

că are posibilitatea **să participe la ședințele comitetului de conducere al PNT, la dezbaterile parlamentare** , exercitându-și drepturile **de șef de partid**.

....Răspunsul lui Vaida **I-a indispus pe Maniu**

... **Mihai Popovici** , constatând "răceala" ,a căutat să-i împace .

I-a invitat la **o cină la Dumitrache Popovici** -fratele ministrului.

Dar , înainte de orice explicație, dl **Vaida a fost chemat urgent... la Palat**,

Maniu s-a simțit jignit de " independența " lui Vaida față de șeful partidului...

Gociman / 5 mai'33

▣ Scrisoarea lui Maniu (2 apr.'33)

Chiar atunci a scris Iuliu Maniu scrisoarea către Vaida , care a stârnit atâte comentarii ,a lăsat-o lui Popovici să o predea lui Vaida . În acea scrisoare , **Maniu îi reproșa lui Vaida** ,

în termeni prietenești dar fermi că , de la venirea lui la guvern :

s-au petrecut unele lucruri cari nu sunt în spiritul statutelor partidului ;

că a devestit președintele și Comitetul Executiv de atribuțiile lor, concentrând asupra sa aceste atribuțiuni .

Că trebuie **să se revie la normele firești ;**

Că **partidul trebuie să fie la dispoziția președintelui** , ca să-și continue firul politicii anunțate când a revenit la conducerea PNT .

Că, în caz că Vaida nu va da ascultare acestor observații... va trage toate consecințele .

Deci nu a fost o demisie propriuzisă, ci o amenințare cu "consecințe" .

Scrisoarea a fost scrisă de câteva săptămâni. Vaida a citit-o ca pe un "fapt divers" .

Maniu a așteptat răspuns. Văzând că nu se produce... s-a comunicat ziarelor că ...
Maniu ar fi în prag de demisie !
Gociman / 5 mai '33

▫ Partizanii "maniști "

Întrevederile de la Sovata, s-au făcut din inițiativa lui Vaida .

După întoarcerea lui Mihalache și Popovici, **de 1 mai, Maniu a mers la Cuj** ,
unde a stat **în casa nepotului Romulus Boilă**.

[LD : atunci și aici și-a scris, probabil, demisia]

A refuzat să se întâlnească cu partizanii .

... Curând, dl Maniu va pleca în străinătate , oprindu-se prin Viena .

... **Partizanii lui Maniu - cca 18-20** - țin numeroase conciliabule, **în casa lui Ionel Pop**

(și el nepot al lui Maniu) Deputatul **Aurel Socol** susține ca partizanii dlui Maniu

să se retragă din Parlament. S-a renunțat, deoarece , în locul lor ar intra cei de pe listă ...

Aurel Bianu a fost însărcinat **să sondeze organizațiile partidului din Ardeal**,
privind eventualitatea **rupturii dintre Maniu și Vaida** .

S-a hotărât ca **tineretul** (azi cam "vaidist") **să fie atras de partea lui Maniu**.

... **Maniu** a primit cu "răceală " această vânzoleală și a plecat la Bădăcin.

Conflictul Maniu -Vaida / 5 mai '33

19 c.) **Demisia lui Maniu** din președinția PNT și Parlament , 1 mai '33

Al.Vaida - președ PNT .Șed.Birou și C.Ex.PNT , 7 mai '33

("Facla " , an XII, nr. 681, 8 mai '33)

La sediul din str.Clemanceau , s-a întrunit **șed.Comit.Executiv PNT** .

Ședința a fost prezidată de **GGMironescu** (vice-președ.Consil de miniștri, ministr.la Interne)

Au asistat **toți membrii guvernului** și aproape **toți șefii de organizații**.

Virg.Madgearu (secretar gral al PNT , ministr.Interne) citește

▫ Scrisoarea lui Iuliu Maniu către Al.Vaida (trimisă prin Mihai Popovici) :

< **Iubite Alexandre,**

Motive politice , cari sunt în strânsă legătură cu **credințele mele și cu concepțiile mele**
privitoare la politica de stat , m-au îndemnat **să-ți prezint la 2 aprilie 1933**
demisia mea de la președinția partidului.

Te rog **să aduci la cunoștința conducerii de partid** , că , precum **am comunicat** aceasta
verbal **d-lor Mihalache și Mihai Popovici** , **nu pot reveni asupra acestei demisii**
și sunt hotărât să **rămân un simplu membru al partidului nostru național-țărănesc** ,
în care m-am născut și pe care **sunt decis a-l servi în spirit de solidaritate și disciplină**.

Rog **conducerea de partid să ia fără întârziere la cunoștință demisia mea**,
ca **lucrările partidului să nu suferă întârziere prin ținerea în suspensie în mod cu totul inutil**
a problemei președinției partidului.

Te salut cu prietenie , **ss Iuliu Maniu** > Scrisoarea este datată **1 mai 1933** .

- **Mihai Popovici** (ministr.Justiției) : este profund mișcat că tocmai el este însărcinat
să aducă la cunoștință **demisia lui Iuliu Maniu**.Arată că încercările de a-l determina
să renunțe, au fost infructuoase.**Demisia** a fost anunțată printr-o scrisoare încă **din 2 aprilie**,
și toate demersurile au rămas infructuoase. Maniu a comunicat că înțelege să rămâie
mai departe **"soldat disciplinat al partidului "** [?!] și că **va fi alături de partid în toate**
acțiunile sale. [!?]

Ion Mihalache / 7 mai '33

▫ **Maniu se retrage !**

Confirm cele declarate de d.Popovici .Din numeroasele mele convorbiri cu d.Maniu, în ultimele
luni, m-am încredințat că d-**sa era decis definitiv la demisionare** .

D-sa se desparte nu de partid, ci de conducerea partidului [! ?] ; și pe chestie de metodă. Încercările de a-l clinti din hotărâre sau de a-l face să-și amâne hotărârea , au fost inutile.

Regretând profund gestul d-sale , suntem nevoiți să pășim de îndată - în interesul și al guvernului , și al țării , și al partidului nostru - la împlinirea vacanței .

Cu atât mai mare este regretul , cu cât **știm cu toții cât datorează și partidul și țara , deosebitei sale personalități** , care s-a impus prin valoarea ei strălucită , nu numai partidului, dar și țării întregi. **O constatare satisfăcătoare** însă se impune , din primul moment, - **și aici este marele său merit [! ?] - că partidul nostru este așa de solid încheșat încât trecerea la o nouă președinție se poate face fără zdruncin și fără primejdiile** prin care trec alte partide în astfel de împrejurări .[! ?]

Marea operă națională a fuziunii ideii naționale cu ideea socială a țărănismului , se vede astfel deplin consolidată [! ?] spre binele neamului.

Cine crede că **retragerea d-lui Maniu** înseamnă începutului unei campanii străine de rostul și de firea intereselor naționale, nu cunoaște patriotismului și abnegația sa.

Aportul lui sufletesc va fi dat mai departe partidului." [! ?]

I.Mihalache / 7 mai '33

▣ **Vaida , președinte PNȚ !**

Noua răspundere a conducerii revine noului Președinte . Noul președinte nu poate fi altul decât acela care și-a sumat , cu pieptul deschis , răspunderea guvernării partidului nostru , chemat la cârmă prin îndoita încredere a Coroanei și a Țării - pe baza programului și în urma luptelor aprige ce am dus.

Noua președinție se impune în persoana d-lui Alex.Vaida - Voevod, fără putința vreunei contracandidaturi , din două mari considerațiuni .

Interesul țării de a avea guverne cu răspundere întregă , concentrată în persoana președintelui . **Experiența de a avea șef de guvern , care nu e șeful partidului ce îl susține, poate avea în țara noastră neajunsuri care împiedică funcționarea disciplinată și armonică a aparatului oficial de stat .**

Al doilea : **distinsa personalitate a dlui Vaida-Voevod.**

Patriarh al luptelor politice pe terenul național, luptând bărbătește ca un tânăr , și în fața problemelor prezentului atât naționale , cât și sociale - el era menit și trebuia să-și încununeze pe vârful piramidei glorioasa lui activitate politică.Iată de ce

Biroul propune cu conștiința clară prezidiția d-lui Alexandru Vaida -Voevod.

Din parte-mi, îi fac această urare :

Cât a fost de viteaz și norocos pe tărâmul luptelor naționale, să fie tot așa și pe terenul gloduros al problemelor sociale și economice pe care le ridică noua evoluție a omenirii în granițele și între granițele popoarelor.

[-----]

Se impune ca **guvernul , sprijinit de partid**, să nu piardă din vedere **reala topografie a partidului, realul nostru rost și dinamism .**

< Țărănismul > - ca program și ca metodă.

Și întru aceasta îi urăm strălucit succes d-lui Alexandru Vaida -Voevod, iar noi îi vom sta de ajutor.

Comitetul Executiv , în unanimitate , primește prin aclamație propunerea d-lui I.Mihalache.

I.Mihalache / 7 mai'33

▣ **Misiunea PNȚ : spiritul țărănismului**

▣ **Dificultățile guvernării**

▣ **Partidele țărăniste**

[LD : deși cam confuz ca argumentare , **raționamentul lui Mihalache** este de bun simț și poate constitui **o explicație pentru eșecurile guvernărilor PNT** .

Cu o condiție : să se probeze **valoarea " țărănismului " ca doctrină , ca program de guvernare viabilă** . Istoria ... nu i-a dat dreptate .]

Partidul nostru a țâșnit mai ales **în numele** marei nevoi de **valorificare a economiei și spiritului țărănesc** în aparatul de stat .

Economia și spiritul țărănesc - care înseamnă , în acelaș timp economia și spiritul național - **au fost și rămân axul mișcării noastre politice** .

Venit la guvern în **ajunul crizei mondiale** , care a impus probleme și soluții neașteptate

- pe care încă și azi le pipăie popoarele prinse în noul vârtej al evoluției -

guvernul național-țărănesc a fost prins și el în noua orbită .

Problemele crizei și problemele financiare , în special ,

au impus primatul lor față de cele sociale și un permanent examen al lor , de fiecă minut , și soluția adecvată momentului se impune astăzi .

Masele , instigate de adversarii noștri , n-au putut astfel să culeagă și să simtă întreg rodul acțiunii noastre de guvernare .

Adversari sau chiar prieteni dintr-ai noștri ,

mânați de **temperamente nerăbdătoare or de ambiții personale ,**

au căutat să exploateze situația , pentru a crea **partide personale** ,

în numele **unui " țărănism "** care nu poate avea decât soarta **crengilor așa numite "Iacome" , neproducătoare de rod** , dar care cresc pe copacii plini de vigoare .

Se impune ca guvernul , sprijinit de partid , să nu piardă din vedere reala topografie a partidului , realul nostru rost și dinamism .

< Țărănismul > - ca program și ca metodă . Și întru aceasta îi **urăm strălucit succes d-lui Alexandru Vaida -Voevod** , iar noi îi **vom sta de ajutor** .

Comitetul Executiv , în unanimitate , primește prin aclamație **propunerea d-lui I.Mihalache** .

----- I.Mihalache / 7 mai '33 -----

GGMironescu / 7 mai'33

▣ **Președinții PNT : Maniu / Vaida**

Facem astăzi un act de importanță covârșitoare , **un act istoric [?]**

Răspunderea noastră este enormă , dar prin **explicațiile date de dnii Popovici și Mihalache** , rezultă că ne găsim în fața inevitabilului .

Hotărârea președintelui nostru , Iuliu Maniu , de a se retrage de la președinția partidului , este irevocabilă , și el cere imediata rezolvare a demisiei sale .

Constatând că nu este în putința noastră de a împiedica retragerea președintelui nostru ,

d .Mihalache a **propus primirea demisiei**

și **proclamarea ca președinte a d-lui Alexandru Vaida -Voevod** .

Un organism politic sănătos trebuie să știe a îndura orice jertfă pentru a-și îndeplini misiunea de a sluji interesele superioare ale țării . (**aplauze prelungite**)

Din **aplaulele prelungite** cu cari ați salutat **propunerea d-lui Mihalache** ,

rezultă că **dvs.ați primit-o în unanimitate** .

Proclam deci președinte al partidului pe d-l Alexandru Vaida - Voevod .

(**Comitetul aclamă , în picioare , pe d.Vaida**)

----- GGMironescu / 7 mai '33 -----

Al.Vaida- Voevod / 7 mai '33

▣ **" Aghiotantul" lui Maniu**

▣ **Asumarea președinției PNT**

[LD : cum a fost Vaida ? La Budapesta și la București ? Este sincer , este viclan ?

L-a manipulat Maniu ? Partidul ? Carol II ?

Ce și-or fi vorbit cei doi în închisoarea din Sighet ?!]

Mărturisite că retrăește astăzi acele **grele sentimente** , pe care le-a încercat **când Iuliu Maniu și-a dat demisia pentru întâia oară.**

A fost **deprins a fi totdeauna alături de Maniu** , din frageda lor junețe.

Reamintește **luptele purtate împreună**, pentru **cauza națională**, apoi , în **luptele sociale ale țărănismului** , căci cele două idealuri coincid.

" În aceste lupte , **soarta și rostul meu a fost să fiu aghiotant** , un **întregitor al activității dlui Maniu** .

Eu proclamam cuvântul adevărului dictat de el ."

Astăzi, când eu eram **convins să mă retrag din vâltoarea politică** , **mi se impune rolul primei conduceri.** "

Omul însă nu poate să-și calculeze soarta și oricât de grea ar fi clipa prin care trece , **trebuie să facă față datoriei sale.**

" A înlocui pe d.Maniu, ar fi o lipsă de modestie și o temeritate.

Eu mă angajez la acest rol numai **dacă dvs. îmi veți da același ajutor** , **același concurs, pe care i l-ați dat lui "**

Vaida / 7 mai'33

Până acum , **a avut grele sarcini :**

de a ține **unitatea partidului din Ardeal** ;

de a întrona metoda constituțională a **alegerilor parlamentare libere** ;

de a încheia întreaga țară în jurul **ideii monarhice** , în jurul regelui Carol II ;

Vaida către Maniu / 7 mai'33

▣ Telegramă

[---] În numele Comitetului Executiv și al partidului întreg , țin să vă arăt **durerea noastră** de a fi aduși **să ne lipsim de înțeleapta d-voastră conducere** și să vă exprim **recunoștința noastră desăvârșită pentru operele mari pe care le-ați inițiat și îndeplinit ca președinte al partidului nostru** .

Luând act cu **vie mulțumire de declarațiunea dvs de solidaritate cu partidul [!?]** ,

vă rugăm **să credeți în dragostea și respectul cu care vă înconjurăm** . [!?]

În numele Comitetului Executiv al PNȚ , ss dr.Alexandru-Vaida -Voevod "

----- Vaida / 7 mai.'33 -----

Biroul PNȚ -sarcini / 7 mai'33 :

/ **Programul PNȚ în vacanța parlamentară . ***

/ Preliminarii pentru **congresul din toamnă**

Notă *

Scrisoarea lui Maniu către Ștefan Cicio-Pop

[LD : oare **cât timp a stat Maniu în parlamentul românesc**, având în vedere alegerea sa succesivă ? Când era **în opoziție, l-a boicotat** sau nu l-a onorat cu prezența ; odată ajuns **la putere ... l-a onorat cât a fost prim-ministru** , dar , și atunci, nu i-a prea plăcut să participe la dezbateri ; odată **supărat ... l-a părăsit, prin demisie** . Cred că a stat **mai mult " retras"** , mai mult **" în afara parlamentului "** ... deși pretindea că este **apostol al luptei democratice parlamentare !]**

Aflat la Royat , **Cicio Pop a primit o lungă scrisoare** în care , după ce îi expune **motivele pentru care demisionează de la șefia partidului,**

Maniu îl încunoștințează că a hotărât să demisioneze și din Parlament .

Scrisoarea de demisie - cerută de regulamentul Camerei - o va trimite președintelui Camerei , când acesta se va reîntoarce în țară .

PNȚ / 7 mai '33

19 d.) Manifestul PNȚ- Vaida către țară , 20 mai .'33

("Universul " , an 50, nr.135, 21 mai 1933)

Noua conducere a partidului național țărănesc, se adresează țării printr-un manifest care, în prima lui parte ,

semnalează **starea nenorocită moștenită de la guvernul precedent [Iorga]** , pentru ca , în a doua parte, să arate îndreptările și înfăptuirile PNȚ .

punctul culminant al crizei mondiale ; agravarea conjuncturii externe ;
valul restricțiilor financiare și comerciale ;

Realzări : plata datoriei externe ; plata soldelor salariaților și pensiilor ;
legea conversiunii ; politică externă activă ;

Sarcini de viitor : **o nouă organizare a vieții economice** ;

[**Blocul țărilor agrare**] **Vezi fișier Guvern și Economie**

[**Conferința de la Londra**]

: **programul rezistenței naționale** ;

Păstrarea unității naționale ; stoparea încercărilor de aventură , de anarhizare ;

Păstrarea regimului instituțional constituțional .

Manifest PNȚ / 20 mai '33

xx?) Întrunirea Comitetului Executiv PNL , 14 mai'33

Declarațiile **IGDuca** ; Cuvântările **Const.CIBrătianu, V.P.Sassu , I.Nistor,Al.Lapedatu, C.Angelescu, Aurel Bentoiu.**

(„Universul” , an 50, nr.129, 15 mai 1933) **Vezi obligatoriu fișier PNL**

Circulară, către președ.PNL ,semnată Duca-Tătărescu , 14 apr33

(BCS, Fd.St.Georgs, P.XLI, ds. 21)

Incapacitatea guvernului și partidului național-țărănesc de guvernare ;

Intensificarea **campaniei de răsturnare** ;

Organizarea de întruniri , consfătuiri etc.etc.

[-----]

IGDuca / 14 mai.'33

▣ **PNL și-a făcut datoria !**

V-am chemat **să ne consfătuim** asupra acțiunii pe care trebuie să o desfășurăm în **continuarea luptei** noastre pentru apărarea marilor interese naționale..

În cursul ultimelor luni, în parlament și în afară de parlament,

partidul nostru și-a făcut datoria. Am denunțat fără încetare și fără cruțare **abuzurile și incapacitatea regimului național-țărănist.**

Iar pe de altă parte, pentru a dovedi încăodată că un partid de guvernământ ca al nostru nu se

poate mărgini cu opera negativă a dărâmării unui regim , oricât de nefast ar fi el,

și că în vremurile grele de astăzi , mai mult decât oricând, el **are datoria** să se înfățișeze opiniei

publice **ca un factor constructiv**, am arătat țării , prin **lucrările celor 6 adunări profesionale,**

soluțiile noastre precise și amănunțite asupra tuturor problemelor la ordinea zilei.

[-----]

nu e mai puțin adevărat că **regimul național-țărănist** ,

deși în **vădită descompunere și în indiscutabilă agonie,**

se menține , totuși , la cârma statului. Așa fiind, **datoria noastră** nu este și nu poate să fie decât

una : **să nu dezarmăm până nu vom doborî un regim**

care compromite cele mai de seamă interese naționale .

IGDuca / 14 mai'33

▣ **PNȚ - Problemele țării**

Într-adevăr, în momentul de față **patru mari probleme** stăpânesc viața statului român :

problema **financiară**, problema economică, problema **ordinei publice** și

problema **ordinei morale.**

Peste câteva săptămâni , se va împlini **un an de când PNT a fost readus la guvern.** Suntem , deci, îndreptățiți să ne întrebăm : **în ce măsură a știut el să stăpânească ;** dacă nu să rezolve , **aceste patru mari probleme ?**

Pentru orice observator nepărtinitor, este evident că guvernele național- țărăniste nu numai **nu au fost în stare să îmbunătățească situația** , dar că în toate domeniile **au complicat-o, au agravat-o și au compromis-o** , prin lipsa lor de concepții bine definite , prin divergențele de vederi din sânul lor, prin adâncă lor dezorientare și prin organica lor incapacitate.

N-am de gând să fac bilanțul amănunțit al greșelilor și al neputinței național-țărăniste. Câteva cuvinte sunt de ajuns pentru a stabili proporțiile răului și ale îngrijorării obștești.

IGDuca / 14 mai '33

▣ Situația financiară

▣ Controlul străin

”În ce privește situația financiară , acum un an n-aveam decât dezordine și deficite bugetare. Astăzi **dezordinea** continuă, **risipa înflorește** tot mai sfidătoare , **fiscalitatea sporește** , dar , în plus, avem și **controlul străin**.

Oricum ar prezenat guvernul lucrurile, oricare ar fi formulele cu care ar căuta să amăgească opinia publică, realitatea, trista realitate , este că **patru ani de guvernare național țărănistă se încheie cu epitropia Societății Națiunilor asupra finanțelor țării** și că România Mare trebuie să cunoască astăzi umiliințe pe care România Mică a știut să le evite , chiar pe vremurile încheierii noastre , ca stat modern și în zilele suzeranității otomane.

N-am avut și nu vom avea cuvinte îndeajuns, pentru a protesta împotriva acestei știrbiri a demnității noastre **pe care statul român n-o merită**și la care l-au adus numai incapacitatea unor cărmuitori vremelnici.

De aceea, **PNL** , care în tot trecutul său a luptat pentru neatârnamarea pe toate tărâmurile , **se leagă** să facă tot ce-i va sta în putință, **pentru a înlătura cât mai repede acest control și a reda iarăși României o viață financiară de sine stătătoare.”**

IGDuca / 14 mai'33

▣ Problema economică

„În ce privește problema economică, guvernele național-țărănistă **n-au fost în stare să facă nimic** pentru a micșora criza și efectele ei.

Dimpotrivă, prin **mărirea tuturor impozitelor**, printr-o **fiscalitate exagerată** și inchizitorială, printr-un **noian de legi nesocotite** , au secătuit ultimele izvoare de producție ale țării și au distrus cu desăvârșire încrederea fără de care orice reînviere a activității economice este cu neputință.

Iar prin **felul nestudiat și pripit** prin care au căutat să rezolve problema atât de însemnată **a conversiunii** , n-au făcut decât **să prelungească nesiguranța generală** , fără să îmbunătățească situația **debitorilor** și fără să salveze **creditul public și privat.”**

IGDuca / 14 mai'33

▣ Ordinea publică

▣ Pericolul extremismului de stânga și de dreapta

[LD : Atenție ! Cred că este prima provocare virulentă , nominalizată explicit, a lui IGDuca.

Stalin și Hitler cu ale lor „coloane” , nu-l vor ierta , semnându-i condamnarea la moarte.

Și deși , în istoriografia de până acum, de asasinarea lui Duca vor fi învinuiți legionarii...

eu găsesc că , din p.d.v. moral, ambii dictatori puteau fi cointeresați.]

„ În ce privește ordinea publică, **deși PNT a dus zece ani dearîndul campanii înverșunate împotriva stării de asediu**, acum s-a declarat **incapabil să guverneze fără a recurge la o atare măsură gravă și excepțională.**

Am fi înțeles și aceasta , dacă n-ar fi fost decât pentru a putea avea voluptatea de a constata că **există o ironie a soartei împotriva demagogiilor nesocotite**

și o **justiție imanență** , mai implacabilă decât toate răzbunările omenești.

Nemesis își păstrează drepturile și în politica românească.

Dar nepriceperea guvernelor național-țărăniște este atât de mare ,încât **nici având în mână arma stării de asediu** ,

ele **nu sunt în stare să stăpânească ordinea publică.**

E și firesc să fie așa, căci le lipsește condiția esențială pentru o atare operă ,
le lipsește autoritatea morală.

Cînd ai pactizat în opoziție cu toate curentele subversive ,

când ai apărat la bara justiției toate dezordinele comuniste,

când ai negat ani de-arîndul orice pericol bolșevic ;

când ai denunțat toate aceste agitațiuni primejdioase

ca fiind simple invențiuni interesate ale Siguranței Generale a Statului ;

când, pe de altă parte, ai tolerat ,ba, mai mult, ai încurajat curentele extremiste de dreapta ;

când ai găsit natural ca anumite minorități să se înarmeze

după lozinci și cu stipendii peste hotare ;

e firesc ca valul extremismului de la stînga și la dreapta ,

să fi luat **proporții îngrijitoare** și ca la numeroasele greutăți ale zilelor de astăzi ,

să se aduge pentru România , în mod inutil și artificial , și **primejdia dezordinelor interne.**

Întrucât ne privește, **nu putem tolera ca viața și siguranța statului român să fie amenințate de asemenea curente destrămoătoare și anarhice.**

Omenirea trece , desigur, pretutindeni, printr-o criză gravă.

Dar **este inadmisibil ca România** , care își are rosturile și așezările ei,

care-i pot asigura în chip normal o viață liniștită și o evoluție fără de zbuciumări ,

să fie abătută de la drumul ei firesc prin imitațiuni fără rost , și după porunci

care vin fie de la **Moscova d-lui Stalin**, fie de **la Berlinul d-lui Hitler.**

Dacă sunt astăzi în țara noastră oameni atît de orbi încât să nu vadă că ,

prin aceste acțiuni, și imixțiuni , dușmanii noștri din afară urmăresc slăbirea României și

pregătirea terenului necesar tuturor uneltirilor revizioniste ,

PNL, al cărui nume este strîns legat de opera de întregire a neamului,

va ști să lumineze opinia publică și să determine astfel reacțiunile care se impun,

ca o **necesitate vitală de conservare și de apărare a patrimoniului național."**

IGDuca / 14 mai '33

▣ Minoritățile

[LD : **nici minoritățile nu avea de ce să-I iubească !**

Mai ales cele cu dorinți și acțiuni iredentiste]

„ În nenumărate rînduri am arătat **simțimintele noastre prietenești , față de minorități.**

În interesul însă al conviețuirii frățești care trebuie să existe între ele și noi ,

suntem datori să **le atragem în chip hotărât atenția** că

nici un stat nu poate să admită ca minoritățile lui,

în loc să urmărească politica statului din care fac parte,

să urmărească scopurile politice ale altor țări,

și **să execute poruncile de peste hotare** ,

care vin **în conflict direct cu interesele României. »**

[-----]

IGDuca / 14 mai'33

▣ Ordinea morală

▣ Afacerea „ Skoda”

„În ce privește ordinea morală, după **afacerea „Skoda”** este inutil să insistăm.

Moralitatea regimului național-țărănesc a fost definitiv pecetluită.

Știu că oamni regimului susțin pretutindeni că afacerea s-a închis.

Noi afirmăm încă odată că ea abia începe , și că **interesul PNȚ de a o îngropa** ,

se va izbi de hotărârea noastră nestrămutată de a nu înceta lupta **până când nu se va face lumină deplină**. Această hotărâre nu izvorăște dintr-un spirit dușmănos de răzbunare politică, ci din convingerea poruncitoare pe care o avem că în vremuri turburi și de adânci prefaceri de azi, **triumful imoralității duce matematic și fatal la prăbușirea** înșăși a ordinii sociale existente. Or, aceasta n-o putem admite nici în temeiul credințelor care stau la baza crezului nostru politic, nici în temeiul grijei firești pe care o avem de viitorul acestui neam.
IGDuca / 14 mai '33

▣ **Decapitarea lui Maniu.**

„Trebuie să recunosc însă că, în mijlocul acestei opere negative, **PNT a făcut și o operă pozitivă : a decapitat pe d.Maniu.**
N-am să examinez **a cui e vina : a șefului**, care la fiecare 6 luni demisiona, **sau a a partidului** care la fiecare cotitură mai importantă se desolidariza de el ? **A șefului** care în chp nepermis flutura de la Bădăcin drapelul regionalismului și al republicanismului, **sau a partidului** care, în sfârșit, a refuzat să-l mai urmeze pe asemenea căi. Nu o voi face din două considerațiuni : întâi, pentru că nu vreau să mă amestec în viața internă a partidelor. Ele sunt libere să-și aleagă, să-și păstreze și să-și dărâme șefii. Le privește. În al doilea rând, fiindcă **nu știu** până la ce punct putem considera **ca sincere cele petrecute**. **Mentalitatea și practicile PNT** nu sunt, prin tradiție, incompatibile cu duplicitatea jezuitică și, prin urmare, **n-ar fi exclus** ca printre alte inovațiuni, el să fi introdus în viața noastră publică și sistemul șefiei bicefale, cu un șef pentru guvern - cu alt șef pentru opoziție.
În aceste condițiuni, dacă am vorbit totuși de criza de șefie din PNT, este fiindcă **această criză constituie o nouă dovadă a stării de haos și de destrămare** în care se zbate **partidul care are încă pretenția de a conduce țara**.
De altfel, ce jalnic spectacol !
IGDuca / 14 mai '33

▣ **Național –țărăniștii**

”Priviți PNT în structura și sub toate laturile lui.
O doctrină pe care, între **demagogia și renegările țărăniște** din vechiul regat și între **regionalismul ardelean clerical și conservator** de peste munți - **nimeni nu o mai poate identifica** și situa precis în configurația politică a României de astăzi.
Principalii făuritori și apostoli ai partidului, unul câte unul, au plecat din rândurile lui : în vechiul regat, **figurile reprezentative și creatoare ale ideii țărăniște au părăsit partidul ;** [LD : **Stere, Lupu, Iunian**] iar în Ardeal, **80% din participanții adunării de la Alba Iulia, sunt în alte partide și în luptă deschisă cu vechiul partid**.
Și, pe deasupra tuturor acestora, **o permanentă criză de șefie** din care nu știm încă dacă decapitarea împlinită trebuie considerată ca hotărârea de a pune capăt, unor anumite apucături sau o nouă manoperă pentru prelungirea la guvern a unui regim osândit.
Adevărul este că **anul trecut acest regim nu trebuia să vină, iar acum el nu trebuie să mai rămână la guvern**.
Prin urmare, **datoria noastră** este astăzi, ca și ieri, să luminăm opinia publică, și **să arătăm factorul constituțional** [LD : **Prima oară când este indicat explicit, Regele !**] **primejdia prelungirii regimului actual** și să nu încetăm lupta, până nu vom obține biruința”
[.....]
IGDuca /

▣ **Încheiere .Apel la mobilizare**

Mulțumește pentru munca ce o desfășoară ; îi roagă să vegheze ca masele să nu se lase ademenite de acțiunile demagogice .
”**Partidul liberal va lupta cu ultima energie împotriva regimului național-țărănișt**, care este **o primejdie națională**, și nu se îndoiește nici o clipă de biruința sa finală .”

Vasile Sassu / 14 mai '33

▣ Regimul național-tărănist.

„ Că țara trăește zile grele , turbure, plină de suferinți și de umilințe , de anomalii și de primejdii , **e o axiomă.**

Că la această situație îngrijorătoare a contribuit, în chipul cel mai determinant , regimul național-tărănist care ne guvernează, **e o a doua axiomă.**

Într-adevăr , regimul național-tărănist are tristul merit de a fi generalizat mizeria și desnădejdea. Iar partizanii acestui regim au cinicul privilegiu , ei în mijlocul acestei lumi desnădăjduite, să trăiască mai bine ca oricând, formând **o insulă a desfrâului**, sfidătoare, **în mijlocul unei mări imense agitate și frământate.**

Sub acest **regim prielnic tuturor rătăcirilor**, sarcinile fiecăruia s-au înmulțit, au sporit partidele, s-a anarhizat spiritul țării, a crescut enorm numărul milionarilor noi fără muncă, azi când munca e hrană

.Se pulverizează forțele politice și se înmulțesc forțele anarhice.

Au scăzut caracterele. Au slăbit rezistențele înăuntru.

Iar **afară dușmanii ridică semeț capul.** Iată situația.

Și totuși acest regim dăinuște. Cum se face aceasta ?

[.....]

V.P.Sassu / 14 mai '33

▣ Deslegarea constituțională : Regele !

” Lipsit de voința țării , de voința națională, **trăește numai din grația regală.**

Iată adevărul, iată punctul delicat și nevralgic, în jurul căruia se desfășoară tragedia situației politice. **Ce-i de făcut ?** Suntem într-un impas. **Cum ieșim din el ?** Răspunsul e simplu :

Întrucât când, **după Constituție, Suveranul singur are prerogativă,**

când un guvern devine un guvern de primejdie națională,

atunci **Suveranul trebuie să facă uz de prerogativa Sa și**

să dizolve Parlamentul care mai susține acest regim

pentru considerațiune de exploatare pe cari toți le cunoaștem .

Da, **țara întreagă să facă un apel** , plin de respect și de demnitate ,

factorului constituțional ,ca printr-un **decret regal să pună capăt primejdiei**

și să libereze națiunea de sub povara și canonul regimului nefast.”

[.....]

CC al PNL / 14 mai 1933

20 a.) **Al.Vaida** , discurs, întrunirea PNT - tineret ardelean , Cluj, 2 iul.'33

("Facla" , 5 iul.'33)

La Clubul PNT , o întrunire a **tineretului ardelean**, prezidată de **Vaida**, asistat de **Hațieganu** , și de deput. **Adam Popa, Emil Pop, Simonetti** și deputați tineri.

Vaida / 2 iul.'33

▣ Datoriile tineretului PNT

Necesitatea ca tineretul să se organizeze, să muncească, să lupte .

S-a uitat că înainte erau " acționiști" și "chemăriști " ! ?

Chemărismul a fost o mișcare a tineretului ,

iar **"acționist"** este orice persoană care acționează pe teren.

/ Lămurește cum trebuie înțelese libertățile ; **îndeamnă tineretul să nu se încurce în discuții doctrinare excesive , ci să coboare în popor.**

" Țăranul nostru este conservator . Badea Nicolea nu se preocupă de doctrine.

Iar noi toții suntem fii și nepoți de țărani.

Vaida / 2 iul.'33

▣ " Testament politic "

"Doresc ca acum spre sfârșitul vieții mele și atunci când voi închide ochii , să-i închid liniștit că am lăsat generațiilor de mâine moștenirea unui puternic instrument , care să fie Partidul Național-Tărănesc , bine organizat și cu elemente bine pregătite.

Programul pe care l-am lansat este testamentul meu politic "

[LD : ziarul anunță că **discursul** a stârnit un mare entuziasm ,
că **s-a hotărât publicarea lui într-o broșură**, după notele stenogramei, și difuzarea lui către tineretul din țară.Eu nu cred că am această cuvântare]

▣ **Tineretul ardelean PNT / 2 iul.'33**

S-a ales un comitet provizoriu : **V VTilea** (subsecretar de stat) , deputații **Adam Popa, Hariton Moldovan și Bretan**. Noul comitet se va ocupa de **organizarea la sate**.

Se hotărăște **lansarea unui Apel** , către tineretul din toată țara .

Tineret PNT-ardeleni / Cluj, 2 iul.'33

20.b) Ion Zelea Codreanu, Scrisoarea-protest contra calomniilor și prigoanei, 2 iul.'33

(„Universul „ 50, nr.177, 2 iul.'33)

(varianta din „Calendarul”, 3 iul. - Armd.Călinescu)

„ Domnule director,

„ **Anumita presă**, care n-are nimic comun nici cu destinele neamului nostru românesc și nici cu legea noastră - acompaniată această presă și de **presa tuturor partidelor protivnice** organizației politice din care fac parte - răstoarnă zilnic asupra noastră

o avalanșă de invenții tendențioase, neadevăruri sfruntate și calomnii.

La aceasta se mai adugă și cele răspândite sistematic din gură în gură , pe șoptite.

„ Spre a putea înlătura numai câteva din seriile nesfârșite ale neadevărurilor lansate,

fac apel , pentru șirele ce urmează , în numele Adevărului Sfânt,

la ospitalitatea presei românești independente , și în primul rînd la prea valorosul dvs ziar, adevărat monitor al conștiinței naționale și românești, ospitalitate pentru care vă rog să primiți viile mele mulțumiri.

„ **Organizația politică** din care fac parte , care se numește „**Garda de Fier**” ,

înscrisă pe tabloul comisiunii centrale electorale de la Ministerul de Justiție,

cu semnul electoral , numit pentru popularizare , „**gardul de fier**” ,

este o organizație strict constituțională . Adică înțelegând că chiar o eventuală modificare a Constituției , nu poate fi făcută decît cu respectarea normelor prevăzute.

Este perfect legală. Înțelegând adică nu numai să respecte legile , ci că orice reforme ar necesita viața nației , ele trebuie să devină mai întîi legi.

Este necondiționat monarhică și dinastică .

Crede cu fanatism în ideea de ierarhie , de ordine și de disciplină.

Este națională , întrucît crede necondiționat într.un viitor etnic al neamului românesc.

Este creștină, întrucât crede în Divinitatea lui Isus

și în învățătura neatinsă a Bisericii lui Hristos.

Adoră adevărul și este protivnică minciunii până -ntratât ,

încât preferă înfrângerea pe calea adevărului , decît biruința pe calea minciunii.

În sfârșit, **Garda de Fier posedă cultul onoarei și bucuria jertfei.**

Și nu este caz să fi deviat vreodată de la aceste principii fundamentale.

Atunci de ce este prigonită ? Tocmai de aceasta ?

Adică pentru principiile acestea și pentru neabaterea de la ele?

O astfel de luptă este firesc s-o ducă **fiii Minciunii** .Ei o duc doar de la începutul lumii.

Înțeleg în ultimă analiză **îngrijorarea, invidia și lupta partidelor în contra noastră**,

din cauza **popularității mereu crescânde a Gărzii de Fier**.

Deși, chiar și **partidele și grupările adverse** ar trebui să știe ,

că **sunt limite , peste cari nu se poate trece fără mari riscuri**

și **peste cari , deci, nu trebuie să se treacă.**

Așa , de ex., un organ al partidului național-tărănesc , anunță că

< organele însărcinate să ne apere pe noi de furia sătenilor,
nu vor mai interveni pe viitor . >

Adică talmăcind pe înțelesul tuturor , partidul ne amenință că va folosi pe viitor
bande de bătăuși în contra noastră, individual, sau pentru tulburarea adunărilor noastre.
adică ceea ce au încercat **la Teiuș, unde au adus cu 16 camioane ,**
400 de inși cu ciomege.

Totdeauna noi am fost de părere , că adunările adversarilor politici trebuie respectate :

dacă însă ne vor provoca în modul acesta , **atunci și noi putem face la fel.**

Și întrebăm , care va fi rezultatul ?

Aceasta pentru partidul național-țărănesc și pentru toți șefii și fruntașii politici.

Dar guvernul ? Guvernul trebuie să fie al țării.

Atunci **ce rost are prigoana asmuțată de de Ministerul de Interne ,**

prin **ordinul secret nr.27.845 din 30 aprilie 1933?**

Și a **Ministerului de Justiție , tot așa de secret, sub nr. 42.143 din 24 mai 1933 ?**

În orice caz, coarda este prea întinsă , și eu consiliesc , rog chiar,

să se destindă , puțin măcar, ca să nu plesnească .

Iar dacă această rugămintă a mea nu va fi ascultată și înțeleasă,

atunci eu implor între mine și dușmanii noștri ,

dreptatea lui Dumnezeu, prin osânda Lui :

Dacă eu am spus neadevăr și umblu pe căi nedrepte ,

să se aleagă praf și pulbere de ființa mea fizică și spirituală,

și de organizația din care fac parte ,

iar dacă domniile lor, dușmanii noștri, au lansat neadevăruri în contra noastră

și ne asupresc pe nedrept,

atunci asupra lor să cadă osânda lui Dumnezeu :

praful și pulberea să se aleagă de ființele lor fizice și spirituale ,

ca și de partidele lor! Amin ! Prof.Ion Zelea Codreanu , deputat de Tutova.”

* * *

*

Armd.Călinescu invocă ca o dovadă a legitimității măsurilor represive ,
o scrisoare –protest adresată de CZCodreanu , publicată în „Calendarul „ din 3 iulie 1933,

în care se cerea încetarea prigoanei asmuțite de guvern prin ordine secrete ,
reproducând pasajul cu acest blestem , în care este invocată judecata lui Dumnezeu.

Cred că este vorba de aceeași scrisoare. (DAD, MO nr.39 , 5 apr.'34 , p. 1691)

IZCodreanu / 2 iulie 1933

21.)Ședința Delegației Permanente a PNL, 5 iul.'33

Expunerea lui **IGDuca**

(„ Universul” , an 50, nr.181, 6 iul.'33)

▣ Agravarea situației financiare

De la **întrunirile** pe care partidul nostru le-a ținut în ziua de **4 iunie** în întreaga țară și la care s-a
denunțat primejdia ce o reprezintă continuarea guvernării actuale ,
situațiunea s-a agravat foarte mult.

Situațiunea financiară , situația economică și criza morală

iau zilnic proporții din ce în ce mai îngrijorătoare .

Încasările statului scad și tezaurul public face tot mai greu față nevoilor curente.

În schimb , risipa înfloreste tot mai sfidătoare. Era și firesc să fie astfel.

Noi am arătat în tot timpul discuțiunii bugetului , că mărindu-se impozitele ,

se distrug puținele izvoare de venituri cari mai puteau alimenta finanțele publice.

Guvernul culege astăzi roadele concepțiilor sale greșite precum și haosul pe care l-a introdus în
administrația ministerului de finanțe.

IGDuca / 5 iulie '33

▣ Distrugerea armăturii economice.

„ Sub un regim de fiscalitate excesivă, de vitregie legislativă și de permanentă nesiguranță , **economia națională nu poate să renască** , ci dimpotrivă se luptă la fiecare pas cu greutate din ce în ce mai mari și cu o desnădejde , din nenorocire , pe deplin întemeiată .

Și aici era firesc să fie așa. Nu se distruge sistematic toată armătura economică a unei țări , clădită decenii de-a rândul cu muncă , cu jertfe, cu prevedere , și cu pricepere ; nu se agravează printr-o politică nechibzuită și plină de contradicții , repercusiunile fatale ale crizei mondiale , fără caviata economică să nu fie zdruncinată până în temeliiile ei.

IGDuca / 5 iulie'33

▣ Criza morală

▣ Curențele extremiste .

„ Cât privește criza morală, ea este mai acută decât oricând.

Regimul tuturor concesiunilor, al tuturor ilegalităților și al tuturor abuzurilor, continuă să sfideze morala unei țări însetată de dreptate și de cinste. Nevoia sancțiunilor răsună de la un capăt la altul al țării.

La umbra crizei financiare , economice și morale, în mijlocul căreia ne zbatem, nu e de mirare că **toate curențele extremiste găsesc teren prielnic pentru acțiunile lor de destrămare a vieții sociale și de turburare a vieții publice.** Asemenea curențe nu se pot combate decât printr-o **politică de construcție și printr-o nediscutată autoritate morală.**

Regimul actual , care timp de 4 ani , n-a făcut decât operă negativă și de distrugere, **nu poate fi guvernul salvării și al reconstrucției naționale.**

Regimul risipei și al ilegalităților nu poate avea autoritatea morală **să stăvilească pornirile anarhice , să reîntroneze pacea socială și să readucă disciplina în sufletele atât de tulburate ale țării.**

IGDuca / 5 iul'33

▣ PNL continuă lupta de răsturnare

„Față de această neîncetată agravare a situației, **nu pot fi vacanțe pentru organizațiile partidului liberal.** Datoria acestor organizații le impune **să continue fără încetare și fără cruțare lupta cea mare** pe care partidul nostru a întreprins-o pentru mântuirea țării și **pentru reluarea operei de consolidare a României întregite** , întreruptă în ultimii ani. (**aplauze puternice**) **Cer , deci, tuturor organizațiilor și tuturor prietenilor să nu cruțe nici o efortare pentru ca, în cursul acestei veri, lupta să fie dusă cu toată hotărârea și în toate structurile sociale.**

Șefii de organizații județene , șefii de sectoare, șefii de organizații comunale trebuie să ție veșnic trează conștiința publică

în privința primejdiei pe care o reprezintă regimul actual , și **să arate cetățenilor de la sate și de la orașe** , atât de nemulțumiți și atât de îngrijorați de starea actuală de lucruri , **că încerderea lor în partidul liberal este întemeiată** și că acest partid va ști să-și facă datoria și va corespunde pe deplin nădejzilor pe care țara și le-a pus în el. (**aplauze puternice**)

[-----]

Delegația Permanentă PNL / 5 iul.'33

▣ Comunicat

După expunerea lui IGDuca și discuțiile urmate ,

Delegația Permanentă a votat în unanimitate următoarea **hotărâre:**

” **Delegațiunea permanentă** , ascultând expunerile președintelui și debaterile ce au urmat asupra situației politice , constată că **de la marile adunări județene de la 4 iunie , situațiunea s-a agravat** , punând tot mai mult în primejdie interesele vitale ale țării.

”În consecință, **delegațiunea permanentă , în deplin acord cu președintele ei,**

hotărăște în unanimitate că lupta începută în interesul superior al Țării și al Coroanei, trebuie să fie continuată cu toată energia până la izbânda deplină.
Și să se dea tuturor organizațiilor județene instrucțiunile necesare în acest scop.

[-----]
Delegația Permanentă / 5 iul.'33

22) Declarațiile lui **Gh.Tătărescu**, Poiana, 7 Aug'33

(**Universul**, nr.214, 8 aug.'33) **Vezi obligatoriu fișier PNL**
Duminecă s-a ținut la **Poiana** o mare întrunire a delegațiilor
organizațiilor național-liberale din jud.Gorj. [.....]

Tătărescu / 8 aug.'33

▣ **Eșecul regimului PNT**

"Regimul național-țărănist și-a verificat , într-un an de guvernare, neputința ; echipele sale de lucru și-au făcut pe deplin proba. Probă negativă , probă dăunătoare.
Țara crede astăzi – o spune tare în toate manifestările ei - țara crede că proba și experiența au durat prea mult. Țara cere ca guvernul să plece.

„ Ultimele conferințe internaționale au dovedit cât de fragile au fost nădejtile acelor care credeau că sprijinul străin poate scăpa șara noastră și au pus, pentru încă o dată, în lumină temeinicia marilor lozinci național-liberale.

„ O nouă politică de mobilizare , de coordonare și de stimulare a tuturor forțelor de producție națională este declarată astăzi necesară, chiar de vrăjmașii noștri.
Această politică nu poate fi însă înfăptuită de autorii acordului de la Geneva și de oamenii tuturor tranzacțiilor și ai tuturor abdicărilor și comosiuilor.

Nu cei care au strigat < printr-altii ! > , pot zice azi < prin noi înșine! > .

Tătărescu / 7 aug.'33

▣ **Guvernul trebuie să plece !**

▣ **PNL cere puterea !**

" Guvernul trebuie să plece.

Și de nu va putea să se hotărăscă singur să plece - ei bine, **îi vom ajuta noi să plece.**

Suntem conștienți că **scăparea atîrnă numai de hotărîrile și de acțiunea partidului național-liberal**, și de aceea, în ceasul acesta ,

în care **țara e cutreerată de solii atător religii noi** -

încercăm în bunul simț al maselor , noi ne pregătim în liniște pentru îndeplinirea supremei datorii Supreme !

A mai tolera permanentizarea situației de astăzi ,

ar fi să ne transformăm în complicii acelor care, conștient sau inconștient, **împiedică și periclitează consolidarea statului nostru.**

Marile răspunderi ce avem față de viitorul țării, ne împiedică să jucăm acest rol.

De aceea **suntem astăzi în ajunul unei importante hotărâri.**

Nu e în căderea mea să le anunț ; **șeful partidului însuș le va comunica la timp țării.**

Ceea ce vă pot să vă spun de pe acum, este că **vom porni o ultimă ofensivă ,**

care va fi dusă **fără cruțare și fără răgaz** și care nu se va sfârși decât odată cu normalizarea vieții noastre politice , prin **atingerea celor două țeluri** ce formează obiectivul acțiunii noastre :

plecarea regimului național-țărănist și venirea la cârmă a partidului național-liberal.

[.....]

Tătărescu / 7 aug.'33

▣ **Guvernul de mâine.**

▣ **Ultimul guvern al democrației parlamentare .**

"Azi toate drumurile sunt netezite ; iar greutățile și amenințările , care sporesc în fiecare zi, vorbesc cu glas poruncitor.Guvernul de mâine va avea de îndeplinit o misiune istorică : refacerea unei țări ruinate , amenințată de forțele destrămării și ale anarhiei.

„ Guvernul de mâine va avea de îndeplinit o misiune istorică: refacerea unei țări ruinate , amenințată de forțele destrămării și anarhiei.

[**LD : dă profetia care urmează , la pierderea alegerilor din 1937**]

Dacă guvernul acesta nu-și va putea îndeplini misiunea, **dacă** nu va putea readuce încrederea generală și **dacă** nu va putea tămădui relele cari exasperează astăzi masele – va fi ultimul guvern al democrației parlamentare și române și , după el, va rămâne deschisă calea tuturor aventurilor și tuturor rătăcirilor.

„ În fața unor asemenea grave eventualități, **țara are dreptul să creadă astăzi , că seria formulilor de experiență este încheiată cu ultimul guvern Vaida Voevod, și că guvernul de mâine , pe care îl voi numi de pe acum „guvernul ultimei nădejdi ” , nu poate fi decât un guvern național-liberal , prezidat de șeful nostru , I.G.Duca , stăpân pe toate posturile de comandă, putând astfel să realizeze în deplină libertate programul său de salvare**

„ Pentru a deschide grabnic calea unui asemenea guvern, vă vom chema în scurt timp la lupta hotărâtoare.

Pregătiți-vă armele și pregătiți-vă sufletele !”

Gh.Tătărescu / 7 aug.'33

23.) **Petre Andrei „Contra extremismului de dreapta”** , 13 aug.'33

("Adevărul" , an 47, nr.15216, 13 august 1933, **M.Sevastos.**)

[**LD : o altă țintă care-și va atrage răzbumarea Gărzii de Fier. Ceea ce spunea el, era adevărat ? Era grav ? Era de neiertat ? Sau , în spatele cuvintelor se ascundea mai mult ?**

Cred că el răspunde mai mult ca profesor și nu ca ministru !] **Vezi la fișier G de F**

D.prof.Petre Andrei , subsecretarul de stat la ministerul Instrucțiunii publice, a făcut reprezentantului din Iași al ziarului „Dimineața” , importante declarații în legătură cu mișcările extremiste de dreapta , care atrag elementele cele mai puțin pregătite din mediul studentesc.

- **Petre Andrei „Extremismul de dreapta , este un fel de nebunie** care a apucat , mai ales, pe niște **băițandri neformați și fără ici o experiență.**

Inflația școlară din ultimul timp, a scos din Universități mulți **studenți nepregătiți.**

[.....] **Criza însă a închis în fața titraților porțile bugetului.**

[.....] Deocamdată , „**băiețașii neformați**” și fără nici o experiență ,

„**se găsesc într-o situație tragică**” .Ei nu pot să-și facă drum în viață cu știința lor [.....]

Nu le mai rămâne decât să-și facă drum cu băta, dând la capul celui mai capabil .

Și cum se „agață” acești tineri ? **Propovăduind ura de rasă și violența.** [.....]

Poporul român care a suferit de veacuri de pe urma oprimărilor, nu va tolera ca populația

evreească să fie asuprită. [.....] **Nimic nu s-a putut clădi pe temelia dușmăniei,**

ci toate realizările care sunt la baza culturii noastre moderne ,

s-au făcut **prin muncă și dragoste de aproape.”**

Aceste cuvinte civilizate sunt spuse de **un tânăr profesor universitar de la Iași -tocmai în cuibul**

intoleranței practicate la universitate de un bătrân reprezentant al ante-penultimei generații

[**ACCuza !**] [.....]

Petre Andrei / 13 aug.'33

24 a.) **Iul.Maniu la Bădăcin : casa culturală "Dr.Ion și Clara Maniu " , 11 sept.'33**

Iul.Maniu pleacă la Sovata .

("Universul " , an 50, nr.250 - 251, 12 - 13 sept.'33)

[**LD : notez reportajul pentru a încerca să-i reînviu aceste personalități în postura lor firescă, de oameni ... Cu toate acestea , am un acut sentiment al zădărnicii !**

Aceeași oameni care îl proslăveau pe-al lor Iuliu Maniu.... ce vor face după numai

după ... 14 ani ? dar după 20 , când el se va săvârși în **închisoarea de la Sighet ? !**]

Dis de dimineață , **carele cu țărani** de prin județ și țărani in corpore pe jos, cu **drapele, placarde și muzici** se îndreptau din diferite părți spre Bădăcin.

La ora 8 dimineața, "**dealul Țarinei**" de la Bădăcin, era plin de țărani.

Un cortegiu s-a format la Șimleu, cu numeroși țărani din diferite comune și au pornit spre Bădăcin cu deputatul Ionel V.Pop, în frunte. Se pot evalua la **cca 4. 000 cei prezenți**.

La ora 10 , sosește **episcopul Frențiu**, însoțit de **Iuliu Maniu** și de **George Pop** , prefectul jud.Sălaj.Sunt întâmpinați de clerul adunat mai din vreme.

Primarul din Bădăcin, le urează bun sosit. S-a format un cortegiu : **episcopul Frențiu**, îmbrăcat în sfinte odăjdii, **canonicul Maghiari**, **vicarul Cupcea**, și clerul.

Urmau Maniu, prefectul Gh.Pop, parlamentarii : **Bianu, Proș, Iuliu Coroianu, Boțan, Sigmund Pap, Ion Răcțianu, Andrei Doboș, Valeriu Moldovanu, Iuliu Căpâlneanu, Ionel Pop** (vicepreșed.Camerei) , **George Mărie, Tomaș Nemeș, Socol, frații Boilă, Sever Erdelyi, protopopul Gilea, Popescu -Ceica, Romul Pap, Al.Borja, Ilie Lazăr, Ionel V.Pop, Fodorean, Petre Ponciu** ; apoi **Gh.Pop** (prefectul de Satu Mare) , **Ștefan Suci** (dir.minelor din Baia Mare) , **dr.Bătăcean** (notar public, Turda) , **dr.Egri** (primar de Oradea) ; protopop Baba (Alba Iulia) , **Leonte Ghergariu** (președ. "Astrei" -Zalău) , **Ion Mango** (primar Zalău) , **Vasile Rădulescu** (dir.Camerei de agricultură, Zalău) , **dr.Ion Ossian** (dir.liceu Șimleu) , **Cornel Sima** (dir.Prefecturii Zalău) , **Aureliu Grozea** (dir.liceu Carei) etc etc... Urma poporul cu muzici.

În vârful dealului, era improvisat **un altar**. A urmat o lungă **slujbă religioasă**.

Apoi episcopul Frențiu a ținut o predică ; apoi un parastas pentru odihna lui **Ion și Clara Maniu**.

----- Apoi cortegiul s-a îndreptat spre locul unde se va înălța **casa culturală**.

S-a făcut ceremonia punerii **pietrei fundamentale**.

Frențiu a evocat părinții dar și activitatea lui Iuliu Maniu.

Studentul Ciobanu a citit **actul de fundațiune**, care, sigilat, s-a introdus la temelia clădirii.

Apoi cortegiul s-a deplasat iar pe dealul "Țarinei" . Acolo s-au ținut multe cuvântări .

Studentul Ciobanu - despre **fondul tinerimei** pentru casa culturală ;

Gh.Pop (pref.Sălaj) , de **contribuțiile fiecărei societăți** ,

și de modestia lui Maniu care nu a vrut ca acea casă să poarte numele său ;

Leonte Ghergariu - președ.Astrei -Zalău , vorbește despre importanța " caselor culturale" ,

dna dr. Sabo - despre contribuția Clarei Maniu - inițiatoarea și fondatoarea

Asociației femeilor române din Sălaj ;

dr.Ion Ossian (dir. liceu Șimleu) - despre Ion Maniu (corespondența lui cu Bărnăuțiu) ; despre Clara Maniu ca " mama Grahilor" ; legătura , peste timp., dintre Simion Bărnăuțiu și Iul.Maniu

Preotul Bobo , din satul Bobota Maniu a fost aclamat

Maniu a invitat acasă la d-sa ----- apoi . rând pe rând, automobilele au placat

* * *

[LD Nota ce urmează este plină de ironie]

Cu o zi înainte , **Sever Dan** vizitase pe **Maniu la Bădăcin**, cu **misiunea de împăcare din partea lui Vaida**. **Rezultatul** acestei misiuni a fost **negativ**.

Maniu ar fi spus : < **Eu stau liniștit la Bădăcin și nu fac politică** > .

Păcat că a doua zi nu a fost și Vaida la Bădăcin, să fi binecuvântat Frențiu acea trinitate !

Răspusul a impresionat profund , încât a doua zi.....la Bădăcin ,

era împânzit și cu **agenți secreți [???]**

Și tot ca semn că nu face politică ... **Maniu s-a solidarizat cu Manifestul lui Boilă**

[**LD : nu am acest manifest !**]

și acțiunea acestuia ! "**Trebuie să fie un mare adevăr filozofic** ,

în credința acelor cari spun că **vorba a fost dată omului , ca să-și ascundă gândul "**

Oricum, drumul de la Alba Iulia la Sovata , parcursi în ultimii 5 ani, va intra în istorie !

"Împărțiți în două tabere - vaidiști și maniști - frații de ieri uită vremurile când erau laolaltă și își aduc acum acuzații reciproce, din cele mai nemărturisibile ."

* * * *

Se contează pe vreo 50 de deputați și senatori , azi la Sovata .

Bădăcin - Sovata / 11 sept.'33

24.b) Congresul tineretului național-țărănist, Câmpulung-Muscel , 11 sept.'33

IMihalache - expozeu. Alegerea Comit.Executiv , PNȚ-tineret

("Universul " , 50, nr.249 , 12 sept .'33 / A.Agnese / ; + foto mulțime)

[LD : în aceeași zi cu solemnitatea de la Bădăcin...

Am impresia că marchează reimplicarea lui Mihalache în viața PNȚ ;

Absența ardelenilor și retragerea lui Maniu la Bădăcin

sunt indicații că disensiunile cu " regățenii" - alias " țărăniștii " ...s-au accentuat.

Prezența anumitor miniștri din guvern ... indică disensiunile cu Vaida.

Așa că "unitatea" partidului este pusă la grea încercare !]

"Universul " /

▣ Congresul.

S-a desfășurat la **Câmpulung (Muscel)**

" **Au fost reprezentate toate ținuturile, afară de Ardeal [!?] ,**

absență pe care a remarcat-o și Mihalache în expozeu.

Acest **congres era așteptat cu mare înfrigurare**, pentru că urma să clarifice

unele poziții ale partidului. **D.Mihalache și-a organizat o frumoasă demonstrație de simpatie ,**

la care au participat cca **10.000 de oameni**, desigur , **cu intenția de a arăta ,**

mai mult în fața partidului decât a țării, popularitatea de care se bucură în jud.Muscel.

În expunerea sa , **d.I.Mihalache** s-a ocupat de **viitoarea organizare de stat ,**

și n-a uitat să atingă și "**chestiunea constituțională**" care a provocat criza din ianuarie "

În ce privește **programul financiar al partidului,**

d-sa s-a separat complet de vederile ministrului de Finanțe [Virg.Madgearu]

și **ale celorlalți frunțași ai partidului,**

apropiindu-se de dizidenții țărăniști [Lupu, Iunian] care cer devalorizarea leului "

▣ Defilarea

La ora 11 Mihalache a primit defilarea . Pe o estradă el este flancat de "țărăniști "

Întemeietorii : **Berbecaru, Mihalache ,**

Foști și actuali miniștri :**Virgil Potârcă, I.Răducanu ; M.Ghelmegeanu ;**

Subsecretari de stat : **Ghelmegeanu, Petre Andrei , Armd.Călinescu ;**

Funcționari înalți : **Petre Tudor** (secretar gralMinister.Muncii) ,

I.Fianu (secretar general la Ministerul Agriculturi) ;

I.C.Petrescu (secretar general Ministerul Instrucțiunii)

Doctrinariii : **M.Ralea, Berbecaru , dr.Ernest Ene,**

Parlamentarii :**Virgil Potârcă** (cu toți parlamentarii de Dolj) **Dinu Simian,**

Iovipale, comandor Dan Zaharia,

Prefecții : **Brătulescu** (Muscel) , **Iuliu Panait** (Teleorman) , **A.Cartojan** (Vlașca) ,

I.Marinescu (Brăila)

Primarii : **I.Niculescu** (prim ajutor primar Capitală) , **Anghel Dumitrescu**

(consilier sect Negru-București) ,

Ziariștii : **N.Graur, Șt.Graur,**

Frunțașii musceleni, învățătorii,preoții , cooperatiștii : **PPSuciu, C.Potârcă -frate ,**

I.Vulcănescu, I.Martin, I.Dobrian , C.Mititelu, Gh.Florescu , H.Ciocâlțeu, M.Paveliu,

Viădescu-Albești, pr.Victor Niculescu, pr.N.Mănescu, dr.Mezincescu, dr.Rozescu,

Niculescu-Lungu, Arjoceanu, Șt.Percec, C.Popescu -Gruuiu, V.Triandaf,

N.Petrescu -Cândești, ș.a.ș.a.

▣ Coloana

În capul coloanei, călare , prefectul de Muscel, **Brătulescu** (considerat "aghiotantul " lui Mihalache) urmat de tineretul capitalei, Tineret din Teleorman, Buzău, Vaslui, Roman, Fălciu, Ismail, Prahova, Vâlcea, Olt, Topoloveni, Călinești, Rucăr, Dolj ș.a.ș.a.

Pe placarde, lozinci : " Țărănismul are **un singur comandant : Ion Mihalache !**"

" Trăiască **căpitanul PNT !** " , "Răvnim **revoluție morală !**" ,

"Așteptăm ordinul **comandantului suprem !**"

▣ Discursurile

În Piața Regele Carol al II-lea, o tribună specială, de unde s-au rostit discursurile.

- **NVConstantinescu** (primarul orașului Câmpulung) : amintește că din acest oraș și-a început lupta Ion Mihalache ; urează bun-venit congresiștilor ;

- **I.C.Petrescu** - **președintele tineretului PNT** - tinerii , gata să-și facă ucenicia politică ; așteaptă programul și semnalul de luptă.

. **Nestor Badea** : salutul tineretului Câmpulungului .

Ion Mihalache / 11 sept.'33

[**L D : atenție la stilul poetic , la metafore**

pe care mărturisesc că mi-i greu să-l analizez ca p.d.v. politic

adevărul este că suntcam șocată ... cam desamăgită ...]

" **Camarazi**, ceas bun și norocul **pe drumul** pe care ne îndreptăm .

Îmi tremură și acum mintea de **sentimentele** pe care le-am avut **văzând atâția țărani** care defilau **pe calea cea dreaptă**.

Vreau să vă încredințez de **dragostea** ce o pun în luptă și de **căldura** ce o pun în pasiuni.

"În afară de **congresul anual al organizației de Muscel** a partidului,

la care am obiceiul să vorbesc asupra situației politice ,

se ține în mijlocul nostru și **congresul tineretului național-țărănist** din toate provinciile ,

afară de Ardeal , **care sperăm că va veni** și el în mijlocul nostru , cum au venit bătrânii .

"Azi am venit aici să desfășor **frământările mele sufletești** , **cele de ordin programatic**, precum și pe cele care privesc **calea de urmat**.

Mihalache / 11 sept.'33

▣ Programul PNT

" Noi avem **un singur program** , pe care îl vom păzi cu sfințenie.

El e dat de congresul și comitetul de conducere al partidului

- și numai **aceste organe pot hotărâ schimbarea lui** -

iar acum este **în curs de aplicare** , de către **guvernul condus de d.Vaida Voevod**.

Voi arăta totuși **directivile** și voi pune **jaloanele** după cari trebuie căutată îndreptarea țării.

Azi, din zidurile acestea **nu se mai aud gemete** , [???

ca pe vremea **guvernării liberale** și a **stăpânirilor străine**

când povestea spunea : **Zidul rău mă strânge, viața mi se stinge**

Astăzi se aude înăuntru : **În noi toți , un suflet bate .**

[**Dinastia**]

Iar făcând **restaurația monarhică** , am dat țării **un acoperiș puternic** .

Cel ce va îndrăzni să-l strice , va găsi în noi un zid puternic.

Noi vom avea totdeauna curajul să spunem sus și jos : **Așa, așa și nu, nu** , ca în evanghelie.

Căci noi stăm cu ochii în sus , **cum stă fecioara curată cu ochii spre Maica Domnului**

și tremură de câte ori aude vorbe clevetitoare pentru maica ei.

[**Stat țărănesc**]

" **PNT este un partid semi-revoluționar** .

Revoluționar prin scopurile sale : **cucerirea puterii de către clasa țărănească** ,

pentru alcătuirea unui **stat rezemat pe realitățile naționale** .

Mica **gospodărie ordonată** în metode ; luptă civilizată pe **cale parlamentară** .

[**Armata - Afacerea Skoda**]

" Nimic n-a scăpat preocupările noastre . Am făcut **cea mai mare comandă de arme de la război**, așa că **ne-am prezentat bine la conferința dezarmării**. [!?]

În ce privește **afacerea "Skoda"** , am dat-o **pe mâinile justiției militare**.

Madgearu mi-a spus acum câteva zile că **de va fi vreunul din partid sau să fie amestecat , el îl va împușca** [?!] Să se termine odată cu calomniile ! Sunt sigur că țara va avea surprize asupra vinovaților reali în chestia "Skoda " [-----]

Este necesară **o acțiune de organizare a armatei** , așa ca soldatul să nu piardă timpul , în scurt timp să fie ținut să învețe meserii , să fie bine hrănit [-----]

Nici o armată din Europa n-are un personal mai numeros ca cel din România și dezechilibrul de armanet și de personal .

[**Politica externă**]

" D.Mihalache a relevat meritele d-lui Titulescu în realizarea **Micei Înțelegeri** , care merită să fie **trunghiul economic al Europei Centrale și de Sud-Est** .

[**Probleme interne PNT**]

" Nimic nu ne-a oprit în cale , nici **criza de șefie**, nici **ambițiile deșarte a doi vicepreședinți** [**C.Stere și Gr.lunian** ?] plecați cu zgomot. După o guvernare ce ne-a urmat [**Iorga**] am fost chemați tot noi, căci **numai noi avem un program și o forță de realizare**.

[**Analfabetismul , Școală țărănească**]

" Echilibrul statului stă pe **țaran**.Dar el este analfabet ; **60 % nu știu carte. 7000 de învățători fără posturi** , și zeci de **mii de intelectuali șomeri** , când sunt atâția analfabeți .

Acesta e echilibrul de stat ? [.....] Să dăm o școală țaranului adaptată nevoilor lui , spre a putea vedea că are din școală un câștig.

[**Sănătatea , Munca**]

" În ce privește sănătatea , **nu e nici o țară unde să fie și mai multe boli** .

Suntem **cea din urmă țară** în ce privește sănătatea și îngrijirea bolnavilor.

Țărănimea e roasă de boli.

" **Să deslănțuim munca** ce șeade chirnicită, prăpădită, acolo unde n-au ce face , **și să o ducem în altă parte** .Aici e viitorul nostru. În România există **o uriașă cantitate de lucrări** cari așteaptă să fie executată. [-----]

[**Reformă administrativă !**]

" Nu mai e admisibil să rămânem cu **71 de județe** , ca pe vremea lui Mircea.

Căci un prefect poate conduce 3 -4 județe .Azi peste **70 % din buget** sunt cheltuite

pentru personal. Mai bine să avem 10 divizii înarmate , decât 20 fără puști și fără tunuri.

E nevoie de **o reformă administrativă** , bazată pe mari unități economice și godpodărești.

[**Datoria externă**]

" Avem nevoie de **credit ieftin** pe care **nu ni-l poate da legea conversiunii**.

Pe planul monetar în care ne găsim astăzi , **nu se mai poate găsi soluția**.

Poziția monedei noastre este definitiv pierdută. Trag de ea în jos factorii interni și externi.

Franța ne cere aur . Noi nu suntem fabricanți de aur ci numai de grâu.

Nu mai putem să ținem pasul cu francul francez.

Francezul e depozitar de bani, iar noi de datorii.

America și Anglia și-au devalorizat monedele spre a rezolva toate problemele ce se puneau.

Când se devalorizează dolarul, America, care ne este concurentă, nu mai putem răbda această

concurență.Mai sunt monede în domeniul francului, **dar numai noi am rămas cu ambiția să-l**

susținemcu orice preț. Când mergem din deficit în deficit, moneda trebuie să se

devalorizeze. **Peste 80 % din mărfuri se vând pe preț devalorizat**.

Chestiunea nu e dacă suntem pentru sau contra stabilizării .

Ci e ca un tuberculos : mai ține sau nu bolnavul ? [-----]

Devalorizarea monedei, face **necesară suspendarea cuponului extern**.

[**devalorizarea !**]

Totuși noi facem jertfe mereu, rezistând pe poziția francului francez. [-----]

Un stat care merge din deficit în deficit, riscă sau să nu-și mai plătească funcționarii și

furnizorii , adică să ruineze aparatul de stat , anarhizându-se, sau , în lipsă de puțință de

împrumut în afară , să ajungă la inflație ca pe vreme de război. [-----]

Prețul mondial cu caracter de război, ne ucide ; **economia se primitivează , se strânge și se**

zglobulește. Nu avem astfel soluții la marea problemă a cerealelor. [-----]

Așa fiind , suntem **amenințați să mărim deficitele anilor trecuți**.

Cred că statul român este dator să reexamineze problema monetară. [-----]

Trebuie să accentuăm că **în devalorizare la un curs scăzut văd mântuirea zilei.**
Consider această devalorizare ca un act fatal. [-----]
[reforma parlamentară]

" **Parlamentarismul** să fie **ajustat și adecvat** noilor funcții economice ale statului.
Trebuie pus capăt **sistemului care schimbă guvernul în fiecare an** , mai ales la noi,
când o schimbare de guvern aduce bulversări în viața administrativă și economică.
[.....] Trebuie **o reducere a nr.deputaților** ;

"**Senatul este** -în noile condiții - **un balast anacronic , costisitor și de prisos "**
[**responsabilitatea guvernării**]

" Responsabilitatea de la cel mai umil funcționar până la primul ministru
Suveranul trebuie și în fapt , ca și după Constituție , **lăsat realmente fără răspunderea actului
de guvernământ , nici direct , și nici indirect .**

[gouv. **lorga**] A venit un prim ministru cu **o concepție nouă**
[**MS Regele Carol II**]

cum că Suveranul este < Domn> după tradiția țării ,
și se cade deci < să domnească > în înțelele de < să guverneze > .

Care a fost rezultatul ?

La început ,acel prim ministru era entuziasmat :

< Eu sunt sluga Domnului meu ,eu fac ce-mi poruncește Domnul meu > .

Mai pe la jumătatea anului, se simțea prizonier și răsuflea :

< Eu nu sunt eu, altfel ași face dacă eu aș fi eu .>

Iar pe la sfârșitul anului, concediat fiind, trântea ușile și arăta țării că
vinovat nu e el ,ci < altcineva > , < cineva > pe care < supărat > multe luni
nu l-a numit pe nume.

Nu se poate astfel governa ! Primul ministru care se simte < prizonier > ,
nu-și poate asuma răspunderile , **căci < prizonier > și < responsabil >**
sunt două lucruri care se exclud.

Reponsabilitatea primului ministru implică **mână liberă** în alcătuirea cabinetului ,
inclusiv ministru de război, [.....] și implică de asemenea **mână liberă**
asupra tuturor funcționarilor publici.

Nu este cu putință să fie un ministru responsabil [**off-ul lui Mihalache !**]

și **subalternii săi să aibă raporturi < de serviciu > cu Suveranul** peste capul ministrului ,
și **considerându-se de < oamenii regelui >** , să iasă de sub disciplina celui legal responsabil "
(**N.Red.: acest pasaj a fost viu aplaudat de miile de cetățeni cari participau la adunare .**

Se strigă : < Jos Gavrilă ! >)

" A se acorda **încrederea deplină și nelimitată** primului ministru al țării [**off-ul lui Maniu !**]
, înseamnă **deplină încredere acordată țării** ,
care este singurul **scut permanent și neștirbit al monarhiei și tronului.** "

Mihalache / 11 sept.'33

▣ Organizarea PNT

Înaninte de toate este nevoie de un necruțător **simțământ de demnitate** , înlăturând ceea ce
este **dubios** , sub raport moral.

Și putere șefilor de a **sanționa prompt abaterile.**

O disciplină severă este necesară pentru asigurarea unității de acțiune.

O atmosferă sănătoasă în casa proprie și în casa țării. **Elan și spirit de jertfă.**

Înlături **dispute de persoane.** Nu **ambiiții la demnități oficiale.**

Pregătim **olimpiadele națiunii române.** [alegerile !]

[-----] Afară de **organizarea tineretului** , ar fi dorit **organizarea feminină**
și **a intelectualilor**, pe profesie. Tineretul nu înseamnă alt partid, ci alt temperament.

" **Ne organizăm despărțiți și acționăm uniți ."**

Ziarul / 11 sept.'33

Alegerile Comit.Executiv. -tineret

[LD : îi scriu pe toți pentru a urmări dacă... și ei și-au încheiat "cariera politică " în **închisorile comuniste** , sau ... dacă , supraviețuind ... în **1989** au devenit lideri **bătrâni ai PNT-ului renăscut !** Nu știu dacă voi putea verifica dar.....]

Sub conducerea dr. **Victor Jinga** (Cluj) , au continuat lucrările.

Au fost aleși , pe județe : **N.Ion** (Constanța) , **Aurelian Nistor** (Prahova) , **I.Răsvan** (Brăila) **G.Vișoiu** (Olt) , **T.Grossu** (Roman) , **V.Modoran** (Dolj) , **M.Roșianu** (Vâlcea) , **Liviu Blându** (Cernăuți) , **G.Matilescu** (Romanaiți) , **Trandaf** (Buzău) , **P.Botescu** (Teleorman) , **D.Croitoru** (Lăpușna) , **Constandache** (Fălciu) , **T.Simionescu** (Argeș) , **I.Pantelimon** (Ialomița) , **N.Scaleschi** (Soroca) , **Giocob** (Ilfov) , **G.Stoinescu** (Covurlui) , **I.Filip** (Gorj) , **I.Petrescu** (Muscel) , **Const.Capră** (Vaslui) , **Petre Strihan** (București) , **Achim Dinu** (Vlașca) , **M.Cotișel** (Hotin) , **Ciolașu** (Cahul) , **Al.Barghelea** (Ismail) , **Ciuca** (Caliacra) , **D.Teodorescu** (Mehedinți) , **Nemeș** (Făgăraș) , **Stratan** (Cetatea Albă) , **N.Ionescu** (Dâmbovița) ,
Au mai fost propuși : **P.Grossu, Nestor Badea, dr.Irimescu, dr.Victor Jinga,**

Anton Alexandrescu [de s-a dat cu **Petru Groza, după 1946!**],

Ionel Marinescu -Buzău, Enescu și Comocea.

Biroul de conducere , PNT -tineret :

Nestor Badea (deputat) - președinte

Victor Jinga, T.Grosu - vicepreșed.

Anton Alexandrescu - secretar

Petre Strihan - casier

Liviu Blându, G.Vișoiu, Stratan, Roșeanu - membri .

Moțiunea / 11 sept.'33

"**Tineretul se dăruiește** din plin luptei pentru **traducerea în program a partidului** și **realizării în fapt a directivelor expuse de d.Mihalache** ,

cari se par a fi smulse din sufletele noastre, convingși că eficacitatea unui program este în funcțiune de instrumentul chemat să-l execute.

Cerem ca **congresul partidului să decidă și asupra programului**

și **asupra unei reorganizări a partidului.**

Cerem ca partidul să ia măsuri ca organizarea tineretului

să nu mai întâmpine ostilitatea unora din cei ce au demnități în ierarhia de partid.

Partidul să hotărască să-și recruteze **membrii numai prin organizația tineretului. "**

I.Mihalache / interviu / 11 sept.'33

- Rep. : dacă vi se propune **reintrarea în guvern ?**

ați condiționa de respectarea **programului expus azi ?**

- **Mihalache** : Desigur ! Ar fi o lașitate din partea mea , dacă nu l-aș aplica

Rămân credincios programului și disciplinei de partid.

Însărcinat de forurile partidului **să pregătesc congresul general,**

eu **îmi voi expune părerile organelor de partid, ca bază de discuție , pentru congres.**

Congresul general va decide și eu mă voi supune. "

Congresul PNT-tineret / 11 sept .'33

25.a) Neo-țăranismul și teoriile constituționale ale lui I. Mihalache , după 11 sept.'33

(" Universul " , 13 sept .'33)

Universul /

În discursul -program expus de **I.Mihalache** la Câmpulung, el a vorbit de " **ideologia țărănistă** " și de **rezultatele " dezastruoase " ale guvernărilor PNT.[?!?]**

[**se dau diversele lui constatări și critici în politica școlară, sanitară, administrativă, parlament**]

D-sa a atăcat apoi și problema **responsabilității Suveranului** în regimul constituțional , cu "**mâna liberă** " dată **primului ministru.**

Ele completează **Manifestul** d-lui **Zaharia Boilă** - " A bătut ceasul ! " -

cu **teoriile sale constituționale** privind **responsabilitatea Suveranului și prim ministru " prizonier "** [**se speculează afirmațiile**]

Cum dl Mihalache este vicepreședintele PNȚ, declarațiile sale sunt atât de grave, încât guvernul trebuie să ia poziție.

[**LD : a doua zi după congres, Mihalache a trimis niște desmințiri , cu privire la termenii folosiți de el.]**

Victor Slăvescu / Viitorul / 13 sept.'33

Ceea ce s-a întâmplat duminică la Câmpulung, este **fără precedent în anele politice** noastre.

DI.I.Mihalache, vice-președinte al PNȚ , a emis **câteva păreri** asupra chestiunilor aflate la ordinea zilei, [.....] **în completă contradicție cu programul arborat de guvernul Vaida, compus din membrii aceluiaș partid.** [**problema monetară / restabilizarea /**]

Față de gravitatea declarațiilor dlui Mihalache , guvernul ar trebui să-și precizeze atitudinea , mai ales ministrul de Finanțe, **Virgil Madgearu *** .

"Duplicitatea și demagogia nu încap în problemele monetare. "

Notă * -----

Virgil Madgearu declarase recent la Budești : **" Eu recomand acum națiunii acesteia , să aibă răbdare , să reziste și să nu meargă pe calea pe care merg azi Statele -Unite și Rusia Sovietică , de oarece noi nu avem nici rezervele de oameni , nici rezervele de bogății ale Rusiei sovietice. Nu putem să ne permitem luxul unei asemenea experiențe."**

Privind opiniile " personale " ale unor fruntași PNȚ , **Virgil Madgearu** spunea :

" Consecvent programului , în baza căruia și-a asumat răspunderea conducerii afacerilor statului , guvernul este ferm hotărât să păstreze stabilitatea monetei naționale. " ("Universul " , ibidem)

PNȚ / 11 sept.'33

25 b) Guvernul Vaida în greu impas , 13 sept.'33

("Universul" , an 50 , nr.250 , 13 sept.'33)

După cunoașterea **declarațiilor lui I.Mihalache**,

Tilea a plecat cu automobilul la **Călimănești** , unde se află **prim-ministru Vaida** .

Știrile primite de la Călimănești (prin telefon) arată că **dârzenia dlui Mihalache a făcut o deosebită impresie asupra primului ministru** .

Manifestația dlui Mihalache, aprobarea semnificativă a asistenței

- în care se aflau și parlamentari și ministeriabili -

a făcut pe Vaida să ajungă la convingerea că PNȚ , prin exponenții săi autorizați, se găsește în divergență cu concepția guvernului.

Întorsătura luată de evenimente , prin **această nouă solidarizare a dlui Mihalache cu elocventa rezervă a dlui Maniu,**

îl determină pe d.Vaida să considere că a devenit imposibilă continuarea guvernării .

Despre o demisie a guvernului nu poate fi vorba

decât după serbările semicentenarului castelului Peleş.

* * *

Tilea s-a întors în capitală ; C.Angelescu (guvernatorul BNR) , de asemenea ;

Voicu Nițescu (ad-interim la Interne) - a convocat pe toți prefecții din Ardeal , ca să-i sondeze privind atitudinea .

Guv.Vaida / 13 sept.'33

25 c) Gr.Iunian (PRȚ) răspunde lui **Mihalache și dr Lupu** , Râmnicu Vâlcea, 24 sept.'33

("Dimineața " , an 29, nr.9607, 26 sept.'33)

Vineri au avut loc la Rm.Vâlcea ședința CC al Partidului țărănist-radical din jud.Vâlcea.

A participat și Gr.Iunian.

Gr.Iunian / 24 sept.'33

▣ Atitudinea lui Mihalache

" Nu se poate recunoaște nici sinceritatea și nici seriozitatea manifestării de la Câmpulung a dlui Mihalache. Dacă d.Mihalache era sincer, atunci se solidariza cu punctul de vedere ce am susținut când eram în partid și să asigure triumful lui.

Dar atitudinea d-lui Mihalache nu este serioasă.

Pe de o parte, afișează un program diametral opus cu programul guvernamental, iar pe de altă parte, ține să se știe că d-sa nu face din aceste principii motive de potrivnicie către guvern, nu va face dificultăți, ba chiar îi va acorda concursul și de aici înainte.

Pe de o parte, d.Mihalache recunoaște că menținerea stabilității a devenit o imposibilitate, țara este împinsă spre prăpastie și mizerie, dacă nu se recurge la soluția restabilizării monetare, iar de pe altă parte, acceptă să asiste nepăsător, ba chiar să contribuie, prin concursul său, la această nenorocire.

[-----]

m-a atăcat pe mine pe motivul că am pornit la înjghebarea unui nou partid, având un program redus la soluția restabilizării.

Este un neadevăr sau dovada unei lipse de memorie.

Când am pus bazele PȚR la Câmpulung, în nov. 1932, am spus-o clar că

el își ia sarcina împlinirii programului vechiului partid țărănesc,

și că restabilizarea este o soluție economică de actualitate,

prin care să se lichideze un pasiv apăsător și să se reînvie activitatea economică.

D.Mihalache, ca să mascheze întârzierea constatării realității,

pretinde că pe chestiunea monetară a fost de acord cu mine încă din iul.1932,

dar că ne-am despărțit pe motivul că d-sa înțelegea să aștepte rezultatul confeințelor economice de la Londra, geneva, etc.[-----]

Îmi este penibil să trec la destăinuirea unor fapte pe cari le consider de domeniul intimității și nici odată nu am avut obiceiul să fac publice discuții prietenești [-----]

Dar pentru că s-a raportat la o conversație [-----]

Venind la Târgu -Jiu, Ion Mihalache mi-a spus că,

o dată alegerile terminate cu succes pentru partidul nostru,

urmează să se formeze un guvern definitiv din majoritățile parlamentare,

în locul guvernului de alegeri Al.Vaida.

Mi-a arătat de ce acest guvern nu poate fi format nici de d.Maniu,

nici de d.Vaida, și nici de d.Mironescu, așa încât nu rămân decât două posibilități:

ori guvern Mihalache, ori guvern Iunian. [!!!]

[LD : Doamne, ce penibil dar cât de adevărat poate fi !

Dă o serie de detalii cum s-au asigurat de concurs reciproc]

Gr.Iunian / 24 sept.'33

25 d.) I.Mihalache răspunde la atacurile lui Iunian și dr.Lupu, 30 sept.'33

("Dimineața", 30 sept.'33)

Mihalache : " Am luat la cunoștință de atacurile intempestive îndreptate împotriva mea, de foștii mei prieteni și colaboratori politici, d- nii Iunian și dr Lupu,

în adunările în care prezintă : unul țărănismul "radical " și altul țărănismul "pur ".

Rău trebuie să le meargă în desfășurarea nului program, redus la un accident monetar, pe care vor să construiască edificiul național [-----]

dacă în atacurile d-lor recurg, unul la insulte personale, altul la denaturări de fapte, așa de ușor controlabile.

Am o mare satisfacție morală : programul și atitudinea mea sunt neatinse de adversarii mei, în schimb persoana mea e atăcată. Și încă de cine ?

De prietenii care știu în conștiința lor, că ei nu spun adevărul.

De acei care, până în clipa despărțirii lor, mi-au acordat personal stima lor.

[-----]

Mihalache /30 sept.'33

▣ dr Lupu .

Dr Lupu se împiedică, la fel ca și adversarii ... de cămașa lui , înfățișându-l ca "**țaran chaburit** " , sau " ciocoit " , în opoziție cu "proletarianul " Lupu !
Dar el știe că ... chiaburia popii din Dobrești ... este la fel cu chiaburia popii din Arsura !

Mihalache / 30 sept.'33

▣ Gr.Iunian , **retro 1932**

[LD : este o conversație deloc compromițătoare , pentru nici unul din ei .
O conversație care-i arată preocupați de o problemă ...
Oare acest caiet cu **Note zilnice** mai există ? Ar fi f. interesant !]

Este surprins de afirmațiile lui Iunian , pe care îl știa integru.

[**dă citatele din afirmațiile lui Iunian**]

"Deci m-am dus să cer ... guvern Mihalache sau Iunian !

[**dă citate Notele sale zilnice în legătură cu discuțiile de la Tg-Jiu**]
La formarea guvernului.....

< 3) Cu toate forțele partidului, **sub guvern Maniu ; nu guvern de a doua mână** .

Motivez. De aceea am izbutit să determin pe Vaida și Mironescu să amâne demisia guvernului de alegderi până după validări .

- El se declară în linii generale de acord .**Crede însă că Maniu nu va primi.**

Și să formez eu guvernul.

- Eu îl întreb dacă va primi el guvernul : Nu !

- Pentru ce ?

- E angajat la programul restabilizării și al suspendării cuponului .

- Eu.Am credința că ajungem acolo.Ca procedură , nu cred că e bine să venim din capul locului , după ce am chemat experți , etc. Totuși, **ia - ți răspunderea și te urmez**

- El. **E mai bine să o iei tu** și apoi voi veni eu cu forțe proaspete

- Eu : **Nici nu vreau să mă gândesc**, dacă totuși aș fi silit , n-aș înțelege să primesc fără tine .

- El. A ezitat .S-a retransat în dosul unei formule : Mai presus țara decât partidul ...

Ne-am înțeles să văd pe Maniu și eventual pe Titulescu la Geneva .[-----]

Refuzând eu , **am căzut de acord să vie Maniu**,și că el l-ar simpatiza pe Vaida mai mult .. >
[-----]

La Conversiune

< Luni seară , 18 sept [1932] , **a venit Iunian de la Gastein cu capsă pusă.**

Contra legii conversiunii.Pretext : de ce n-am rămas la hotărârea din birou, cu amânarea la toamnă ? Marți seara , masă la mine, consfătuire cu membrii biroului, după masă.

Eu : Și eu am fost contra schimbării deciziei biroului, dar am rămas singur ; apa curge

Trebuia să ținem seama că suntem în conversație cu Geneva. [-----] >

Iată adevărul. Când va avea nevoie , pot completa și cu alte note, ca unul care am puțină încredere în memoria mea.

Rău e când șarpele vanității scormone slăbiciunile bietului suflet omenesc !

Mihalache / 30 sept.'33

26.)Situția în PNT , în ajunul șed. Comitetului Executiv , 30 sept.'33

// **Mihalache - Maniu - Vaida - GGMironescu - Titulescu - Popovici** //

// **Hotărârea guvernului de a respinge Acordul cu Geneva** //

("Dimineața" , an 29, nr.9611, 30 sept.1933)

Sunt mai bine de **2 săptămâni de când PNT trece prin grele frământări.**

După cum se știe, **d.Mihalache, la Câmpulung**, a făcut **o expunere -program** ,

care era **în contradicție cu programul guvernului prezidat de dr.Ai.Vaida - Voevod.**

Aceste declarațiuni au provocat - cum era de așteptat - **o mare vâlvă** în toată viața politică.

De atunci s-a scris și s-a vorbit neconținut despre aceste declarațiuni.

S-a spus chiar că manifestarea dlui Mihalache va provoca retragerea guvernului.

▪ Între timp, au sosit în țară dnii : **GGMironescu** (vicepreșed. a guv, ministru de Interne) și **N.Titulescu** (ministru Afacerilor externe)

Mihalache a avut **consfătuiri cu ambii fruntași ai guvernului** , ocazie cu care le-a explicat punctul său de vedere :

/ nu a făcut acea manifestare **cu intenții dușmănoase față de guvern** ;

/ că intenționează ca **acel program să-l supuipe forurilor partidului**;

singurul lucru la care rămâne pe poziție : **nu admite aplicarea Acordului de la Geneva !**

adică **aducerea experților în țară** .

Cum cei doi l-au explicat lui Mihalache că **nici guvernul nu dorește acest lucru**, rămăsese ca **Mihalache să se întâlnească cu Vaida-Voevod**.

▪ Această **întrevedere a avut loc la Sinaia**, cu ocazia serbărilor Peleşului (29 sept.'33) și **cei doi s-au pus de acord** asupra tuturor problemelor.

În **Consiliul de miniștri** care a urmat întrevederii , **s-a stabilit ca guvernul român să renunțe la aplicarea Acordului cu Geneva , deci experții nu vor mai veni în țară**.

Mihalache a declarat că nu este vorba de " învinși " și "învingători" ci ... de o înțelegere .

Vaida -Voevod (președ. Guvernului și al PNȚ) a hotărât **convocarea Comit.Executiv PNȚ**

la care se vor discuta toate problemele de actualitate .

În vederea acestei ședințe, **Vaida a avut o lungă consfătuire cu Virgil Madgearu :**

Mihai Popovici va pleca la **Sovata** , **pentru o întrevedere cu Maniu** (aflat la tratament)

Mihalache - Vaida / 28 sept.'33

27.)Consfătuire **Maniu -Mihalache -Popovici** , Sovata , 4 oct.'33

Consfătuire **Vaida - Popovici** , Cluj, 4 oct.

("Dimineața" , 6 oct.'33)

[**LD : este impresionant acel ritual și mister ce plutea în jurul lui Maniu... care era într-un fel de "autoexil" și care ... dădea concurs "fratelui " Vaida...**

Ce timpuri și ce oameni !]

Sovata , Sighișoara , 4 oct.

Pentru a putea discuta în liniște cu **d.Maniu** - înconjurat de numeroși prieteni din localitate -

d.**Mihai Popovici** (ministr.Justiției) , invitat de fostul șef al PNȚ și al guvernului,

a plecat **cu vagonul ministerial**. În acel vagon se afla și **d.Mihalache** . [**sic !**]

D.Maniu , i-a întovărășit pe cei doi până la **Sighișoara** [**glasul roților de tren !**]

unde , pentru câteva ore, a fost oaspetele **prefectului Suciu**.

Însărcinat de Vaida , **Popovici**, **a insistat pentru o împăcare** ,

asigurându-l pe Maniu de dorința acestuia **de a înlătura toate "asperitățile "**

" În acest sens, **a făcut o serie de propuneri** , pe care , însă, **d.Maniu le-a respins**,

declarând că **rămâne neșovăitor la punctul d-sale de vedere** .

D.Mihalache a repetat , ca la Sovata , că **a venit din proprie inițiativă** să vadă pe d.Maniu,

iar nu cu vreo misiune.A dorit **să dezbată cu d-sa toate problemele interne de partid** ,

care urmează a fi rezolvate printr-un consens general.

Mihalache și Popovici intenționau să mai rămână la Sovata , dar au fost chemați urgent la

București, pentru ședință de birou .Așa că... Maniu s-a întors cu automobilul la Sovata ...

Cluj, 4 oct.

Cercurile politice urmăresc cu interes întrevederile de la Sovata.

Azi dimineața s-au întors de la Sovata **dr.Ionel Pop** (vicepreșed.Camerei) și **dr.Aurel Socol**

(președ. PNȚ , jud.Cluj) .**Cei doi prieteni ai dlui Maniu au refuzat să facă vreo declarație** ,

În legătură cu întrevederile de la Sovata .În cercurile "maniste" se afirmă că

nu s-a putut ajunge la înțelegere, la o împăcare între Vaida și Maniu.

DI Maniu cere imediata retragere a guvernului, sau imprimarea directivelor sale.

București, 5 oct.

Sosit în Capitală, **Popovici a avut o întrevedere cu Vaida** , căruia i-a făcut o amplă expunere.

Se păstrează discreție asupra celor discutate ; totuși... din cercuri guvernamentale,

se pare că , până la urmă, **Maniu ar fi acceptat să nu mai ceară retragerea imediată de la**

guvern. Dar rămâne neclintit la punctul d-sale de vedere.

28.) Ședința Comitetului Executiv al PNT , 5 oct.'33

("Universul " , 50, 274, 7 oct.'33)

// Al.Vaida - I.Mihalache // decizii // excluderi // Motiune //

[LD surprinde undeva :

- / caracteristicile **evoluției PNT** sub **președinția și guvernarea lui Vaida** ;
- / efectul de **"tensiune misterioasă "** **perpetuă a lui Maniu** ;
- / rolul de **"mediator "** , oportunist sau realist , a lui **Ion Mihalache** , și meritul lui incontestabil în **menținerea unității PNT** ;
- / **contribuția destructivă** a aripilor desprinse din PNT - **Lupu , Iunian** ;
- / **acțiunea dizolvantă** a lui **Carol II și a camarilei** ;
- / **transformarea PNT într-un partid serios** , cu program și **echipă experimentată** , după cei 4 ani de guvernare , pe care , de altfel , Carol II o va folosi !]

Membrii C,Ex. al PNT , **peste 100** , s-au întrunit în ședință.

Au participat și **prietenii dlui Iuliu Maniu**.

Ziaristii nu au fost admiși.

Al. Vaida - Voevod : a făcut o largă expunere a situației guvernului,

afirmând că **nu există nici o dizarmonie între partid și guvern.**

" Neînsemnate disensiuni " **nu contează** în viața unui organism viu cum este PNT .

I.Mihalache : explică semnificațiile declarațiilor sale de la Câmpulung ,

ca simple **deziderate programatice** , care pot fi împărțite sau nu .

Ar fi fericit dacă partidul și le-ar însuși , dar nici într-un caz nu va face greutate guvernului.

" **PNT nu este un conglomerat** de indivizi sau grupe,

nu e nici o **adunătură de aventurieri** , care cu un păgânism cu nimic justificat ,

să ceară credit opiniei publice și Regelui, pentru a i se da cârmuirea țării.

El este expresiunea unui crez și a unui program,

care i-au luminat în permanență calea ce are a urma.

Un partid **nu poate urma cu misticism o persoană a cărei valoare e discutabilă.**

[**Cine e persoana ? Vaida ? Maniu ?**]

La Câmpulung mi-am formulat **crezul meu complet**. [-----]

Înțeleg ca cele ce am expus **să fie luat de bază de discuție la congres.**

Înțeleg ca problema monetară să rămână la decizia și responsabilitatea guvernului."

Neluând nimeni cuvântul [!?] s-a votat în unanimitate următoarea

DECIZIUNE .

"**Comitetul Central** adoptă ca **bază de discuție**

directivele programatice și cele privitoare la **organizarea de partid** ,

expuse de **I.Mihalache** în congresul de la Câmpulung ."

Discuțiile pe capitole vor fi dezbătute de membrii biroului și comisiile speciale ,

cu excepția regimului monetar , care rămâne la latitudinea guvernului.

dr. Socol (Cluj) : național-țărăniștii sunt strâns uniți,

dar ar fi bine să intre în guvern ...Maniu și Mihalache .

Ardealul este neliniștit de **influența Camarilei asupra guvernului**

și **tendința de diminuare a prestigiului d-lui Maniu.**

Apelează la **prietenia d-lui Vaida față de d.Maniu**

ca să facă să înceteze unele animozități aparente.

Mihalache : răspunde dlui Socol că **el va da concursul guvernului,**

indiferent dacă intră în guvern sau nu .

Vaida : răspunde dlui Socol că **nu este nevoie să i se dea sfaturi**

în ce privește **marea sa prietenie față de d.Iuliu Maniu** , de care îl leagă 40 de ani de luptă

comună. "**Neatins rămâne prestigiul dlui Maniu** de care nimeni în partid

nu a îndrăznit să se atingă.

I se poate aminti , însă, dlui Maniu dictonul < Ferește-mă , Doamne , de prieteni ... >

Chestiunea Camarilei este o invenție.[!!!]

Orice conducător are colaboratori ori prieteni cu care se poate sfătui.

Dacă aceasta e camarilă, **camarilă am și eu , și d.Mihalache, și d. Maniu.**

Dar e un neadevăr când se afirmă că vreo camarilă se amestecă în treburile guvernului.

Dacă ar fi așa, eu cel dintâi aş da semnalul luptei împotriva celor care ar încerca o astfel de imixtiune. Fie sigur dl Socol că dacă Iuliu Maniu și eu am avea ceva să ne spunem, ni le-am spune cu francheță unul altuia , fără intervenția nimănu.

* * *

Secretarul general [Cine mai este ?] al partidului citește **Raportul** pentru

ratificarea excluderilor hotărâte de Biroul partidului .[LD : nu știu motivul]

Dr.Virgil Solomon : susține apelul celor **3 deputați excluși : Boilă, Ilie Lazăr, Leucuță .**

I.Mihalache : susține excluderea , din disciplină de partid, dar promite ca mai târziu să fie revizuită. La vot, excluderea celor trei este ratificată.

(au fost contra **Petre Andrei, dr. Socol, dr Solomon**)

* * *

MOTIUNEA

"Comitetul Central Executiv al partidului național-țărănesc ,

întrunit în ziua de 5 octombrie crt. ,ascultând **expunerea dlui prim-ministru, președintele PNȚ,** cu privire la **situația generală** și după dezbaterile urmate :

" Constată că luptând cu toate greutățile extraordinare prin care a trecut țara ca urmare a crizei mondiale, **guvernul a făcut față tuturor nevoilor, a prevenit agravarea crizei, și prin măsurile luate pe baza și în cadrul programului de guvernare a îmbunătățit situația maselor producătoare ;**

" Constată că prin acțiunea sa chibzuită și înțeleaptă , **guvernul a izbutit să mențină ordinea** în țară în **respectul legilor și a drepturilor cetățenești ;**

" Constată că guvernul a reușit **să împiedice acțiunea de turburare a ordinii , întreprinsă de unele din grupările politice , lipsite de orientare și de preocupări serioase** în rezolvarea problemelor crizei prin soluții pozitive, și a căror activitate **se reduce la agitarea opiniei publice , speculând suferințele și greutățile masselor** , produse de urmările crizei generale în care se zbate lumea întreagă ;

" Comitetul central Executiv , invită guvernul să-și continue activitatea sa rodnică și îl asigură de tot **sprijinul devotat al cadrelor partidului și de solidaritatea cea mai deplină "**

* * *

Vaida : constată **solidaritatea partidului ,**

declară că **zvonorile de destrămare a partidului au fost infirmate,** după cum , tot așa de **fanteziste sunt și zvonorile de retragere de la guvernare.**

Nici una din cele 4 condiții în care guvernul ar trebui să se retragă **nu este pe tapet :**

slăbirea puterilor fizice ale conducătorului, retragerea încrederii Coroanei, votul de blam al majorității, complicații externe . Guvernul își va continua munca .

* * *

Membrii C.Ex. sa-u întrunit la o masă comună la restaurantul " Enescu "

Șed- Comit.Execut.PNȚ / 5 oct.'33

29) Armd.Călinescu, consfătuiri la Ministerul de Interne, 24 oct.'33

(„Facla” , 24 oct.'33)

Au avut loc mai multe consfătuiri , cu conducătorii serviciilor de Siguranță

[subdirector Eugen Cristescu] și Poliție, pendinte de departament.

Consfăturile au fost prezidate de **Armand Călinescu.**

[**Atenție LD la înlănțuirea motovațiilor !**]

"Cei de față au fost unanim în a recunoaște că **extremismul de dreapta a prins teren**

în urma votării stării de asediu și a complectării legii Mârzescu,

care au vizat combaterea extremismului de stânga.

Greșala comisă atunci a fost că s-au luat măsuri într-o singură direcție."

S-au luat **măsuri pentru combaterea extremismului de dreapta.**

Ele au fost comunicate organelor în subordine .

Atenție deosebită spre Basarabia și Bucovina,
unde extremismul de dreapta a prins mai mult teren.

Armd.Călinescu / oct'33

30.) Delegația Permanentă PNL , ședință, 28 oct.'33

(Aceeași sursă)

Prezidează IG Duca : având în vedere că în urma retragerilor , eliminărilor și dizidențelor ivite,
„majoritatea” parlamentară este sfărâmată. Se hotărăște :

- 1) Parlamentarii PNL nu vor participa la activitatea de legiferare ,
dar **vor rămâne în Cameră și Senat**, pentru a denunța regimul.
 - 2) Proclamă **„rezistența cetățenească împotriva guvernului”**
 - 3.) **Convoacă Marea Adunare PNL –București , pentru 15 nov.'33**
-

31.) Constant Georgescu : Despre programul PNȚ, 1 nov.'33

(Rev."Parlamentul românesc " , an IV, nr 127, 1 nov.'33, p. 2-4)

[LD : clar , p.d.v. liberal , încărcat de aceea cu toate reproșurile la adresa PNȚ .

Nimic pus pe seama crizei economice , totul datorat guvernării PNȚ .

Altfel , greșelile care au augmentat efectele crizei ... sunt juste]

Pornind de la **concepția de clasă**, acest partid și-a propus să creeze un **"stat țărănesc"** .

Deviza era : **" Totul pentru țărani și prin țărani "** .

Ca și partidele socialiste din occident , **PNȚ consideră țărănimea ca o clasă distinctă de celelalte** , exploatată de acestea, neocupând locul și rolul ce i se cuvin.

Ca și partidele socialiste , **PNȚ comite greșala de a considera că există antagonisme între țărănime și celelalte clase** , și , în consecință,
duce o luptă de distrugere a celorlalte clase.

Guvernarea 1928-1931 , a fost caracterizată prin **lupta ce s-a dus contra clasei industriale și comerciale, a orășenilor, în general.**

Ignorând interdependența ce există între factorii producției, între diverse clase,

rezultatul guvernării PNȚ a fost nul și a avut ca urmare (culmea !)

pauperizarea clasei țărănești , comerțul și industria au fost ruinate , capitalul și creditul distruse, puterea de consumație a orășenilor, nimicită.

În politica financiară, programul PNȚ a fost "refacere prin ajutor străin " ,

politică ce a culminat cu **Acordul de la Geneva și cu împrumuturile externe oneroase.**

Aceasta **a agravat situația financiară**, și a avut de consecință **sporirea impozitelor .**

Stabilizarea monetară, rău aplicată, a avut un efect dezastruos.

Emisiunea BNR a fost coprimată, creditul a dispărut, dobânzile au crescut,
numerarul nu mai circulă.

Politica bugetară a fost deficitară , provocând deficite bugetare cronice,
secătuirea veniturilor statului.

Un intervenționism exagerat de stat , a distrus inițiativa privată ,
ducând la falimentul statului. Conversiunea, privită numai prin prisma clasei rurale

Georgescu / 1 nov.'33

▣ Schimbări în programul PNȚ ?

Față de eșecul primei guvernări, **unii fruntași PNȚ , doresc să modifice programul PNȚ .**

DI Mihalache , de la formula experților străini și a ajutorului din afară,
trece la **formula refacerii ... " prin noi înșine "** [!!!] cerând înlăturarea Acordului .

Programul PNȚ s-a lovit , în aplicarea lui, **de greutăți așa de mari**, încât **a fost părăsit complet de guvernarea 1928-1931**, și , mai ales, **de guvernarea 1932-1933.**

Guvernările PNT au arătat că nu este suficient **un program atrăgător și sprijinul masselor**, care asigură doar succese electorale. **Este nevoie și de realism, și de experiență**, în practica guvernării. Improvizatia nu poate înlocui experiența.

..... Cu toate acestea, **guvernările PNT au avut și merite :**

/ În cadrul său **s-au contopit PT și PNR**, și astfel **au dispărut partidele regionale** din teritoriile alipite, a căror activitate, dacă s-ar fi continuat, ar fi fost **dăunătoare unității naționale**.

/ Guvernarea sa a contribuit la **formarea unui discernământ politic al masselor, la educarea civică sub semnul votului universal.**

Constant Georgescu / 1 nov.'33

32.) Armd.Călinescu, Însemnări politice, 1916-1939

// 1932. 30 sept.Căderea Maniu // **Guv.Vaida** // Călinescu -la Interne //

// nov.'32.Conflict Maniu-Rege, privind reforma electorală //

// 1933.febr. Vaida -Călinescu, represiunea comuniștilor / mart. **Vaida la șefia PNT** /

/disensiuni **Vaida- Maniu - Mihalache** / **Călinescu - rol de suveică** / **Călinescu-Rex** //

// nov.-dec.'33. Cădere guv. Vaida / guv.IGDuca / **Călinescu joacă pe 2 "cărți"** //

Călinescu/ ' 32

▣ **Criză guvernamentală : cade Vaida, vine Maniu ! (L.D : spre exemplu !)**

30 sept'32 :**Mihalache** pleacă la Paris să-l vadă pe Titulescu.

Maniu dorește ca **Titulescu să preia conducerea guvernului**

ori **Vaida este greu de înlocuit**,dacă are succes cu rușii.

3 oct.:**Titulescu** publică un **interviu** în care **critică guvernul pentru tratativele directe cu rușii**. (Vezi **fișier Polit.Externă**) Impresie penibilă în țară și străinătate.

4 oct.:**Vaida -Maniu**, discuții vii în legătură cu acordul dela Geneva

5 oct.:**Vaida**, convocarea **majorității** pentru a se supune Legii conversiunii, altfel să plece din partid. (**lunian**,discutînd cu Ghelmegeanu,Andrei,Călinescu, spune că nu intenționează să demisioneze; **Vaida** are o ieșire violentă...)

9oct. :**Vaida** îi povestește lui C.**poziția regelui** în diferendul cu Titulescu,

ca fiind **de partea lui Vaida** ;

Mihalache îi telefonează dela Paris că ...**Titulescu are dretate**,că va telefona regelui și amenință cu demisia ; **Regele și Vaida** solidari ;**Vaida** vrea excluderea lui Lunian.

10 oct.:**Madgearu** (la Geneva)supărat că este "sabotat" în chestiunea Acordului cu expertii; "fuziunea " este amenințată;

lunian supărat că Mihalache a mers la Titulescu, **se declară ieșit din partid** **Călinescu și Ghelmegeanu** hotărăsc chemarea lui Mihalache...

11 oct. :/telefon cu **Mihalache**: Titulescu hotărît să colaboreze;va face un nou program de politică internă;**lunian** nu s-a ținut de cuvînt;Vaida să nu demisioneze ,încă ;

/convorbire cu **Vaida**: va merge la **rege** să-i ceară **să aleagă între el și Titulescu**.

12 oct.:merge la **Maniu** : mulțumește celor tineri pentru efortul de a aplana lucrurile

;a primit demisia dela Lunian ; **este pentru un guv.Mihalache**,așa cum a cerut și a aprobat regele la reluarea șefiei partidului.

C : la noi nu e posibil ca șeful partidului să nu fie și șeful guvernului.

M : da,văd și eu,dar "**eu nu pot lucra cu regele**" ;**Mihalache** să preia răspunderea;

Vaida e prea bun și cedează.

...Maniu pleacă la Bădăcin și așteaptă să fie chemat...

...Călinescu se pregătește să întîmpine pe Mihalache....

14 oct.:Episcopia Bihorului,întîmpină pe Mihalache, Titulescu, Madgearu, Lugojanu,avînd discuții în tren:

- **Mihalache** :regretă plecarea lui Lunian,dar nu-i ce face;**Titulescu are dreptate** în chestia tratativelor cu sov.;cea mai bună formulă ar fi **guv.Maniu**;el nu-și ia răspunderea dacă în guv.nu intră Maniu ; singura formulă momentană este **guv.Vaida cu Titulescu**, altfel...în opoziție!

-**Titulescu** :afabil,le explică chestiunea cu rușii;Vaida nu l-a ținut la curent;Cădere a provocat chestiunea;a rămas în guvern pentru a-l încurca pe Vaida să facă "**o crimă**".

-**Buzdugan** (fiul regentului,urcă în tren la Azuga):**Vaida** a comunicat lui Puiu Dumitrescu că nu știe dacă să vie la Sinaia,că regele nu-l va primi odată cu Titulescu (acesta este radios la aflarea știrii!)

- **Lugojanu** :supărat pe Maniu că l-a torpilat pe el și Madgearu în chestia cu experții...va demisiona din partid....la Sinaia sunt întâmpinați de **Puiu Dumitrescu**.

16 oct.:Guvernul la Sinaia,**ziua regelui** (39 de ani!)Reținuți la masă.

Participă și **Maniu** (stînga regelui),**Titulescu** (dreapta).

Mihalache îi spune că "**împinge** " spre un **gouv.Maniu** și că Vaida e supărat.

17 oct.:**Vaida** prezintă **demisia guverului**(Sinaia).

Călinescu,Ghelmegeanu,Andrei și Ralea vor să-l convingă pe Mihalache să nu ducă lucrurile spre ruptură;

- **Mihalache**,în audiență,**recomandă gouv.Maniu**.

18 oct.:**Maniu** chemat la rege,**i se încredințează guvernul**.

Cere termen de gândire,pune condiția cu Puiu Dumitrescu;

20 oct.:Se constituie **gouv.Maniu** (cu Titulescu la externe,cu Mihalache la Interne-unde rămîne și Ar.Călinescu etc etc.)

...În prima ședință de guvern,**Titulescu** declară că <se simte legat de guvern prin **dragostea față de Maniu personal.**> [!!!]

(peste numai o lună ,îi va spune cu totul altceva lui Călinescu (p.100-110)

Călinescu/ 'nov.'32

▣ **Legea electorală !?**

Maniu Carol

[14 nov.'32] **Consiliu de miniștri**,sub **președinția regelui**,la palat,

pentru Mesajul de deschidere a parlamentului. Printre altele,**legea electorală**.

R. : "Aceasta este **chestie de oportunitate** [...] **știu argumentele** ce mi-ați dat la Sinaia[...]

După concepția constituțională a mea,după o nouă lege electorală, parlamentul trebuie dizolvat[...] **nu e oportună în această sesiune** [...]

Tit. : **nu o consideră oportună** ,avînd în vedere tratativele cu Rusia...

R : "**Actuala lege îmi dă posibilitatea să-mi aleg guvernul care îmi convine.**

Fiindcă ce vreți...trăim în România!

Deci,ea e un instrument bun în mîna mea"

M : " E un interes național **să desființăm prima** ,care servește minoritățile.

[...] **partidele**,din cauza legii actuale,**nu se mai pregătesc** pentru putere **pe terenul ideologiei**,ci **se biziue pe primă** și nu se ocupă de opinia publică."

R : "[...] Deși **îmi mențin p.d.v.**,dar **în fața unei presiuni generale** a Consiliului unanim,mă voi vedea **silit să semnez acest punct** ,dar **nu de voia mea."**

M : "Nu voiesc să fac presiune,dar **rog** prea respectuos pe MSV să creadă că **partidul e prea angajat pe această chestie "**

R : "**Acest incident** are un singur lucru bun.El a arătat că sînteți atît

dvs,cît și mine, în situația de a ne spune gîndul final.

Aceasta a fost ,**dle,Maniu,una din condițiile ce v-am pus cînd v-am dat guvernul**

[...] Acest incident **este prima piatră de încercare ! "**

[15-17 nov.'32] Regele cheamă la **audiență pe Duca**,și-și menține hotărîrea. (p.115-117)

[dec.'32-'ian .'33] **[LD: scîrboasă treabă ! mi se face lehamite]**

Diferende : Maniu și Mihalache >< Carol

▣ **Cade Maniu, vine Vaida !**

[dec.'32-'ian.'33] calendar ,culise,diferende.

-14 dec.:**Maniu** nervos,preghătește ceva.Pune Siguranța(Bianu) să supravegheze pe **d.L.upescu**

-15 dec.:**Maniu**,cheamă pe Popovici,Madgearu și Mihalache și le spune că

este hotărât să ceară **înlocuirea generalilor Ionescu** (CFR), Florescu (Poștă), Dumitrescu (Jandarmerie), Amza (Corp de armată, București).

Mihalache se opune măsurilor pripite.

-16 dec.: **Maniu**, insistă nervos cu înlocuirea unor generali, pentru că nu se simte în siguranță.

Mihalache nu crede că este bine.

Vaida a venit pe neașteptatela București (primit în audiență)

Maniu, audiență la rege. Răspuns evaziv.

-17 dec.: **Mihalache** îi spune: că **regele a fost surprins de atitudinea lui Maniu** ;

că s-a plîns lui Titulescu că **Maniu îi cere ca d.L. să nu mai iasă în oraș** ;

că a promis că va schimba 3 generali ; **Titulescu** este furios de criză ;

că **Mihalache și Madgearu** a cerut lui Maniu să nu insiste cu Puiu .

-1 ian.'33: ceremonie la Patriarhie. Regele "rece" față de guvern.

-5 ian.'33. **Mihalache** audiență la rege. **Problema prefectului Marinescu (Poliție) și Dumitrescu (Jandarmi).**

Regele îi spune că **are încredere în amîndoi** și-l avertizează: **<Mihalache, să nu te faci coadă de topor în mîinile celor care fac atmosferă contra mea!>**

/ Întîlnire **Maniu, Mihalache, Madgearu, Călinescu.**

Maniu pare mulțumit de prilej-pretext de retragere.

Titulescu (Saint Moritz). să nu se retragă!

-6 ian. : / **Mihalache** , audiență la rege: cere "rotirea" generalilor :

Marinescu la armată; Dumitrescu în locul lui Marinescu; Stîngaciu la

Jandarmerie, Bianu la Siguranță. **Regele** refuză.

M: s-ar face un mare serviciu regelui, dinastiei...

R: <Da, dar s-a făcut o atmosferă imposibilă. dl Maniu vorbește mereu de constituționalism. Asta înțeleg să o spun eu. [...]>

M: < Sire, regret, în condițiile acestea nu mai pot lucra. [...]>

/ Regele pleacă la Sinaia. **În gară**, apare Puiu Dumitrescu (prima oară la

"ceremonii", dela venirea lui Maniu la guvern. **Puiu** îi spune lui Călinescu că mereu au cerut regelui "victime" !)

/ **Maniu** îi spune **regelui** că, deoarece Mihalache este "demisionar"

se consideră și el "demisionar". Regele cheamă pe... **Titulescu.**

(seara discuții; telefon cu Titulescu supărat, căutînd gîlceavă sau ieșire;

a doua zi, Călinescu află - Titulescu discutase cu regele)

-7 ian.: Blumenfeld s-a întîlnit cu Duca și Argetoianu.

Duca de acord cu atitudinea lui Mihalache.

Crede că **Regele pregătește o lovitură militară.**

-8 ian: ședință de birou **PNT**. Lipsesc Vaida și Popovici.

Toți **se solidarizează cu Mihalache** și admit atitudinea.

-9 ian.: Călinescu îl pune la curent pe **Titulescu** (întîlnire în tren, Brașov),

care se solidarizează cu guvernul, promite să-l convingă pe rege (**Sinaia**).

Se alătură și Popovici care propune o formulă de compromis (scuzele lui Marinescu). **Mihalache** nu admite formula de compromis.

Titulescu (telefon, Sinaia): este impresionat. **Regele se simte jignit** că a fost șicanat pe chestiuni "personale" <Ce să vă fac eu. M-ați chemat după ce ați încurcat lucrurile.>

-10 ian.: București , consfătuire cu Maniu, Mihalache, Mironescu, Popovici,

Titulescu, Cicio-Pop, Madgearu , Călinescu. Discută diverse variante.

Maniu hotărât : nu se împacă cu regele care este "mîncinos"...

-12 ian.'33: București, **Maniu își dă demisia.**

/ Seara , ultima **ședință de Consiliu** de miniștri. **Maniu** le expune situația , mulțumește

colaboratorilor, elogiază pe Titulescu. Colaboratorii îi mulțumesc și-l elogiază: **Mihalache**

mulțumește pentru solidaritatea cu el; **Costăchescu** regretă că s-a ajuns la demisie; **Șt. Cicio-Pop**

povestește cum a încercat să-l convingă pe rege și că a obținut dela el să nu dizolve

Parlamentul, să găsească altă soluție; (pe larg, vezi pag. 132-133)

/ După ședință, Călinescu spune lui Mihalache că cei trei (el + Andrei + Ghelmegeu) nu vor să intre în

guvern. Vaida . Mihalache : < De ce ? Nu se poate. [...] nu cred că Vaida vrea să facă guvern fără dvs.

[...] trebuie cineva la Interne! > (Urmează agitația pentru formarea Cabinetului Vaida)

...după câteva intrigi și sforării, se formează **Cabinetul Vaida**, cu f. puține modificări și cu Titulescu la Externe, cu Mironescu, Popovici, Madgearu etc etc și Călinescu la Interne. **Maniu** pleacă în străinătate... (p. 120-131)

Călinescu / febr.'33 grevele **Grivița**. (p. 139-149) (vezi **fișier PCR**)

Călinescu / febr.-mart.'33 debutul **Afacerii Skoda** (p. 151-157 ș.a.m.d.) (vezi **cartea**)

Călinescu : **Conversiunea**. (155-156 și următ.)

[27 mart.'33] ...La masă, la Penescu, mai mulți din "**generația tînăra**" **PNȚ**:

Călinescu, Ghelmegeanu Andrei, Ralea, Sorel Crăciun, Stan, Graur, Madgearu

"Eu susțin că **trebuie votată**. Ca partid țărănesc, nu am avut norocul să ne ocupăm nici de reforma agrară, nici de problema datoriilor. Poate plecăm de la guvern, nu ne putem duce sub impresia campaniei Skoda "Indică soluțiile." **Toți primesc. Consemnez în scris, iscălesc toți**" A doua zi dă documentul lui Mironescu, acesta lui Vaida. Toți sunt mulțumiți.

[2 apr.] Proiectul în guvern. Prezintă Vaida. Redactat de Madgearu și Ghelmegeanu. Principiile, așa cum le redactase Călinescu la consfătuirea de la Penescu.

[5 apr.'33] Se depune la cameră **Proiectul legii datoriilor agricole**.

(Dispute, contradicții, cu "bancarii" - Madgearu, Angelescu, Mironescu... - de cealaltă parte Călinescu, Ghelmegeanu, Potîrcă... Mirto.

Călinescu / martie '33

▣ **Demisia lui Maniu din șefia PNȚ**

Reproșuri, disensiuni, orgolii, intrigi : **Mihalache** > < **Maniu** > < **Vaida** > < **Titulescu**

[27 mart.-gouv. Vaida] **demisia lui Maniu de la șefia PNȚ**,

se produce paralel cu **scandalul Skoda și Conversiunea**. [!!!]

/Proaspăt întors din străinătate, **Maniu dorește**:

1. realizarea unei largi Conversiuni; [demersul se va declanșa ...]

2. ridicarea stării de asediu;

3. abandonarea Acordului de la Geneva.

/**Regele, jucînd pe 2 cărți, între Maniu, Vaida** (dar și cu liberalii, Goga, etc.)

1 mai '33] Dejun la Madgearu, cu Titulescu, Tilea, Ghelmegeanu.

Convorbiri în jurul demisiei lui Maniu.

"E vizibil, **Titulescu** este pentru Vaida ; parcă Mihalache nu a existat.

Caracteristic pentru sentimentele de prietenie ale "marelui diplomat"!

La remarcă lui Călinescu că regele nu va aduce pe liberali, Titulescu îi replică că se înșeală, trădîndu-și simpatiile ...

[/ 3 mai] **Mihalache** (întors de la Dobrești) s-a înfîlînit **cu Maniu**. "**Este indignat** de atitudinea acestuia" și relatează : **Maniu** pleacă, pentru că nu este de acord cu Vaida care "l-a umilit" ;

Între Maniu și rege "este un abis care face ca să nu

mai poată fi prim ministru multă vreme " ;

Mihalache îi înțelege atitudinea dar îi reproșează acțiunile din trecut :

cînd s-a retras la Bădăcin, i-a lăsat conducerea partidului,

dar l-a sabotat prin "Patria" ; cînd a împins la demisia guvernului ;

cînd a vrut să-și asume răspunderea guvernării ș.a. i-ar fi spus:

< **Domnule Maniu, ești cel mai mare egoist pe care l-am cunoscut vreodată** >

" Pentru viitor, **Mihalache** îmi spune că el este de părere ca **Vaida** să ia **șefia partidului** și să fie sprijinit pentru a **guverna mai departe** [...]

Madgearu trebuie să se supună, dar să fie captivat, pentru că sunt vechi prieteni țărăniști.

[6 mai '33] **Comit. Execut. PNȚ**, sub președ. lui **GGMironescu** ; Popovici expune eșecul

demersurilor pe lîngă Maniu; **Mihalache** propune șefia lui **Vaida**

(singura voce contra-Vescan de la Cluj);

[10 mai] **Mihalache la rege. Regele mulțumit**. Mihalache îi spune că este o "soluție

provizorie", pentru consolidarea guvernului, că în opoziție alta ar fi fost soluția,

că **naționalii sunt mai "conservatori"** și că **țărăniștii vor întreprinde adevărata acțiune a partidului**.

[21 mai'33] Marea adunare PNȚ ,la București.

Călinescu /

▣ **Disensiuni Maniu - Mihalache > < Vaida - Mironescu : Carol ! Camarila !**

- [2 sept.'33] **Z.Boilă** publică un **manifest** vehement **contra camarilei**.

Maniu nu îl dezavuiază formal. Emoție în cercurile politice .(p.182)

- [5 sept.] **Biroul PNȚ exclude pe Z Boilă, Ilie Lazăr și Leucuția.**

- [10 sept.] Congresul tineret PNȚ, (Cîmpulung), 4000 țărani.

Mihalache, Călinescu, Ghelmegeanu, Andrei.

Mihalache vorbește de "**chestia constituțională**" în sensul lui **Maniu**.

Emoție în cercurile politice!

Vaida ar fi spus: **< Voi sta pînă ce toți vor da cu ciomege în mine! >**

- [12 sept.] **Sovata**. Întrunirea a **60 de parlamentari**, simpatizanți Maniu.

Regele ar fi dat ordin ca **Maniu să fie șters de pe lista invitaților la Peleş.**

Vaida ar fi spus că este dispus să lupte cu Maniu, dar nu și cu Mihalache..

-[13 sept.] **Călinescu** merge la Dobrești să-l convingă pe **Mihalache** să nu rupă partidul.

Îl autorizează să transmită lui **Vaida** :

1. Sprijină guvernul, dacă obține **satisfacție dela rege în chestia camarilei**;

3. Trebuie întreprinsă o **operă de revizuire a programelor și cadrelor** .

-[14 -15 sept.] **Călinescu [???** se întâlnește succesiv, cu **Vaida, Mihalache, Madgearu, Mironescu, pentru a aplană disputele.** (p.160-167)

[Atenție L.D. Cred ca acum se produce metamorfozarea lui Călinescu în "omul regelui" și apropierea de liberali ,pe marile probleme de stat.

Chiar dacă va mai continua activitatea sa în PNȚ, chiar dacă...pînă în'38]

Călinescu /

/ [16 sept.'33] Peleş. **Călinescu la rege, îi explică pozițiile lui [!?!] :**

/Nu a fost "inspicatorul" conflictului cu Gabriel Marinescu-Mihalache;

/îi explică atitudinea față de **cuvîntarea lui Mihalache** (10 sept.) ,

ca dovadă că **nu i-o împărtășește**, prezența în guvern ;

/regele ,f. amabil, îi mulțumește și se declară satisfăcut...

[5 oct.] "Incontestabil, **Mihalache a intrat în linia bună. [!!!!]**

"I-am spus [!?!] acum cîva timp că el nu-și poate netezi drumul [!?!]

decît barînd definitiv calea lui Maniu și sprijinind acum pe Vaida.

Am impresia că a înțeles."

[8 oct.] Discuție cu dr. Blumenfeld "Scrutator" , în legătură cu **mișcările extremiste.**

"Nu văd decît o soluție: **cele 2 mari partide -noi și liberalii -**

să ne înțelegem pentru o politică de stat normală".

Cade de acord cu Blumenfeld că este în interesul superior de stat să lucreze la

o normalizare a raporturilor dintre cele două partide. (p.183-184)

Călinescu / nov.'33

▣ **Rotativa: Vaida / Duca (p.192 - 197)**

(**calendar, culise, intrigi, etape, rețanșări**)

2 nov.'33 ,**Duca** este chemat la Sinaia.

/ 2-4 nov. Consfătuiri ,**Vaida, Mihalache, Popovici, Mironescu, Madgearu, Tilea, Călinescu.**

Călinescu consideră schimbarea inevitabilă, dar vrea întîrzierea,

propune publicarea unor **doc. liberale anti-carol și camarilă.**

/ Titulescu spune lui Mironescu că **regele ar aduce pe liberali,**

dar **nu știe cum să procedeze cu Vaida.**

/ 5 nov. **Călinescu** la Mihalache (Topoloveni). **Mihalache** spune că **preferă pe liberali,**

ca **să se uzeze** la guvernare, ca **să se compromită** prin colaborarea cu camarila,

și astfel să "netezească" revenirea ...PNȚ.

/ 7 nov. **Vaida** (precedat și avertizat de Mirto) la rege care îi spune: **gouv.este uzat**,trebuie să se retragă! Nu hotărăște succesiunea.

Călinescu ,apoi Madgearu ,la Titulescu ,pentru a-l convinge pentru un gov. de "alegeri".**Titulescu** de acord,dar crede că regele s-a fixat pe Duca.

/ 9 nov.Șed.biroului.**Vaida furios pe camarilă**,propune abținerea dela alegeri.

Are o **ieșire violentă față de Titulescu** (întors dela Sinaia):

<Da nu trebuie să mergi din pat în pat! Trebuie să te solidarizezi cu noi. Nu se poate reînvia Partidul liberal și metodele lui. >

Titulescu spune că a apărat pe Vaida ,că există pericolul izolării de ardeleni,că **a propus gov.de alegeri.**

/ **Mirto** (favorit regal),la rege,care i-a spus că **Titulescu** a fost **contra gov.de"alegeri"** ,și regele este hotărât să aducă pe Duca.

/ Duca cere întvedere cu Vaida,acesta (sfătuit de **Călinescu** și Mironescu), refuză. **Vaida**, lungă întvedere cu **Gh.Brătianu.**

/ **Vaida ,prezintă demisia**(redactată de Mironescu),recomandă guvern neutru , de "alegeri".Carol îl decorează cu colanul ordinului Carol...încep consultările :

Iorga (supărat,transmite telefonic un răspuns ireverențios);

Gh.Brătianu și Goga (refuză colaborarea);

Călinescu ia masa la **Titulescu cu Madgearu,Duca și dr.Costinescu** ;

/ 14 nov.'33 **Guvernul Duca depune jurământul.**

Armand Călinescu / 1932- nov.'33

Vezi fișierul următor...